การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปริญญานิพนธ์

ของ

วสันต์ ทองไทย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
กันยายน 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- 3 ต.ค. 2546

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

บทคัดย่อ

ของ

วสันต์ ทองไทย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
กันยายน 2546

ท ว198ก77

วสันต์ ทองไทย. (2546). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร.มนัส บุญประกอบ, อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ขัมภลิขิต, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนา และประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ที่มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การพัฒนาจิตพิสัย การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรประถมศึกษา การสังเคราะห์งานวิจัย การสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา ข้อมูลด้านนักเรียนและข้อมูลด้านชุมชน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันจะช่วยเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้ของนักเรียนได้

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เป็นการออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แล้วตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญและการนำไปทดลองใช้ ซึ่งพบว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มี 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 จูงใจสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนใหม่หรือจัดสถานการณ์ ขั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ขั้นที่ 5 นำเสนอผลงาน ขั้นที่ 6 ร่วมกันเสนอแนะและวิจารณ์ และขั้นที่ 7 นำไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ เพื่อประเมินประสิทธิภาพและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนและกลุ่มเปรียบเทียบเป็นกลุ่มที่เรียนตามปกติ สำหรับการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้กับกลุ่มทดลองได้ประยุกต์ใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยและครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 จูงใจสู่บทเรียน

ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนใหม่หรือจัดสถานการณ์ ขั้นที่ 4 ลงมือปฏิบัติกิจกรรม และขั้นที่ 5 ร่วมกันอภิปรายและสรุป

ผลจากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนมีความชัดเจน มีความสะดวก และมีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้

2. นักเรียน และครูผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อรูปแบบการเรียนการสอน

3. นักเรียนมีผลการเรียนรู้ทั้งในด้านจิตพิสัย ด้านสติปัญญา และด้านการประพฤติปฏิบัติที่ดีขึ้น

4. ผลที่ได้จากการวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนก่อนและหลังนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ค่าขนาดอิทธิพลของรูปแบบการเรียนการสอนกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน มีค่าสูงกว่าค่าขนาดอิทธิพลของกลุ่มเปรียบเทียบ

6. จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีจิตพิสัยในการเรียนรู้มากกว่าจำนวนนักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบ

7. รูปแบบการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนทุกแบบ

ขั้นตอนที่ 4 เผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนแก่ให้ครูผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งพบว่าครูผู้สอนส่วนมากแสดงความคิดเห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และครูผู้สอนส่วนมากตอบว่าจะนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตน

ผลจากการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในครั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าได้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวมีประสิทธิภาพ จึงเป็นรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่ควรนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

THE DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL MODEL FOR ENHANCING THE AFFECTION TOWARDS LEARNING FOR ELEMENTARY STUDENTS

AN ABSTRACT

BY

WASAN THONGTHAI

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Doctor of Education degree in Research and Curriculum Development

at Srinakharinwirot University

September 2003

Wasan Thongthai. (2003). *The Development of an Instructional Model for Enhancing the Affection towards Learning for Elementary Students.* Dissertation, Ed.D. (Research and Curriculum Development). Bangkok : Graduate School, Srinakarinwirot University. Advisor Committee : Dr.Manat Boonprakob, Dr.Choosak Khampalikhit, Asst. Prof. Dr.Siriyupa Poonsuwan.

The purposes of the research were to develop and evaluate the efficiency of the instructional model for enhancing the affection towards learning for the elementary students. Methodology of this study was the research and development which was composed of 4 phases as follows:

Phase 1: Analyze and synthesize the fundamental data relating to the development of the model: the learning theory, the learning objective, the affective development, the instructional management according to The National Education Act 1999, the elementary curriculum, the research synthesis, the elementary teachers' opinion, the students' data and the community data for developing the instructional model. The results of the study found that the group working can enhance the students' affection towards learning.

Phase 2: Develop the instructional model by designing the model with relation to the results from the preliminary study, assessment the quality of the instructional model by experts and trying - out. The results of development found that the instructional model for enhancing the affection towards learning for students consisted of seven components: 1) motivate to the lesson, 2) inform the lesson objectives 3) present the new lesson or provide the situation, 4) practice group activities, 5) show their own group product, 6) comment and suggest and 7) apply.

Phase 3: Implement the instructional model for evaluating the efficiency and improving the instructional model. The subjects were students in Prathomsuksa 1 to 6 during the second semester of the 2002 academic year. The subjects were divided into two groups: the experimental group and the control one. The principle of the participatory action research was applied for the instructional model implementation between the researcher and the teachers in experimental group. The results of the implementation found that the instructional model for students in Prathomsuksa 1 and 2

consisted of five components: 1) motivate to the lesson, 2) inform the lesson objectives, 3) present the new lesson or provide the situation,4) encourage the student to do activities and 5) discuss and conclude the lesson.

The results of the implementation found that the instructional model was efficient as follows:

1. The instructional model was clear, suitable and easy for using.

2. Both teachers and students had a good interaction with the instructional model.

3. The students' learning outcome: affection, cognition and conation could be developed.

4. The pretest and posttest of the experimental students' affection were significantly different at .05 level.

5. The effect sizes of the instructional model of all the experimental groups were higher than the control groups.

6. The members of the experimental group had the affection towards learning exceed the control group.

7. The instructional model was accordant with the students' every learning style.

Phase 4: Distribute the instructional model to the elementary teachers. Most of the elementary teachers' opinion toward the instructional model were strongly appropriated at higher level and most of them confirm that they would apply this instructional model to their classes.

As the result of the research and development, it could be concluded that the instructional model was efficient. Therefore, this instructional model should be applied for the learning provision.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ของ
นายวสันต์ ทองไทย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาภรณ์ หะวานนท์)
วันที่ ๑ เดือน กันยายน พ.ศ.2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.มนัส บุญประกอบ)
..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ขัมภลิขิต)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ศาสตราจารย์ ดร.สำเริง บุญเรืองรัตน์)
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก)

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุน
จาก
ทุนงบประมาณแผ่นดิน

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือเอาใจใส่อย่างดียิ่งจากคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.มนัส บุญประกอบ อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ขัมภลิขิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ ผู้วิจัยของกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สำเริง บุญเรืองรัตน์ และ อาจารย์ ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก ที่ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะอันมีประโยชน์และมีคุณค่าต่อการสร้างสรรค์ปริญญานิพนธ์นี้ให้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้ความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือการวิจัยและรูปแบบการเรียนการสอน ขอกราบขอบพระคุณครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา ผู้ร่วมดำเนินการวิจัย ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้าการการประถมศึกษา ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้ข้อมูลและร่วมใช้รูปแบบการเรียนการสอน และที่สำคัญผู้วิจัยขอขอบใจนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนและการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย ขอกราบขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดทุกแห่งที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยในการสืบค้นข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการพิจารณาทุนสนับสนุนการวิจัย "ทุนงบประมาณแผ่นดิน" มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้การสนับสนุนการทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาเอกสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร และขอขอบคุณอาจารย์วรากร ดวงประสาท ที่คอยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพร้อมทั้งมอบความสำเร็จในครั้งนี้ให้แก่ทุกคนในครอบครัว ครูบาอาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนบุคคลต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนการศึกษาด้วยดีตลอดมา อานิสงส์จากปริญญานิพนธ์เล่มนี้ขออุทิศให้แด่คุณยาย คุณพ่อ พี่สาว และอาจารย์สุนทร ดอนสมไพรด้วยความเคารพยิ่ง

วสันต์ ทองไทย

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
	ความสำคัญของการวิจัย	7
	สมมุติฐานการวิจัย	8
	ขอบเขตของการวิจัย	8
	นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
	ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้	14
	ทฤษฎีการเรียนรู้	14
	กลุ่มพฤติกรรมนิยม	14
	กลุ่มปัญญานิยม	16
	กลุ่มมนุษยนิยม	19
	จิตวิทยาพัฒนาการของนักเรียนในระดับประถมศึกษา	21
	ด้านร่างกาย	21
	ด้านบุคลิกภาพ	21
	ด้านอารมณ์	22
	ด้านสังคม	22
	ด้านสติปัญญา	22
	ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้	24
	พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสติปัญญา	24
	พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย	26
	พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการประพฤติปฏิบัติ	29

สารบัญ(ต่อ)

บทที่			หน้า
2	(ต่อ)	คุณลักษณะด้านจิตพิสัย	30
		ความสนใจ	30
		เจตคติ	34
		แรงจูงใจ	40
		การมีวินัยในตนเอง	46
		ส่วนที่ 3 รูปแบบการเรียนการสอน	50
		องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน	50
		วัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน	51
		เนื้อหาสาระ	54
		กิจกรรมการเรียนการสอน	58
		สื่อการเรียนการสอน	65
		การประเมินผลการเรียนรู้	71
		การออกแบบการเรียนการสอน	75
		รูปแบบการเรียนการสอนจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย	81
		ส่วนที่ 4 ระเบียบวิธีวิจัย	84
		การวิเคราะห์อภิมาน	84
		การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	90
		สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย	94
3		วิธีดำเนินการวิจัย	96
		ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน	100
		ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน	112
		ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้	114
		ขั้นตอนที่ 4 เผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอน	121

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	123
	ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน	123
	ผลการสังเคราะห์งานวิจัย	124
	ผลการวิเคราะห์องค์ภิมาน	124
	ผลการวิเคราะห์เนื้อหา	136
	ผลการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา	143
	ผลการวิเคราะห์หลักสูตร	146
	ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านนักเรียน	155
	ผลการศึกษาข้อมูลด้านชุมชน	156
	ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน	159
	ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ	162
	ผลการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองใช้	164
	ผลการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้	164
	ผลการเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอน	196
5	สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	203
	สรุปผลการวิจัย	203
	การอภิปรายผลการวิจัย	208
	ข้อเสนอแนะ	229
บรรณานุกรม		231

สารบัญ(ต่อ)

บทที่ หน้า

ภาคผนวก

ก รายชื่อปริญญานิพนธ์ที่นำมาสังเคราะห์งานวิจัย..... 255

ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบการเรียนการสอน..... 264

ค คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน..... 267

ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล..... 287

จ คุณภาพเครื่องมือและการทดสอบการแจกแจงข้อมูลด้วยไควสแคร์..... 321

ฉ ตัวอย่างการจัดการเรียนการสอน..... 328

ช ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้ปกครองก่อนและหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอน... 381

ซ ตัวอย่างหนังสือติดต่อประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง..... 388

ประวัติย่อผู้วิจัย..... 396

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อภิมาน	89
2	ขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน	97
3	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้	111
4	ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้	118
5	ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์งานวิจัย	124
6	ค่าสถิติพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับผลการวิเคราะห์อภิมาน	128
7	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบ ค่าขนาดอิทธิพลของตัวแปรด้านจิตพิสัย	130
8	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างขนาดอิทธิพล ของตัวแปรด้านจิตพิสัย	131
9	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ ขนาดอิทธิพลด้านจิตพิสัยกับตัวแปรด้านการจัดการเรียนการสอน	133
10	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	136
11	ผลการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับ รูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมแก่การนำไปใช้	144
12	กำหนดการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	146
13	กำหนดการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	147
14	กำหนดการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	148
15	กำหนดการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	149
16	กำหนดการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	151
17	กำหนดการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	152
18	จำนวนนักเรียนแยกตามระดับชั้น เพศ อายุ อาชีพผู้ปกครอง และรูปแบบการเรียนรู้	155
19	ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ	163
20	เปรียบเทียบจิตพิสัยของผู้เรียนกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน กับกลุ่มเปรียบเทียบก่อนนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ โดยจำแนกตามระดับชั้น	165

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง หน้า

21 เปรียบเทียบจิตพิสัยก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และค่าขนาดอิทธิพลของรูปแบบการเรียนการสอนระหว่าง กลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเปรียบเทียบ โดยจำแนกตามระดับชั้น..... 166

22 เปรียบเทียบจิตพิสัยหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มทดลองใช้ รูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเปรียบเทียบ ค่าขนาดอิทธิพลของ รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนา และร้อยละของพื้นที่โค้งปกติ โดยจำแนกตามระดับชั้น..... 167

23 ค่าสถิติพื้นฐานด้านจิตพิสัยหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนของ กลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยจำแนกตามรูปแบบการเรียนรู้ และระดับชั้น..... 169

24 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนด้านจิตพิสัยหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอน ของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยจำแนกตาม รูปแบบการเรียนรู้ และระดับชั้น..... 171

25 ข้อมูลพื้นฐานของครูผู้ตอบแบบสอบถาม..... 196

26 ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนใน ระดับประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครู..... 199

27 ค่าอำนาจจำแนกของแบบจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 โดยวิธีการแจกแจงแบบ t-distribution..... 323

28 ค่าอำนาจจำแนกของแบบจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 โดยวิธีการแจกแจงแบบ t-distribution..... 324

29 การวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบสำรวจรูปแบบ การเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3..... 325

30 การวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบสำรวจรูปแบบ การเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6..... 326

31 ผลการทดสอบการแจกแจงของข้อมูลโดยการทดสอบค่าไคสแควร์เพื่อ การทดสอบภาวะสารูปสนิทดี 327

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	95
2	ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน	96
3	ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการเล่นระหว่างเรียน	172
4	ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการหลับระหว่างเรียน	173
5	ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านไม่ตั้งใจร่วมกิจกรรม	174
6	ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการบ่นว่าไม่อยากเรียน	175
7	ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม	176
8	ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการซักถามปัญหา	177
9	ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการอาสาทำงาน	178
10	ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการขาดเรียนไม่ทราบสาเหตุ	180
11	ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการไม่ส่งงานตามกำหนด	181
12	ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการตอบคำถามถูกต้อง	182
13	ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการแสดงความคิดเห็น	183
14	ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการแก้ปัญหาได้	185
15	ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการนำความรู้ไปใช้	186
16	ข้อความซึ่งคัดลอกมาจากบัตรที่คณะครูมอบให้	191

บทที่ 1
บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาจากแนวพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2542 : 20 – 25) พุทธทาสภิกขุ (2531 : 44 – 46) พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2543 : 2 – 11) และกระทรวงศึกษาธิการ (2542ก : 239) พอสรุปได้ว่าแนวคิดสำคัญของการจัดการศึกษาก็เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม เพื่อความเป็นพลเมืองดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จตามแนวคิดดังกล่าวหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยในด้านต่าง ๆ หลายประการ เช่น ปัจจัยในด้านหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ เป็นต้น ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งถือได้ว่ามีผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุผลตามแนวคิดของการจัดการศึกษาดังกล่าว

สาระสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยประการหนึ่ง คือการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ระบุว่า "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ" (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542ข : 17) ซึ่งการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น หมายถึงการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผลที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสบการณ์เรียนรู้ตามศักยภาพ สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ให้โอกาสผู้เรียนได้ค้นพบหรือมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ที่มีความหมายให้แก่ตนเอง พร้อมทั้งคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อารมณ์ ความรู้สึก จิตใจของผู้เรียน และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543 : 71 ; คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543 : 20 – 21)

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาคือการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสติปัญญา (Cognition) เป็นการเรียนรู้ในด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ ความสามารถทางด้านการคิด 2) ด้านจิตพิสัย (Affection) เป็นการเรียนรู้ในด้านอารมณ์ ความรู้สึก ค่านิยม คุณลักษณะนิสัย 3) ด้านการประพฤติปฏิบัติ (Conation) เป็นการเรียนรู้ในด้านความสามารถในการใช้สติปัญญาเพื่อกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความต้องการด้วยความเต็มใจและสมัครใจ เช่น ความสามารถในการนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงควรพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งสามด้านดังกล่าว

การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ามาสู่ระบบการศึกษาอย่างเสมอภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นภารกิจหลักของโรงเรียนนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนในระดับนี้จะใช้เวลาส่วนมากอยู่ที่โรงเรียนประมาณวันละ 7 – 8 ชั่วโมง ซึ่งในแต่ละปีการศึกษาผู้เรียนจะใช้เวลาอยู่ที่โรงเรียนทั้งสิ้นประมาณ 200 วัน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษามีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง

ผลจากการศึกษางานวิจัยที่สำรวจสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา โดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารโรงเรียนหรือครูผู้สอน ถึงแม้ว่าวิธีดำเนินการวิจัยในแต่ละเรื่องจะศึกษาในระยะเวลา สถานที่และสังกัดของโรงเรียนประถมศึกษาที่แตกต่างกัน แต่งานวิจัยทุกเรื่องมีข้อค้นพบที่สอดคล้องกันกล่าวคือการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ยังคงมุ่งเน้นการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านสติปัญญาของผู้เรียนเพียงด้านเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความรู้ความจำ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาจากผู้สอนไปยังผู้เรียน แล้วให้ผู้เรียนท่องจำเนื้อหาให้มากที่สุด (ปรีชา งามประดับ. 2545 ; สมยศ พงษ์ศิริพัฒน์. 2543. ; สุมาลี งามสมบัติ. 2541 ; มาลี ปานบุญห้อม. 2540 ; สุทธินันท์ ผ่องอักษร. 2540)

การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านสติปัญญาโดยเฉพาะในด้านความรู้ความจำเพียงด้านเดียวนั้น ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากนักการศึกษานักจิตวิทยา เช่น รุ่ง แก้วแดง (2542 : 103 – 104) เทอดศักดิ์ เดชคง (2542 : 77 – 81) กนกรัตน์ สุขะตุงคะ (2537 : 7 –15) ว่าการจัดการเรียนการสอนในลักษณะเช่นนี้จะก่อให้เกิดผลเสียหลายประการ เช่น ทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนที่เคร่งเครียด ผู้เรียนมีความสุขใน

การเรียนลดลง ผู้เรียนมีความรู้สึกเหมือนกับถูกบังคับให้เรียน เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการเรียน ไม่ต้องการที่จะเรียน เบื่อหน่ายท้อแท้ เกิดความเครียด ความวิตกกังวล ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดปัญหาทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย อารมณ์ สังคม และการเรียนรู้ นอกจากนี้พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2542 : 2 – 8) ยังได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าวว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มองผู้เรียนเหมือนวัตถุดิบที่ส่งป้อนเข้ามาในโรงงานแล้วถูกแปรรูปให้เป็นสิ่งของต่าง ๆ ตามต้องการ ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เหมือนกันหมดโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลไม่ว่าจะเป็นความถนัด ความสนใจ ความรู้ ความสามารถ อารมณ์และความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งผลจากการจัดการเรียนการสอนในลักษณะเช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนกลายเป็นมนุษย์สำเร็จรูปเหมือนวัตถุ ขาดความเป็นมนุษย์ที่สามารถในการเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง การจัดการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าวข้างต้นยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนที่ดีนั้นควรคำนึงถึงจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึกของผู้เรียน และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ ด้วย ดังเช่นพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย

จิตพิสัยเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านอารมณ์ ความรู้สึก และลักษณะนิสัยของผู้เรียน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ เช่น ความสนใจ เจตคติ แรงจูงใจ ค่านิยม ความซาบซึ้งการมีอัตมโนทัศน์แห่งตน ความสามารถควบคุมตนเอง การมีวินัยในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นต้น จิตพิสัยมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะเมื่อผู้เรียนมีจิตพิสัยที่ดีในการเรียนรู้แล้ว ย่อมมีความกระตือรือร้น สนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน อยากที่จะเรียนรู้ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ มีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน รู้สึกว่าการเรียนเป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีความสำคัญและมีประโยชน์ เรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน ไม่รู้สึกเบื่อหน่ายย่อท้อ มีความขยันอดทน เห็นคุณค่าของตนเอง และสามารถควบคุมตนเองในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด จึงมีผลทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในด้านการเรียน ดังเช่นการวิจัยของกัญจนา ทองสิงห์ (2540) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถทางการเขียนเรื่อง และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งพบว่านักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในด้านการเรียนและความสามารถในด้านการเขียนเรื่องดีด้วย เช่นเดียวกับเกษมศรี ภัทรภูริสกุล (2544) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้ และความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนที่มีความสนใจในการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้ดีด้วยเช่นกัน

ผลจากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาซีกโลกตะวันออก เช่น พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2543 : 35) ได้ให้แนวคิดว่าเมื่อผู้เรียนมีจิตพิสัยที่ดีในการเรียนรู้ คือมีฉันทะซึ่งหมายถึงความพึงพอใจ ความใฝ่ดี และแรงจูงใจอันเป็นพื้นฐานของความสำเร็จในการประกอบหน้าที่การงานตามหลักธรรมในพุทธศาสนาเรื่องอิทธิบาทสี่แล้วย่อมจะประสบความสำเร็จในด้านการเรียน ส่วนอุษณีย์ โพธิสุข (2543 : 34) ได้ให้แนวคิดว่าตามหลักจิตวิทยาการศึกษาถือว่าหัวใจสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนสร้างกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริงนั้นต้องมีการสร้างให้ผู้เรียนมีจิตพิสัยที่ดีในการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนตั้งแต่ระดับต้น เพราะแรงจูงใจจะไปผลักดันกลไกในการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของผู้เรียน ส่วนแนวคิดของนักการศึกษาซีกโลกตะวันตก เช่น บลูม (Bloom. 1976 : 10 –12) ได้นำเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ในโรงเรียน (A theory of school learning) ที่แสดงให้เห็นว่าจิตพิสัยเป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และจิตพิสัยยังเป็นผลการเรียนรู้ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียน นอกจากนี้กาเบิ้ล และวูล์ฟ (Gable and Wolf. 1993 : 2) และ มาร์ติน และบริกส์ (Martin and Briggs. 1986 : 16 , 228) ยังได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับจิตพิสัยที่สอดคล้องกันว่าจิตพิสัยนั้นเป็นทั้งวิธีการ (Means) และผลการเรียนรู้ (Ends) ที่สำคัญซึ่งควรพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียนในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนในระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา เพราะเมื่อผู้เรียนมีจิตพิสัยที่ดีในการเรียนรู้ตั้งแต่เยาว์วัยแล้วคุณลักษณะเหล่านี้ก็จะเป็นสิ่งที่ติดตัวไป และสามารถพัฒนาเป็นคุณลักษณะประจำตัวได้ จากประเด็นดังกล่าวเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าไม่ว่านักการศึกษาทางซีกโลกตะวันออกหรือนักการศึกษาทางซีกโลกตะวันตกต่างก็มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน กล่าวคือผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในด้านการเรียนหรือไม่นั้นย่อมขึ้นอยู่กับจิตพิสัยของผู้เรียนเอง และจิตพิสัยยังเป็นผลการเรียนรู้ที่สำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียน

การพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เกิดจิตพิสัยในการเรียนรู้ ควรเริ่มพัฒนาตั้งแต่ในเยาว์วัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งอุทัย ดุลยเกษม (2543 : 21 , 32 – 33) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในระดับนี้ว่า การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างสถาบันครอบครัวกับสถาบันการศึกษาในระดับอื่น ๆ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในระดับนี้จะต้องคำนึงถึงการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านจิตพิสัยของผู้เรียน เพราะจิตพิสัยหรือความรู้สึกเป็นพลังสำคัญของการเรียนรู้ของผู้เรียนในวัยนี้ (อายุ 7 – 14 ปี) ถ้าผู้เรียนเข้ามาอยู่ในโรงเรียนแล้วได้รับการจัดการเรียนการสอนที่ไม่คำนึงถึงอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้เรียนแล้ว ก็จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกเคร่งเครียด เบื่อหน่าย และเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการเรียน เรียนรู้ด้วยความทุกข์ ไม่อยากมาโรงเรียน เฝ้าแต่รอวันที่จะจบการศึกษา และ

เมื่อจบการศึกษาในระดับนี้แล้วก็ไม่อยากเรียนต่อหรือแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษาให้เกิดจิตพิสัยในการเรียนรู้จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

ผลจากการศึกษาจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) พบว่าจิตพิสัยเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญต้องพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ ได้แก่ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความสนใจแสวงหาความรู้และรูปแบบการทำงานใหม่ ๆ เห็นคุณค่าและชื่นชมต่อการใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน การเขียน การศึกษาค้นคว้า การมีวินัยในตนเอง มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด เห็นคุณค่าของตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเสียสละ สามัคคี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543 : 11 – 12 ; กรมวิชาการ. 2535 : 57 – 58 ; กรมวิชาการ. 2544 : 42544 : 4) แต่จากการศึกษาของปรีชา งามประดับ (2545) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารโรงเรียน พบว่าโรงเรียนส่วนมากยังมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน คือผู้เรียนยังขาดคุณลักษณะนิสัยที่สนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน ขาดโรงเรียนบ่อย ไม่อยากมาเรียน ไม่มีความกระตือรือร้นและไม่มีระเบียบวินัย เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของมาลี ปานบุญห้อม (2540) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่าครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นว่าผู้เรียนที่ตนสอนยังขาดความสนใจในการเรียน ดังนั้นจากผลการวิจัยดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นว่ายังมีผู้เรียนในระดับประถมศึกษาที่ขาดจิตพิสัยในการเรียนรู้ โดยเฉพาะด้านความสนใจในการเรียน เจตคติ แรงจูงใจ และการมีวินัยในตนเอง เพราะฉะนั้นการพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษาให้เกิดจิตพิสัยในด้านดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้การพัฒนาจิตพิสัยในด้านความสนใจในการเรียน เจตคติ แรงจูงใจ และการมีวินัยในตนเอง ให้เกิดแก่ผู้เรียนระดับประถมศึกษายังสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง ครูผู้สอน ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และผู้เชี่ยวชาญด้านจิตพิสัยด้วย (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2543 : 7 ; สุทธิพันธ์ ผ่องอักษร. 2540)

การพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษาให้เกิดจิตพิสัยในการเรียนรู้ควรคำนึงถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาจิตพิสัยของผู้เรียนด้วย ผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตพิสัยของผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับผลการพัฒนาจิตพิสัยของผู้เรียนสูงสุด (วสันต์ ทองไทย. 2545 : 40) อาจกล่าวได้ว่าสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาจิตพิสัยของผู้เรียนก็คือการจัดการเรียนการสอน และจากการศึกษาของวุฒินันท์ อบอุ่น (2544 : 168) พบว่าครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษามีความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้มีจิตพิสัยในการเรียนรู้ คือมีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน ค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ และมีแรงจูงใจในการเรียน ด้วยเช่นกัน

สิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีจิตพิสัยในการเรียนรู้นั้นจะต้องอาศัยการสร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการวิจัย แต่จากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยของนิสิตในระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2545 ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ทั้งในด้านการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาสื่อการเรียนการสอน และพัฒนาวิธีการวัดและประเมินผลการเรียน พบว่าร้อยละ 81.98 ของงานวิจัยดังกล่าวศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสติปัญญาของผู้เรียนเพียงด้านเดียว มีเพียงร้อยละ 18.02 ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งในด้านสติปัญญาหรือด้านจิตพิสัยของผู้เรียน

การพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษาให้เกิดจิตพิสัยในการเรียนรู้นั้นเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากคุณลักษณะดังกล่าวมีผลต่อการเรียนรู้และเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และจากสภาพความเป็นจริงพบว่ายังมีผู้เรียนในระดับประถมศึกษาขาดคุณลักษณะดังกล่าว นอกจากนี้แล้วงานวิจัยที่สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษายังมีจำนวนน้อย ซึ่งครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาก็ยังมีความต้องการแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้เป็นประเด็นหลัก โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา ซึ่งได้แก่การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านทฤษฎีการเรียนรู้ การพัฒนาจิตพิสัย การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรระดับประถมศึกษา การสังเคราะห์งานวิจัย การสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา การศึกษาข้อมูลด้านผู้เรียนและด้านชุมชน เพื่อนำข้อมูล

ดังกล่าวมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนและมีการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ และการนำไปทดลองใช้แล้วจึงนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน สำหรับในขั้นตอนการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้สามารถนำไปใช้ได้ในแต่ละสถานการณ์ที่มีสภาพแตกต่างกันทั้งในด้านเนื้อหาวิชาและผู้เรียน ซึ่งการประยุกต์ใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมยังเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 9 วรรค 2 และ วรรค 6 ที่เป็นการกระจายอำนาจ และให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นอกจากนี้การประยุกต์ใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมยังเป็นการเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) การสร้างและใช้ความรู้ของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยแต่ละคน และความรู้สึกที่ดีให้แก่ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยด้วย

ผลจากการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้จะทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนที่สามารถนำไปจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งในด้านสติปัญญา จิตพิสัย และการประพฤติปฏิบัติ โดยคำนึงถึงอารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับแนวคิดของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันเป็นแนวคิดของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยในการเรียนรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ ทั้งในด้านสติปัญญา และด้านการประพฤติปฏิบัติให้แก่นักเรียนให้แก่นักเรียนด้วยเช่นกัน ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาหรือระดับการศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกับประชากรที่ศึกษา

สมมุติฐานการวิจัย

รูปแบบการเรียนการสอนที่ได้จากดำเนินการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนมีความชัดเจน มีความสะดวก และมีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้

2. ครูผู้สอน และนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อรูปแบบการเรียนการสอน

3. รูปแบบการเรียนการสอนสามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในด้านจิตพิสัย ด้านสติปัญญา และด้านการประพฤติปฏิบัติ ได้

4. ผลที่ได้จากการวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนก่อนและหลังนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้มีความแตกต่างกัน

5. ค่าขนาดอิทธิพล (Effect size) ของกลุ่มใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีค่าสูงกว่าค่าขนาดอิทธิพลของกลุ่มเปรียบเทียบ

6. จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีจิตพิสัยในการเรียนรู้มากกว่าจำนวนนักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบ

7. รูปแบบการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนทุกแบบ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตที่จะพัฒนาจิตพิสัยในการเรียนรู้ของนักเรียนใน 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านความสนใจ ด้านเจตคติ ด้านแรงจูงใจ และด้านการมีวินัยในตนเอง เนื่องจากผลจากการศึกษาจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา แนวคิดของนักการศึกษา และผลการวิจัยพบว่าจิตพิสัยทั้งสี่ด้านดังกล่าวเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญซึ่งต้องพัฒนาให้เกิดแก่นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาเป็นลำดับแรก

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาในการวิจัยครั้งนี้นำไปใช้กับการจัดการเรียนการสอนกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองเขมร สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึงลักษณะหรือแนวทางของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาจากการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร

งานวิจัยและการนำไปใช้ โดยมีการจัดลำดับขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นกระบวนการที่มีระบบ ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนมี 2 รูปแบบ ได้แก่

1.รูปแบบการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 จูงใจสู่บทเรียน
ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ
ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์
ขั้นที่ 4 ลงมือปฏิบัติกิจกรรม
ขั้นที่ 5 ร่วมกันอภิปรายและสรุป

2.รูปแบบการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 จูงใจสู่บทเรียน
ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ
ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์
ขั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
ขั้นที่ 5 นำเสนอผลงาน
ขั้นที่ 6 ร่วมกันเสนอแนะและวิจารณ์
ขั้นที่ 7 นำไปใช้

ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน หมายถึงผลที่เกิดจากการพัฒนาและการใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยพิจารณาจาก

1. ความชัดเจน ความสะดวก และความเหมาะสมแก่การนำไปใช้ โดยพิจารณาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา และการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับรูปแบบการเรียนการสอน โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกระหว่างการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับรูปแบบการเรียนการสอน โดยการสังเกตพฤติกรรม การสอบถามความคิดเห็นและความรู้สึกของครูผู้สอนที่ได้มีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

4. ผลเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในด้านจิตพิสัย ด้านสติปัญญา และด้านการประพฤติปฏิบัติ ที่ได้จากการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับสภาพการจัดการเรียนการสอน และพิจารณาจากพัฒนาการผลการเรียนรู้ของนักเรียน

5. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลที่ได้จากการวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนก่อนและหลังนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

6. ผลการเปรียบเทียบค่าขนาดอิทธิพลของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเปรียบเทียบ โดยคำณวนค่าขนาดอิทธิพลจากอัตราส่วนระหว่างผลต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนใช้รูปแบบการเรียนการสอน กับหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอน หารด้วยความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนใช้รูปแบบการเรียนการสอนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

7. จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีจิตพิสัยในการเรียนรู้มากกว่าจำนวนนักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบ โดยการคำนวณจากอัตราส่วนระหว่างผลต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเปรียบเทียบ หารด้วยความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนกลุ่มเปรียบเทียบ แล้วนำค่าที่คำนวณได้ไปหาร้อยละของพื้นใต้โค้งปกติ

8. รูปแบบการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนทุกแบบ

ผลการเรียนรู้ หมายถึงการแสดงออกถึงพฤติกรรมการเรียนรู้อันเนื่องมาจากได้การรับประสบการณ์จากการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาถึงแม้นว่าการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยของนักเรียนเป็นประเด็นหลักก็ตาม แต่ผู้วิจัยยังคงมุ่งเน้นพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ดังนี้

1. พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย หมายถึงอารมณ์ ความรู้สึก และคุณลักษณะของนักเรียน ซึ่งได้แก่

1.1 ความสนใจ หมายถึงการแสดงออกถึงความกระตือรือร้น ความตั้งใจในการเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ตั้งใจฟังคำอธิบาย ไม่เล่นหรือนอนหลับในเวลาเรียน

1.2 เจตคติ หมายถึงความรู้สึก ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ เช่น รู้สึกว่าการเรียนมีประโยชน์ มีความสำคัญ มีความพึงพอใจที่จะเรียนรู้

1.3 แรงจูงใจ หมายถึงแรงกระตุ้นจากภายในตัวนักเรียน ที่ทำให้นักเรียนนั้นเกิดพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่น ความขยัน ความอดทน ความพยายามที่จะทำให้ตนเอง

ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด เช่น มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทบทวนบทเรียน ศึกษาค้นคว้าอย่างสม่ำเสมอ มีการวางแผนการทำงาน

1.4 การมีวินัยในตนเอง หมายถึงคุณลักษณะของบุคคลที่สามารถควบคุมความรู้สึก อารมณ์ และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามความมุ่งหวัง โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น และไม่ขัดต่อกฎระเบียบของสังคม เช่น ตรงต่อเวลา ส่งงานตามกำหนด ไม่ละทิ้งหรือหลีกเลี่ยงการงาน

พฤติกรรมดังกล่าวสามารถวัดได้จากการสอบถาม การสังเกต การทำแบบวัดจิตพิสัย แฟ้มสะสมงาน บันทึกผลการเรียนรู้ของนักเรียน

2. พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสติปัญญา หมายถึงความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และความสามารถทางการคิดของนักเรียน ซึ่งวัดได้จากการสอบถาม การทดสอบ แฟ้มสะสมงาน การทำแบบฝึกหัด บันทึกผลการเรียนรู้ของนักเรียน

3. พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการประพฤติปฏิบัติ หมายถึงความสามารถในการใช้สติปัญญาเพื่อกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความต้องการด้วยความเต็มใจและสมัครใจของนักเรียน เช่น ความสามารถในการนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ซึ่งสามารถวัดได้จากการสอบถาม การสังเกตพฤติกรรม การตรวจผลงาน แฟ้มสะสมงานบันทึกผลการเรียนรู้ของนักเรียน

รูปแบบการเรียนรู้ หมายถึงความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อลักษณะการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่งตามที่ตนเองรู้สึกว่าชอบหรือถนัด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้แบ่งรูปแบบการเรียนรู้ออกเป็น 5 แบบ ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง เป็นลักษณะของนักเรียนที่ไม่สนใจในการเรียน ไม่ต้องการเรียน รู้สึกว่าการเรียนเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน พูดน้อยมักเงียบเฉย มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ มีนิสัยชอบหลีกเลี่ยง ไม่ชอบการเผชิญหน้ากับผู้สอน

2. การเรียนรู้แบบพึ่งพา เป็นลักษณะของนักเรียนที่ชอบและต้องการได้รับคำแนะนำ ข้อเสนอแนะและการช่วยเหลือจากผู้อื่น ต้องอาศัยแรงจูงใจจากภายนอก เป็นนักเรียนที่ขาดความกระตือรือร้น มีความอยากเรียนรู้น้อย และจะเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่ถูกบังคับหรือกำหนดให้เรียน นักเรียนจะเห็นผู้สอนหรือกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียนเป็นแหล่งของโครงสร้างความรู้และแหล่งสนับสนุนทางวิชาการ นักเรียนแบบนี้มักไม่มีความคิดริเริ่มหรือความคิดเป็นของตนเอง

3. การเรียนรู้แบบแข่งขัน เป็นลักษณะของนักเรียนที่ชอบและต้องการแข่งขันการเรียนรู้กับคนอื่น ๆ ในชั้นเรียนเพื่อให้ตนเองได้รับรางวัลจากการเรียน เช่น คะแนน

คำชมเชย หรือความสนใจจากผู้สอน นักเรียนจะมองชั้นเรียนเป็นสนามแข่งที่ต้องมีการแพ้ชนะ และนักเรียนมีความรู้สึกว่าตนเองนั้นต้องชนะผู้อื่นอยู่เสมอ

4. การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นลักษณะของนักเรียนที่มีความรู้สึกว่าตนเองจะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และความสามารถกับคนอื่น นักเรียนแบบนี้จะร่วมมือกับผู้สอนและกลุ่มเพื่อนเพื่อที่จะทำงานร่วมกัน ตลอดจนมีความเห็นว่าชั้นเรียนเป็นที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่นเดียวกับการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชา

5. การเรียนรู้แบบอิสระ เป็นลักษณะของนักเรียนชอบที่จะเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีความตั้งใจศึกษาเพื่อให้เรียนรู้ มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง ชอบความเป็นอิสระ ไม่ชอบการบังคับ เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถคิดหรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง สามารถเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ และรู้จักเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าสำคัญ

บทที่ 2
การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยได้เสนอผลการศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้
    - 1.1 กลุ่มพฤติกรรมนิยม
    - 1.2 กลุ่มปัญญานิยม
    - 1.3 กลุ่มมนุษยนิยม
2. จิตวิทยาพัฒนาการของนักเรียนในระดับประถมศึกษา
    - 2.1 ด้านร่างกาย
    - 2.2 ด้านบุคลิกภาพ
    - 2.3 ด้านอารมณ์
    - 2.4 ด้านสังคม
    - 2.5 ด้านสติปัญญา

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. พฤติกรรมการเรียนรู้
    - 1.1 ด้านสติปัญญา
    - 1.2 ด้านจิตพิสัย
    - 1.3 ด้านการประพฤติปฏิบัติ
2. จิตพิสัย
    - 2.1 ความสนใจ
    - 2.2 เจตคติ
    - 2.3 แรงจูงใจ
    - 2.4 การมีวินัยในตนเอง

ส่วนที่ 3 รูปแบบการเรียนการสอน

1. องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน
2. การออกแบบการเรียนการสอน

ส่วนที่ 4 ระเบียบวิธีวิจัย

1. การวิเคราะห์อภิมาน (Meta - analysis)

2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research : PAR)

สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้

การเรียนรู้ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือการฝึกหัด ซึ่งรวมหมายถึงการเปลี่ยนแปลงปริมาณความรู้ด้วย (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 29 ; กาญจนา คุณารักษ์. 2543 : 168 ; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 135 ; อารี พันธ์มณี. 2534 : 86 ; Bell – Gredler . 1986 : 1 – 8) ดังนั้นหน้าที่สำคัญของผู้สอนก็คือ การจัดมวลประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามคาดหวัง เพื่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ เนื่องจากทฤษฎีการเรียนรู้เป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดการเรียนการสอน และในการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งยากที่ผู้สอนจะใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทฤษฎีหนึ่งทฤษฎีใดโดยเฉพาะ (สำรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 223) ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของนักจิตวิทยานั้นมีหลายทฤษฎี ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ ดังนี้

1.กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism)

2.กลุ่มปัญญานิยม (Cognitive)

3.กลุ่มมนุษยนิยม (Humanistic)

กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism)

นักจิตวิทยากลุ่มนี้มีความเชื่อว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง ซึ่งสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์จะเป็นเงื่อนไข เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากเป็นผลของการเรียนรู้นั้น และการเรียนรู้จะมีความถี่มากขึ้นหากได้รับการเสริมแรง ซึ่งหลักการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้ ได้แก่ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 38 - 59 ; กาญจนา คุณารักษ์. 2543 : 171 – 190 ; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 135 - 145 ; อารี พันธ์มณี. 2534 : 101 – 136 ; พรรณี ช.เจนจิต. 2528 : 161 – 184 ; Dembo. 1994 : 38 – 82 ; Bell – Gredler . 1986 : 76 - 112)

1. การเรียนรู้เกิดจากการกระทำและการสังเกตจากผู้อื่น ซึ่งมีผลก่อให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ ๆ

2. การเสริมแรงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้น และการเสริมแรงทางบวกดีกว่าการเสริมแรงทางลบ

3. การปฏิบัติพร้อมด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับ จะช่วยปรับปรุงการเรียนรู้ และความคงทนของความจำ

4. การเรียนรู้เริ่มจากสิ่งที่ง่ายไปหาสิ่งที่มีความสลับซับซ้อน และการเรียนรู้จากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่

5. การเรียนรู้ควรเริ่มจากทีละเล็กน้อย และเป็นตามลำดับขั้นตอน

6. การปฏิบัติตามต้องการหรือผลที่ได้รับจากการเรียนรู้ ควรมีการบอกกล่าวไว้ล่วงหน้า เช่น การกำหนดไว้เป็นจุดประสงค์

7. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เนื่องจากความใกล้ชิดระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง เช่น เมื่อผู้สอนแสดงบัตรคำ แล้วให้ผู้เรียนอ่านบัตรคำนั้นทันที

8. การฝึกหัด หมายถึง การทำพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งซ้ำ ๆ เพื่อให้จำได้อย่างคงทน ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่จำเป็นในการเรียนทักษะต่าง ๆ

9. สภาพของแรงขับ (Drive) มีความสำคัญในการเรียนรู้ การจูงใจทั้งทางกายและทางจิตใจมีผลต่อการเรียนรู้

10. ความขัดแย้งและความคับข้องใจจะเกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนประสบกับปัญหา อาจเป็นได้ทั้งอุปสรรค และแรงจูงใจ

11. ผลของการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้ หรือวัดได้

ตัวอย่างของการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม เช่น บทเรียนสำเร็จรูป บทเรียนโปรแกรม บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนทั้งสามอย่างมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเสนอแนวคิดการจัดการเรียนการสอนด้วยบทเรียนโปรแกรม (Programmed instruction) ซึ่งเป็นต้นแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอื่น ๆ

บทเรียนโปรแกรม

การจัดการเรียนการสอนด้วยบทเรียนโปรแกรมคิดขึ้นโดยสกินเนอร์ (Skiner) ที่มีลักษณะ ดังนี้ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 196)

1. แบ่งบทเรียนออกเป็นส่วนย่อย ๆ เป็นขั้น ๆ (Small step) ซึ่งเรียกว่ากรอบ (Frame) ประกอบด้วยความคิดรวบยอด (Concept) ที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทีละอย่าง เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนตอบได้และจำได้

2. การจัดกรอบ (Frame) จะต้องจัดลำดับจากง่ายไปยาก ซึ่งจะให้ผู้เรียนตอบเป็นขั้น ๆ

3. ผู้เรียนจะต้องตอบคำถามทุกกรอบ (Frame) ตามลำดับ โดยไม่ข้ามขั้น

4. ทุกครั้งที่ผู้เรียนให้คำตอบจะได้รับผลย้อนกลับทันทีไม่ว่าจะตอบถูกหรือผิด (Immediate feedback) ซึ่งเป็นการเสริมแรงทางบวกทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียนรู้

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยมผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในลักษณะของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแล้วแจ้งให้ผู้เรียนรับทราบ การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้เลียนแบบหรือการกระทำตาม การฝึกหัด การจัดบทเรียนออกเป็นส่วนย่อยและเรียงลำดับจากง่ายไปยาก การเสริมแรง และการวัดประเมินผลการเรียนที่มีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนทันที

กลุ่มปัญญานิยม (Cognitivism)

นักจิตวิทยากลุ่มนี้มีความเชื่อว่าทุกคนมีธรรมชาติภายในที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน การเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ หรือกระทำ ผู้สอนมีหน้าที่จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งเร้าที่เป็นปัญหากับสิ่งเร้าที่ตนกำลังเผชิญอยู่ ผลของการเรียนรู้เป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ยอมรับว่าในกระบวนการเรียนรู้สิ่งเร้าที่สำคัญคือสิ่งเร้าที่ผู้เรียนรับรู้ และการรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเริ่มด้วยการลองผิดลองถูกเสมอไป ผู้เรียนอาจเกิดการหยั่งรู้ (Insight) ในการแก้ปัญหาและแก้ปัญหาได้ทันทีโดยไม่ต้องมีการเสริมแรง หลักการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้ ได้แก่ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 60 - 84 ; กาญจนา คุณารักษ์. 2543 : 191 - 225 ; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 149 - 164 ; อารี พันธ์มณี. 2534 : 137 – 166 ; พรรณี ช.เจนจิต. 2528 : 188 – 203 ; Dembo. 1994 : 86 - 141 ; Bell – Gredler 1986 : 151 - 184)

1. การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความต้องการ ความสนใจ เป็นผู้ริเริ่มและการลงมือกระทำด้วยตนเองจะเป็นสิ่งที่มีความหมายสำหรับตัวผู้เรียนเอง ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นอยากรู้อยากเรียน และสามารถเรียนรู้ได้เร็ว

2. การจัดการเรียนการสอน ถ้าผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนมองเห็น "โครงสร้าง (Structure)" ของสิ่งที่จะเรียนจะช่วยให้จำสิ่งที่เรียนได้ดี สามารถทำความเข้าใจในหลักเกณฑ์ ซึ่งจะนำประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อีกมากมาย

3. ผู้สอนควรตั้งประเด็นให้ผู้เรียนค้นคว้าหาคำตอบ ซึ่งอาจจะเป็นการค้นคว้าตามลำพังหรือเป็นกลุ่ม ซึ่งการให้ผู้เรียนค้นคว้าหาคำตอบนั้นไม่เพียงแต่จะฝึกให้มีทักษะในการแก้ปัญหาเท่านั้น แต่จะเป็นการช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถในการเรียนรู้ของตนซึ่งจะทำให้เป็นนักแก้ปัญหาต่อไปในอนาคต

4. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนและผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

5. ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด เมื่อสามารถสรุปข้อมูลนั้นก็คือการเรียนรู้จากส่วนใหญ่ไปหาส่วนย่อย เรียนรู้กระบวนการหรือวิธีการเรียนรู้จะได้ผลดีกว่าการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาหรือการอธิบายของผู้สอน

6. การจัดและรวมความรู้เข้าด้วยกันเป็นสิ่งสำคัญ การจัดการเรียนรู้จากสิ่งที่ง่ายไปหาสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อน ทำให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโยงความรู้ได้ดี

7. วิธีการคิดเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ รวมทั้งการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ด้วย

ตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม เช่น การเรียนการสอนด้วยการค้นพบ การเรียนรู้อย่างมีความหมาย เป็นต้น

การเรียนการสอนด้วยการค้นพบ

หลักการสอนด้วยการค้นพบของบรูเนอร์ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 204 – 205 ; อ้างอิงจาก Bruner. 1966) มีดังนี้

1. ผู้เรียนมีแรงจูงใจภายใน (Self motivation) และมีความอยากรู้อยากเห็นอยากค้นพบสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวด้วยตนเอง ฉะนั้นผู้สอนมีหน้าที่สำคัญที่คอยจัดสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจค้นพบ และหาโอกาสสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจ และความเต็มใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. โครงสร้างของบทเรียน (Structure) การจัดบทเรียนต้องให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและธรรมชาติของบทเรียนแต่ละหน่วย ผู้สอนควรแนะแนวให้ผู้เรียนเห็นหรือค้นคว้าความสัมพันธ์ของสิ่งที่ผู้เรียนต้องการจะเรียนรู้ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ผู้สอนควรสำรวจพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนที่จำเป็นต้องมีเพื่อค้นพบความรู้ใหม่ ถ้าปรากฏว่าผู้เรียนขาดความรู้ที่เป็นพื้นฐาน ผู้สอนควรแนะนำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานนั้นก่อนที่จะเรียนรู้บทเรียนใหม่

3. การจัดลำดับความยากง่าย (Sequence) ของบทเรียนที่มีประสิทธิภาพ ควรคำนึงถึงระดับสติปัญญาของผู้เรียน และวิธีการที่ผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

4. การเสริมแรงด้วยตนเอง (Self – reinforcement) ถือว่ามีความสำคัญมากกว่าการเสริมแรงภายนอก (Extrinsic reinforcement) ผู้สอนควรให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนว่าถูกหรือผิด แต่ไม่ควรจะเน้นการทำถูกหรือว่าการทำผิดเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ควรสอนให้ผู้เรียนตั้งความคาดหวังที่เป็นจริงไว้ และเหมาะสมกับความสามารถของตนเอง

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม หรือมีประสบการณ์ด้วยตนเอง เช่นการใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตยในชั้นเรียน ให้ทุกคนมีสิทธิ และความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นผู้นำ และสมาชิกของสังคมประชาธิปไตย

การเรียนรู้อย่างมีความหมาย

การจัดการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful learning) ตามแนวคิดของออซูเบล (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 205 – 206 ; อ้างอิงจาก Ausubel. 1963) มีดังนี้

1. ก่อนจะสอนวิชาอะไรก็ตาม ผู้สอนต้องพยายามหาวิธีรวบรวม เรียบเรียงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีระเบียบแบบแผน เป็นหมวดหมู่ มีหัวข้อชี้ให้เห็นเด่นชัดและง่ายต่อความเข้าใจและมีความหมายต่อผู้เรียน เพื่อเตรียมผู้เรียนให้เข้ากับขุมปัญญาที่มีอยู่แล้วรวบรวมความรู้ใหม่ได้อย่างมีความหมาย (Subsumer) ให้เข้าขุมปัญญา หรือโครงสร้างทางสติปัญญาที่มีอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังจะช่วยผู้เรียนให้นึกย้อนระลึก (Recall) สิ่งที่เคยเรียนรู้มาแล้วและเกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะเรียนใหม่ ซึ่งออซูเบลเรียกขั้นนี้ว่า Advance organizers

2. บอกให้ผู้เรียนทราบวัตถุประสงค์ของบทเรียน หรือบอกสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ พร้อมทั้งบอกถึงคำจำกัดความของความคิดรวบยอดที่สำคัญ (Concept) เพื่อผู้เรียนจะได้ใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ความรู้ใหม่

3. แบ่งบทเรียนออกเป็นขั้น ๆ เพื่อผู้เรียนจะได้เข้าใจได้ และเมื่อสอนจบแต่ละขั้นควรจะถามผู้เรียนเพื่อจะได้แน่ใจว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยค วามเข้าใจก่อนที่จะเรียนรู้ในขั้นต่อไป

4. ชี้แนะให้ผู้เรียนมองเห็นความแตกต่างและความคล้ายคลึงของสิ่งที่เรียนรู้ใหม่กับสิ่งที่เรียนรู้เดิม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้นาน

5. เมื่อสอนแต่ละหน่วยบทเรียนจบ ผู้สอนควรสรุปและทบทวนตั้งแต่ต้นพร้อมทั้งเน้นใจความสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมหรือขุมปัญญาที่มีอยู่แล้ว

6. การให้การบ้านหรือแบบฝึกหัด เพื่อผู้เรียนจะได้มีโอกาสทบทวนความรู้ที่ได้เรียนรู้ใหม่ด้วยตนเอง และนำไปประยุกต์ใช้

จากการศึกษาแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน คือ การบอกให้ผู้เรียนได้รับทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ การทบทวนความรู้เดิมของผู้เรียน การจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามลำพัง หรือเป็นกลุ่ม การจัดบทเรียนที่คำนึงถึงความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism)

นักจิตวิทยากลุ่มนี้มีความเชื่อในความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีความสามารถที่จะนำตนเองและพึ่งตนเองได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะทำประโยชน์ให้สังคม มีอิสระเสรีภาพในการเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ที่จะไม่ทำให้ผู้อื่นหรือตนเองเดือดร้อน หลักการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้ได้แก่ (กาญจนา คุณารักษ์. 2543 : 234 – 247 ; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 132 –223 ; พรรณี ช.เจนจิต. 2528 : 233 – 264 ; Dembo. 1994 : 200 - 230)

1. ผู้เรียนมีฐานะเป็นเอกัตบุคคล เป็นผู้ที่มีความต้องการ ความถนัดและความสามารถที่หลากหลายแตกต่างกัน และผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้

2. การรู้จักตนเอง (Self concept) และการยกย่องตนเอง (Self esteem) และความรู้สึก (Feeling) เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้

3. ผู้เรียนจะเรียนรู้ก็ต่อเมื่อบทเรียนนั้นเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ และต้องการที่จะเรียนรู้

4. การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนที่มีแต่ความอบอุ่น ความเป็นมิตร ความเป็นประชาธิปไตย มีการช่วยเหลือ หรือร่วมมือกัน การเข้มงวดกวดขันมีผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้น้อย

5. ในการจัดการเรียนการสอนควรพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งด้านสติปัญญา ด้านจิตพิสัย และด้านการประพฤติปฏิบัติ นั่นคือ ผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักใช้เหตุผล มีความชื่นชมหรือมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน และให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

6. การเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ว่าควรจะเรียนรู้อย่างไร (Process of learning) มีความสำคัญมากกว่าการเรียนรู้เนื้อหา และข้อเท็จจริงต่าง ๆ

7. การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยตัวผู้เรียนเองมีความหมายและประโยชน์ต่อผู้เรียนมากกว่าการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยคนอื่น

8. ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร น้ำ ความปลอดภัย

ตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม เช่น การจัดการเรียนการสอนรายบุคคล การจัดการเรียนการสอนแบบหมู่บ้านเด็ก เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนรายบุคคล

การจัดการเรียนการสอนรายบุคคล (Individualized instruction) นั้นเป็นการจัดสภาพแวดล้อมและวิธีการตลอดจนยุทธวิธีให้เอื้ออำนวยต่อธรรมชาติของการเรียนรู้ที่มนุษยชาติพึงกระทำและพึงเกิดขึ้นในแต่ละบุคคลตามเอกัตภาพซึ่งมีลักษณะดังนี้ (แรมสมร อยู่เสมอ. 2538: 22 - 30 ; จันทร์ฉาย เตมียาคาร. 2529)

1. จัดทำ หรือจัดหาสื่อการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาด้วยตนเอง

2. จัดหัวข้อ เนื้อหาในการศึกษาด้วยตนเองให้เลือกหลายๆ หัวข้อ แล้วให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อที่ตนเองต้องการ และอาจให้ผู้เรียนช่วยเขียนวัตถุประสงค์ในการเรียนด้วยตนเอง

3. กระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้เรียนพอใจที่จะค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

4. จัดวิธีการเรียนแบบต่างๆ ไว้ให้ผู้เรียนเลือกลักษณะและวิธีการเรียนตามความพอใจ

5. ให้ผู้เรียน เรียนไปตามเวลาที่ตนต้องการใช้ในการเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียน

6. ผู้สอนคอยให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการ

7. วิเคราะห์ความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนจัดการเรียนการสอน เช่น วิเคราะห์ผลการสอบก่อนการเรียน เพื่อทราบว่าผู้เรียนมีความรู้อยู่ในระดับใด ถ้าผู้เรียนผ่านเกณฑ์ที่ต้องการในเนื้อหาแล้วก็ให้ผู้เรียนผ่านไปทำกิจกรรมขั้นต่อไปได้เลย

8. กระตุ้นให้ผู้เรียนเลือกและหาความสัมพันธ์ของแต่ละหัวข้อในการเรียนด้วยตนเอง

9. จัดให้ผู้เรียนได้ทำโครงการเพิ่มเติมหรือโครงการที่สนับสนุนบทเรียนที่ศึกษาอยู่

10. จูงใจให้ผู้เรียนทดลองเรียนด้วยวิธีแปลกๆ ใหม่ๆ จนกว่าจะพบวิธีเรียนที่ตนเองพอใจและเหมาะสมกับตนมากที่สุด

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน คือผู้สอนต้องทำความเข้าใจลักษณะของผู้เรียนแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็นในด้านความรู้ ความสามารถ ความสนใจ รูปแบบการเรียนรู้ และต้องช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ค้นพบตนเอง คอยช่วยเหลือให้ผู้เรียนแต่ละคนได้มีโอกาสได้รับหรือประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ของตนเองตามศักยภาพของแต่ละคน ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกเนื้อหาสาระตามที่ผู้เรียนสนใจ ต้องการ และมีประโยชน์ต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง การจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนที่เต็มไปด้วยความรัก

ความอบอุ่น และผู้เรียนแต่ละคนได้รับการตอบสนองขั้นพื้นฐาน เช่น ได้รับประทานอาหาร อาหารเสริม

พัฒนาการของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงคือพัฒนาการของนักเรียน เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งมีอายุระหว่าง 6 – 12 ปี จึงเสนอลักษณะธรรมชาติของนักเรียนวัยดังกล่าวตามลำดับขั้นของจิตวิทยาพัฒนาการ ดังนี้ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 57 – 72 ; พรรณี ช. เจนจิต. 2528 : 138 – 147)

พัฒนาการทางร่างกาย

อัตราการเจริญเติบโตทางร่างกายของเด็กในชั้นประถมศึกษาจะช้ากว่าเด็กในชั้นอนุบาล โดยปกติเด็กในวัยนี้จะมีรูปร่างสูงและผอมลงกว่าเด็กในชั้นอนุบาล ในช่วงอายุ 11 – 12 ปี เด็กผู้หญิงจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกายทั้งทางด้านน้ำหนัก และส่วนสูงเร็วกว่าเด็กผู้ชาย แต่เด็กผู้ชายจะมีพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อดีกว่าเด็กผู้หญิง จึงทำให้นักเรียนในชั้นนี้ชอบเคลื่อนไหวตลอดเวลา การประสานกันระหว่างสายตา และมือของเด็กจะดีขึ้นกว่าเด็กในชั้นอนุบาล สามารถประกอบกิจกรรมที่มีความละเอียด ซับซ้อนได้ดี แต่ถ้าให้เด็กในวัยนี้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เป็นเวลานานก็อาจทำให้เกิดอาการเหนื่อยเมื่อยล้า ซึ่งบางครั้งเด็กในวัยนี้ก็ต้องการผ่อนคลายโดยการประกอบกิจกรรมอื่น ๆ

พัฒนาการด้านบุคลิกภาพ

จากทฤษฎีพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของฟรอยด์ (Freud) และอีริคสัน (Erikson) สามารถนำมาอธิบายบุคลิกภาพของเด็กในวัยนี้ คือ ตามทฤษฎีของฟรอยด์ เรียกเด็กในขั้นนี้ว่าเป็นวัยแอบแฝง (Latency) ซึ่งหมายความว่าเป็นวัยที่เก็บกดความต้องการทางเพศ หรืออธิบายได้ว่าความต้องการทางเพศของเด็กในวัยนี้สงบลง เด็กในวัยนี้จะรวมกลุ่มในเพศเดียวกัน ส่วนทฤษฎีของอีริคสัน กล่าวว่าเด็กในวัยประถมศึกษามีความต้องการที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ อีริคสันมีความคิดเห็นไม่ตรงกับฟรอยด์ที่ว่าความต้องการทางเพศของเด็กในวัยนี้ลดลง แต่แท้ที่จริงแล้วอีริคสันอธิบายว่าความต้องการทางเพศของเด็กในวัยนี้ยังคงมีอยู่ แต่ความต้องการนั้นได้เปลี่ยนเป็นพลังงานในรูปอื่น ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีของอีริคสัน หรือทฤษฎีของฟรอยด์ก็ตามสามารถสรุปได้ว่าเด็กในวัยนี้จะคบเพื่อนที่เป็นเพศเดียวกันและชอบปฏิบัติกิจกรรม หรือเคลื่อนไหวอยู่เสมอ มีความคล่องตัวในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าเด็กในวัยนี้สามารถประกอบกิจกรรมแล้วประสบความสำเร็จ ก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

สามารถประกอบกิจกรรมแล้วประสบความสำเร็จ ก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นว่าตนเองมีความสามารถ ซึ่งการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้จะต้องให้เด็กในวัยนี้ได้ทดลองฝึกประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ แล้วผู้ที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้จะต้องช่วยเหลือ หรือสนับสนุนให้นักเรียนแต่ละคนมีโอกาสที่จะพบกับความสำเร็จในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ

พัฒนาการทางอารมณ์

เด็กในวัยนี้จะเริ่มมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ เริ่มเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีอารมณ์ที่อ่อนไหวง่ายต่อการติเตียน หรือการถูกลงโทษ การเยาะเย้ยถากถาง ชอบการยกย่องชมเชย แต่อารมณ์ที่อาจเกิดกับเด็กในวัยนี้ก็คือ ความกลัว ความวิตกกังวลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และบุคคลที่ใกล้ชิด ทั้งในด้านการเรียน โดยเฉพาะในช่วงวัยเด็กตอนปลายจะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของตนเองที่จะพัฒนาเข้าสู่ในช่วงวัยรุ่น นอกจากนี้ในบางครั้งเด็กในวัยนี้ยังมีอารมณ์แปรเปลี่ยนได้ง่าย หรือแสดงพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นประหลาดใจ และเด็กในวัยนี้จะเต็มไปด้วยอารมณ์ที่ร่าเริงแจ่มใสเบิกบาน จะมีความสนุกในการเล่น

พัฒนาการทางด้านสังคม

เด็กในวัยนี้จะรวมกลุ่ม หรือเล่นกันเฉพาะในกลุ่มเพศเดียวกัน เพื่อนเริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อเด็กในวัยนี้ ในช่วงเด็กตอนปลายจะเริ่มมีพฤติกรรมการเลียนแบบกลุ่มเพื่อน หรือบุคคลที่ประทับใจ เด็กที่สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้จะไม่มีปัญหาเมื่อเป็นผู้ใหญ่ ส่วนเด็กที่มีปัญหาควรได้รับการช่วยเหลือจากครู เด็กในวัยนี้มักจะใช้เวลาส่วนมากอยู่กับเพื่อนในบางครั้งก็ชอบการแข่งขัน หรือกิจกรรมที่ท้าทาย

พัฒนาการทางสติปัญญา

ตามทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเปียเจต์ (Piaget) พบว่าเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาจะมีพัฒนาการด้านสติปัญญาอยู่ในขั้น Concrete operation (อายุ 7 – 11 ปี) และขั้น Formal operation (เริ่มอายุ 12 ปี) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (กาญจนา คุณานุรักษ์. 2544 : 149 – 150 ; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 40 – 43 ; พรรณี ช.เจนจิต. 2528 : 91 ; Bell – Gredler. 1986 : 119 – 129)

พัฒนาการทางสติปัญญาขั้น Concrete operation (อายุ 7 – 11 ปี)

ความสามารถของเด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการอยู่ในขั้นที่สามารถใช้สมองคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักการแก้ปัญหา (Operation) กับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมได้ สามารถที่จะเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องความคงตัวของสิ่งต่าง ๆ (Conservation) สามารถตั้งเกณฑ์ในการแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็นหมวดหมู่ (Class inclusion) สร้างภาพในใจ (Mental representations) เรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ (Serialization arrangement) สามารถคิดเปรียบเทียบ (Relation term) และการคิดย้อนกลับ (Reversibility)

พัฒนาการทางสติปัญญาขั้น Formal operation (เริ่มอายุ 12 ปี)

เด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการด้านสติปัญญาถึงระดับสูงสุด มีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล มีความสามารถในการแก้ปัญหา สามารถคิดหาเหตุผลนอกเหนือจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถคิดหรือเรียนรู้ในสิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรมได้

นอกจากนี้เปียเจต์ยังได้กล่าวว่ามนุษย์แต่ละคนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมนี้ทำให้เกิดการพัฒนาทางสติปัญญา และมีองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างสติปัญญา 4 องค์ประกอบ คือ (กาญจนา คุณานุรักษ์. 2544 : 151 ; อ้างอิงจาก Johnson. 1979 : 54)

1. วุฒิภาวะ (Maturation) หมายถึงการเจริญเติบโตด้านสรีวิทยา โดยเฉพาะเส้นประสาท และต่อมไร้ท่อ ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสติปัญญา

2. ประสบการณ์ ทุกครั้งที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมก็จะเกิดประสบการณ์สองชนิด คือ ประสบการณ์เนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ (Physical environment) และประสบการณ์เกี่ยวกับการคิดหาเหตุผลทางคณิตศาสตร์ (Logicomathematical experience) ซึ่งมีความสำคัญในการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะทางวิทยาศาสตร์

3. การถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (Social transmission) หมายถึงบุคคลที่อยู่รอบตัวเด็กจะถ่ายทอดความรู้ให้เด็ก หรือสอนเด็กที่พร้อมจะรับรู้การถ่ายทอดด้วยกระบวนการซึมซาบประสบการณ์หรือการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา

4. กระบวนการพัฒนาสมดุล (Equilibration) หรือการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง (Self regulation) ซึ่งอยู่ในตัวของแต่ละบุคคล เพื่อจะปรับความสมดุลของพัฒนาการทางสติปัญญา ขั้นต่ำไปสู่อีกขั้นหนึ่งที่สูงกว่า โดยใช้กระบวนการซึมซาบประสบการณ์และการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา

จากการศึกษาจิตวิทยาพัฒนาการของนักเรียนระดับประถมศึกษา ทั้งในด้านร่างกาย บุคลิกภาพ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน คือให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ และในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ นั้นไม่ควรมีระยะเวลาที่นานเกินไป เพราะนักเรียนมีช่วงระยะเวลาของความสนใจสั้น และอาจทำให้นักเรียนเกิดความเหนื่อยล้า นอกจากนั้นในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ควรให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ส่วนลักษณะของเนื้อหาสาระที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้นั้นควรเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมก่อน แล้วจึงให้นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่เป็นนามธรรม

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Learning objective)

การจัดการศึกษาเป็นการจัดมวลประสบการณ์เพื่อให้นักเรียนได้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ ซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การศึกษามีอยู่ 3 ด้าน ได้แก่ (Snow, Corno and Jackson. 1996 : 243 – 245 ; Benjafield. 1992 : 2 – 10. Kolbe. 1990 : 1 – 9 ; Krathwohl, Bloom and Masia. 1964 : 6- 8)

1. ด้านสติปัญญา (Cognition)
2. ด้านจิตพิสัย (Affection)
3. ด้านการประพฤติปฏิบัติ (Conation)

พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสติปัญญา (Cognition)

Cognition ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ศัพท์ในภาษาไทยว่า สติปัญญา ซึ่งในระยะแรกของการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสติปัญญานั้นบลูมและคณะ (Bloom and others. 1979 : 201 – 207) ได้จัดจำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านนี้ออกเป็นหมวดหมู่ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถที่ซับซ้อนจากน้อยไปหามาก สำหรับในประเทศไทยแล้วชวาล แพรรัตกุล (2516 : 198) ได้นำแนวคิดของบลูมมาใช้ในการวัดผลการศึกษากันอย่างแพร่หลาย ซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ทางด้านสติปัญญา แบ่งได้ดังนี้

1. ความรู้ หรือ ความจำ (Knowledge) เป็นความสามารถในการจดจำจากประสบการณ์ต่าง ๆ และระลึกเรื่องราวนั้นออกมาได้ ซึ่งแบ่งออกเป็น

1.1 ความรู้ในเนื้อเรื่อง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์และนิยาม และความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์และความจริงความสำคัญ

1.2 ความรู้ในวิธีดำเนินการ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับระเบียบแบบแผน ความรู้เกี่ยวกับระดับขั้นและแนวโน้ม ความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภท ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ และความรู้เกี่ยวกับวิธีการ

1.3 ความรู้รวบยอดในเนื้อเรื่อง ไดแก่ ความรู้เกี่ยวกับหลักวิชา และความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง

2. ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถบ่งบอกใจความสำคัญของเรื่องราวโดยการแปลความ ตีความ การขยายความ และนำเสนอด้วยภาษาของตนเอง

3. การนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำหลักการ กฎเกณฑ์ และวิธีดำเนินการต่าง ๆ ของเรื่องราวที่ได้เรียนรู้มาแล้วไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้

4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการแบ่งสิ่งที่เรียนรู้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ และแสดงถึงความสัมพันธ์ของส่วนย่อยได้อย่างชัดเจน ซึ่งแบ่งออกเป็น การวิเคราะห์ความสำคัญ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และ การวิเคราะห์หลักการ

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการผสมผสาน รวบรวมสิ่งที่เรียนรู้หรือประสบการณ์เข้าเป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่งแบ่งออกเป็น การสังเคราะห์ข้อความ การสังเคราะห์แผนงาน และการสังเคราะห์ความสัมพันธ์

6. การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถที่จะใช้ความรู้ที่เรียนมาในการตัดสินวินิจฉัยคุณค่าของสิ่งที่เรียนรู้ได้ ซึ่งแบ่งออกเป็น การประเมินค่าโดยอาศัยข้อเท็จจริงภายใน การประเมินค่าโดยอาศัยเกณฑ์ภายนอก

ในช่วงต่อมาเบนจาฟีลด์ (Benjafield. 1992 : 2 – 10) ได้ศึกษาและจัดจำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสติปัญญา ดังนี้

1. การรับรู้ (Awareness) หมายถึง ความตั้งใจที่จะรับรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระ

2. เชาวน์ปัญญา (Intelligence) หมายถึง ความสามารถที่จะเรียนรู้ หรือคิดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

3. การหยั่งรู้ (Intuition) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างฉับพลัน

4. การรับรู้ส่วนบุคคล (Personal acquaintance) หมายถึงความสามารถในการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะ หรือลักษณะทั่วไปของบุคคล หรือเหตุการณ์ที่อยู่รอบข้าง

5. การจำ (Recognition) หมายถึงความสามารถของบุคคลในการะลึกถึง หรือทบทวน สิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว

6. ทักษะ (Skill) หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติ หรือกระทำสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างคล่องแคล่ว

7. ความเข้าใจ (Understanding) หมายถึง ความสามารถในการตัดสินใจที่ดี การใช้เหตุผล การจัดรวบรวมสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้ว

สโนว์ คอร์โน และเจ็คสัน (Snow, Corno and Jackson. 1996 : 243) ได้จำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสติปัญญา ดังนี้

1. ความรู้ ความเข้าใจ (Perceiving)
2. ความจำ หรือการระลึกได้ (Recognizing)
3. ความสามารถในการคิด (Conceiving)
4. ความสามารถด้านการตัดสินคุณค่า (Judging)
5. ความสามารถในการแสดงเหตุผล (Resoning)

จากการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสติปัญญา ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวเพื่อจำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสติปัญญาในการวิจัยครั้งนี้ ออกเป็น

1. ความรู้ ความจำ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ การระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้
2. ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถบ่งบอกใจความสำคัญของเรื่องราวโดยการแปลความ ตีความ และนำเสนอด้วยภาษาของตนเอง
3. ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติ หรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว เช่น ทักษะในการสื่อสาร การแก้ปัญหา การคิดคำนวณ เป็นต้น
4. ความสามารถในการคิด หมายถึง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจ คิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย (Affection)

Affection ในการวิจัยครั้งนี้ใช้คำศัพท์ภาษาไทยว่า จิตพิสัย ซึ่งเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านอารมณ์ ความรู้สึก และลักษณะนิสัยของนักเรียน ซึ่งจิตพิสัยนี้เป็นทั้งวิธีการ (Means) และ ผลการเรียนรู้ (Ends) (Gable and Wolf. 1993 : 2 ; Martin and Briggs. 1986 : 16) ซึ่งได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของจิตพิสัยไว้หลายท่าน ดังเช่น

แครธโวล บลูม และมาเซีย (Krathwohl, Bloom and Masia. 1964. : 35 – 38) ได้แบ่งองค์ประกอบของจิตพิสัยออกเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้ เริ่มจากขั้นที่ 1 ความสนใจ (Interest) ขั้นที่ 2 ความซาบซึ้ง (Appreciation) ขั้นที่ 3 เจตคติ (Attitude) ขั้นที่ 4 ค่านิยม (Value) และขั้นที่ 5 การปรับตัว (Adjustment)

ฟอนตานา (Fontana. 1995 : 185 – 323) ได้จำแนกองค์ประกอบของจิตพิสัย ดังนี้ ความสนใจ (Interest) เจตคติ (Attitude) แรงจูงใจ (Motivation) การมีอัตมโนทัศน์แห่งตน (Self

concept) ความสามารถควบคุมตนเอง (Self control) การมีวินัยในตนเอง (Self discipline) ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self Esteem)

วอดส์เวอร์ธ (Wadsworth. 1996 : 30 –32) ได้จำแนกองค์ประกอบของจิตพิสัยดังนี้ ความรู้สึก (Feeling) ความสนใจ (Interest) ความต้องการ (Desire) ความอ่อนโยน (Tendencies) ค่านิยม (Value) และ อารมณ์ (Emotion)

จิตพิสัยเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้หรือคุณลักษณะอย่างหนึ่งที่ต้องพัฒนาให้เกิดแก่นักเรียน ดังจะเห็นได้จากการกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญในการจัดการศึกษาของไทย ดังเช่น

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ นักเรียนที่เป็นคนเก่ง คนดี และคนมีความสุข (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543 : 11 – 12)

คนดี คือคนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งทางด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น การมีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด เป็นต้น

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำรงชีวิต โดยมีความสามารถในด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักตนเอง และควบคุมตนเองได้ เป็นต้น

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตเข้มแข็ง มีความสุขในการเรียนรู้ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง ปลอดพ้นจากอบายมุข เป็นต้น

2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

คุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ซึ่งในจุดหมายของหลักสูตรว่า “เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน การเขียน และการศึกษาค้นคว้า ...” (กรมวิชาการ. 2544 : 4) และนอกจากกนี้ยังได้ระบุไว้ในกิจกรรมพัฒนานักเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งส่งเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง

สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นต้น (กรมวิชาการ. 2544 : 3)

3. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

คุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) (กรมวิชาการ. 2535 : 57 – 58) ที่ระบุคุณลักษณะของนักเรียนในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยว่า ต้องการพัฒนาให้นักเรียนมีความเสียสละ สามัคคี มีวินัยในตนเอง มีความสนใจแสวงหาความรู้ และรูปแบบการทำงานใหม่ ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน เห็นคุณค่าและชื่นชมต่อการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น

นอกจากนี้ผลจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตพิสัยของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาของปรีชา งามประดับ (2545) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารโรงเรียน พบว่าโรงเรียนส่วนมาก ร้อยละ 68.33 มีปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้ตรงกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจของนักเรียน และจากการวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดยังพบว่าโรงเรียนส่วนมากยังมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน คือนักเรียนยังขาดคุณลักษณะนิสัยที่สนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน ขาดโรงเรียนบ่อย ไม่อยากมาเรียน ไม่มีความกระตือรือร้น และไม่มีระเบียบวินัย เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของมาลี ปานบุญห้อม (2540) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน พบว่าครูผู้สอนร้อยละ 43.05 ได้แสดงความคิดเห็นว่านักเรียนที่ตนสอนยังขาดความสนใจในการเรียน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2543 : 7) ได้สำรวจความคิดเห็นของครู ผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ และการระดมสมองของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับจิตพิสัย เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทย ได้ข้อสรุปว่าจิตพิสัยที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยที่สำคัญ ได้แก่ ความสนใจใฝ่รู้ มีความชื่นชมในการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ ความมีน้ำใจ ความมีวินัย และความเป็นไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพันธ์ ผ่องอักษร (2540) ที่ได้สำรวจคุณลักษณะของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาที่คาดหวังจากผู้ปกครอง พบว่าผู้ปกครองร้อยละ 90 .58 ต้องการให้นักเรียนมีลักษณะนิสัยสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน และผู้ปกครองร้อยละ 89.70 ต้องการให้นักเรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเพื่อพัฒนาจิตพิสัยในการเรียนรู้ของนักเรียนใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความสนใจ ด้านเจตคติ ด้านแรงจูงใจ และ

ด้านการมีวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งควรพัฒนาให้เกิดแก่นักเรียน และจากการศึกษาแนวคิดของแครธโวล บลูม และ มาเซีย (Krathwohl, Bloom and Masia. 1964. : 37) พบว่าความสนใจและเจตคติเป็นจิตพิสัยในขั้นต้นที่สามารถพัฒนาให้เกิดแก่นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาได้ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับจิตพิสัยในแต่ละด้านในลำดับต่อไป

พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการประพฤติปฏิบัติ (Conation)

Conation ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ศัพท์ภาษาไทยว่า การประพฤติปฏิบัติ ซึ่งเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านความสามารถในการใช้สติปัญญาเพื่อประพฤติปฏิบัติ หรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ ด้วยความเต็มใจ และสมัครใจ ซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านนี้แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้ (Kolbe. 1990 : 1 – 14)

1. ความสามารถในการค้นพบข้อเท็จจริง (Fact finder) เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลที่สามารถปฏิบัติเพื่อแสวงหาความรู้ ค้นคว้าวิจัย พิสูจน์ข้อเท็จจริง ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ละเอียดรอบคอบ ครบถ้วน โดยใช้ปฏิภาณไหวพริบ ความเชี่ยวชาญ และยุทธศาสตร์ด้วยความตระหนัก ความตั้งใจ ความซาบซึ้ง และเห็นคุณค่าของการแสวงหาข้อเท็จจริงนั้น

2. ความสามารถในการดำเนินการ (Follow thru) เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลที่สามารถวางแผน ออกแบบ กำหนดกฎเกณฑ์ บริหารจัดการ จัดระบบระเบียบ เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ บรรลุตามเป้าหมาย หรือความต้องการอย่างรอบคอบ มีระบบ ทันต่อเหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมีประสิทธิภาพ

3. ความสามารถในการตัดสินใจ (Quick start) เป็นการเรียนรู้ของบุคคลที่สามารถคิด ตัดสินใจเพื่อกระทำในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ประหยัดเวลา มีความกล้าเสี่ยงในการตัดสินใจ และการตัดสินใจนั้นมีความยืดหยุ่น คล่องแคล่ว สร้างสรรค์ พร้อมทั้งยังมีการค้นคว้าทดลองเพื่อค้นหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้การประพฤติปฏิบัตินั้นทันต่อการเปลี่ยนแปลง

4.ความสามารถในการนำไปใช้ (Implementator) เป็นการเรียนรู้ของบุคคลที่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประพฤติปฏิบัติได้สอดคล้องกับวิถีชีวิต หรือหน้าที่การงานของตนได้อย่างคล่องแคล่ว

การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการประพฤติปฏิบัติในการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นที่ความสามารถของนักเรียนในการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เนื่องจากพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านดังกล่าวมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในระดับนี้ ดังที่ระบุไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ว่า “สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์

และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันได้ ..." (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 3)

คุณลักษณะด้านจิตพิสัย (Affection)

ความสนใจ

ความสนใจในการเรียนรู้เป็นคุณลักษณะหนึ่งของนักเรียนที่มีจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียนรู้ (Fontana. 1995 : 225 – 227 ; Krathwohl, Bloom and Masia. 1964 : 17 – 18) ความสนใจเป็นลักษณะของบุคคลที่มีจิตใจจดจ่ออยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะแสดงออกถึงความกระตือรือร้นและการเข้าร่วมกิจกรรม ความสนใจของคนเรามีลักษณะที่พอสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 13 ; พยอม วงศ์สารศรี. 2526 : 193 ; สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. 2515 : 98 – 101 ; จิตรา วสุวานิช. ม.ป.ป : 44 –45)

1. ความสนใจเป็นความรู้สึกหรือเจตคติที่เข้มข้นอยู่ในวงแคบคือ คนเราต้องมีความสนใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นอย่าง ๆ ไป

2. ความสนใจเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล คนหนึ่งอาจมีความสนใจต่อสิ่งหนึ่งแต่อีกคนหนึ่งอาจไม่สนใจต่อสิ่งนั้นเลยก็ได้ ถึงแม้ว่าคนเราจะมีความสนใจในสิ่งเดียวกันก็ตามแต่ย่อมมีระดับของความสนใจมากน้อยต่างกัน

3.เมื่อเกิดความสนใจต่อสิ่งใดแล้วคนย่อมมีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสิ่งนั้น เช่น ต้องการเรียนรู้ให้มากขึ้น ต้องการทำในกิจกรรมที่สนใจ เป็นต้น

4.ถ้าคนเรามีความสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว ย่อมเป็นแรงกระตุ้นที่จะทำสิ่งที่ตนสนใจให้ประสบความสำเร็จ เพราะความสนใจทำให้คนเอาใจใส่จดจ่อต่อสิ่งที่ตนสนใจ

5. ความสนใจของบุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ และความสนใจอาจเป็นความรู้สึกชั่วขณะหรือตลอดไปก็ได้

พฤติกรรมที่บ่งชี้ หรือองค์ประกอบย่อยของความสนใจ

พฤติกรรมที่บ่งชี้หรือองค์ประกอบย่อยของบุคคลที่มีความสนใจ มีดังนี้ (สำนักงาน-คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 14)

1. มีความชอบ ความชื่นชม และการเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ

2. มีความใฝ่ฝันและจินตนาการ

3. มีการแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ

4. มีความกระตือรือร้น ความอยากรู้อยากเห็น

5. มีความตั้งใจ ความเอาใจใส่ที่จะทำให้ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ

6. มีความกล้า ความริเริ่ม และการตัดสินใจ

7. มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่น บากบั่น มีความสงบ มีสมาธิในการทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ย่อท้อ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจสามารถสรุปได้ดังนี้ (สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. 2515 : 105 – 106)

1. ความสนใจนั้นเกิดขึ้นจากความพร้อม ความต้องการ และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

2. ความสนใจนั้นมีความสัมพันธ์อย่างสูงต่อสุขภาพของร่างกาย เด็กจะสนใจสิ่งหนึ่งสิ่งใดในระยะสั้นหรือยาวขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของร่างกายด้วย

3. ความสนใจเฉพาะอย่างนั้นอาจเปลี่ยนไปตามวัยและเวลาของแต่ละบุคคล แต่แบบแผนของความสนใจค่อนข้างคงที่ ทำให้การวัดความสนใจช่วยทำนายความสนใจในอนาคตของตนได้

4. ความสนใจมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับสภาพจิตใจและเชาวน์ปัญญาของบุคคล ผู้มีระดับของเชาวน์ปัญญาต่ำจะสนใจสิ่งใดสิ่งนั้นไม่มากนักและไม่สลับซับซ้อนนัก ผิดกับผู้มีเชาวน์ปัญญาสูงมักสนใจในหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกันและเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนมาก

5. ความสนใจมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับรากฐานทางประสบการณ์ของเด็ก เด็กจะสนใจเรื่องใดจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องนั้นพอสมควร ถ้าเด็กขาดประสบการณ์ เด็กอาจไม่สนใจเป็นแต่เพียงอยากรู้ อยากเห็นชั่วครู่เดียว แล้วเลิกความสนใจนั้นไป

6. ความสนใจอาจมีอิทธิพลมาจากกลุ่มเพื่อน การเอาใจใส่สิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลในหมู่กลุ่ม ย่อมจะทำให้คนที่เข้ามาร่วมในกลุ่มเกิดความสนใจในสิ่งนั้นตามไปด้วย

7. การศึกษาหรือการฝึกอบรมความรู้ความสามารถในสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมให้เกิดความสนใจขึ้น แม้ว่าในตอนแรกนั้นยังไม่มีความสนใจเลยก็ได้

นอกจากนี้ความสนใจของคนในแต่ละวัยยังมีความแตกต่างกัน เนื่องจากการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นพัฒนาจิตพิสัยของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอความสนใจของเด็กประถมศึกษา (ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุ 6 – 12 ปี) เด็กในช่วงนี้มีความสนใจเฉพาะสิ่งเพิ่มมากขึ้น มีเหตุมีผล เป็นห่วงในเรื่องที่ตนกระทำ ชอบทำในสิ่งที่เป็นรูปธรรม และทำในสิ่งต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจ ตั้งใจที่จะทำ ลักษณะของความสนใจของเด็กระยะนี้พอสรุปได้ดังนี้ (สมพงษ์ สิงหะพล. 2542 : 1 – 7 ; ประภาพรรณ สุวรรณศุข. 2536 : 20 ; สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. 2515 : 103 –105)

1. สนใจในการเล่นกีฬา การเล่นอื่น ๆ ที่ต้องใช้กล้ามเนื้อ
2. สนใจที่จะขีดเขียนตามฝาผนัง หรือตามที่ว่างต่าง ๆ
3. สนใจในเรื่องการวาดภาพ ระบายสี
4. สนใจในการอ่านหนังสือที่เป็นนิทาน และมีรูปภาพระบายสีต่าง ๆ ประกอบ
5. สนใจในการอ่านหนังสือประเภทผจญภัย ตื่นเต้นลึกลับ และหนังสือการ์ตูน
6. สนใจวิทยุ หรือโทรทัศน์ โดยเฉพาะรายการที่เกี่ยวกับการ์ตูน นิทาน
7. สนใจในรูปร่างลักษณะ เช่น ขนาดของร่างกาย ผม ใบหน้า และอื่น ๆ
8. สนใจในเรื่องการแต่งกาย
9. สนใจที่จะคุยกับเพื่อน และการวิจารณ์สิ่งต่าง ๆ
10. สนใจอิสรภาพ
11. สนใจในการเลี้ยงสัตว์
12. สนใจในสันทนาการประเภทต่าง ๆ เช่น การร้องเพลง การเล่นเกม

การพัฒนาความสนใจ

ความสนใจมีผลต่อการประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ดังนั้นการพัฒนานักเรียนให้เกิดความสนใจในการเรียนรู้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ซึ่งแนวทางในการพัฒนาความสนใจให้แก่นักเรียน มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 14 –15 ; กฤษณา ศักดิ์ศรี. 2530 : 219 – 220 ; กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2528 : 242 – 243 ; Fontana. 1995 : 226)

1. ก่อนดำเนินการจัดการเรียนการสอนเรื่องใดผู้สอนควรนำเข้าสู่บทเรียน ปูพื้นฐานของเรื่องที่จะสอนให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กับความรู้ หรือประสบการณ์เดิมของนักเรียน

2. จัดบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถในการเรียนของนักเรียน ถ้าบทเรียนมีความยากเกินไปนักเรียนก็จะเกิดความท้อแท้ ถ้าบทเรียนมีความง่ายเกินไปนักเรียนก็จะเบื่อหน่าย ดังนั้นบทเรียนควรให้มีความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน

3. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสำเร็จในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพราะความสำเร็จใน การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นแรงกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเรียน ดังนั้นผู้สอนควรศึกษาให้รู้ถึงความสามารถของนักเรียน แล้วจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ หรือกระทำให้ประสบความสำเร็จตามความสามารถ

4. ชี้แจงให้นักเรียนเห็นความก้าวหน้าของตน เพื่อเป็นแรงจูงใจทำให้นักเรียนอยากเรียน และมีความสนใจในการเรียน

5. ผู้สอนควรชี้ให้นักเรียนเห็นความน่าสนใจและประโยชน์ของเรื่องที่เรียน

6. จัดสภาพแวดล้อมในการเรียนให้น่าเรียน เช่น อยู่ในที่มีความสะอาด สะดวกสบาย ร่มรื่นและสวยงาม มีบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ดี เป็นบรรยากาศที่ผ่อนคลาย บรรยากาศที่ผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ที่แสดงถึงความรักความเมตตาที่มีต่อนักเรียน และเป็นบรรยากาศที่นักเรียนได้มีการร่วมมือกันในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

7.ใช้สื่อการเรียนการสอนมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนและได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ คือมีความเข้าใจบทเรียนได้ดี ง่าย รวดเร็ว แต่ไม่ควรใช้สื่อการเรียนการสอนมากหรือน้อยจนเกินไป

8.ควรจัดให้นักเรียนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มาก โดยให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

9.จัดบทเรียนที่มีเนื้อหาหรือประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อนักเรียน และมีความสอดคล้องกับเหตุการณ์

10. ใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ และหลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอน เช่น พาไปศึกษานอกสถานที่ เล่าประสบการณ์ที่น่าสนใจเกี่ยวกับบทเรียน ตั้งคำถามที่มีความยากง่ายสอดคล้องกับความสามารถของนักเรียน มีการเสริมแรงและให้กำลังใจแก่นักเรียนให้เหมาะสมกับสถานการณ์

11. ดำเนินการสอนให้คล้อยตามสัญชาตญาณอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน เพราะสัญชาตญาณเป็นรากฐานของการเกิดความสนใจ เช่น นักเรียนมีสัญชาตญาณที่อยากจะเรียนรู้ในสิ่งที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น และอยากรู้อยากเรียน

12. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สนุก เช่น มีการพูดจาในทำนองที่ขบขันเป็นครั้งคราว เล่าเรื่องที่สนุก การแสดงท่าทาง การออกเสียง กิริยาและท่าทางของผู้สอนหากรู้จักแสดงให้เหมาะสมแล้วก็จะช่วยปลุกเร้าความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

13. ทำบทเรียนให้กระจ่างแจ้งไม่คลุมเครือ ใช้สำนวนภาษาที่เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน สอนบทเรียนให้เน้นหนักไปทางรูปธรรมมากกว่านามธรรม แสดงตัวอย่างสิ่งของและให้นักเรียนสามารถจับต้องได้

การพัฒนาความสนใจมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ จึงได้มีการศึกษาวิจัยที่จะพัฒนาความสนใจให้แก่นักเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังเช่น พรพิศ เถื่อนมณี (2542) พัฒนาความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้เกม เกษมศรี ภัทรภูริสกุล (2544) ได้พัฒนาความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีสรรคนิยม (Constructivism) พงษ์ทิพย์ นวนิล (2543) ได้พัฒนาความสนใจในการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาการบวก

การลบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม บรรเจิด พฤฒารัตน์ (2541) ได้พัฒนาความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา เช่นเดียวกับ ทนงศักดิ์ ใจสบาย (2542) ได้พัฒนาความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของสามเณรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการใช้บทเรียนแบบโมดูล เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยทุกเรื่องมีความสอดคล้องกันคือวิธีการต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาสามารถพัฒนาความสนใจของนักเรียนได้

การวัดความสนใจ

การวัดความสนใจของบุคคลสามารถกระทำได้ ดังนี้ (สำเริง บุญเรืองรัตน์. 2542 : 29 – 31 ; สมบูรณ์ ชิตพงศ์. 2535 : 446 - 447)

1. การสำรวจความสนใจ เป็นการกำหนดรายการที่ต้องการออกมาตรง ๆ แล้วถามว่าชอบ หรือไม่ชอบ

2. การสอบถามแนวการปฏิบัติที่แสดงออกถึงความสนใจ หรือไม่สนใจ โดยพยายามยกกิจกรรมหรือการกระทำที่เกี่ยวกับเรื่องนั้นแล้วถามแนวการปฏิบัติของนักเรียนต่อเรื่องนั้น ๆ

3. การถามให้แสดงความรู้สึกถึงความมากน้อยของการกระทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ การวัดความสนใจในลักษณะนี้ ต้องวัดความเข้มข้นของความสนใจเป็นสำคัญ

4. การถามถึงการเลือกปฏิบัติ เป็นการกำหนดกิจกรรมที่แสดงถึงลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่สนใจโดยพิจารณาว่าคุณลักษณะของสิ่งที่จะวัดความสนใจต่อนั้นมีลักษณะกิจกรรมเป็นเช่นไร

นอกจากนี้วิธีการวัดความสนใจอาจทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบวัด การใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิด การค้นหากิจกรรมที่ชอบทำ หรือกิจกรรมที่ทำในยามว่าง และการแสดงความรู้สึกต่อข้อความที่กำหนดให้ เป็นต้น

เจตคติ

เจตคติ หมายถึงความรู้สึก นึกคิด หรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่เป็นความรู้สึกที่ดีและความรู้สึกที่ไม่ดี (Hogg and Vaughan. 1998 : 116 ; Michener and Delamater. 1997 : 146 ; Sears, Freedman and Peplau. 1994 : 132) ซึ่งนักเรียนที่มีจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียนรู้ควรมีเจตคติที่ดี หรือเจตคติในทางบวก (Positive attitude) ต่อการเรียนรู้ คือมีความรู้สึกนึกคิดว่าการเรียนรู้นั้นเป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีความสำคัญ มีประโยชน์ มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้น ความอยากรู้อยากเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มใจและเต็มความสามารถ มีความสนใจที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และเรียนรู้ด้วยความรู้สึกสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายย่อท้อ (Fox. 1994 : 88 - 89) นอกจากนี้เจตคตินี้มีความสัมพันธ์

กับการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคล ถ้าบุคคลใดมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว บุคคลนั้นย่อมแสดงพฤติกรรมที่จะเข้าร่วม หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นด้วยความพึงพอใจ ด้วยความรู้สึกที่เป็นสุข นอกจากนี้เจตคติยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประสบความสำเร็จในการกระทำกิจกรรมที่บุคคลนั้นมีเจตคติที่ดี นักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนย่อมประสบความสำเร็จในการเรียน ดังเช่นผลการวิจัยหลาย ๆ เรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเจตคติต่อผลการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (อุษณีย์ วรรณจิยี. 2536 ; ฐิติพร คล้ายพันธ์. 2538 ; สมศรี จันทร์รุ่งมณีกุล. 2538) ด้านความสามารถทางการเรียน (นฤมล กังวาลไกล. 2533 ; กัญจนา ทองสิงห์. 2540 ; ประชุมพร ถิระพันธ์. 2540 ; สมเดช เจริญชนม์. 2541 ; อรัญญา ฤาชา. 2542) และด้านความคิดสร้างสรรค์ (มยุรี เคราะห์ดี. 2535) เป็นต้น

ลักษณะของเจตคติ

ลักษณะของเจตคติมีดังนี้ (ธีระวุฒิ เอกะกุล. 2543 : 4 – 6 ; เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. 2524 : 135–136 ; Sears, Freedman and Peplau. 1994 : 133 – 134)

1. เจตคติเป็นการเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทางที่ชอบ หรือที่ไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งเป็นการเตรียมภายในของจิตใจมากกว่าภายนอกที่จะสังเกตเห็นได้

2. สภาวะการสนองตอบของบุคคลที่ยอมรับ หรือไม่ยอมรับ ชอบ หรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ นั้นมีลักษณะที่ซับซ้อน ทั้งนี้จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับอารมณ์ด้วย

3. เจตคติไม่ใช่พฤติกรรม แต่เป็นสภาวะของจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและเป็นตัวกำหนดแนวทางในการแสดงออกทางพฤติกรรม

4. เจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อเป็นแนวทางในการทำนาย หรือ อธิบายเจตคติได้

5. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของบุคคลไม่ใช่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด บางครั้งเจตคติเกิดจากการเลียนแบบ โดยเฉพาะในช่วงวัยเด็กที่อาจมีการเลียนแบบเจตคติจากบุคคลที่ใกล้ชิด เช่น บิดา มารดา ญาติ พี่ น้อง เป็นต้น

6. เจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งอาจเป็นสิ่งที่ถาวรหรือชั่วคราวก็ได้ เจตคติอยู่ในสภาพที่ไม่มั่นคงก็พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนเจตคติที่มั่นคงถาวรย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของบุคคลมาก การเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดขึ้นได้ยาก แต่อย่างไรก็ดีเจตคติของบุคคลนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้

7. เจตคติเป็นเรื่องเฉพาะตัวของบุคคล ความรู้สึกของแต่ละบุคคลในเรื่องเดียวกันอาจเหมือนหรือแตกต่างกันก็ได้ ถึงแม้ว่าบุคคลจะมีความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เหมือนกัน

แต่การแสดงออกของบุคคลนั้นย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม อายุ ระดับการศึกษา เป็นต้น

8. เจตคติมีทิศทาง การแสดงออกของความรู้สึกสามารถแสดงออกได้ 2 ทิศทาง คือ ทิศทางบวก (Positive attitude) เป็นทิศทางที่สังคมปรารถนา และทิศทางในทางลบ (Negative attitude) เป็นทิศทางที่สังคมไม่ปรารถนา เช่น ชอบมาก ชอบ เกลียด สนใจ เบื่อหน่าย เป็นต้น

9. เจตคติมีความเข้ม ความรู้สึกของบุคคลในสถานการณ์เดียวกันอาจเหมือนกัน แต่อาจแตกต่างกันในเรื่องของความเข้มที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ชอบมาก ชอบในระดับปานกลาง ชอบน้อย เป็นต้น

10. เจตคติต้องมีเป้าหมาย ความรู้สึกของบุคคลจะเกิดขึ้นลอย ๆ ไม่ได้ จะต้องมีเป้าหมาย หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ความรู้สึกต่อบุคคล ต่อสถานที่ ต่อพฤติกรรม ต่อการเรียน เป็นต้น

11. เจตคติเป็นดัชนีที่ชี้แนวทางในการแสดงพฤติกรรม กล่าวคือถ้ามีเจตคติที่ดีก็มีแนวโน้มที่จะเข้าหา หรือแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ตรงกันข้ามถ้ามีเจตคติที่ไม่ดี ก็มีแนวโน้มจะไม่เข้าหา โดยการถอยหนี หรือการต่อต้านพฤติกรรมนั้น ๆ เช่น นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนก็จะแสดงพฤติกรรมที่สนใจใฝ่เรียนรู้ กระตือรือร้น แต่ในทางตรงกันข้ามถ้านักเรียนเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้ ก็จะแสดงพฤติกรรมที่เบื่อหน่ายต่อการเรียน ไม่สนใจ ไม่ตั้งใจ และพยายามหลีกเลี่ยงที่จะเรียนรู้ เป็นต้น

12. เจตคติสามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่งได้ เช่น ถ่ายทอดจากบิดามารดาไปสู่บุตร จากผู้สอนไปสู่นักเรียน บิดามารดามีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วก็จะมีแนวโน้มว่าบุตรก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วยเช่นกัน

องค์ประกอบของเจตคติ

ในระยะแรกของการศึกษาเจตคตินั้นจะศึกษาองค์ประกอบของเจตคติเพียงองค์ประกอบเดียว คือองค์ประกอบที่เป็นผลจากการประเมินค่าของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ ต่อมาก็มีการศึกษาเจตคติใน 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านความคิดความเข้าใจ และองค์ประกอบด้านความรู้สึก ซึ่งองค์ประกอบด้านความคิดความเข้าใจหมายถึง กลุ่มของความเชื่อที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ ซึ่งเป็นตัวส่งเสริม หรือขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมต่าง ๆ ของบุคคล ส่วนองค์ประกอบด้านความรู้สึกหมายถึงความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อที่หมายของเจตคติ และต่อมาจนถึงปัจจุบันการศึกษาเกี่ยวกับเจตคตินิยมศึกษาใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (ธีระวุฒิ เอกกะกุล. 2543 : 8 - 11 ; เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. 2524 : 135 ; Hogg and Vaughan. 1998 : 117 – 119 ; Fox . 1997 : 88 ;

Michener and Delmaler. 1997 : 146 – 149 ;Sears, Freedman and Peplau. 1994 : 134 – 136)

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive components) เป็นเรื่องการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจเป็นการรับรู้เกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ บุคคล หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่าการรับรู้นั้นเป็นอย่างไร รับรู้ในทางดี หรือไม่ดี รับรู้ในทางบวก หรือทางลบ ซึ่งการรับรู้นี้จะก่อให้เกิดความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ ในลำดับต่อไป

2.องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective components) เป็นองค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งถูกเร้ามาจากการรับรู้นั้น เมื่อบุคคลได้รับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว จะทำให้เกิดความรู้สึกในทางดีหรือไม่ดี ถ้ารู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ไม่ดี เราก็ย่อมไม่พอใจหรือไม่ชอบในสิ่งนั้นซึ่งความรู้สึกนี้จะทำให้เกิดเจตคติในทางใดทางหนึ่ง คือชอบหรือไม่ชอบ ความรู้สึกนี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้ยากมาก ไม่เหมือนกับความจริง (Fact) ต่าง ๆ ที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่ายถ้ามีเหตุผลเพียงพอ

3.องค์ประกอบด้านแนวโน้มเชิงพฤติกรรม หรือการกระทำ (Behavioral components) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นในทางใดทางหนึ่ง คือพร้อมที่จะส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือทำลาย ขัดขวาง หลีกเลี่ยง ต่อสู้ เป็นต้น

องค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบของเจตคตินี้มีความสัมพันธ์กัน คือองค์ประกอบด้านความรู้จะส่งผลต่อองค์ประกอบด้านความรู้สึก และองค์ประกอบด้านความรู้สึก ก็จะส่งผลต่อองค์ประกอบด้านแนวโน้มเชิงพฤติกรรมหรือการกระทำตามลำดับ ดังนั้นในการเสริมสร้าง หรือพัฒนาเพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ควรเสริมสร้างหรือพัฒนาให้ครบตามองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดเจตคติ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดเจตคติ มีดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2528 : 302 ; Hogg and Vaughan. 1998 : 143 – 159 ; Sears, Freedman and Peplau. 1997 : 134 – 142)

1. การอบรมเลี้ยงดู เช่น เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่บิดามารดาเป็นคนที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เป็นประจำ ก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการช่วยเหลือผู้อื่นตามที่ตนเองได้พบเห็นจากการกระทำของบิดามารดา

2. จากประสบการณ์ส่วนตัว หรือจากเหตุการณ์ที่ประทับใจ โดยเฉพาะประสบการณ์หรือเหตุการณ์ที่ได้รับในวัยเด็ก เช่น คนที่เคยถูกสุนัขกัด ก็อาจมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสุนัขมากกว่าคนทั่ว ๆ ไป

3. การรับเอาเจตคติของบุคคลที่มีอยู่แล้วมาเป็นเจตคติของตนเอง เช่น เมื่อเข้าไปเป็นนักศึกษาใหม่ในสถาบันการศึกษา แล้วก็มักรับเอาเจตคติต่าง ๆ จากนักศึกษารุ่นพี่

4. เกิดจากบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล เช่น คนที่ชอบมองโลกในแง่ร้าย ก็มีแนวโน้มที่จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเรื่องต่าง ๆ

5. อิทธิพลจากสื่อมวลชน เนื่องจากสื่อมวลชนเป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลที่ก่อให้เกิดการรับรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ

6. ความต้องการที่จะให้สมปรารถนา ทำให้เกิดเจตคติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น คนไข้มีเจตคติที่ดีต่อหมอ เพราะหมอเป็นผู้ที่รักษาให้หายจากการเจ็บป่วยได้

7. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ซึ่งการติดต่อสื่อสารกับบุคคลนี้จะมีอิทธิพลต่อการเกิดหรือการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลได้ โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารกับบุคคลที่ชอบหรือมีความประทับใจย่อมจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติได้สูง เช่น การติดต่อสื่อสารกับผู้สอน การคบหากันระหว่างเพื่อน

8. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง เจตคติบางอย่างของบุคคลถูกสร้างขึ้นมาจากการเลียนแบบบุคคลอื่น กระบวนการเลียนแบบเริ่มตั้งแต่การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่น ขั้นต่อไปเป็นการแปลความหมายการปฏิบัติในรูปของความเชื่อ ยิ่งบุคคลที่เป็นแบบอย่างเป็นที่เคารพ หรือได้รับการยกย่องอยู่แล้วจะมีผลต่อความเชื่อมากยิ่งขึ้น

9. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน เจตคติของบุคคลหลายอย่างเกิดขึ้นเนื่องมาจากสถาบัน เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ซึ่งสถาบันต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นแหล่งที่มา และช่วยสนับสนุนให้เกิดเจตคติบางอย่างได้

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดเจตคติ พบว่าเราสามารถเสริมสร้างหรือพัฒนาให้บุคคลเกิดเจตคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ได้ โดยการจัดประสบการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่บุคคลนั้น

การเสริมสร้าง หรือการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน

การเสริมสร้าง หรือการพัฒนาให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ นับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้นักเรียนที่มีจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียนรู้ ซึ่งมีแนวทางในการเสริมสร้าง หรือพัฒนาเจตคติ ดังนี้ (ธีรวุฒิ เอกกะกุล. 2543 : 11 - 16 ; กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2528 : 241 – 242 ; Michener and Delmater. 1997 : 153 – 161 ; Fox. 1994 : 96 - 98)

1. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจ และความสนุกสนาน โดยให้มีความสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์อย่างแท้จริง เช่น การเสนอกิจกรรมหรือใช้สื่อการเรียนการสอนที่เร้าความสนใจของนักเรียน การกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในบทเรียนหรือประสบการณ์การเรียนรู้ เมื่อนักเรียนมีความสนใจแล้วก็ย่อมจะเกิดความอยากรู้อยากเห็นอยากเรียน อยากซักถาม อยากทดลอง อยากเข้าร่วมกิจกรรม ตั้งใจฟัง อาจใช้การพัฒนาสื่อ

การเรียนการสอนที่น่าสนใจ เช่น การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในลักษณะต่าง ๆ การพัฒนาวิธีการสอนที่แปลกใหม่ เป็นต้น

2.ผู้สอนจะต้องเป็นแบบฉบับที่ดีทั้งในด้านความคิด ความประพฤติ และการมีระเบียบวินัยด้านการเรียนรู้ และด้านสังคม ให้ความรัก ความอบอุ่น และพยายามทำความเข้าใจและรับรู้สภาพของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งนักเรียนอาจจะเลียนแบบลักษณะพฤติกรรมและความรู้สึก บางอย่างจากผู้สอนได้

3. ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ และได้รับประสบการณ์ตรง เช่น การทดลอง การค้นคว้า ทำงานกลุ่ม การอภิปราย ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ซึ่งจากผลการวิจัยของนฤมล กังวาลไพร (2533) มยุรี เคราะห์ดี (2535) อรัญญา ฤาชา (2542) ได้ศึกษาผลของการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ คือให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำและได้รับประสบการณ์ตรงในการฝึกทักษะทางภาษา ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สามารถพัฒนาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ได้ นอกจากนี้กัญจนา ทองสิงห์ (2540) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสอนโดยใช้นาฏการ คือ ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการแสดงละครก็สามารถพัฒนาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ได้เช่นเดียวกัน

4. สร้างให้นักเรียนเกิดความชื่นชม และเห็นคุณค่า ความสำคัญของการเรียนรู้

5. จัดสภาพบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียน และในโรงเรียนให้น่าสนใจ เช่น ให้มีความสะอาด ความร่มรื่น สวยงาม มีห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ

นอกจากการเสริมสร้างและพัฒนานักเรียนให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้แล้ว การเปลี่ยนแปลงเจตคติของนักเรียนที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้ก็เป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงเช่นเดียวกัน ซึ่งนักจิตวิทยาและนักจิตวิทยาการศึกษาได้เสนอแนวทางในการเปลี่ยนเจตคติ (Attitude change) ดังนี้ (Hogg and Vaughan. 1998 : 161 – 196 ; Michener and Delamater. 1997 : 153 – 161 ; Fox. 1994 : 96 –103 ; Sears, Freedman and Peplau. 1994 : 166 – 196)

1. ให้การแนะแนว โดยชี้แนะแนวทางปฏิบัติที่มีต่อการเรียนรู้ ให้ถูกต้องและเหมาะสม ชี้ให้เห็นประโยชน์ และแนวโน้มที่จะตอบสนองในทางบวกต่อสิ่งที่ทำประโยชน์ต่อตนเอง

2. ใช้หลักการเสริมแรง (Reinforcement) และการจูงใจ (Motivate) ที่ตรงกับลักษณะของนักเรียนแต่ละคน ทั้งในด้านความต้องการ ความสนใจ เพื่อให้นักเรียนมีกำลังใจในการเรียนรู้มากกว่าการลงโทษ

3. พยายามสร้างให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ เช่น ให้นักเรียนได้มีส่วนรับผิดชอบวางแผนการเรียน มีโอกาสตัดสินใจหรือเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจ และได้รับความสำเร็จในการเรียนรู้ เป็นต้น

การวัดเจตคติ

ข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) ในการวัดเจตคติ มีดังนี้ (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. 2524 : 137)

1. การศึกษาเจตคติเป็นการศึกษาความคิดเห็น ความรู้สึก ของบุคคลที่มีลักษณะคงเส้นคงวา หรืออย่างน้อยมีความคิดเห็น หรือความรู้สึกที่ไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่ง

2. เจตคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสังเกต หรือวัดได้โดยตรง ฉะนั้นการวัดเจตคติจึงเป็นการวัดทางอ้อมจากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออก หรือประพฤติปฏิบัติอย่างเป็นระเบียบแบบแผนที่คงที่ ไม่ใช่พฤติกรรมโดยตรงของมนุษย์

3. การศึกษาเจตคติของบุคคลนั้นไม่ใช่ศึกษาเฉพาะทิศทางของเจตคติของบุคคลเท่านั้น แต่จะต้องศึกษาถึงระดับความมากน้อย หรือความเข้มข้นของเจตคตินั้น ๆ ด้วย

วิธีการวัดเจตคติ

เนื่องจากการวัดเจตคติเป็นการวัดทางอ้อมนักจิตวิทยาและนักวัดผลได้พยายามหาวิธีการวัดและพัฒนาเครื่องมือที่มีคุณภาพที่จะสามารถวัดเจตคติได้ตรงที่สุด ซึ่งวิธีวัดเจตคติอาจทำได้โดยการสัมภาษณ์ (Interview) การสังเกตพฤติกรรม (Observation) การรายงานตนเอง (Self report) เทคนิคจินตนาการ (Projective techniques) การวัดทางสรีระภาพ (Physiological measurement) และการวัดโดยใช้แบบวัดเจตคติ (Attitude Inventory) ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมมากที่สุด แบบวัดเจตคติ เช่น แบบวัดเจตคติของ Thurstone แบบวัดเจตคติของ Likert แบบวัดเจตคติของ Osgood แบบวัดเจตคติของ Guttman เป็นต้น (Hogg and Vaughan. 1998 : 143 – 159 ; Michener and Delamater. 1997 : 149 - 153)

แรงจูงใจ

แรงจูงใจเป็นแรงกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้น ความมุ่งมั่น ความขยัน ความอดทนที่จะเรียนรู้ ไม่เหนื่อยหน่ายและท้อแท้ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 111 ; อารี พันธ์มณี. 2534 : 179 ; Franken. 1998 : 7 ; Stipek. 1993 : 12 –17 ; Deci and Ryan. 1990 : 237) ซึ่งแรงจูงใจในการเรียนรู้จะกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่จะเรียนรู้และประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ดังนั้นแรงจูงใจในการเรียนรู้จึงเป็นดัชนีตัวหนึ่งที่ชี้วัดความสำเร็จในการเรียนรู้ของนักเรียน ถ้านักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้สูงก็ย่อมจะ

ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้สูงกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ต่ำ ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้จากการวิจัยหลายเรื่องที่มีผลของการวิจัยที่สอดคล้องกันคือแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ปาริฉัตร อั้นประเสริฐ. 2543 ; วิภาดา เกิดพิทักษ์. 2539 ; สุริยัน แสงแก้ว. 2535 ; เสรี อินทร์คง. 2535) แรงจูงใจยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ความคงทนในการเรียนรู้ และยังมีผลต่อเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ คือนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะใช้เวลาในการเรียนรู้น้อยกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ (นลินี นินทบดี. 2532)

ประเภทของแรงจูงใจ

การแบ่งแรงจูงใจตามลักษณะของการแสดงออกทางพฤติกรรมสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 122 ; อารี พันธ์มณี. 2534 : 181 – 182 ; Biggs and Phillip. 1993 : 259 – 265 ; Spaudland. 1992 : 181 – 182 ;)

1. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) หมายถึงสภาวะที่บุคคลต้องการที่จะกระทำหรือเรียนรู้บางอย่างได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องอาศัยแรงกระตุ้นจากภายนอก เช่น ต้องการที่จะเรียนรู้ เพราะเห็นความสำคัญ หรือเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ แรงจูงใจภายในเป็นแรงจูงใจที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดภายในของบุคคล จะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลเกิดความอยากรู้อยากเห็น ความสนใจ ความรัก ความศรัทธา ถือว่าเป็นแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับความสุขที่แท้จริง และมีความคงทนค่อนข้างสูง คือเป็นความรู้สึกนึกคิดโดยไม่ต้องอาศัยปัจจัยจากภายนอก (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). 2542 : 34 -35 ; Petri. 1996 : 5 -6)

2. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic motivation) หมายถึงสภาวะที่บุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก เพื่อให้แสดงพฤติกรรมตามที่ต้องการ โดยเฉพาะการเสริมแรง (Reinforcement) ด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งการเสริมแรงในทางบวก (Positive reinforcement) เช่น การให้รางวัล คำชมเชย คะแนน ใบประกาศเกียรติคุณ และการเสริมแรงทางลบ (Negative reinforcement) เช่น การลงโทษ การตัดคะแนน เป็นต้น ซึ่งแรงจูงใจภายนอกนั้นยังถือว่าเป็นแรงจูงใจที่ยังต้องอาศัยปัจจัย หรือสิ่งเร้าจากภายนอก ที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งเร้าได้ตลอดเวลา

ทั้งแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอกนั้นมีความสัมพันธ์กัน คือบุคคลจะเกิดแรงจูงใจภายในได้นั้นจะต้องอาศัยการกระตุ้น หรือสิ่งเร้าที่เป็นแรงจูงใจภายนอกก่อน แล้วจึงจะเกิดแรงจูงใจภายใน และสิ่งที่จะกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจก็คือการเสริมแรง (Reinforcement) ซึ่งเป็นการเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมโดยเสนอสิ่งที่อินทรีย์พึงพอใจ หรือถอดถอนสิ่งที่อินทรีย์ไม่พึงพอใจออกมาภายหลังที่อินทรีย์แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ โดยการเสริมแรงมีหลักการว่าการกระทำใด ๆ ที่ได้รับการเสริมแรงจะทำให้การกระทำนั้น ๆ มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ส่วน

การกระทำใด ๆ ที่ไม่ได้รับการเสริมแรงจะทำให้การกระทำนั้น ๆ มีแนวโน้มลดลง และ หายไปในที่สุด (Franken. 1998 : 11 - 14) การเสริมแรงมีทั้งการเสริมแรงทางบวก (Positive reinforcement) และการเสริมแรงทางลบ (Negative reinforcement) สำหรับนักเรียนแล้ว การเสริมแรงทางบวกทำให้เกิดผลที่ดีต่อการเรียนรู้มากกว่าการเสริมแรงทางลบ เพราะการเสริมแรงทางบวก คือการกระทำที่แสดงพฤติกรรมหนึ่งเพิ่มขึ้นหรือเกิดขึ้นบ่อยครั้ง หรือมีความถี่สูงขึ้น ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากการที่ได้รับผลการกระทำที่พึงพอใจ หลังจากที่ได้แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ เช่น นักเรียนมีความขยัน ส่งการบ้านได้รับคำชมจากผู้สอน

ลักษณะ หรือพฤติกรรมของนักเรียนที่มีแรงจูงใจ

ลักษณะหรือพฤติกรรมของนักเรียนที่มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ มีดังนี้ (พัชราภรณ์ เชียงแก้ว.2540 : 4 – 5 ; O'Neil and Drilling. 1994 : 31 - 47)

1 มีความกระตือรือร้นหรือความขยันขันแข็งในการกระทำในสิ่งที่ตนได้รับมอบหมายหน้าที่ และพยายามกระทำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ แต่ผู้ที่มีแรงจูงใจสูงจะไม่ขยันไปทุกกรณี แต่จะเอาใจใส่พากเพียรต่อสิ่งที่ยั่วยุท้าทายความสามารถของตน เป็นงานที่ต้องใช้สมองขบคิด และจะทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกได้ว่าได้ทำงานสำคัญลุล่วงไปได้ ส่วนผู้ที่มีแรงจูงใจต่ำมักเป็นคนที่ชอบผัดวันประกันพรุ่ง ทำงานไม่เสร็จตามกำหนดเวลา ขาดความตั้งใจจริงในการทำงาน และเมื่อมีอุปสรรคมักจะหลีกหนี ไม่กล้าเผชิญกับปัญหา

2.มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้ที่มีแรงจูงใจสูงจะพยายามทำงานให้สำเร็จเพื่อความสุขหรือความพึงพอใจของตนเอง มิใช่ทำงานเพื่อหวังให้คนอื่นยกย่องชมเชย ต้องการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ไม่ต้องการให้ผู้อื่นมาสั่งการตนเองว่าต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ ส่วนบุคคลที่มีแรงจูงใจต่ำจะชอบทำงานตามคำสั่งของบุคคลอื่น หรือทำตามบุคคลอื่น ขาดความคิดสร้างสรรค์ และทำงานเพื่อมุ่งหวังผลตอบแทน เช่น รางวัล หรือชื่อเสียงในการทำงาน

3.ต้องการทราบแน่ชัดในการตัดสินใจ ผู้ที่มีแรงจูงใจสูงจะติดตามผลการกระทำของตนเองว่าเป็นอย่างไร ไม่ใช่การคาดคะเนว่าจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ และเมื่อทราบผลการกระทำของตนเองแล้วก็ต้องปรับปรุงผลการกระทำให้ดียิ่งขึ้น ส่วนบุคคลที่มีแรงจูงใจต่ำจะเป็นคนที่ไม่มีความกระตือรือร้นที่จะติดตามผลการกระทำของตนเอง และขาดการพัฒนาปรับปรุงตนเอง

4.มีความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้า ผู้ที่มีแรงจูงใจสูงจะมีความสามารถในการคาดการณ์ หรือพยากรณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ล่วงหน้าอยู่เป็นประจำ และจะมีการเตรียมความพร้อมหรือตั้งเป้าหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่คาดการณ์ไว้ ซึ่งเหตุการณ์ที่คาดการณ์จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ ส่วนบุคคลที่มีแรงจูงใจต่ำจะคอยทำตามคนอื่น และไม่มีเป้าหมายในการทำงาน

5. มีความกล้าเสี่ยงพอ มีการตัดสินใจเด็ดเดี่ยว บุคคลที่มีแรงจูงใจสูงไม่พอใจที่จะทำในสิ่งที่ง่าย ๆ ชอบทำในสิ่งที่ท้าทายความรู้ความสามารถของตน และเลือกกระทำในสิ่งที่มีความยากหรือความท้าทายที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง ดังนั้นผู้ที่มีแรงจูงใจจะต้องมีความสามารถที่รู้จักตนเอง (Self concept) ว่าตนเองเป็นใคร มีความสามารถในด้านใด และมากน้อยเพียงใด ส่วนบุคคลที่มีแรงจูงใจต่ำจะเป็นคนที่ไม่กล้าเสี่ยง หรือตัดสินใจเพราะกลัวความผิดพลาด และชอบขอความช่วยเหลือจากคนอื่น

6. มีความตั้งใจจริงในการทำงานเพื่อให้งานสำเร็จอย่างแท้จริง ไม่ใช่เกิดขึ้นเพราะโอกาส และไม่เชื่อในสิ่งมหัศจรรย์ ส่วนบุคคลที่แรงจูงใจต่ำจะมีความเชื่อว่าบุญวาสนา หรือโชคชะตาจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จในการทำงาน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจ มีดังนี้ (อารี พันธ์มณี. 2534 : 192 – 196 ; Biggs and Phillip. 1993 : 270 - 275 ; Sqauland. 1992 : 7 – 8)

1. ลักษณะธรรมชาติของแต่ละบุคคล ซึ่งแต่ละคนย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องแรงขับ (Drive) ซึ่งแรงขับของบุคคลจัดว่าเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของการเกิดพฤติกรรม แรงขับเป็นสภาวะที่เกิดจากความไม่สมดุลในร่างกายของมนุษย์ เช่น สภาวะที่ต้องการอาหาร น้ำ สภาวะความเครียด ความรู้สึกร้อนหนาว ดังนั้นแรงขับจึงเป็นจุดเริ่มต้นให้คนต้องปรับสภาพของตนเองให้อยู่ในภาวะที่สมดุล แรงขับเกิดขึ้นได้จากลักษณะ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 แรงขับที่เกิดจากภายในร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความรู้สึกหนาวร้อน ความกลัว เป็นต้น

ประการที่ 2 แรงขับที่เกิดขึ้นจากภายนอกร่างกาย เช่น การได้รับความเจ็บปวดจากสิ่งเร้าภายนอก สภาวะความกดดันที่ทำให้เกิดความตึงเครียด

2. ปัจจัยจากสภาวะแวดล้อม ทั้งที่เป็นเหตุการณ์ หรือบุคคลที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งนับว่ามีผลต่อแรงจูงใจเป็นอย่างมาก

จากผลการวิจัยของประกายทิพย์ พิชัย (2539) เบญจพร วงษ์นารถ (2533) ลลิตา เหล่าพานิชย์ (2538) ที่ศึกษาในเรื่องของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ได้แก่ ตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวแปรด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัว ตัวแปรสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างผู้สอนกับนักเรียนและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

การเสริมสร้างแรงจูงใจ

แรงจูงใจในการเรียนรู้ถือว่าเป็นตัวกระตุ้นเพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมในการเรียนรู้ ดังนั้นควรมีการเสริมสร้างให้นักเรียนได้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยการจัดเงื่อนไขหรือสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่จะกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการจัดเงื่อนไขหรือสภาพแวดล้อมที่จะทำให้นักเรียนได้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ก็คือผู้สอน ซึ่งควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 129 – 131 ; อารี พันธ์มณี. 2534 : 198 – 207 ; พรรณี ช. เจนจิต. 2528 : 253 –260 ; Stipek. 1993 : 85 – 115 , Spauland. 1992 : 7 – 8 ; Deci and Ryan. 1990 : 245 – 256)

ปรับปรุงวิธีการสอนของตนโดยตรง โดยการกระทำดังต่อไปนี้

1. จัดสภาพห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่ท้าทายความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน

2. บอกวัตถุประสงค์ของบทเรียนให้นักเรียนทราบ

3. พยายามมอบหมายงานหรือหน้าที่ความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของนักเรียนแต่ละคน และจะต้องคอยช่วยเหลือให้นักเรียนแต่ละคนประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน หรือหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างทั่วถึง เพื่อให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

4. ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน พร้อมทั้งเสนอแนะให้นักเรียนใช้ข้อมูลย้อนกลับที่ได้ในการพัฒนาหรือปรับปรุงตนเอง

5. พยายามพบนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้นักเรียนได้ทำความรู้จักกับตนเองและวิเคราะห์สาเหตุของความสำเร็จหรือไม่สำเร็จในการเรียนของนักเรียนแต่ละคน

6.บรรยากาศในการเรียนรู้จะต้องปราศจากการขู่เข็ญโดยสร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจผู้สอนว่าเป็นผู้ที่คอยเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่เสมอ

7. ผู้สอนต้องเป็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงเป็นผู้มีแรงจูงใจอยู่เสมอ เช่น การเตรียมการสอน มีความกระตือรือร้นในการสอน

8. ต้องให้การตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของนักเรียน เช่น ให้นักเรียนได้รับประทานอาหาร ได้รับความปลอดภัย เป็นต้น

การสนับสนุนให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน

1. ให้นักเรียนกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ของตนเอง พร้อมทั้งมีการวางแผนทั้งระยะสั้น และระยะยาวเพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

2. ช่วยให้นักเรียนได้ประเมินตนเอง และผลการกระทำของตนเอง และนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้น

3. ช่วยให้นักเรียนได้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง และเห็นคุณค่าของความพยายามในการทำงาน

4. ช่วยให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง เช่น ค้นพบความสามารถพิเศษ ความถนัด หรือความสนใจของตน แล้วส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ และประสบความสำเร็จตามความสามารถ ความถนัด หรือความสนใจ

5. ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ เช่น การจัดบรรยากาศเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่บ้าน ผู้ปกครองคอยช่วยเหลือหรือกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาและสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว เป็นต้น

ข้อควรคำนึงในการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน คือผู้สอนต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในลักษณะธรรมชาติของนักเรียนทุกคนอย่างถ่องแท้ โดยเฉพาะความต้องการที่แท้จริงของนักเรียน ซึ่งนักเรียนแต่ละคนอาจมีลักษณะธรรมชาติหรือความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการสร้างแรงจูงใจจะต้องให้สอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียน และบางครั้งอาจต้องใช้เทคนิคการเสริมแรงเข้ามาช่วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างแรงจูงใจให้แก่นักเรียน พบว่าได้มีการใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ดังเช่น ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียน และเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน (เสรี อินทร์คง. 2535) การสร้างแรงจูงใจโดยการทำสัญญาการเรียนระหว่างผู้สอนกับนักเรียน การใช้เทคนิคแม่แบบ การสร้างบทเรียนที่เร้าใจท้าทายความสามารถ (ปาริชาติ สุขประเสริฐ. 2536) การใช้วิธีการสอนที่แปลกใหม่ เช่น การสอนแบบอรรถฐาน (The Instruction Base on the Genre – Base Approach) (วรรณดี เหล่าเขตกิจ. 2538) การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อการเรียนการสอน เช่น การใช้วีดิทัศน์ (ธวัชษ์ ดำรงไทย. 2538) การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (สุริยัน แสงแก้ว. 2535) และใช้การให้รางวัลภายนอก และการให้นักเรียนรับรู้ถึงความสามารถของตน (วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี และผจงจิต อินทสุวรรณ . 2543 : 97 - 106) ซึ่งผลการวิจัยทุกเรื่องมีความสอดคล้องกันกล่าวคือวิธีการต่าง ๆ สามารถเสริมสร้างแรงจูงใจให้แก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี

การวัดแรงจูงใจ

ได้มีผู้พัฒนาเครื่องมือสำหรับวัดแรงจูงใจในการเรียนรู้หลายท่าน เช่น อรพินทร์ ชูชม อัจฉรา สุขารมณ์ และวิลาสลักษณ์ ชัววัลลี (2543 : 83 - 96) ได้พัฒนาแบบวัดแรงจูงใจภายในของนักเรียน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า และสุพจน์ สินสุวงศ์วัฒน์ (2527)

ได้สร้างแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งตัวแปรหรือองค์ประกอบที่วัด ได้แก่ ความทะเยอทะยาน ความกระตือรือร้น ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบต่อตนเอง การรู้คุณค่าของเวลา การเลือกผู้ร่วมงาน และการยอมรับจากผู้อื่น นอกจากนี้พัชราภรณ์ เชียงแก้ว (2540 : 64 - 78) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพของแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนที่มีรูปแบบต่างกัน ได้แก่ แบบสอบถามประเภทข้อความแบบมาตรส่วนประมาณค่า 4 มาตรา ประเภทข้อความแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก และประเภทข้อความคู่ ซึ่งผลการวิจัยปรากฏว่า แบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 มาตรามีความเชื่อมั่น (Reliability) และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) มากกว่าแบบสอบถามประเภทอื่น

การมีวินัยในตนเอง

การมีวินัยเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่สามารถควบคุมความรู้สึก อารมณ์ และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามความมุ่งหวัง โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น และไม่ขัดต่อกฎระเบียบของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537 : 4 ; สุรพงษ์ ชูเดช. 2542 : 10 ; กัลยา สุวรรณรอด. 2537 : 7 ; อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. 2542 : 10 ; กาญจนา มีพลัง. 2532 : 24 ; ขวัญใจ บุญฤทธิ์. 2535 : 46 ; สุนันทา ประเสริฐศรี. 2540 : 9)

ประเภทของวินัย

วินัยนั้นสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537 : 4 – 5)

1. วินัยภายนอก หมายถึงการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งประพฤติปฏิบัติโดยมีความเกรงกลัวอำนาจหรือการลงโทษ เป็นการปฏิบัติที่บุคคลดังกล่าวไม่มีความเต็มใจตกอยู่ในภาวะจำยอมถูกควบคุม

2. วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเลือกข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับตนขึ้นโดยความสมัครใจไม่มีใครบังคับ หรือถูกควบคุมจากอำนาจใด ๆ และข้อประพฤติปฏิบัตินี้ต้องไม่ขัดกับความสงบสุขของสังคม

การมีวินัยทั้งสองประเภทมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือวินัยภายนอกเป็นสิ่งจำเป็นในกรณีต้องการเสริมสร้างปลูกฝังการมีวินัยอย่างโดยเร็ว ทั้งนี้อาจใช้การออกกฎระเบียบข้อบังคับหรือคำสั่งต่าง ๆ ให้บุคคลปฏิบัติตาม สำหรับการมีวินัยในตนเองเป็นผลสืบเนื่องมาจากวินัยภายนอก กล่าวคือการเสริมสร้างวินัยในลักษณะนี้ต้องใช้ระยะเวลานาน และเมื่อบุคคลเกิดวินัยภายในตนเองแล้วก็จะเป็นคุณลักษณะที่ติดตัวไปนาน

การพัฒนานักเรียนให้มีวินัยในตนเองจึงเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะการมีวินัยในตนเองช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่มีระเบียบเรียบร้อย มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน สร้างความสามัคคีให้เกิดในหมู่คณะ เสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเอง ช่วยให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ส่งเสริมหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน (สุชา จันทร์เอม และสุรางค์ จันทร์เอม. 2515 : 221)

คุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเอง

ผู้ที่มีวินัยในตนเองประกอบไปด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้ (สุนันทา ประเสริฐศรี. 2540 : 12 ; กัลยา สุวรรณรอด. 2537 : 9 – 10 ; ขวัญใจ บุญฤทธิ์. 2535 : 48 ; กาญจนา มีพลัง. 2532 : 26)

1. ความรับผิดชอบ
2. ความเชื่อมั่นในตนเอง
3. ความซื่อสัตย์
4. การตรงต่อเวลา
5. ความเป็นผู้นำ
6. ความอดทน
7. มีความตั้งใจจริง

ปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง

พฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองเริ่มพัฒนามาตั้งแต่เด็กจนกระทั่งโตด้วยการอบรม และปลูกฝังให้เด็กเกิดวินัยในตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อม จากผลการวิจัยของจิราพร อรุณพูลทรัพย์ (2543) และอรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษามีข้อค้นพบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดู

การพัฒนาการมีวินัยในตนเองนั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลของครอบครัวเป็นสำคัญ โดยเฉพาะบิดามารดาเป็นผู้วางรากฐานทางสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก โดยเฉพาะวิธีการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กมีความรู้สึกว่าบิดามารดาปฏิบัติต่อตนเองอย่างยุติธรรม ไม่ตามใจหรือบังคับอย่างไม่มีเหตุผล ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก กับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาเข้ามาบงการ ออกคำสั่ง หรือควบคุมเด็กในทุกเรื่องอย่างเคร่งครัด มีผลต่อการมีวินัยในตนเองมากกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ให้เด็ก

สามารถทำอะไรได้ตามที่ตนต้องการ แต่การเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันอาจมีผลทำให้เด็กมีปัญหาสุขภาพจิต ดังนั้นรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจึงเป็นรูปแบบการเลี้ยงดูที่เหมาะสมกับการพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กมากที่สุด

2. การจัดกิจกรรมเสริมการมีวินัยในโรงเรียน

โรงเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการมีวินัยในตนเองของนักเรียน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งเพื่อเป็นการป้องกันแก้ไขและส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง เป็นกิจกรรมสำหรับอบรมให้นักเรียนเกิดความสำนึกในหน้าที่ของตน มิให้ฝ่าฝืน หรือรบกวนสิทธิของผู้อื่น เช่น การเข้าแถวในโอกาสต่าง ๆ การรักษาระเบียบ การรักษามารยาท การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

3. คุณลักษณะบางอย่าง เช่น

3.1 ความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ หมายถึงการตั้งใจที่จะทำหรือติดตามผลการกระทำของตนเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ยอมรับผลการกระทำนั้น ไม่ว่าจะเป็นผลการกระทำในทางบวกหรือลบก็ตามด้วยความเต็มใจ ซึ่งความรับผิดชอบนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝนอบรมตั้งแต่วัยเด็กและพัฒนาต่อไปเรื่อย ๆ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กไม่ว่าจะเป็นบิดามารดาผู้ปกครอง หรือครูผู้สอน จะต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก คอยแนะนำส่งเสริมในทางที่ถูกต้อง จัดประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้เกิดความรับผิดชอบ ดังเช่น การใช้กฎเกณฑ์ทางสังคม การปรับพฤติกรรม การเสริมแรง เป็นต้น

3.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึงการแสดงออกของบุคคลในลักษณะการตัดสินใจในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าถูกต้อง กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูด กล้ากระทำในสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ ไม่ลังเล หรือหวั่นวิตกในความสามารถของตนเอง แต่จะแสดงออกตามสิทธิ และหน้าที่อย่างถูกต้อง ความมั่นใจในตนเองนี้จะเกิดขึ้นกับผู้ที่ประสบความสำเร็จในการกระทำสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ ยิ่งประสบความสำเร็จมากเท่าไรความเชื่อมั่นในตนเองก็จะเพิ่มมากขึ้น การส่งเสริมให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเองควรพัฒนาตั้งแต่ในวัยเด็กโดยการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรักความอบอุ่น ให้โอกาสเด็กได้ฝึกฝน หรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ และยอมรับในความสามารถของเด็กโดยไม่นำไปเปรียบเทียบกับคนอื่น พร้อมทั้งให้กำลังใจด้วย

3.3 ความอดทน

ความอดทน หมายถึง ความเข้มแข็ง ความหนักแน่นของจิตใจในการควบคุมอารมณ์จิตใจ และร่างกายให้สามารถเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น การอดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความทุกข์ อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่ออำนาจยั่วยุ เป็นต้น

การพัฒนาการมีวินัยในตนเอง

การพัฒนาบุคคลเพื่อให้มีวินัยในตนเอง นอกจากมีพื้นฐานสำคัญมาจากครอบครัว แล้วสถาบันการศึกษา และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ก็ยังมีส่วนในการพัฒนาการมีวินัยในตนเอง ซึ่งการพัฒนาการมีวินัยในตนเองให้เกิดแก่นักเรียนมีหลักการ ดังนี้ (กองวิจัยการศึกษา. 2542 : 38 – 68)

1. วินัยไม่ใช่การลงโทษ แต่เป็นการฝึกให้นักเรียนได้รู้จักควบคุมตนเอง

2. ผู้สอนแบบประชาธิปไตยจะใช้วิธีการแนะแนวและให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการตั้งกฎระเบียบ

3. นักเรียนต้องการการยอมรับ การมีส่วนร่วม ดังนั้นการพัฒนาให้นักเรียนมีวินัยในตนเองต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักเรียนแต่ละคนด้วยเช่นกัน

4. ผู้สอนต้องชี้แนะให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการมีวินัยในตนเอง และโทษของการไม่มีวินัยในตนเอง และเมื่อนักเรียนขาดวินัยในตนเอง ควรตักเตือนด้วยวาจา โดยการเรียกพบเป็นการส่วนตัว เพื่ออภิปรายปัญหาที่เกิดขึ้น โน้มน้าวให้นักเรียนเห็นด้วยกับการแก้ไขปัญหานั้น และให้โอกาสนักเรียนปรับปรุงตนเอง

5. ใช้หลักการเสริมแรงเพื่อพัฒนาให้นักเรียนเกิดวินัยในตนเอง และใช้การเสริมแรงทางบวกดีกว่าการเสริมแรงทางลบ

6. การสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน เช่น การสร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตย บรรยากาศแห่งความรักความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจ ให้ความช่วยเหลือ

7.ผู้สอนจะต้องไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการพัฒนานักเรียนให้เกิดวินัย เช่น แสดงอารมณ์ พูดจาไม่สุภาพ ตะโกน ตั้งสมญาให้นักเรียน ประณามนักเรียน ดุว่า ทำโทษนักเรียนทั้งหมดด้วยความผิดของนักเรียนคนเดียว ขู่เด็ก เทศนาเป็นเวลานาน คุกคามเด็ก ตั้งกฎระเบียบตามใจชอบของตน เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้มีผู้ที่ศึกษาการพัฒนานักเรียนให้มีวินัยในตนเองโดยการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ดังเช่น การฝึกอบรมตามแนวทางของไตรสิกขา (สุรพงษ์ ชูเดช. 2542) การใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้สถานการณ์จำลอง (เสาวนีย์ ศรีมนตรี. 2535) การแสดงบทบาทสมมุติ (พรรณทิพย์ พื้นทอง. 2534) การเรียนการสอนแบบเป็นทีม (กาญจนา

มีพลัง. 2532) เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยทุกเรื่องมีความสอดคล้องกันกล่าวคือสามารถเสริมสร้างการมีวินัยในตนเองของนักเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น

การวัดการมีวินัยในตนเอง

การวัดการมีวินัยในตนเองนั้นสามารถกระทำได้โดย การสังเกตพฤติกรรมที่แสดงถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองออกมาหรือการสร้างแบบวัดการมีวินัยในตนเอง ดังเช่น สุนันทา ประเสริฐศรี (2540) ได้พัฒนาแบบวัดการมีวินัยในตนเองสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งวัดคุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง 6 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา ความเป็นผู้นำ และความอดทน ซึ่งเป็นแบบวัดชนิดสถานการณ์ที่เป็นภาพการ์ตูน ดวงใจ เนตรโรจน์ (2527) พัฒนาแบบวัดบุคลิกภาพความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งวัดคุณลักษณะของการมีวินัยในตนเอง 6 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความตั้งใจ ความอดทน ความเป็นผู้นำ และความซื่อสัตย์ ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อคำถามให้นักเรียนได้ประเมินตนเองและได้พัฒนาเกณฑ์ (Norm) เพื่อแปลความหมายของคะแนนด้วย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของจิตพิสัยในด้านความสนใจในการเรียนรู้ เจตคติ แรงจูงใจ และการมีวินัยในตนเอง พบว่าคุณลักษณะดังกล่าวสามารถพัฒนาให้เกิดแก่นักเรียนได้ สามารถวัดได้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เกิดจิตพิสัยโดยการจัดการเรียนการสอน และวัดคุณลักษณะดังกล่าวโดยใช้การประเมินตามสภาพจริงโดยการสังเกตพฤติกรรม การสอบถาม และการใช้แบบวัดจิตพิสัย

ส่วนที่ 3 รูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบแผนหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เนื่องจากเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ (Reiser and Dick. 1996 ; Kemp,Morrison and Ross. 1994 ; Gagne' and Briggs. 1974)

วัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนเพื่อต้องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ (Snow, Corno and Jackson. 1996 : 243 – 245 ; Benjafield. 1992 : 2 – 10. Kolbe. 1990 : 1 – 9 ; Krathwohl, Bloom and Masia. 1964 : 6- 8)

1. ด้านสติปัญญา (Cognition) เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการคิด และทักษะ เป็นต้น

2. ด้านจิตพิสัย (Affection) เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านอารมณ์ จิตใจ ความรู้สึก ค่านิยม คุณลักษณะนิสัย เช่น นักเรียนมีความสนใจ ความกระตือรือร้น การเข้าร่วมกิจกรรม ความตั้งใจ ความรับผิดชอบ เป็นต้น

3. ด้านประพฤติปฏิบัติ (Conation) เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านความสามารถในการใช้สติปัญญาเพื่อประพฤติ ปฏิบัติ หรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความต้องการด้วยความเต็มใจและความสมัครใจ เช่น ความสามารถในการนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้การกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนควรให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และศักยภาพของนักเรียน ซึ่งตามกระบวนทัศน์ใหม่ (Paradigm) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล หมายถึงแนวคิดในการจัดการศึกษาใหม่โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างพลังความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีอยู่ในตนเองให้เจริญเติบโตอย่างเต็มขีดความสามารถและนำศักยภาพนี้มาพัฒนาตนและสังคมให้เหมาะสมกับความสามารถแห่งตน ดังเช่นการจัดการศึกษาใหม่ตามทฤษฎีพหุปัญญา (The Theory of multiple intelligence) ของโฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ยังเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพจริง เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนที่มีความสามารถ ความถนัดและความสนใจที่แตกต่างกัน (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543 : 1 - 7)

ความแตกต่างระหว่างบุคคล

ความแตกต่างระหว่างบุคคล หมายถึงลักษณะของบุคคลแต่ละคนไม่เหมือนกัน แตกต่างกัน มีลักษณะหรือมีแบบที่ไม่ซ้ำ ไม่เหมือนใคร ความแตกต่างระหว่างบุคคล อาจมีทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งความแตกต่างระหว่างบุคคลทำให้บุคคลมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ซึ่งไม่มีใครที่จะมีลักษณะที่เหมือนกันไปเสียทุกอย่าง (Watt. 1989 : 1) ดังนั้นบุคคลแต่ละคนจึงมีความแตกต่างกันในด้านการเรียนรู้ การสร้างพฤติกรรมในการเรียนรู้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถทางด้านสติปัญญา ความสนใจ ความถนัด ความคิด การแก้ปัญหา ตลอดจนการปรับตัวให้เข้าสภาพแวดล้อมตามความเหมาะสม

ลักษณะความแตกต่างของบุคคล

บุคคลแต่ละคนอาจมีความแตกต่างกันในเรื่องต่าง ๆ กัน ดังนี้ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 91 – 111 ; อารี พันธ์มณี. 2534 : 33 –47 ; Seifert. 1999 : 326 – 335 ; Woolfolk. 1998 : 154 – 156 ; Snow, Corno and Jackson. 1996 : 284 – 286 ; Watt. 1989 : 35 – 44)

1. ความแตกต่างทางด้านร่างกาย หมายถึงความแตกต่างลักษณะทางร่างกายที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ได้แก่ ความสูงเตี้ย รูปร่างอ้วนผอม หรือลักษณะของอวัยวะต่าง ๆ เช่น ลักษณะของปาก ตา หู จมูก เป็นต้น

2.ความแตกต่างทางด้านอารมณ์ หมายถึงความแตกต่างทางด้านอารมณ์หรือความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ เช่น อารมณ์โกรธ กลัว เกลียด รัก ชอบ เป็นต้น

3.ความแตกต่างทางด้านสังคม พฤติกรรมของแต่ละคนต่างกัน นับตั้งแต่การพูด การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การแสดงความเคารพ สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นความแตกต่างทางด้านสังคม ซึ่งแต่ละคนจะมีสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นสภาพของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู หรือโอกาสในการเข้าสังคมในระดับต่าง ๆ

4. ความแตกต่างทางเพศ หมายถึง ความแตกต่างในเรื่องต่าง ๆ ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ซึ่งวัฒนธรรมมีส่วนสำคัญในการกำหนดบทบาท และสถานภาพของแต่ละเพศ บางสังคมจะให้ความสำคัญของเพศชายมากกว่าเพศหญิง

5. ความแตกต่างในด้านอายุ หมายถึง ความแตกต่างของอายุ หรือวัยของคนเรามีส่วนเกี่ยวข้อง และทำให้เกิดความแตกต่างในด้านประสบการณ์ ความรับผิดชอบ ความสนใจ ความรอบรู้ ความคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นต้น

6. ความแตกต่างด้านสติปัญญา หมายถึงความสามารถความคิดทางปัญญา ซึ่งบางครั้งก็เรียกว่าเชาวน์ปัญญา (I.Q.) คนเราย่อมมีความสามารถในการการกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน เช่น การคิด การกระทำ ความจำ การแก้ปัญหา ความสามารถในการับรู้ การโต้ตอบ สถานการณ์ และการปฏิบัติตนต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งความแตกต่างตามลักษณะดังกล่าว เป็นผลมาจากระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ค้นพบว่าระดับสติปัญญาของคนที่แตกต่างกันมีผลทำให้คนแต่ละคนมีประสิทธิภาพที่แตกต่างกัน

7. ความแตกต่างในด้านรูปแบบการเรียนรู้ (Learning style) หมายถึงความแตกต่างกันในวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม หรือสิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบหรือวิธีการที่เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละคน

ดังนั้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความพร้อมทางร่างกาย จิตใจ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และรูปแบบการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ได้ตามศักยภาพของตนเอง โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนก่อนว่า นักเรียนมีสภาพเป็นอย่างไร ซึ่งสภาพของนักเรียนหมายถึงสิ่งแวดล้อมรอบตัว นักเรียนตั้งแต่สภาพของครอบครัว สุขภาพร่างกาย กลุ่มเพื่อน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลสะท้อนต่อการเรียนของนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อมอยู่ตลอดเวลา การกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนควรให้มีสอดคล้องกับสภาพเหล่านี้ เพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน ส่วนความต้องการของนักเรียนส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม แต่อีกส่วนสืบเนื่องมาจากความต้องการทางการศึกษาของนักเรียนเอง สภาพการเรียนของนักเรียนแสดงถึงภูมิหลังทางการศึกษา แต่ความต้องการของนักเรียนจะแสดงถึงความต้องการทางการศึกษาในอนาคตของนักเรียน ความมุ่งหมายที่จะสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างเพียงพอ ควรเน้นการปูพื้นฐานทางด้านความรู้ และประสบการณ์ให้แก่นักเรียนในกรณีที่นักเรียนมีความต้องการที่จะเรียนต่อในระดับสูงขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน พบว่าก่อนจัดการเรียนการสอนได้มีการค้นหาศักยภาพของนักเรียน เช่น ลัดดา เสือสืบพันธุ์ (2540) และฉวีวรรณ นิยมชาติ (2538) ได้ทำการวัดเพื่อค้นหาศักยภาพของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์ แล้วจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเหล่านั้นหรือใช้คะแนนสอบ (Pre-test) หรือผลสัมฤทธิ์ในทางการเรียนของภาคเรียนที่ผ่านมาเป็นเกณฑ์เพื่อจัดจำแนกนักเรียนแล้วจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการเหมาะสมกับสติปัญญาของนักเรียน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้จะมุ่งเน้นที่การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา เช่นการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนแบบแผ่นภาพสไลด์ (มัณฑนาภรณ์ มิทิน. 2539) การพัฒนาชุดการสอน (ประพนธ์ น้อยเภา. 2541) เพื่อมาช่วยการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผลการวิจัยทุกเรื่องมีความสอดคล้องกันคือการจัดการเรียนการสอนที่สนองตอบต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลทำให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่าการตั้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่มุ่งสนองตอบต่อความแตกต่างด้านสติปัญญาเท่านั้น ซึ่งน่าจะมีการตั้งวัตถุประสงค์ที่จะจัดการเรียนการสอนที่มุ่งสนองตอบต่อความแตกต่างของบุคคลในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ หรือ เด็กพิเศษ เป็นต้น

เนื้อหาสาระ

การจัดเนื้อหาสาระในรูปแบบการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับหลักสูตรในระดับต่าง ๆ และยังต้องให้มีความสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด ความสามารถ และความต้องการของนักเรียน มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง และสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning) ซึ่งหมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ไม่ยัดเยียดความรู้ เนื้อหาสาระให้กับนักเรียน เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม บทบาทผู้สอนเป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ รับผิดชอบและวิเคราะห์วิธีการเรียนกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ การสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการเรียนรู้จากกลุ่ม โดยนักเรียนสร้างความรู้เชิงความคิดสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะทางวิชาการที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ทักษะทางสังคม ให้นักเรียนมีความละเอียดอ่อนทางอารมณ์ มีสุนทรียภาพ พร้อมที่จะสร้างสังคมให้มีความรักในเพื่อนมนุษย์ มีความรักและรับผิดชอบต่อครอบครัว รักชุมชน รักธรรมชาติให้มีความสมดุล มีเอกภาพเพื่อให้เกิดความสุขและสันติ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเตรียมตัวเพื่อกำหนดท่าทีแห่งการเรียนรู้ พร้อมที่จะรับและเลือกปฏิเสธข่าวสาร เทคโนโลยีด้วยวิธีทางแห่งปัญญา (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543 : 10 - 15)

กระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีดังนี้

1.กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับความดี ความงาม ความจริง วัยเด็กจะใช้สมองซีกขวาในการเรียนรู้ การอ่านการฟังเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างกระบวนการคิด จินตนาการ การศึกษาพบว่าเด็ก ๆ ถ้าดูโทรทัศน์มากเกินไปจะไปสกัดกั้นจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เด็ก ๆ ทุกคนชอบฟังนิทาน เด็กจะไม่เบื่อถ้าผู้สอนเล่าเรื่องได้อย่างสนุกสนาน เร้าความสนใจ ฝึกทักษะการฟังความคิด ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม โดยผ่านนิทาน จากการศึกษาพบว่า นักปรัชญาสำคัญ ๆ ของโลกสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมได้จากเรื่องที่เคยได้ยินมาตอนวัยเด็ก ผู้สอนจะกระตุ้นการคิด เป็นสื่อกลางที่จะขยายการเรียนรู้เกี่ยวกับความดีและค่านิยมให้กับนักเรียนโดยเฉพาะในช่วงชีวิตของการเรียนรู้ในวัยนี้

กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับความงามเด็ก ๆ จะชอบร้องเพลง การสร้างสรรค์กิจกรรมทางศิลปะซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางด้านค่านิยม ความดีงาม และความสนุกทำให้สภาพจิตใจอ่อนโยน เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางมิติสุนทรียภาพ

กิจกรรมกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสร้างสรรค์เจตคติในทางบวก เช่น กิจกรรม บทบาทสมุมติ ศิลปะ และกีฬา จะช่วยพัฒนานักเรียนในด้านความร่วมมือ ได้เล่นและทำงานเป็นทีมนอกจากนั้นยังเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง มีการแสดงความคิดเห็น กล้าพูด การแสดงออกอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์

2. กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ การเรียนที่จะรู้โดยการเชื่อมโยงความรู้ทั่วไปอย่างกว้างขวางและเพียงพอกับโอกาสที่สามารถทำงานในระดับลึกได้และการเรียนที่จะรู้ยังหมายถึงวิธีการเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ (Learning how to learn) เพื่อจะได้ประโยชน์จากโอกาสทางการศึกษาที่มีให้ตลอดชีวิต กระบวนการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับเพื่อที่จะรู้ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดจำแนก และการคิดเชื่อมโยง ซึ่งมีขั้นตอนและทักษะกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้วิธีการคิดแก้ปัญหา การคิดคาดการณ์ล่วงหน้า การคิดสร้างสรรค์ เมื่อนักเรียนเผชิญกับปัญหาก็มีฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 หยุดคิด คือการหยุดคิดเพื่อทำความเข้าใจกับปัญหา

2.2 ค้นหาสาเหตุ วิเคราะห์ถึงเหตุที่มาของปัญหาที่แท้จริง ปัญหาบางอย่างที่เผชิญเป็นเพียงแต่ความรู้สึก ซึ่งไม่ใช่ปัญหาที่แท้จริง

2.3 วิเคราะห์ผลที่จะเกิดตามมา โดยพิจารณาทั้งข้อดีข้อเสียและข้อจำกัด พร้อมทั้งแสวงหาทางเลือกที่ดีมีความเป็นไปได้เมื่อนำปฏิบัติหรือดำเนินการแก้ปัญหา

2.4 ปฏิบัติตามทางเลือกที่เลือกเอาไว้ โดยดำเนินการตามขั้นตอนที่เลือกไว้ บันทึก สังเกตการกระทำอย่างละเอียด

2.5 ประเมินผล เพื่อสะท้อนผลที่ได้จากการปฏิบัติจริง

การฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาทั้ง 5 ขั้นตอน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานให้เกิดทักษะการตัดสินใจ การฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชื่อมโยง การคิดคาดการณ์ล่วงหน้า

3. การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน เป้าหมายของกระบวนการเรียนที่จะทำไม่ใช่เพื่อนักเรียนเกิดแต่ทักษะอาชีพเท่านั้น แต่ยังได้รับความรู้ความสามารถที่กว้างขวาง ที่จะดำเนินการกับสถานการณ์ที่หลากหลายและการทำงานเป็นทีม รวมทั้งการเรียนรู้ทักษะทางสังคม ได้แก่ การเรียนรู้เรื่องราวของสภาพสังคมต่าง ๆ ของนักเรียนเผชิญอยู่ รวมทั้งประสบการณ์การทำงานอันสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น หรือ ในระดับกว้างที่มีความหลากหลายทางการศึกษาและงานต่าง ๆ การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน โดยการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ตนเองและการพัฒนาความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เกิดความผูกพันซึ่งกันและกันจากประสบการณ์กระบวนการกลุ่ม การทำโครงการที่ประสบความสำเร็จด้วยกันและ

มีประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดการความขัดแย้งด้วยความมีน้ำใจที่เคารพต่อคุณค่าของเสียงส่วนใหญ่ ความเข้าใจระหว่างกันและกันโดยใฝ่หาความเสมอภาคและเสรีภาพ มีค่านิยมว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มีเจตคติที่ดีต่อมนุษย์ มีความเชื่อว่ามนุษย์สามารถแก้ปัญหาได้

ทักษะการวิเคราะห์ตนเองจะเกิดโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อวิเคราะห์ประสบการณ์ในด้านดี ด้านเสียและจุดด้อย สมาชิกในกลุ่มได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันในด้านความคิดและพฤติกรรมที่ปรารถนาเพื่อเปิดตนเอง การรับรู้การสะท้อนความคิดของกลุ่ม การคิดถึงผู้อื่น การสังเกตความรู้สึกความคิดของผู้อื่นเข้ามาใส่อยู่ในจิตใจของตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเรา เสริมสร้างความมีน้ำใจที่ให้เรียนรู้ร่วมกัน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

กระบวนการเรียนรู้ที่นักเรียนสร้างความรู้ (Constuctivist) โดยนักเรียนจะทำการสร้างสิ่งใหม่ที่ทำให้ข้อมูลมีความหมายโดยการสร้างความรู้เชิงความคิดและสร้างความรู้เชิงสังคมวัฒนธรรม โดยจัดสภาพการณ์หรือเงื่อนไขสำหรับการเรียนรู้ คือจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีความสลับซับซ้อน ด้วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถเลือกได้

3.1 จัดหาสภาพการณ์ทางสังคมในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

3.2 การเชื่อมกันของสาระการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีการนำเสนอที่หลากหลายและท้าทายนักเรียน

3.3 กระบวนการเรียนรู้สะท้อนตามสภาพจริง

3.4 จุดเน้นของกระบวนการเรียนรู้ นักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนมีบทบาทกระตุ้นและจัดการในการเรียนรู้

4. การเรียนรู้ที่จะพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัวให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบ และนักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนเสริมสร้างบุคลิกภาพส่วนตัว สามารถแสดงออกที่สร้างสรรค์และอิสระ (Assertion) มีทักษะการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลและสร้าง ความเชื่อมั่นในตนเอง โดยไม่มีความก้าวร้าว (Aggression) การแสดงออกที่เหมาะสมและสร้างสรรค์เป็นการแสดงออกในการป้องกันสิทธิส่วนบุคคลของนักเรียนโดยแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิดเห็น และความต้องการต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมาจริงใจเหมาะสมกับสถานการณ์ มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นมิตรโดยไม่ล่วงเกินสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น ด้วยวิธีทางแห่งปัญญาและจากความรู้สึกนึกคิดที่ดีงามและสร้างสรรค์

5. การเรียนรู้ที่เห็นคุณค่าของตนเองและเห็นคุณค่าของผู้อื่น (Self esteem) มีพลังแห่งความเชื่อมั่นในทุก ๆ อารมณ์ ความรู้สึก การกระทำ พฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม รวมทั้ง

ความสามารถของคนเรา จะมีความสัมพันธ์แบบองค์รวมและตรงกับภาพพจน์ของตนเอง การเห็นคุณค่าและความสำคัญในความเป็นมนุษย์ ทำให้นักเรียนตระหนักดีว่าเราคือใคร เราสามารถเป็นอะไร และสามารถทำอะไรได้ โดยการรับรู้ความสามารถของตนเอง และผู้อื่นว่าแต่ละคนมีความเก่งและความสามารถที่ไม่เหมือนกัน นอกจากนั้นยังเชื่อว่าพลังแห่งความเชื่อมั่นในตนเอง (Power) การเชื่ออำนาจในตนเชื่อในผลของการกระทำ ซึ่งพัฒนาไปสู่ลักษณะการมุ่งอนาคต รวมทั้งมีคุณธรรม (Virtue) ความดีงามกำกับความคิดและพฤติกรรม อันเป็นชีวิตแห่งการเรียนรู้ที่จะพัฒนาเป็นบุคลิกภาพส่วนตนและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างสง่างาม

6. นักเรียนได้รับโอกาสเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ได้รับการพัฒนาสติปัญญา (Intelligence quotient) เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล รวมทั้งมีความฉลาดทางอารมณ์ (Emotion quotient) โดยมีการรู้จักและรู้ทันอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง รู้จักความคุมอารมณ์ของตนเอง รู้จักรอคอย รู้จักเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น มีความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น รวมทั้งรู้จักรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ซึ่งจะเป็นบุคคลที่มีทั้งสติปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ซึ่งจะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

7. การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน สังคมแห่งข่าวสารเทคโนโลยีเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ บุคคลจะดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพจะต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning person) ซึ่งได้รับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ มีเจตคติทางบวก ค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ช่วยทำให้นักเรียนมีความสุข เรียนรู้ที่จะรู้ (Learning how to learn) เรียนรู้ที่จะทำ (Learning how to do) เรียนรู้ที่อยู่ร่วมกันและเรียนรู้ที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง (learning how to be) พื้นฐานการพัฒนาการเรียนรู้ให้เป็นบุคคลที่รู้วิธีการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในสังคมปัจจุบันเกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานการณ์อย่างต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิตซึ่งผู้สอนต้องสร้างศรัทธาและปัญญาให้กับนักเรียนได้สั่งสมประสบการณ์เรียนให้พัฒนาบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ได้ตลอดชีวิต

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning) นั้นพบว่าผลวิจัยทุกเรื่องมีความสอดคล้องกันว่าการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามสภาพจริงสามารถพัฒนานักเรียนให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น (ศรีไพร ไชยา. 2541) นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง (Sasse. 1999 ; Gwin. 1997) เกิดทักษะในการแก้ปัญหา และเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ (จำรัส ผลจินดา. 2539) ซึ่งวิธีการจัด

ประสบการณ์เรียนรู้ตามสภาพจริงนั้นสามารถทำได้หลายวิธี เช่น ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงหรือสภาพของชุมชน (Gwin. 1997) การใช้สถานการณ์จำลองที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของนักเรียน (Sasse. 1999) หรือการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่กำหนดโจทย์หรือปัญหาที่เป็นสถานการณ์ในชีวิตจริงมาให้นักเรียนได้ฝึกแก้ปัญหานั้น (Hollway. 1998) เป็นต้น

ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนที่จะให้นักเรียนเห็นคุณค่า สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง เกิดจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียนรู้ ควรให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพชีวิตของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งสถานการณ์บางอย่างสามารถเรียนได้จากประสบการณ์จริง และสถานการณ์บางอย่างสามารถใช้การสร้างสถานการณ์จำลองก็ได้

กิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียนรู้ ต้องมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่สนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหา และสามารถสร้างองค์ความรู้เองได้ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความแตกต่างของแต่ละบุคคล ซึ่งทำได้โดยการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student centered) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ คือให้นักเรียนได้ปฏิบัติงานด้วยตนเอง ทั้งงานในลักษณะกิจกรรมกลุ่มและรายบุคคล โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ตลอดจนการพัฒนาให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้น ท้าทายความสนใจของนักเรียนให้เกิดความสนุก เพลิดเพลิน ใฝ่รู้ใฝ่เรียน คือ เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและอย่างมีความหมายอันนำไปสู่การเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ซึ่งการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดดังกล่าวมีลักษณะ ดังนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543 : 58 – 61 ; รุ่ง แก้วแดง. 2542 : 90 - 127)

1. การเรียนรู้ในห้องเรียน มีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกโดยจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมและกระบวนการกลุ่มของนักเรียน ให้นักเรียนได้คิด ปฏิบัติและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะชีวิต กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และกระบวนการทักษะทางสังคม นอกจากนี้ยังจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น จัดมุมวิทยาศาสตร์ และมีสื่อการเรียนต่าง ๆ เป็นต้น

2. การเรียนรู้จากภายนอกห้องเรียน หมายถึง การที่นักเรียนค้นพบและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทั้งในกิจกรรมกลุ่มและรายบุคคลจาก

2.1 สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ได้แก่ การเรียนรู้จากธรรมชาติและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การเรียนรู้จากรุ่นพี่ เช่น โครงการปลูกพืชผักสวนครัว การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2.2 สิ่งแวดล้อมที่บ้านและชุมชนของนักเรียน ซึ่งนักเรียนจะเกิดการเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวจากประสบการณ์ที่นักเรียนพบเห็น และสัมพันธ์กับวิถีการดำรงชีวิตในสังคม พร้อมทั้งเชื่อมโยงการเรียนรู้ทางวิชาการกับโลกแห่งความเป็นจริง

การเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student centered)

ในกระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วย ผู้สอน นักเรียน กระบวนการเรียนการสอน ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (Student centered) ของการเรียนรู้ จัดเป็นองค์ประกอบหลักของการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งนักเรียนจะได้รับการพัฒนาในทุกด้านโดยเน้นประสบการณ์ของนักเรียนเป็นหลัก และประสบการณ์นั้นเป็นประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับสังคมและนักเรียนได้มีส่วนร่วมในประสบการณ์ต่าง ๆ การจัดการเรียนโดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เป็นการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญานี้มองการศึกษาในลักษณะองค์รวม (Holistic) คือมองการศึกษาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม อาชีพ และสติปัญญาควบคู่กันไปกับความสนใจ ความถนัดและลักษณะพิเศษของนักเรียน ประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับควรเป็นประโยชน์สัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและสังคมของนักเรียน และส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยทั้งในและนอกห้องเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักตนเองและสังคมเพื่อนักเรียนจะได้ปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุขไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนไปอย่างไรนักเรียนจะต้องรู้จักแก้ปัญหาได้

บทบาทผู้สอน นักเรียนและกระบวนการเรียนการสอนของการจัดการเรียนให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ได้แก่ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543 : 59 – 61 ; รุ่ง แก้วแดง. 2542 : 137 - 147 ; Margaret. 1988 : 10 -35)

1. บทบาทผู้สอนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนโดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เช่น เตรียมความพร้อม สื่อ อุปกรณ์ เอกสาร ใบงาน และให้คำปรึกษาแนะนำ ผู้สอนอาจจะเป็นผู้รู้ แต่ไม่ควรไปกำหนดหรือกะเกณฑ์ (Dictate) ให้นักเรียนทำตามอย่าง แต่ควรเป็นผู้สนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจและเห็นจริงด้วยตนเอง บทบาทผู้สอนที่สำคัญคือกระตุ้นและสนับสนุนให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ ในระยะแรกผู้สอนต้องกระตุ้นให้นักเรียนได้สนใจที่อยากจะเรียนรู้ด้วยตัวเองและได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง เมื่อนักเรียนสนใจแล้วผู้สอนจะต้องสนับสนุน คอยให้คำปรึกษาให้กำลังใจนักเรียนอยู่เสมอ เมื่อนักเรียนทำเองได้แล้วผู้สอนจึงควรจะหนีออก คอยดูแลอยู่ห่าง ๆ โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพของนักเรียนให้มากที่สุด

นอกจากประสบการณ์จะมีบทบาทที่สำคัญดังกล่าวแล้ว ผู้สอนต้องมีบุคลิกภาพที่ดี เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้จักคิดดัดแปลงปรับปรุงห้องเรียน บรรยากาศการเรียนให้เหมาะสมกับลักษณะของนักเรียน รู้จักวางแผน เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างน่าสนใจและมีคุณค่า

2. บทบาทนักเรียนในการจัดกิจกรรมที่นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ คือ นักเรียนต้องลงมือปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมด้วยตนเองของนักเรียนเอง (Learning by doing) มีอิสระในการเลือกตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตนสนใจ เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับผู้สอนเพื่อให้การเรียนการสอนเหมาะสมตอบสนองกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของนักเรียน

3.กระบวนการเรียนของการจัดกิจกรรมการเรียนให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ นักเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด การเรียนควรเป็นเรื่องของการกระทำ (Doing) มากกว่ารู้ (Knowing) นักเรียนจะต้องกระตือรือร้นในการเรียนมากกว่าคอยแต่รับหรืออยู่เฉย ผู้สอนจะเป็นผู้จัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองกระบวนการเรียนมีลักษณะดังนี้

3.1 การเรียนควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน

3.2 การเรียนเน้นที่ความสนใจและความถนัดของนักเรียน

3.3 ผู้สอนเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง

3.4 นักเรียนควรได้รับประสบการณ์ตรง น่าสนใจ ชักจูงใจในเรื่องที่จะศึกษา

3.5 นักเรียนควรได้รับความช่วยเหลือให้รู้จักวิเคราะห์ หาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ

3.6 นักเรียนได้รู้จักวางแผนการทำงานโดยตรง ดำเนินโครงการ วิเคราะห์และประเมินโครงการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

3.7 ส่งเสริมประชาธิปไตยและการทำงานเป็นทีม (Team working skill) ในการเรียนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง (Self - confidence)

3.8 การเรียนควรเป็นกระบวนการต่อเนื่องเกี่ยวกันตลอดเวลา

บทบาทของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student center method) คือนักเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนมีหน้าที่คอยอำนวยความสะดวก ประสานงาน ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกิจกรรม ช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางสามารถแบ่งได้เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม และกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริม

และให้มีความสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน โดยให้นักเรียนแต่ละคนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องวางแผนจัดการเรียนการสอนอย่างดี ต้องใช้รูปแบบ เทคนิค กระบวนการเรียน และกิจกรรม การเรียนที่หลากหลายให้นักเรียนได้รับการพัฒนาความคิดขั้นสูง (Higher - order thinking) มีกระบวนการศึกษาหาความรู้ (Process of learning) มีความสามารถในการแก้ปัญหา (Problem solving abilities) ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ได้หลายวิธี เช่น การเรียนการสอนที่อยู่บนพื้นฐานของการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry base) การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative learning) การเรียนการสอนโดยการแก้ปัญหา (Problem solving) กิจกรรมที่ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ (Hands - on activity) กิจกรรมภาคสนาม (Field - trip) กิจกรรมโครงงาน (Project approach) กิจกรรมการทดลอง (Experimental activity) กิจกรรมอภิปราย (Discussion) เป็นต้น

สำหรับบทบาทของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher center method) คือผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ ถือว่าผู้สอนเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเรียนการสอนเป็นการสื่อสารทางเดียว ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ถึงแม้นว่ากิจกรรมจะยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง แต่มิได้หมายความว่านักเรียนจะไม่มีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมเลย นักเรียนยังคงสามารถปฏิบัติกิจกรรม ภายใต้การแนะนำของผู้สอน กิจกรรมการเรียนการสอนแบบนี้ ได้แก่ การสอนแบบบรรยาย การสาธิต เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูต้นแบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) จำนวน 9๔ คน สามารถสรุปรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูต้นแบบใช้มากที่สุดคือการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบ Constructivism รองลงมาได้แก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการกลุ่ม ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเรียนการสอนที่มีเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงของนักเรียน การเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล การเรียนการสอนแบบบูรณาการทั้งเนื้อหาวิชา และกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน การเรียนรู้ในชุมชน และใช้วิทยากรท้องถิ่น การประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง ให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ นักเรียนสามารถเลือกและเรียนรู้ได้อย่างเสรี ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ปนการเล่น และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้อย่างมีความสุข ให้นักเรียนอบอุ่น เกิดความสนใจและอยากเรียนรู้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่าเป็นงานวิจัยที่พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ดังเช่น ผลการศึกษาของกัญญา ภิญญกิจ (2538) พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้ทำโครงงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความสนใจในกิจกรรมวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมากกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามคู่มือครู วิโชติ พงษ์ศิริ (2540) ศึกษาวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบคอนสตรัควิซึมด้วยวิธีสอนแบบแก้ปัญหามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามคู่มือครู และรัตนา เจียมบุญ (2540) ก็พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือประกอบ การสอนแบบ Team – Games – Tournaments มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามคู่มือครูเช่นเดียวกัน

ผลจากการศึกษางานวิจัยของศิริยุภา พูลสุวรรณ (2542) ที่จำแนกกิจกรรมการเรียนการสอนตามบทบาทของผู้สอน และนักเรียน ดังนี้

บทบาทของผู้สอน

1. บทบาทที่ผู้สอนเป็นผู้นำในชั้นเรียน (Conduct) คือผู้สอนมีหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ ชี้นำ ควบคุมการเรียนการสอนอย่างเต็มที่

2. บทบาทที่ผู้สอนเป็นผู้ประสานงาน (Co-ordinator) คือผู้สอน และนักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้สอน

3. บทบาทที่ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือ ผู้สอนมีหน้าที่คอยอำนวยความสะดวก ประสานงาน ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกิจกรรม ช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้

บทบาทของนักเรียน

1. นักเรียนมีหน้าที่รับการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอน (Passive learner)

2. นักเรียนมีบทบาทในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้สอน (Combine) นักเรียนและผู้สอนจะมีปฏิสัมพันธ์กัน

3. นักเรียนมีบทบาทในการทำกิจกรรมกลุ่ม (Active group) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการจัดกลุ่มนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

4. นักเรียนมีบทบาทในการทำกิจกรรมเดี่ยว (Active individual) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

รูปแบบการสอน (Teaching model)

รูปแบบการสอน (Teaching model) หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน ซึ่งจอยซ์ และ เวลส์ (Joyce and Weil. 1996 : 63 – 292) ได้แบ่งรูปแบบการสอนออกเป็น 4 แบบ ได้แก่

1 รูปแบบการสอนด้วยกระบวนการทางสังคม (The Social family) เป็นรูปแบบการสอนที่ต้องอาศัยกระบวนการกลุ่ม หรือต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจึงจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ เช่น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือร่วมกับผู้อื่นในการค้นคว้าหาความรู้ รูปแบบการสอนแบบนี้ได้แก่ การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative) การแสดงบทบาทสมมุติ การเล่นเกม เป็นต้น

2 รูปแบบการสอนด้วยข่าวสารข้อมูล (The Information processing family) เป็นรูปแบบการสอนที่ต้องอาศัยข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากการบรรยายของผู้สอน จากการอ่านเอกสาร ตำรา เพื่อให้นักเรียนรับรู้แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ มาประมวลเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ หรือ ฝึกการคิดของตนเอง รูปแบบการสอนแบบนี้ ได้แก่ การฝึกคิดแบบนิรนัย (Thinking inductively) การคิดแบบสืบสวนสอบสวนจากข้อมูล (Inquiry thinking) เป็นต้น

3 รูปแบบการสอนตามลักษณะเฉพาะของบุคคล (The Personal family) เป็นรูปแบบการสอนที่คำนึงถึงลักษณะ หรือบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นในด้านความสามารถ ความรู้สึก รูปแบบการสอนแบบนี้ได้แก่ การเรียนรู้ที่เน้นด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นต้น

4 รูปแบบการสอนตามกลุ่มพฤติกรรมนิยม (The Behavioral system family) รูปแบบการสอนแบบนี้เป็นการวางเงื่อนไข เพื่อให้นักเรียนได้ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เป็นเงื่อนไขในการเรียนรู้นั้น ๆ รูปแบบการสอนแบบนี้ ได้แก่ การสอนด้วยบทเรียนโปรแกรม บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สถานการณ์จำลอง เป็นต้น

รูปแบบการเรียนรู้ (Learning style)

รูปแบบการเรียนรู้ (Learning style) หมายถึงวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม หรือสิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบ หรือวิธีการที่เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็นในด้านการรับรู้ การคิด การแก้ปัญหา การเรียนรู้ และการมีสัมพันธภาพต่อบุคคลในสภาพของการจัดการเรียนการสอน (Riding and Rayner. 1999 : 48 –52 ; Cotton. 1995 : 125 - 126 ; Dembo. 1994 : 403 ; Mayer. 1987 : 497) ซึ่งการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นนักจิตวิทยา และนักการ

ศึกษาจึงได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาค้นคว้าเพื่อที่จะหาคำตอบว่า รูปแบบการเรียนรู้ของคนเรานั้นมีกี่แบบเพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน ดังเช่น

เฮมาเช็ก (Hamacheck. 1995 : 259 - 263) ได้แบ่งรูปแบบการเรียนรู้ออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

1.การเรียนรู้ด้วยการมองเห็น (Visual learning) คือ การเรียนรู้ด้วยการอ่าน การดูแล้วเลียนแบบ

2.การเรียนรู้ด้วยการฟัง (Aural learning) คือ การเรียนรู้ด้วยการการฟังบรรยาย การบอกเล่า

3.การเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Psychical learning) คือการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง หรือการฝึกทักษะต่าง ๆ

ไรซ์แมน และกราซา (Riding and Rayner. 1999 : 69 – 71 ; citing Reichman and Grasha. 1975 : 86 - 87) ได้แบ่งรูปแบบการเรียนรู้ออกเป็น 6 แบบ คือ

1. การเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง (Avoidant) ลักษณะของนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้จะไม่สนใจการเรียนรู้ ไม่ต้องการเรียน นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้จะคิดว่าการเรียนเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย

2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participant) ลักษณะของนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้ต้องการที่จะเรียนรู้ชอบเรียน มีความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ให้มากที่สุดจากชั้นเรียน และมีส่วนร่วมกับคนอื่นที่จะทำตามข้อตกลงร่วมกัน นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนแบบนี้จะมีความรู้สึกว่าตนเองควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมในการเรียนรู้ หรือกิจกรรมในชั้นเรียนให้มากที่สุด

3. การเรียนรู้แบบแข่งขัน (Competitive) ลักษณะของนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้ต้องแข่งขันการเรียนรู้กับคนอื่น ๆ ในชั้นเรียนเพื่อให้ตนเองได้รับรางวัลจากการเรียน เช่น คะแนน คำชมเชยหรือความสนใจจากผู้สอน นักเรียนจะมองชั้นเรียนเป็นสนามแข่ง ที่ต้องมีการแพ้ชนะ และนักเรียนมีความรู้สึกว่าตนเองนั้นต้องชนะผู้อื่นอยู่เสมอ

4. การเรียนรู้แบบพึ่งพา (Dependent) ลักษณะของนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้ ต้องการได้รับคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะจากผู้อื่น ต้องอาศัยแรงจูงในจากภายนอก เป็นนักเรียนที่ขาดความกระตือรือร้น มีความอยากเรียนรู้น้อย และจะเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่ถูกบังคับหรือกำหนดให้เรียน นักเรียนจะเห็นผู้สอน หรือกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียนเป็นแหล่งของโครงสร้างความรู้และแหล่งสนับสนุนทางวิชาการ นักเรียนแบบนี้มักไม่มีความคิดริเริ่มหรือความคิดเป็นของตนเอง

5. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative) ลักษณะของนักเรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบนี้จะมีความรู้สึกว่าตนเองจะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และความสามารถกับผู้อื่น นักเรียนแบบนี้จะร่วมมือกับผู้สอนและกลุ่มเพื่อนเพื่อที่จะทำงานร่วมกัน ตลอดจนมีความเห็นว่าชั้นเรียนเป็นที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่นเดียวกับการเรียนรู้ในเนื้อหา

6. การเรียนรู้แบบอิสระ (Independent) ลักษณะของนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้ชอบที่จะเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีความตั้งใจศึกษาเพื่อให้เรียนรู้ มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง ชอบความเป็นอิสระ ไม่ชอบการบังคับ เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน (เมธี ปิลันธนานนท์. 2541 ; พัชรา จันทรา. 2539 : อรนุช ชาลีรินทร์. 2539 ; ธนพร ศรีพงษ์. 2537 : เยาวภา โชติวิชัย. 2534 : ดำริ กูลประสิทธิ์. 2532 : ทัศนีย์ ศิริวัฒน์. 2532) พบว่างานวิจัยทุกเรื่องมีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจว่านักเรียนมีรูปแบบการเรียนรู้แบบใด และมีข้อเสนอแนะในการวิจัยว่าควรจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนต่อไป ซึ่งได้จำแนกรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนเพียง 5 รูปแบบ คือการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง การเรียนรู้แบบพึ่งพา การเรียนรู้แบบแข่งขัน การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบอิสระ เนื่องจากธรรมชาติของการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษานักเรียนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในชั้นเรียนอยู่แล้ว

สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนนับว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่มีความสำคัญสำหรับช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสื่อการเรียนการสอนอาจเป็นทั้งวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการต่าง ๆ ที่มีคุณค่าต่อการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ (ประมาณ ฮะกีมี. 2535 : 339 – 340 ; สมบูรณ์ สงวนญาติ. 2534 : 43 – 44)

1. ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ดีขึ้นจากประสบการณ์ที่มีความหมายในรูปแบบต่าง ๆ

2. ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้มากขึ้น ใช้เวลาในการเรียนรู้น้อยลง

3. ช่วยให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียน และมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระฉับกระเฉง

4. ช่วยให้นักเรียนเกิดความประทับใจ มั่นใจ และจดจำได้นาน

5. ช่วยส่งเสริมการคิด และการแก้ปัญหาในการเรียนรู้

6. ช่วยให้สามารถเอาชนะข้อจำกัดต่าง ๆ ในการเรียนรู้ได้ เช่น

- ทำสิ่งซับซ้อนให้ง่ายขึ้น
- ทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น
- ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวเร็วให้ดูช้าลง
- ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนแปลงช้าให้ดูเร็วขึ้น
- ทำสิ่งที่ใหญ่มากให้เล็กเหมาะแก่การศึกษา
- ทำสิ่งที่เล็กมากมองเห็นได้ชัดเจนเหมาะแก่การศึกษา
- นำสิ่งที่เกิดในอดีตมาศึกษาในปัจจุบัน
- นำสิ่งที่อยู่ไกลมาศึกษาได้

7. ช่วยลดการบรรยายของผู้สอนให้น้อยลง แต่นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น

8. ช่วยลดการสูญเปล่าทางการศึกษา เนื่องจากนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดดังกล่าวจึงได้มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณค่าของสื่อการเรียนการสอน เช่น ศรัณ เฉยสวัสดิ์ (2543) พบว่าสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพของนักเรียนได้ รุจิรา โพธิ์สุวรรณ (2540) ก็พบว่าการเรียนการสอนที่ใช้บทเรียนแบบสื่อประสมสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาตร์ของนักเรียนได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้สุนันทา พิมพ์หนู (2540) พบว่าสื่อการเรียนการสอนที่เป็นรายการวีดิทัศน์แบบคำถามสร้างสรรค์สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ ผลการวิจัยดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่ยืนยันว่าสื่อการเรียนการสอนมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

การจัดจำแนกประเภทของสื่อการเรียนการสอนนั้นได้มีผู้ให้แนวคิด หรือเกณฑ์ในการจัดจำแนกต่าง ๆ กัน ดังเช่นนักเทคโนโลยีการศึกษา ได้จำแนก ประเภทของสื่อการเรียนการสอนออกเป็น 2 ประเภท คือ (กิดานันท์ มลิทอง. 2543: 90- 97 ; สมบูรณ์ สงวนญาติ. 2534 : 44 – 49)

1. โสตทัศนวัสดุ (Audio – visual material) หมายถึง สื่อการเรียนการสอนที่เป็นวัสดุสิ้นเปลืองใช้แล้วหมดไป หรือเสียหายง่าย โสตทัศนวัสดุยังแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1.1 โสตทัศนวัสดุที่ไม่สามารถนำเสนอได้ด้วยตนเอง ต้องอาศัยโสตทัศนูปกรณ์ (Audio – visual equipment) อื่นช่วยนำเสนอ เช่น ม้วนวีดิทัศน์ แผ่นโปร่งใส แผ่นฟิล์มภาพยนตร์ แผ่นฟิล์มสไลด์ เป็นต้น

1.2 โสตทัศนวัสดุที่สามารถนำเสนอตนเองได้ เช่น แผนภาพ แผนภูมิ แผนที่ บัตรภาพ บัตรคำ เป็นต้น

2. โสตทัศนูปกรณ์ (Audio – visual equipment) หมายถึง สื่อการเรียนการสอนประเภทที่เป็นเครื่องมือ มีความคงทนถาวร เช่น เครื่องฉายวีดิทัศน์ โทรทัศน์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพยนตร์ เป็นต้น

3. สื่อที่เป็นวิธีการ (Method and techniques) เช่น การแสดงบทบาทสมมุติ การสาธิต ชุดการเรียนการสอน เป็นต้น

นอกจากนี้เอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale. 1951 : 42 - 56) ได้แบ่งลำดับของสื่อการเรียนการสอนตามประสบการณ์ โดยเรียงลำดับจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ไปสู่ประสบการณ์ที่เป็นนามธรรม แบ่งออกเป็น 10 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ประสบการณ์ตรง (Direct, purposeful experience) ประสบการณ์ในระดับนี้เป็นประสบการณ์ที่เป็นรากฐานของประสบการณ์ในด้านอื่น ๆ เพราะนักเรียนได้ยิน ได้เห็น และได้สัมผัสด้วยตนเอง เช่น การเรียนรู้จากของจริง หรือการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

ระดับที่ 2 ประสบการณ์การจำลอง (Contrived experience) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางครั้งไม่สามารถจัดประสบการณ์ตรงให้กับนักเรียนได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดต่าง ๆ หลายประการ เช่น ของจริงนั้นมีขนาดใหญ่เกินไป หรือ อาจมีอันตราย อยู่ไกลเกิน ดังนั้นสิ่งที่สามารถทำได้ก็คือการสร้างสิ่งจำลองขึ้นมาแทน

ระดับที่ 3 การแสดงบทบาท (Dramatize experience) เป็นประสบการณ์ที่จัดขึ้นแทนประสบการณ์จริงที่เป็นอดีตไปแล้ว หรือเป็นนามธรรมที่ยากเกินกว่าจะเข้าใจ และไม่สามารถใช้ประสบการณ์จำลองได้ จึงต้องใช้การแสดงแทน เช่น การแสดงบทบาทสมมุติ เป็นต้น

ระดับที่ 4 การสาธิตการทดลอง (Demonstrations) เป็นการอธิบายข้อเท็จจริงความคิดและขบวนการที่สำคัญด้วยการแสดงออกเป็นลำดับขั้น การสาธิตทำได้โดยครูเป็นผู้สาธิตหรือใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ เช่น การฉายสไลด์ การใช้แผ่นโปร่งใส เป็นต้น

ระดับที่ 5 การศึกษานอกสถานที่ (Field trips) เป็นการพานักเรียนออกไปศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ นอกห้องเรียนเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การออกไปสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน โบราณสถาน เป็นต้น

ระดับที่ 6 นิทรรศการ (Exhibits) เป็นการจัดแสดงสิ่งต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้หลาย ๆ ด้านแก่นักเรียน โดยสามารถรวมทั้งการสาธิต หรือการฉายภาพยนตร์ประกอบด้วย เช่น การจัดแสดงป้ายนิทรรศการ การจัดแสดงผลงานต่าง ๆ เป็นต้น

ระดับที่ 7 ภาพยนตร์และโทรทัศน์การศึกษา (Motion picture and educational television) เป็นประสบการณ์ที่ให้นักเรียนได้เรียนด้วยการเห็นและได้ยินเสียงเหตุการณ์ และเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีการเคลื่อนไหวเหมือนจริง

ระดับที่ 8 ภาพนิ่งและการบันทึกเสียง (Still picture and recording) เป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีการบันทึกเสียง หรือเป็นภาพนิ่ง เช่น เทปบันทึกเสียง สไลด์ เป็นต้น

ระดับที่ 9 ทัศนสัญลักษณ์ (Visual symbol) เป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีลักษณะเป็นนามธรรมมากขึ้น ในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนในระดับนี้จะต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะของนักเรียนเป็นสำคัญ เช่น แผนภูมิ แผนที่ แผนภาพสัญลักษณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

ระดับที่ 10 วจนสัญลักษณ์ (Verbal symbol) เป็นสื่อการเรียนการสอนในระดับสุดท้ายที่เป็นนามธรรมมากที่สุด การใช้สื่อการเรียนการสอนในระดับนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นพื้นฐาน ประสบการณ์ในขั้นนี้ได้แก่การใช้ตัวหนังสือ

ศิริยุภา พูลสุวรรณ (2530 : 11) ได้จำแนกประเภทของสื่อการเรียนการสอนตามระดับการตอบสนองของนักเรียนเป็นเกณฑ์ โดยจำแนกสื่อการเรียนการสอนออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สื่อทางเดียว เป็นสื่อที่มีความเคลื่อนไหวของข่าวสารข้อมูลเพียงด้านเดียว คือ จากผู้สอนไปสู่นักเรียน ลักษณะการตอบสนองของนักเรียนจึงเป็นผู้รับ แทบจะไม่มีโอกาสสื่อสารกับผู้สอน สื่อประเภทนี้ ได้แก่ หนังสือ บัตรภาพ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ สไลด์ เป็นต้น

2. สื่อสองทาง เป็นสื่อที่มีความเคลื่อนไหวของข่าวสารข้อมูลสองทาง คือ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้สอน นักเรียนมีโอกาสสื่อสารกับผู้สอนหรือกับนักเรียนด้วยกันเอง สื่อประเภทนี้ ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมุติ การเล่มเกม การจัดสถานการณ์จำลอง เป็นต้น

3. สื่อที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นสื่อที่มีความเคลื่อนไหวของข่าวสารข้อมูลคล้ายกับสื่อสองทาง แต่มีโครงสร้างของการเคลื่อนไหวที่แน่นอนกว่า ลักษณะของนักเรียนที่ตอบสนองต่อสื่อประเภทนี้นักเรียนจะเป็นผู้ปฏิบัติหรือเรียนรู้ด้วยตนเอง สื่อประเภทนี้ ได้แก่ ชุดการสอน บทเรียนโปรแกรม บทเรียนโมดูล บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

การเลือกสื่อการเรียนการสอน

การเลือกสื่อการเรียนการสอนนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งผู้สอนต้องพิจารณาเลือกสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม สื่อการเรียนการสอนนั้นจึงจะสามารถช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเลือกสื่อการเรียนการสอนควรมีหลักการในการพิจารณาดังนี้ (กิดานันท์ มลิทอง. 2543 : 101 –103 ; สมบูรณ์ สงวนญาติ. 2534 : 49 – 50)

1.ความเหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนโดยผู้สอนต้องพิจารณาว่าจะนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ในด้านใด เช่น ใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียน ใช้ประกอบการอธิบาย ใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน และมีความสอดคล้องกับเนื้อหาหรือประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดแก่นักเรียน

2.ความเหมาะสมกับนักเรียน ในการใช้สื่อการเรียนการสอนผู้สอนต้องพิจารณาความเหมาะสมระหว่างสื่อการเรียนการสอนนั้นกับนักเรียนไม่ว่าจะเป็นในด้านวุฒิภาวะ ความสนใจ ความต้องการ และประสบการณ์ของนักเรียน นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงจำนวนหรือขนาดของกลุ่มนักเรียนด้วย

3. ความเหมาะสมกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนอาจจะต้องใช้สื่อเพียงหนึ่งอย่างหรือหลายอย่างพร้อมกัน ในทางกลับกันสื่อการเรียนการสอนอย่างเดียวอาจสามารถใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลายขั้นตอน ผู้สอนจึงควรพิจารณาถึงความเหมาะสมของสื่อการเรียนการสอนกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย

4. ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในการใช้สื่อการเรียนการสอน เช่น วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในสถานศึกษา หรือท้องถิ่น เวลา สถานที่

5. ความสะดวกต่อการนำมาใช้ และการเก็บรักษา สื่อการเรียนการสอนที่ดีจะต้องไม่มีความยุ่งยากต่อการนำมาใช้ ให้ผลคุ้มค่า ไม่เสียเวลา เก็บรักษาง่าย ใช้ทน กะทัดรัด ถ้าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสาธิตหรือการทดลองต้องมั่นใจว่าสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่เกิดปัญหาในการนำมาใช้

6. มีความน่าสนใจ ให้พิจารณาในด้านต่าง ๆ ของสื่อการเรียนการสอนนั้น เช่น ขนาดรูปร่าง รูปทรง สีสัน ความประณีต ความเรียบร้อย ความสวยงาม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียน ช่วยสร้างศรัทธาให้เกิดในตัวนักเรียน ช่วยให้นักเรียนได้เกิดความสนใจ และเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้

การใช้สื่อการเรียนการสอน

การใช้สื่อการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่ดีนั้นควรคำนึงถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในการใช้สื่อการเรียนการสอนมีดังนี้ (กิดานันท์ มลิทอง. 2543 : 105 –106 ; สมบูรณ์ สงวนญาติ. 2534 : 50 –53)

1.การเตรียมก่อนการใช้สื่อการเรียนการสอน ได้แก่

1.1 การเตรียมตัวผู้สอน โดยพิจารณาถึงคุณลักษณะของสื่อการเรียนการสอนนั้น ๆ และทดลองใช้การเรียนการสอนนั้นก่อนนำมาใช้จริง

1.2 การเตรียมสภาพแวดล้อม โดยการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้ให้พร้อม รวมทั้งการเตรียมสภาพของสถานที่ ห้องเรียนให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม

1.3 การเตรียมนักเรียน ก่อนที่จะมีการใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนควรได้อธิบายให้นักเรียนได้ทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้สื่อนั้น ๆ เช่น จะใช้สื่ออะไร สอนเรื่องอะไร เพื่ออะไร และบทบาทหน้าที่ของนักเรียนระหว่างใช้สื่อการเรียนการสอนด้วย

2. การใช้สื่อการสอนที่เตรียมไว้ เป็นการนำเสนอสื่อการเรียนการสอนตามที่กำหนดแผนการสอนโดยให้นักเรียนได้เห็น ได้ยิน และได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง ในการใช้สื่อการเรียนการสอนควรมีการสังเกตปฏิกิริยาของนักเรียนด้วยเช่นกัน

3. การติดตามผลการใช้สื่อการเรียนการสอน เมื่อใช้สื่อการเรียนการสอนเสร็จแล้วควรมีการติดตามผลการใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นว่าสามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใด เช่น มีการอภิปรายถึงสื่อการเรียนการสอนที่ได้ใช้แล้วโดยละเอียด โดยอาจตั้งคำถามเพื่อสรุปเรื่อง หรือบทเรียนที่ได้จากการใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นตอน ๆ ไป รวมทั้งผู้สอนอาจอธิบายถึงสิ่งที่นักเรียนยังเรียนรู้ไม่ชัดเจน เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม หรืออภิปรายกันโดยผู้สอนอาจตั้งประเด็นการอภิปรายเพื่อสรุปบทเรียนด้วย

4. การจัดกิจกรรมต่อเนื่อง เป็นการหาวิธีเพื่อให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

สื่อการเรียนการสอนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งลักษณะของการวิจัยที่พบจากการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่

งานวิจัยที่พัฒนาสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ แล้วหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนนั้น ดังเช่น วันชัย อำประชา (2541) ได้สร้างสื่อแผ่นภาพโปร่งใสแบบภาพซ้อนเคลื่อนไหวจำลองวิชาศิลปะการตกแต่ง เรื่องการเขียนแบบทัศนียภาพในงานศิลปะการตกแต่งสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อารีรัตน์ ดอกสี (2541) ได้สร้างและหา

ประสิทธิภาพของสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม การเขียนบทร้อยกรองกาพย์ยานี 11 ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ ฯ ภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทัศนี โชติพฤฒิพงศ์ (2535) ได้พัฒนาสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับสื่อใบงานแล้วเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนทั้งสองชนิด โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในการเรียนในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยการใช้สื่อการเรียน การสอนที่เป็นแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการใช้สื่อการเรียนการสอนแบบใบงาน

งานวิจัยเชิงสำรวจที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพ ความต้องการ หรือปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน ดังเช่น สุขสันต์ แก้วม่วง (2537) ได้ศึกษาความต้องการใช้สื่อการเรียนการสอนของอาจารย์อุตสาหกรรมศึกษาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ผลการวิจัยปรากฏว่า ชนิดของสื่อการเรียนการสอนที่มีการใช้มาก ได้แก่ กระดานดำ รูปภาพ และของตัวอย่าง จำนวนสื่อการเรียนการสอนที่มีมาก ได้แก่ รูปภาพ ของจริง และของตัวอย่าง ปริมาณการใช้มากใช้กระดานดำ เครื่องฉายแผ่นใส และของจริง ส่วนความต้องการสื่อการเรียนการสอนชนิดของสื่อที่ต้องการมาก ได้แก่ ของจริง เครื่องฉายแผ่นใส และของตัวอย่าง จำนวนที่ต้องการมาก ได้แก่ รูปภาพ บทเรียนโปรแกรม คอมพิวเตอร์ และของตัวอย่าง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนการสอนพบว่าสื่อการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงหลักการของการเลือก และการใช้สื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

การประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินผลการเรียนรู้ควรยึดหลักการของการประเมินผลเพื่อการค้นหาและการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน เป็นการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพความเป็นจริง (Authentic assessment) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน จากการปฏิบัติที่ผู้สอนมอบหมายงานหรือกิจกรรม ซึ่งให้นักเรียนทำตามที่กำหนด หรือเลือกทำตามความถนัด ความสนใจ งานหรือกิจกรรมที่มอบหมายให้ทำมักจะมีลักษณะที่แตกต่างกันตั้งแต่ข้อสอบเขียนตอบและการปฏิบัติตามสถานการณ์ชีวิตจริง ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถคาดคะเนสถานการณ์จริงที่นักเรียนจะนำผลการเรียนรู้ไปใช้ได้อย่างแน่ชัดก็ตาม แต่ก็สามารถดำเนินการปฏิบัติที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์ในชีวิตจริงได้ ด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลาย (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2544 : 126 –

127 ; วิชัย วงศ์ใหญ่ . 2543 : 16) รวมทั้งมีการจัดทำระบบข้อมูลเพื่อสะดวกแก่การนำมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน เครื่องมือที่ประเมินตามสภาพจริงวิธีการหนึ่งที่เป็นที่นิยมใช้คือการใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) (Hammond ,Ancess and Falk. 1995 : 34 –36) ทั้งนี้เนื่องจากมีความสะดวกในการนำมาใช้ เป็นหลักฐานที่ชัดเจนซึ่งผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองสามารถที่จะร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้ และนอกจากนี้ยังสามารถใช้การประเมินผลนักเรียนด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น การสังเกต การสอบถาม การตรวจแบบฝึกหัดหรือผลงาน เป็นต้น

ลักษณะของการประเมินผลการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2544 : 47 – 49) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินตามสภาพจริงที่มุ่งรวบรวมสารสนเทศของพัฒนาการและการเรียน

2. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินตามสภาพจริงที่มุ่งเน้นพัฒนาการที่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัด

3. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงให้ความสำคัญกับจุดเด่นของผู้เรียน

4. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่เป็นผลมาจากการจัดการหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่สถานการณ์สอดคล้องกับชีวิตจริง

6. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่อาศัยการปฏิบัติ

7. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่สอดคล้องกลมกลืนกับการเรียนการสอน

8. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่เน้นการเรียนรู้อย่างมีจุดมุ่งหมาย

9. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับทุกสภาพแวดล้อม

10. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่สามารถให้ภาพเรื่องราวการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียนทั่ว ๆ ไปและกว้างขวาง

11. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ผู้สอน และผู้เรียน รวมทั้งบุคคลในวิชาชีพอื่น ๆ ตามความจำเป็น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน พบว่าวิธีการประเมินผลที่อยู่ในกระแสความนิยม คือการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ซึ่งพบว่ามีการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ดังเช่น โสภิตา จิตต์ใจอ่ำ (2541) พบว่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแฟ้มสะสมงานอยู่ที่การกำหนดชิ้นงาน และการกำหนดเกณฑ์ การให้คะแนน (Rubric score) ที่ชัดเจน มีความเป็นปรนัย และควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดชิ้นงาน การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (Rubric score) ด้วย และการนำแฟ้มสะสมงานไปประยุกต์ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เช่น กอบแก้ว วิมานจันทร์ (2542) ธันวา มากเหลือ (2541) ประภากร กองตาพันธ์ (2541) ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2540) ได้นำแฟ้มสะสมงานมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาไทย พบว่าการใช้แฟ้มสะสมงานสามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้สูงขึ้น และดีกว่าการวัดและการประเมินผลโดยการใช้การทดสอบ นอกจากนี้แล้วยังมีการนำแฟ้มสะสมงานไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน เช่น เบญจวรรณ ศรีมารุต (2541) ใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อพัฒนาความมีระเบียบวินัยของนักเรียนในระดับชั้นอนุบาล 1 ซึ่งพบว่าแฟ้มสะสมงานสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนได้ ทั้งนี้เป็นเพราะการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นการประเมินผลการเรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมิน จึงทำให้ทราบจุดเด่น และจุดด้อยของตน จึงสามารถพัฒนาตนเองได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และจากผลการวิจัยของ Baker (1991) Hillyer (1993) กอบแก้ว วิมานจันทร์ (2542) ธันวา มากเหลือ (2541) พบว่าการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานทำให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ การประเมินผล ส่วนผลการวิจัยของโสภิดา จิตต์ใจอ่ำ (2541) ยังพบว่าการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานยังก่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างบ้านกับโรงเรียนที่จะช่วยการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยเช่นกัน

ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้ให้นักเรียนควรใช้การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง และสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข

ประเด็นสำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็คือการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และคณะ (2544 : 88 – 116) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) เทอดศักดิ์ เดชคง (2543 : 1 - 127) กิตดิยาวดี บุญซื่อ และคณะ (2543) กรมสุขภาพจิต และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) พอสรุปแนวคิดได้ดังนี้

1.จัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเกิดความรักในสิ่งที่จะรู้ เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงของสารเคมีในสมอง เช่น สารโดปามีนนอร์เอพิเนฟริน ซึ่งเป็นสารที่ทำให้คนเกิดความรู้สึกที่เป็นสุข ส่งผลทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ มีความกระตือรือร้น สนใจที่อยากจะไขว้คว้าเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ และมีพลังที่จะเรียนรู้

2. จัดการเรียนรู้ที่สนุก ประทับใจผู้เรียน น่าสนใจ ชวนติดตาม และสร้างอารมณ์ขันให้เกิดแก่ผู้เรียน

3.จัดกระบวนการเรียนรู้เน้นกระบวนการคิด การลงมือกระทำกิจกรรมมากกว่าการท่องจำเนื้อหา เพราะเมื่อผู้เรียนได้เคลื่อนไหวประกอบกิจกรรมต่าง ๆ แล้วจะทำให้สมองหลั่งสารโดปามีน ซึ่งเป็นสารที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว ความรู้สึกตัว ความรู้สึกในทางบวก การตอบสนองอารมณ์ ทำให้เกิดความสุขและลดอาการเจ็บปวด นอกจากนั้นยังเชื่อว่าความฉลาดของมนุษย์อยู่ที่สารโดปามีน

4.จัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนกับความเป็นจริงในชีวิต ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในสิ่งที่เรียนรู้ เรียนแล้วรู้ว่าจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร

5.นำการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่น ดนตรี ศิลปะ เข้ามาผสมผสานกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อาจใช้กิจกรรมเล่นปนเรียน ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าเด็กที่ได้เล่นในสถานการณ์ที่สร้างสรรค์ จะมีความสามารถในการเรียนรู้ มีพัฒนาการทางสังคม อารมณ์ ภาษา สติปัญญา มีความอยากรู้อยากเห็น มีความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการดีกว่าเด็กที่ไม่ได้เล่น นอกจากนี้การเล่นยังเป็นการผ่อนคลายความเครียด และให้ประโยชน์ต่อเด็กในวัยเรียนเป็นอย่างมาก แต่ควรจัดให้เด็กใช้เวลาอย่างเหมาะสม ไม่ทำให้ผู้เรียนหมกมุ่นอยู่กับการเล่นมากเกินไป (กรมสุขภาพจิต และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 12 – 13)

6. ให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิในใจในตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง โดยผู้สอน ผู้เรียน และผู้ปกครองต้องช่วยกันค้นหาศักยภาพของผู้เรียน แล้วส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตามศักยภาพของเขา โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนที่แตกต่างกัน

7.การเรียนรู้ไม่ได้อยู่ในเฉพาะห้องเรียน การเรียนรู้ที่ดีควรเปิดประตูสู่ธรรมชาติ ใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย แนวการเรียนรู้สัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับสิ่งที่อยู่รอบตัว บทเรียนมีไม่จำกัดสถานที่ เวลา ทุกคนมีสิทธิในการเรียนรู้เท่ากัน

8. บทเรียนเริ่มจากง่ายไปยาก โดยคำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถในการยอมรับของเด็กแต่ละวัย มีความต่อเนื่องของเนื้อหาวิชาและขยายวงกว้างไปสู่แขนงความรู้อื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจของชีวิต และโลกรอบตัว

9.การประเมินผลการเรียนควรให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการประเมินผลและมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ผู้สอนควรยึดหลักปรัชญาของการประเมินผู้เรียนว่า เป็นการประเมินเพื่อการค้นหา และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

การออกแบบการเรียนการสอน (Instructional design)

การออกแบบการเรียนการสอน (Instructional design) หมายถึง การกำหนดแบบแผนของการจัดการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้าโดยการจัดทำขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ของการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนและกิจกรรมสนับสนุนอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ๆ และเมื่อนำรูปแบบการเรียนการสอนไปปฏิบัติจะสามารถทำได้ด้วยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลาค่าใช้จ่าย และเกิดผลตามที่ต้องการทุกประการ ดังนั้นการออกแบบการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างสะดวก ราบรื่นลดปัญญาที่จะเกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอน และที่สำคัญคือช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและพัฒนาให้มีคุณลักษณะตามพึงประสงค์ (วารินทร์ รัศมีพรหม. 2542 : 45 ; Dick and Carey. 1997 : Kemp, Morrison and Ross. 1994)

ลักษณะสำคัญของการออกแบบการเรียนการสอน

ลักษณะสำคัญของการออกแบบการเรียนการสอนควรมีลักษณะ (วารินทร์ รัศมีพรม. 2542 : 46) ดังนี้

1. มีแนวคิดหรือหลักการพื้นฐาน รูปแบบการสอนต้องมีแนวคิดหรือหลักการพื้นฐานอาจเกิดมาจากแนวคิดทางการศึกษา เช่น การให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง ทฤษฎีจิตวิทยา ทฤษฎีการเรียนรู้ เป็นต้น ในการออกแบบการเรียนการสอนหนึ่ง ๆ อาจมีแนวคิดหรือหลักการพื้นฐานเพียงอย่างเดียว หรือมีแนวคิดหรือหลักการพื้นฐานเป็นสหวิทยาการ

(Multidisciplinary) ซึ่งแนวคิดหรือหลักการพื้นฐานนี้จะเป็นหลักหรือแนวในการกำหนดและจัดระเบียบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ให้สอดคล้องต่อเนื่องกัน

2. มีองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ลักษณะนี้จัดเป็นสิ่งสำคัญที่ท้าทายผู้ออกแบบหรือผู้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เนื่องจากจะต้องเป็นผู้กำหนดองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบให้เป็นไปอย่างมีเหตุผลสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐาน การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการสอนนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์ของผู้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ดังนั้นการกำหนดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนจะต้องวิเคราะห์จนสามารถมองเห็นความสำคัญ และความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบได้อย่างชัดเจน จึงจะสามารถกำหนดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ได้อย่างสมเหตุสมผลและมีประสิทธิภาพ ซึ่งลักษณะของรูปแบบการเรียนการสอนในข้อนี้จะแตกต่างกันออกไป และยังไม่มีข้อกำหนดใดที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับกันในศาสตร์ของการสอนว่าจะต้องมีลักษณะหรือรูปแบบเป็นอย่างนี้เป็นอย่างนั้น

3. มีการพัฒนาหรือการออกแบบอย่างเป็นระบบ ในการออกแบบหรือการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนจะต้องเป็นขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและองค์ประกอบของการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้อง การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็น การจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบให้สอดคล้องกัน การนำแผนของการจัดการเรียนการสอนไปทดลองใช้การประเมินเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อยืนยันผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน สามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะตามที่ต้องการ จึงจะยอมรับว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนมีผลต่อการพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ

ขั้นตอนของการออกแบบการเรียนการสอน

ขั้นตอนของการออกแบบการเรียนการสอนมี ดังนี้ (วารินทร์ รัศมีพรหม. 2542 : 47 – 86 ; Dick and Carey. 1997 ; Reiser and Dick. 1996 ; Kemp, Morrison and Ross. 1994 ; Gagne' and Briggs. 1974)

1. การวิเคราะห์ (Analysis)
2. การพัฒนา (Development and production)
3. การนำไปทดลองใช้ (Implementation)
4. การประเมินผล (Evaluation)

ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis phase)

ขั้นการวิเคราะห์เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับ

1. การวิเคราะห์ปัญหา คือการใช้กระบวนการประเมินความต้องการซึ่งเป็นเครื่องมือในการค้นหาปัญหาที่จะนำมาออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน โดยมีการให้รายละเอียดของของปัญหา ระบุแหล่งของปัญหาและส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา คำถามที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเพื่อให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ก็คือ ปัญหามีหรือไม่มี ปัญหาอะไรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่แท้จริงหรือไม่ อะไรคือสาเหตุของปัญหา อะไรคือวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ ข้อจำกัดคืออะไร และเป้าประสงค์ของการออกแบบการเรียนการสอนคืออะไร เป็นต้น วัตถุประสงค์ของการออกแบบและการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนจะได้มาจากกระบวนการประเมินความต้องการดังกล่าว และการประเมินความต้องการยังเป็นการกำหนดความเข้าใจว่าการเรียนการสอนที่จะทำการออกแบบและพัฒนานั้นเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา หรือเป็นสิ่งที่ต้องการอย่างแท้จริงหรือไม่

2. การวิเคราะห์กิจกรรมหรืองาน เป็นการวิเคราะห์หารายละเอียดของกิจกรรมหรืองานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรม ในการวิเคราะห์อาจทำได้โดยการสัมภาษณ์ การสังเกตกิจกรรมหรืองานที่ได้ทำอยู่แล้วเพื่อให้เกิดความรู้ตามทักษะที่ต้องการ กิจกรรมหรืองานที่ดี และไม่ดีจะต้องแยกออกจากกันให้ชัดเจน การวิเคราะห์งาน หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน (Learning task analysis) มีงานที่ต้องมีการกระทำ 5 ประการด้วยกันคือ

2.1 กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอน

2.2 กำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้

2.3 กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.4 กำหนดสื่อการเรียนการสอน

2.5 กำหนดแนวทางในการประเมินผลการเรียน

3. การวิเคราะห์นักเรียน เป็นการวิเคราะห์คุณลักษณะของนักเรียนในประเด็นต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นอายุ เพศ พื้นฐานสังคมเศรษฐกิจ ความถนัด แรงจูงใจ ความรู้พื้นฐานเดิมก่อนเรียน รวมทั้งความแตกต่างระหว่างบุคคล หรือระหว่างกลุ่มตลอดจนด้านระดับการพัฒนา (Development levels) รูปแบบการเรียน (Learning style) รูปแบบการรับข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนให้มากที่สุดซึ่งจะเป็นกลยุทธ์การสอนและเทคนิคการวัดผล

4. การวิเคราะห์ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ในการออกแบบและพัฒนาระบบการเรียนการสอนควรให้ความสนใจในการวิเคราะห์ทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง เช่น บุคลากร งบประมาณ องค์การ สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อให้การออกแบบการเรียน

การสอนประสบความสำเร็จ การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้รวมไปถึง การวิเคราะห์ประโยชน์ และการคุ้มทุน (Cost/Benefits analysis) ด้วย

ขั้นพัฒนา (Development /production phase)

ขั้นตอนในการพัฒนาการเรียนการสอนแยกองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. การพัฒนาเนื้อหาความรู้ อาจแยกองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1.1 พัฒนารายละเอียดของเนื้อหาความรู้แต่ละหน่วย รายละเอียดจะประกอบไปด้วยความคิดรวบยอด ข้อเท็จจริง หลักการหรือกระบวนการ

1.2 พัฒนาสิ่งที่เป็นตัวอย่างของเนื้อหาแต่ละหน่วย

1.3 พัฒนาการฝึกปฏิบัติในแต่ละหน่วยของเนื้อหา การมีกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจะช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

2. การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนมีหลายแนวทาง เช่น การพัฒนาการเรียนการสอนโดยยึดพฤติกรรมการการเรียนรู้ (Learning domain) แล้วเขียนกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวในลักษณะของแผนการสอน (Lesson plan) ว่าจะดำเนินการอย่างไรบ้าง โดยทั่วไปการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมักจะมีขั้นตอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

2.1 การสร้างแรงจูงใจ ในขั้นตอนแรกของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนควรกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ความตั้งใจ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียน และการจูงใจนี้ควรแทรกอยู่ในทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยอาจใช้การเสริมแรงด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

2.2 ให้วัตถุประสงค์แก่นักเรียน ควรให้นักเรียนได้ทราบบ้างว่าเขาจะได้เรียนอะไร นักเรียนจะมีความก้าวหน้าในการเรียนได้ดีถ้านักเรียนได้ทราบวัตถุประสงค์การเรียนก่อน

2.3 คำนึงถึงความรู้พื้นฐานของนักเรียน ในกระบวนการเรียนการสอนต้องให้รู้ชัดแจ้งว่านักเรียนต้องมีความรู้ มีทักษะ และเจตคติอย่างไรบ้างก่อนมาเรียน

2.4 ให้สารสนเทศและตัวอย่าง สารสนเทศที่ให้เป็นผลสิ่งที่นักเรียนจะต้องค้นคว้าจะต้องรับเข้าสู่สติปัญญา ความคิดของตนเองเพื่อให้เกิดผลต่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สารสนเทศที่ให้อาจเป็นข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ เป็นตัวอย่างทักษะ ซึ่งอาจให้ในรูปการบรรยาย ในรูปสื่อที่นำเสนอ ให้การปฏิบัติให้ทำตามความสอดคล้องของเนื้อหา

2.5 การให้การฝึกปฏิบัติและข้อมูลย้อนกลับ ในการที่นักเรียนเรียนรู้ เนื้อหาความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และเจตคติ (Attitude) นักเรียนต้องปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ๆ และการฝึกปฏิบัติต้องให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2.6 การประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่านักเรียนได้เรียนรู้อะไร และผลการเรียนรู้นั้นเป็นอย่างไร มีสิ่งใดบ้างที่ควรมีการปรับปรุงแก้ไข การประเมินผลทำให้ทราบว่านักเรียนเรียนรู้อะไรมาบ้างและมีสิ่งใดบ้างที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

ขั้นการนำไปใช้ (Implementation)

เมื่อการออกแบบและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนได้ดำเนินการจนได้ผลผลิต (Product) ที่จะนำไปทดลองใช้ได้แล้ว ก็ถึงขั้นการนำไปใช้ ในขั้นการนำไปใช้นี้ต้องทำควบคู่กันไปกับขั้นตอนการประเมินผลเพื่อให้ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับนำมาปรับปรุง และการตัดสินใจตลอดเวลา ขั้นนี้เป็นขั้นการนำเสนอ และจัดดำเนินการสอน ซึ่งองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้มี 2 ประการ คือ

1. การสอน (Instruction)

2. การบริหารการสอน (Administration)

ข้อควรตระหนักในขั้นการจัดการเรียนการสอนมีดังนี้

1.ต้องให้การดำเนินการสอนเป็นไปในรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student centered)

2.มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน คือผู้สอนเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เหมือนผู้จัดการเรียนหรือสภาพแวดล้อมเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ มีแรงจูงในที่อยากจะเรียนรู้ มีการแนะนำและประเมินผลการเรียนรู้ และการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นผู้สอนเสริม (Tutor) และเป็นที่ปรึกษาให้แก่นักเรียน

3.ครูผู้สอนต้องพัฒนาวิธีการเรียนการสอนให้ทันสมัยอยู่สมัยอยู่เสมอ โดยมีการวางแผนและใช้เทคโนโลยีในการสอนอย่างเหมาะสม

ขั้นการประเมินผล (Evaluation)

การประเมินผลเป็นการวัดว่าวงจรของการออกแบบและพัฒนาระบบการสอนนั้นสมบูรณ์แล้วหรือยัง ซึ่งข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นส่วนสำคัญที่ได้จากการประเมินผลเพื่อนำไปปรับปรุงในส่วนของแต่ละขั้นตอนให้ดีขึ้นและตรงตามวัตถุประสงค์ ถ้าการประเมินผลพบว่า จุดใดควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงก็ต้องดำเนินการปรับปรุง

สิ่งที่ได้จากการประเมินผลเพื่อนำไปปรับปรุงออกแบบและพัฒนาระบบการสอนมีดังต่อไปนี้

1. รายงานในการควบคุมให้วงจรการออกแบบและพัฒนาระบบการสอนดำเนินไปได้ทำให้ทราบว่ามีข้อแตกต่างอะไรในขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งได้จากการประเมินผล

2. ทรัพยากรต่าง ๆ ว่ามีเพียงพอ ขาดตกบกพร่องตรงจุดใด เช่น เครื่องมืออุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อมการเรียน

3. สื่อการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกในการสอน ที่ต้องปรับปรุงแก้ไขมีอะไรบ้าง

4. ครูผู้สอน กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูนำเสนอไปด้วยดี และถูกต้องเหมาะสมหรือไม่

5. ข้อทดสอบ เหมาะกับการทดสอบโดยตรงกับวัตถุประสงค์หรือไม่

6. ข้อควรปรับปรุงอื่น ๆ เช่น การสอนเสริมการสอนซ่อมเสริม เป็นต้น

7. ในการประเมินผลอาจแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

7.1 การประเมินผลเพื่อการปรับปรุง (Formative evaluation)

7.2 การประเมินผลลัพธ์หรือผลสัมฤทธิ์ (Summative evaluation)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน พบว่าได้มีผู้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ทั้งในระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน ดังเช่น สุจิตรา ศรีนวล (2540) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่าน และการตระหนักรู้เกี่ยวกับการอ่านของตนเองของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ศุภวรรณ์ เล็กวิไล (2539) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ พฤติกรรมในการเรียนร่วมมือกันของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ศิริพร ฉันทานนท์ (2539) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สุนีย์ สอนตระกูล (2535) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาชีววิทยาของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อรุณี สถิตย์ภาคีกุล (2535) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษและเจตคติต่อภาษาอังกฤษของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา วิโรจน์ วัฒนานิมิตกูล (2540) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความใฝ่รู้ ซึ่งประกอบไปด้วย ทักษะการแสวงหาความรู้ และเจตคติต่อการแสวงหาความรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนในระดับประถมศึกษา คณาพร คมสัน(2540) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และลักษณะการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และวัฒนา มัคคสมัน (2539) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะการ

เห็นคุณค่าในตนเองของเด็กอนุบาล ซึ่งผลการวิจัยทุกเรื่องพบว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมานั้นสามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้

ผลจากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวยังมีขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่คล้ายคลึงกัน พอสรุปขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อสร้างรูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นที่ 2 สร้างรูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นที่ 3 สร้างเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอน ได้แก่ คู่มือครู แผนการสอน

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 5 ทดลองใช้ (Tryout)

ขั้นที่ 6 นำไปใช้ (Implementation)

ส่วนองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนานั้น ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลการเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ขั้นที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนและเอกสารประกอบการเรียนการสอน ขั้นที่ 3 นำไปใช้ ประเมินประสิทธิภาพ และปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งมีองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนดังนี้ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้

รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นผลมาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย

ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การพัฒนาจิตพิสัย การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และการพัฒนารูปแบบเรียนการสอน พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาควรมีลักษณะของการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1.กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอน ให้ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งในด้านสติปัญญา จิตพิสัย และการประพฤติปฏิบัติ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนให้นักเรียนทราบก่อนที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้ตั้งเป้าหมายในการเรียนของตนเอง และเป็นแรงกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้

2. กำหนดเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนการสอน โดยนักเรียนจะได้เรียนรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ และเป็นประโยชน์แก่นักเรียน ที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง มีการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก และสอดคล้องกับระดับสติปัญญาของนักเรียน

3. จัดกิจกรรม และใช้สื่อการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน ดังนี้

3.1 นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา ลักษณะของนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้ต้องการได้รับคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะจากผู้อื่น ต้องอาศัยแรงจูงในจากภายนอก เป็นนักเรียนที่ขาดความกระตือรือร้น มีความอยากเรียนรู้น้อย และจะเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่ถูกบังคับหรือกำหนดให้เรียน นักเรียนจะเห็นผู้สอนหรือกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียนเป็นแหล่งของโครงสร้างความรู้และแหล่งสนับสนุนทางวิชาการ นักเรียนแบบนี้มักไม่มีความคิดริเริ่มหรือความคิดบางอย่างเป็นของตนเอง การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนที่มีลักษณะเช่นนี้ควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการประยุกต์แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยมเป็นหลัก โดยผู้สอนมีบทบาทในการสร้างเงื่อนไขเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ นักเรียนมีบทบาทที่จะปฏิบัติตามหรือตอบสนองต่อเงื่อนไขนั้น ๆ โดยมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เป็นสื่อทางเดียว คือ นักเรียนเป็นเพียงผู้รับข่าวสารหรือสาระความรู้

3.2 นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขัน ลักษณะของนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้ต้องแข่งขันการเรียนรู้กับคนอื่น ๆ ในชั้นเรียนเพื่อให้ตนเองได้รับรางวัลจากการเรียน เช่น คะแนน คำชมเชย หรือความสนใจจากผู้สอน นักเรียนจะมองชั้นเรียนเป็นสนามแข่ง ที่ต้องมีการแพ้การชนะ และนักเรียนมีความรู้สึกว่าตนเองนั้นต้องชนะผู้อื่นอยู่เสมอ การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนที่มีลักษณะเช่นนี้ควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นประยุกต์แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยมหรือปัญญานิยมเป็นหลัก โดยผู้สอนมีบทบาทหน้าที่ในการจัดเงื่อนไข หรือสภาพแวดล้อมเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสแข่งขัน ทั้งการแข่งขันกับตนเอง และ การแข่งขันกับ คนอื่น โดยมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เป็นสื่อสองทาง คือ ให้โอกาสนักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ หรือสื่อสารกับนักเรียนคนอื่น ผู้สอน หรือสื่อการเรียนการสอนนั้นที่มีลักษณะของการแข่งขัน

3.3 นักเรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือ ลักษณะของนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้ จะมีความรู้สึกว่าตนเองจะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและความสามารถกับผู้อื่น นักเรียนแบบนี้จะร่วมมือกับผู้สอนและกลุ่มเพื่อนเพื่อที่จะทำงาน ร่วมกัน ตลอดจนมีความเห็นว่าชั้นเรียนเป็นที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่นเดียวกับการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนมีลักษณะเช่นนี้ควรจัดการ

เรียนการสอนโดยเน้นการประยุกต์แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม หรือปัญญานิยมเป็นหลัก โดยผู้สอนมีบทบาทหน้าที่ในการจัดเงื่อนไข หรือสภาพแวดล้อมเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มเพื่อน หรือกับผู้สอน โดยมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เป็นสื่อสองทาง คือ ให้โอกาสนักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ หรือสื่อสารกับนักเรียนคนอื่น ผู้สอน หรือสื่อการเรียนการสอนนั้นที่มีลักษณะของการร่วมมือกัน

3.4 นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ ลักษณะของนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้ชอบที่จะเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีความตั้งใจศึกษาเพื่อให้เรียนรู้ มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง ชอบความเป็นอิสระ ไม่ชอบการบังคับ เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนที่มีลักษณะเช่นนี้ควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการประยุกต์แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม ปัญญานิยมหรือมนุษยนิยมเป็นหลัก โดยผู้สอนมีบทบาทหน้าที่ในการจัดเงื่อนไขหรือสภาพแวดล้อมเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ได้อิสระตามลำพัง โดยมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเช่นกัน

ในกรณีนักเรียนมีรูปแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง ลักษณะของนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้มีความรู้สึกไม่ชอบเรียน ไม่ต้องการที่จะเรียน นั่นหมายความว่านักเรียนมีจิตพิสัยที่ไม่ดีต่อการเรียน ดังนั้นผู้สอนต้องวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้นักเรียนไม่ต้องการที่จะเรียน แล้วหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนมีจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียน เช่น การสร้างแรงจูงใจ การเสริมแรง และในขณะเดียวกันถ้านักเรียนมีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา หรือแบบแข่งขัน ผู้สอนก็จะพยายามหาแนวทางในการพัฒนาให้นักเรียนมีรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่การดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เช่น รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยเทคนิควิธีการต่าง ๆ เช่น ให้การเสริมแรง การสร้างแรงจูงใจ หรือ การเปลี่ยนแปลงเจตคติ ให้การแนะแนว ชี้แนะแนวทางปฏิบัติที่มีต่อการเรียนรู้ให้ถูกต้อง และเหมาะสม ชี้ให้เห็นประโยชน์ และแนวโน้มที่จะตอบสนองในทางบวกต่อสิ่งที่ทำประโยชน์ต่อตนเอง พยามยามสร้างให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ให้นักเรียนได้มีส่วนรับผิดชอบวางแผนการเรียน มีโอกาสตัดสินใจหรือเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจและได้รับความสำเร็จในการเรียนรู้ เป็นต้น

4. การวัดและประเมินผลการเรียนการรู้ โดยใช้การประเมินตามสภาพจริง ซึ่งเป็นการประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาสาระ และการจัดการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมิน เช่น กำหนดเกณฑ์ ตัดสินผล และได้รับรู้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาตนเองตามพฤติกรรมการเรียนรู้ในแต่ละด้าน ได้แก่

พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสติปัญญา วัดและประเมินผลการเรียนรู้จากการทดสอบ การทำแบบฝึกหัด การสอบถาม การสังเกต แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย วัดและประเมินผลการเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรม การสอบถาม การให้นักเรียนสะท้อนความรู้สึก แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการประพฤติปฏิบัติ วัดและประเมินผลการเรียนรู้จากการสังเกต การสอบถาม แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

ส่วนที่ 4 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิเคราะห์อภิมาน (Meta - analysis)

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542 : 1 – 2) ได้กล่าวว่า คำว่า "Meta – analysis" มีนักวิจัยหลายท่านได้ใช้คำศัพท์ในภาษาไทยที่แตกต่างกัน ดังเช่น สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม และนงลักษณ์ วิรัชชัย ใช้คำว่า การวิเคราะห์อภิมาน อุทุมพร จามรมาน และดุษฎี โยเหลา ใช้คำว่า การวิเคราะห์เมตต้า สุพัฒน์ สุกมลสันต์ ใช้คำว่าการอภิวิเคราะห์ สุรศักดิ์ หลาบมาลา ใช้คำว่า การวิเคราะห์ผลรวม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้คำว่า "การวิเคราะห์อภิมาน"

การวิเคราะห์อภิมาน เป็นวิธีการวิจัยวิธีหนึ่งที่ใช้ในการสังเคราะห์ผลการวิจัยจากงานวิจัยเชิงปริมาณหลาย ๆ เรื่องที่ศึกษาในปัญหาการวิจัยเดียวกันมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อสังเคราะห์ให้ได้ข้อสรุปที่มีความหมายกว้างขวางลุ่มลึกกว่าผลงานวิจัยแต่ละเรื่อง (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2544 : 41 ; ศิริยุภา พูลสุวรรณ. 2539 : 151) เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้นั้นไปใช้ได้ ทั้งนี้เพราะมีงานวิจัยที่ศึกษาในปัญหาการวิจัยเดียวกันจำนวนมากขึ้น และบางครั้งผลการวิจัยจากงานวิจัยที่ศึกษาในปัญหาเดียวกันอาจเกิดการขัดแย้งกัน ดังนั้นเพื่อต้องการคำตอบที่ชัดเจนเกี่ยวกับปัญหาการวิจัยนั้นจึงต้องอาศัยการวิเคราะห์อภิมาน (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 30 - 33)

ขั้นตอนการวิเคราะห์อภิมาน

การสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์อภิมานมีขั้นตอนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน เช่นเดียวกับการดำเนินการวิจัยทั่วไป ได้แก่ (กรรณิการ์ สุขเกษม และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2544 : 114 – 151 ; นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 65 – 101 ; ศิริยุภา พูลสุวรรณ. 2539 : 153 – 157 ; Cooper and Hedges. 1994 : 9 - 13 ; Glasss, McGaw and Smith. 1981)

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดปัญหาวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย

การกำหนดปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัยสำหรับการวิเคราะห์อภิมาน มีวิธีการเป็นแบบเดียวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบาย วัตถุประสงค์

สำคัญ กล่าวคือเพื่อสังเคราะห์ผลการวิจัยที่ยังมีข้อขัดแย้ง หรือมีจำนวนมากให้ได้คำตอบปัญหาวิจัยที่เป็นข้อสรุป เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ทางวิชาการที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการ และเพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นความสัมพันธ์แบบมีเงื่อนไขที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติจริงได้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในขั้นตอนนี้นักวิจัยต้องศึกษาทฤษฎีทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และศึกษาสังเคราะห์รายงานการวิจัยทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และสร้างกรอบความคิดสำหรับการวิเคราะห์อภิมาน โดยต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับรายงานการสังเคราะห์งานวิจัยที่เป็นการศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกัน สำหรับวิธีการสังเคราะห์รายงานอาจใช้วิธีการศึกษาเชิงบรรยายแบบเดียวกับวิธีที่ใช้ในการวิจัยทั่วไป หรือจะนำเสนอแต่เพียงรายงานว่ามีรายงานวิจัยเป็นจำนวนเท่าไร มีลักษณะทั่วไปอย่างไร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมักจะรายงานค่าดัชนีมาตรฐานจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง โดยไม่มีการสังเคราะห์

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้แยกได้เป็น 4 งาน คือ การเสาะค้นงานวิจัย การกำหนดกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์ การสร้างเครื่องมือวิจัย และการบันทึกข้อมูล แต่ละงานมีวิธีการดำเนินงานดังนี้

3.1 การเสาะค้นงานวิจัย

การเสาะค้นงานด้วยการกำหนดลักษณะงานวิจัยที่ต้องการก่อนว่าเป็นงานวิจัยศึกษาปัญหาลักษณะแบบใด มีความทันสมัยมากน้อยเพียงใด เป็นงานวิจัยจากหน่วยงานใด หรือจะใช้ทุกหน่วยงาน เมื่อได้ขอบเขตกว้าง ๆ แล้วจึงลงมือเสาะค้นงานวิจัย ซึ่งอาจค้นได้จากฐานข้อมูลต่าง ๆ ด้วยคอมพิวเตอร์ออนไลน์ การสืบค้นจากดัชนี หรือจากวารสาร เป็นต้น

3.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการสังเคราะห์สามารถกำหนดได้โดย การศึกษางานวิจัยทุกเรื่องที่สืบค้นได้ การเลือกงานวิจัยโดยใช้การเลือกแบบแบ่งชั้นตามลักษณะงานวิจัย การเลือกเฉพาะงานวิจัยที่มีการพิมพ์เผยแพร่ หรือการเลือกเฉพาะงานวิจัยที่มีคุณภาพโดยการประเมินจากนักวิจัย หรือผู้ทรงคุณวุฒิ

3.3 การสร้างเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์อภิมานทุกประเภทมีเพียงสองแบบ คือ แบบประเมินงานวิจัยและแบบบันทึกข้อมูล แบบประเมินงานวิจัยนิยมสร้างเป็นมาตรประเมินค่า (Rating scale) โดยมีข้อความบ่งบอกคุณภาพงานวิจัย เช่น วัตถุประสงค์งานวิจัยสอดคล้องกับชื่อเรื่องหรือปัญหาวิจัย สมมุติฐานการวิจัยมีหลักฐานสนับสนุน ใช้วิธีการสุ่มในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง มีการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติวิเคราะห์ เป็นต้น สำหรับแบบบันทึกข้อมูลอาจทำเป็นตาราง หรือเป็นแบบสอบถามทั้งแบบปลายปิด และปลายเปิดก็ได้

หลักการในการสร้างแบบสอบถามเป็นแบบเดียวกันกับการสร้างแบบสอบถามทั่วไป กล่าวคือ ต้องมีการกำหนดขอบข่ายข้อมูลที่ต้องการรวบรวมก่อน โดยทั่วไปข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์อภิมานมีสามส่วน ส่วนแรก คือผลการวิจัย ซึ่งวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในรูปดัชนีมาตรฐาน เช่น ค่าขนาดอิทธิพล (Effect size) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) ส่วนที่สอง คือคุณลักษณะของรายงานวิจัยด้านแผนแบบการวิจัยและรายละเอียดอื่น ๆ เช่น ทฤษฎีที่ใช้ จำนวนและประเภทตัวแปร ชนิดและคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และส่วนที่สาม คือรายละเอียดเกี่ยวกับรูปเล่มและการจัดพิมพ์รายงาน เมื่อได้ขอบข่ายข้อมูลแล้วจึงสร้างแบบบันทึกให้ครอบคลุมตัวแปรที่ต้องการ และกำหนดรหัสสำหรับตัวแปร จากนั้นจึงนำเครื่องมือไปทดลองเก็บข้อมูลจากงานวิจัย 5-10 เรื่อง ในขั้นการทดลองนี้ต้องมีการปรับรูปแบบเครื่องมือหลายครั้งกว่าจะลงตัวใช้งานได้จริง ในกรณีที่มีการรวบรวมข้อมูลหลายคน ต้องมีการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผู้รวบรวมข้อมูลด้วย

3.4 การบันทึกข้อมูล

ขั้นตอนนี้ คือ การบันทึก การลงรหัส และการเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ต่อไป (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 69 ; อ้างอิงจาก Glass, McGaw and Smith. 1981) ได้นำเสนอวิธีการประมาณค่าสองวิธี คือ วิธีการประมาณค่าโดยการคำนวณโดยตรงจากค่าสถิติที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการประมาณค่าโดยการคำนวณจากค่าสถิติที่ได้จากการทดสอบนัยสำคัญ

3.4.1 วิธีการประมาณค่าจากการคำนวณโดยตรง

การประมาณค่าขนาดอิทธิพลและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากงานวิจัยที่มีแบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งมีตัวแปรตาม Y เป็นตัวแปรต่อเนื่องและตัวแปรไม่ต่อเนื่อง และการประมาณค่าจากงานวิจัยที่มีแผนแบบการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ โดยการคำนวณโดยตรงจากค่าเฉลี่ยของกลุ่ม

3.4.2 วิธีการประมาณค่าจากค่าสถิติ

ค่าสถิติที่ใช้ในการประมาณค่าขนาดอิทธิพล และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ขนาดอิทธิพล (Effect size) คือ อัตราส่วนความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ซึ่งตามแนวคิดของกลาส (Glass) ใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนกลุ่มควบคุม

$$d = (\bar{X}_E - \bar{X}_C) / S_C$$

เมื่อ d คือ ขนาดอิทธิพล

$\bar{X}_E$ คือ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง

$\bar{X}_C$ คือ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม

S_c คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มควบคุม

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) เป็นค่าที่บอกให้ทราบว่าตัวแปรสองตัวมีความแปรปรวนร่วมกันเป็นกี่เท่าของผลคูณระหว่างส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรทั้งสอง

$$r_{XY} = COV.xy / S_X S_Y$$

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินงานในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ครอบคลุมงานสำคัญ 3 งาน คือ การเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ การตรวจสอบลักษณะการแจกแจงของตัวแปรและการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปและนำเสนอรายงาน

งานขั้นตอนสุดท้ายในการวิเคราะห์อภิมาน คือ การสรุปผลการวิเคราะห์และจัดทำรายงานสำหรับการสรุปผลการวิเคราะห์อภิมานนอกจากจะต้องมีการสรุปผล การอภิปรายผลเชื่อมโยงผลการวิจัยกับความรู้ในอดีต และความรู้ทางทฤษฎีแล้ว ยังต้องให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะทางวิชาการด้วย

สำหรับรายงานการวิเคราะห์อภิมานมีลักษณะเหมือนกับรายงานการวิจัยโดยทั่วไป สิ่งที่แตกต่างกัน คือ รายงานการวิเคราะห์อภิมานจะมีบรรณานุกรมแยกเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่เป็นบรรณานุกรมสำหรับรายงาน และส่วนที่เป็นบรรณานุกรมของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์

หลักการวิเคราะห์อภิมาน

การวิเคราะห์อภิมานมีหลักการในการวิเคราะห์สรุปได้ 3 ประเด็น คือ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 59 – 62)

ประเด็นแรก จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์อภิมาน คือ เพื่ออธิบายความแปรปรวนในดัชนีมาตรฐาน ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์อภิมานจึงไม่แตกต่างกับจุดมุ่งหมายของการวิจัยเชิงทดลองและการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์

ประเด็นที่สอง ตัวแปรในการวิเคราะห์อภิมาน มีดัชนีมาตรฐานเป็นตัวแปรตามตัวแปรต้น ได้แก่ คุณลักษณะงานวิจัยที่นักวิจัยสนใจศึกษา และนำมาใช้เป็นตัวแปรปรับในการวิเคราะห์อภิมาน ส่วนตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยที่นักวิจัยไม่ได้นำมาศึกษาก็จะเป็นตัวแปรแทรกซ้อน สำหรับการวิเคราะห์อภิมาน ลักษณะประเภทของตัวแปรในการวิเคราะห์อภิมานจึงมีลักษณะเหมือนงานวิจัยทั่วไป

ประเด็นที่สาม การวางแผนการวิจัยในการวิเคราะห์อภิมานยังคงใช้หลัก แม็กซ์-มิน-คอน (Max Min Con) ได้เช่นเดียวกับงานวิจัยทั่วไป คือ การเพิ่มความแปรปรวนมีระบบให้มีค่าสูงสุด (Maximization of systematic variance) การลดความแปรปรวนจากความคลาดเคลื่อนให้เหลือน้อยที่สุด (Minimum of error variance) และการควบคุมความแปรปรวนจาก ตัวแปรแทรกซ้อนให้มีค่าคงที่ (Control of extraneous variance) แต่เนื่องจากตัวแปรต้นในการวิเคราะห์อภิมานไม่สามารถนำมาจัดกระทำได้ การวิเคราะห์อภิมานจึงไม่สามารถวางแบบแผนการวิจัยเชิงทดลองได้ คงศึกษาได้ตามแบบการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์เพียงอย่างเดียว ดังนั้นการควบคุมความแปรปรวนส่วนใหญ่จึงจำเป็นต้องใช้หลักการนำตัวแปรแทรกซ้อนเข้ามาศึกษาแล้วควบคุมโดยใช้วิธีการทางสถิติ ด้วยเหตุนี้ในการวิเคราะห์อภิมาน นักวิจัยส่วนใหญ่จึงใช้เวลาในการบันทึกและลงรหัสตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย เพื่อรวบรวมตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยมาใช้เป็นตัวแปรในการวิจัยให้มากที่สุดนั่นเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อภิมาน

ผู้วิจัยได้เลือกศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อภิมานเฉพาะงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งงานวิจัยที่พบส่วนมากจะศึกษาเฉพาะตัวแปรที่เป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อพิจารณาถึงตัวแปรต้น ตัวแปรที่เป็นคุณลักษณะของงานวิจัย และตัวแปรตามที่ศึกษาในงานวิจัยแต่ละเรื่อง พร้อมทั้งศึกษาวิธีการวิเคราะห์อภิมานจากงานวิจัยดังกล่าวด้วย ซึ่งผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

ตาราง 1 ผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อภิมาน

ชื่อ (พ.ศ.)	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	วิธีการวิเคราะห์
กฤษณา เลิศสำราญ (2529)	ครู โรงเรียน นักเรียน และครอบครัว	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	Schmidth and Hunter
โสภณ โปธินันท์ (2532)	การเรียนการสอน นักเรียน ครู ผู้ปกครอง โรงเรียนและ สภาพท้องถิ่น	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาไทยและคณิตศาสตร์	Schmidth and Hunter
ศิริรัตน์ ฐิติวราภรณ์ (2533)	การเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอน กับการสอนปกติ	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา	Glass
รัตนา สีหบุตร (2534)	วิธีการสอนแบบต่าง ๆ กับการสอนปกติ	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย	Glass
ภูษิตย์ บุญทองเถิง (2536)	การเรียนการสอน สื่อการเรียน นักเรียน ครู โรงเรียน ผู้ปกครอง	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	Schmidth and Hunter
ทัศนีย์ วุฒิศาสตร์ (2538)	การเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	Glass
สรายุทธ์ เศรษฐขจร (2539)	ปัจจัยด้านนักเรียน ผู้สอน การจัดการเรียนการสอน และโรงเรียน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	Glass
สินีนาถ ตรึงผล (2541)	บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	Glass
ภัสสร คำบุญรัตน์ (2542)	วิธีการสอน และสื่อการเรียนการสอน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	Glass
อิทธิฤทธิ์ พงษ์ปิยะรัตน์ (2542)	นักเรียน ครู โรงเรียน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์	Glass กับโมเดลลดหลั่นเชิงเส้น (HLM)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อภิมาน พบว่าตัวแปรต้นที่เป็นปัจจัยต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ครู โรงเรียน นักเรียน ครอบครัว สภาพท้องถิ่น และการจัดการเรียนการสอน ตัวแปรตามที่ศึกษาคือผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียน ส่วนตัวแปรต้นส่วนตัวแปรคุณลักษณะของงานวิจัยที่ศึกษา ได้แก่ ประเภทของงานวิจัย สถาบันที่ทำวิจัย ปีที่พิมพ์ จำนวนเอกสารที่นำมาอ้างอิง จำนวนงานวิจัยที่นำมาอ้างอิง สถานที่ทำการทดลอง ระดับชั้นที่ทำการทดลอง ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง วิชาที่สอน ระยะเวลาการทดลอง แบบแผนการทดลอง วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง การสุ่มกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม การตั้งสมมุติฐาน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ จำนวนและประเภทของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ และงานวิจัยส่วนมากใช้วิธีการวิเคราะห์อภิมานตามหลักการของ Glass ดังนั้นการวิเคราะห์อภิมานครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Glass เนื่องจากเป็นวิธีการที่สะดวกเพราะไม่ต้องประเมินคุณภาพของงานวิจัยก่อน แล้วมีปรับแก้ค่าความคลาดเคลื่อนจากการวัด (Correction for Measurement Error) ของงานวิจัยก่อนตามวิธีการของ Hunter ด้วย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นการปฏิบัติการ (Action) เพื่อการแก้ปัญหาหรือการพัฒนา โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย (Stakeholder) ทั้งผู้วิจัย ผู้ถูกวิจัย และผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยได้มีส่วนร่วม (Participate) ในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การกำหนดปัญหาวิจัย การเลือกระบุประเด็นปัญหา การวางแผน การดำเนินการ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ การประเมินผลการปฏิบัติ และการเสนอข้อค้นพบ ดังนั้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นรูปแบบของการวิจัยที่ผู้เคยเป็นประชากรที่ถูกวิจัยเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้ร่วมในการทำวิจัยนั้นเอง เป็นการเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) และความรู้สึกที่ดีให้แก่ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย โดยกระบวนการสร้างและใช้ความรู้ของตน ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาและพัฒนาเสรีภาพและความเป็นประชาธิปไตย (สิทธิณัฐ ประพุทธนิติสาร . 2545 : 17 ; กรรณิการ์ สุขเกษม และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ .2544 : 41 – 42 ; พันธุ์ทิพย์ รามสูต. 2540 : 31 ; กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ม.ป.ป : 8 – 9 ; Atweh and Others. 1998 : 21 - 22)

ลักษณะสำคัญของการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

ลักษณะสำคัญของการวิจัยแบบมีส่วนร่วมพอสรุปได้ดังนี้ (สิทธิรัฐ ประพุทธนิติสาร . 2545 : 21 ; พันธุ์ทิพย์ รามสูต. 2540 : 35 ; สมอาจ วงษ์ขมทอง. 2536 : 23 – 33)

1. เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงและการกำหนดปัญหา เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการปฏิบัติการที่เป็นอยู่ จึงเป็นการวิจัยที่มีความยืดหยุ่น และสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการวิจัยให้มีความสอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นได้ทุกเวลา เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ไม่มีเวลาจำกัด เป็นรูปแบบเปิดที่ไม่สามารถกำหนดแผนการล่วงหน้า ไม่สามารถทำนายผลล่วงหน้าได้อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาตามสถานการณ์ จึงทำให้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไม่มีทฤษฎี ไม่มีกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์หรืออุดมการณ์เป็นกรอบกำหนดอย่างแน่นอนตายตัว

2. เป็นการวิจัยที่มีกระบวนการที่หลากหลายในตัวเอง คือเป็นการวิจัยที่ประกอบไปด้วยขั้นตอนของการค้นหาความจริงอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การกำหนดนโยบายหรือการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการประเมินผลหรือการสะท้อนผลการปฏิบัติ

3. เป็นการวิจัยที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้วิจัย ผู้ถูกวิจัย หรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ดังนั้นจึงเป็นการวิจัยที่เน้นกระบวนการทางสังคมแบบประชาธิปไตย ให้อำนาจ และความสำคัญแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทุกฝ่าย

4. เป็นการสร้างความตระหนักในตนให้เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย โดยทำให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง พัฒนาอัตมโนทัศน์แห่งตน และสามารถค้นพบอิสรภาพภายในของตนเอง เรียนรู้ที่จะฟังและแลกเปลี่ยนความคิด เรียนรู้ที่จะปลดปล่อยจากกฎเกณฑ์ข้อตัดสินพิพากษาล่วงหน้าต่าง ๆ ซึ่งไม่เพียงเสรีภาพเท่านั้นที่จะเกิดขึ้น แต่ยังทำให้ทุกคนแสวงหาแนวทางของการพัฒนาเพื่อชีวิตที่ดีกว่า

ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม มีดังนี้ (สิทธิรัฐ ประพุทธนิติสาร. 2545 : 25 – 26 ; กรรณิการ์ สุขเกษม และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2544 : 43 – 46 ; พันธุ์ทิพย์ รามสูตร. 2540 : 42- 53 ; กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ม.ป.ป : 15 - 23)

1. กำหนดผู้ที่มีส่วนร่วมในการทำวิจัย กลุ่มตัวอย่าง หรือ ชุมชนที่ต้องการศึกษา

2. ศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐานของผู้ที่มีส่วนร่วมในการทำวิจัย กลุ่มตัวอย่าง หรือชุมชน

3. สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยให้แก่ผู้ที่มีส่วนร่วมในการทำวิจัย กลุ่มตัวอย่าง หรือ ชุมชน

4. ดำเนินการวิจัย โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Action) ในการดำเนินการวิจัย ดังนี้ (Kemmis and Mctaggart. 1990 : 11 - 15)

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan) ซึ่งได้แก่

1. สำรวจสภาพปัญหา ปัญหาในที่นี้หมายถึงสิ่งที่เป็นอุปสรรค คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ หรือสิ่งที่ต้องการพัฒนา ซึ่งแหล่งของปัญหานั้นอาจมาจากประสบการณ์ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตหรือชุมชน

2. ประเมินสภาพหรือความจำเป็นและเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา โดยรวบรวมปัญหาทั้งหมดที่พบ แล้วนำปัญหามาเรียงลำดับตามความสำคัญ พิจารณาเลือกปัญหาที่จำเป็นเร่งด่วนเพียงหนึ่งปัญหา ซึ่งควรเป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เกิดขึ้นเป็นประจำมีความเหมาะสมกับความสามารถ เวลา ทุนทรัพย์หรือเป็นปัญหาที่ทำให้ได้รับความรู้ใหม่

3. สำรวจทรัพยากรที่จำเป็นที่ต้องนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และศักยภาพของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

ในการวางแผนนั้นต้องระลึกอยู่เสมอว่าเหตุการณ์ทางสังคมนั้นไม่สามารถกำหนดล่วงหน้าได้ ดังนั้นการกำหนดแผนควรมีความยืดหยุ่น เพื่อที่สามารถปรับเปลี่ยนให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และสามารถการนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้

ขั้นที่ 2 การดำเนินการ (Action)

หลังจากที่ได้กำหนดปัญหา และมีการวางแผนแล้ว ก็ต้องดำเนินการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาไตร่ตรองการดำเนินการปฏิบัติทุกขั้นตอนอย่างมีเหตุผล ซึ่งในบางครั้งการปฏิบัติอาจไม่เป็นไปตามแผนการที่กำหนด จึงทำให้ต้องมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจริง

ขั้นที่ 3 การสังเกต (Observation)

เมื่อดำเนินการปฏิบัติแก้ปัญหาแล้ว ก็ควรมีการสังเกตเพื่อตรวจสอบสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการ ผลของการปฏิบัติ และข้อจำกัดในการปฏิบัติ ซึ่งการสังเกตจะทำหน้าที่เก็บข้อมูลที่เกี่ยวกับผลที่ได้จากการดำเนินการปฏิบัติอย่างมีหลักฐาน สามารถตรวจสอบได้ นอกจากนี้การสังเกตยังช่วยในการมองเหตุการณ์ข้างหน้า โดยอาศัยผลการสะท้อนจากข้อมูลในปัจจุบัน ดังนั้นการสังเกตควรกระทำอย่างระมัดระวัง รอบคอบ และปราศจากความลำเอียง

ขั้นที่ 4 การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection)

เป็นกระบวนการตรวจสอบ หรือการประเมินผลการดำเนินงานว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ มีปัญหา หรือสิ่งที่เป็นข้อจำกัด อุปสรรคต่อการปฏิบัติการ ข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง โดยผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยจะต้องพิจารณาตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ

ที่สัมพันธ์กับบริบทของการดำเนินการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นในด้านสภาพแวดล้อม สภาพสังคม หรือผลกระทบ โดยอาศัยข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม แล้วอภิปรายร่วมกัน เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุง และวางแผนดำเนินการปฏิบัติการต่อไป

งานวิจัยที่ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

จากการศึกษาพบว่าวัตถุประสงค์ของการนำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนา หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ และชุมชน ดังเช่น สุรยงค์ วรกุลสวัสดิ์ และคณะ (2536 : 45 – 59) ได้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อปรับเปลี่ยนความรู้และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ดามพวรรณ พินิจสุวรรณ และคณะ (2536 : 77 – 85) ได้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมาปรับเปลี่ยนความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการใช้ส้วมของชาวเขาเผ่าเย้า อรพินท์ สิงหเดช และคณะ (2534) ได้พัฒนาบทบาทของสตรีในหมู่บ้านที่ห่างไกล ด้านระดับการศึกษา และความสามารถของสตรีในทุกรูปแบบทั้งด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเช่นเดียวกัน ส่วนทางการศึกษาพบว่าไชยรัตน์ ปราณี (2545) ได้ประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีการปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็นทางด้านการศึกษาของท้องถิ่น การศึกษาองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น นอกจากนี้หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2542) ได้พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในศูนย์เรียนชุมชน วิธีการหลักที่งานวิจัยแต่ละเรื่องใช้ก็คือการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกระบวนการของชุมชน ไม่กำหนดปัญหาที่จะพัฒนา หรือเป้าหมายของการวิจัยไปล่วงหน้า แต่จะร่วมกันดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีการปรับเปลี่ยนจากการปฏิบัติ ส่วนขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้ 1) เลือกกลุ่มเป้าหมาย 2) สร้างบรรยากาศและการยอมรับ 3) ร่วมกันระบุสภาพปัญหา 4) วางแผนปฏิบัติการ 5) ดำเนินการตามแผนปฏิบัติ 6) ประเมินผล หรือสะท้อนผลการดำเนินการ 7) เตรียมการวางแผนเพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่อไป ปัจจัยที่ทำให้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จก็คือการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความร่วมมือที่ดีระหว่างผู้มีสวนร่วมในการวิจัยทุกฝ่าย (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2542 ; อรพินท์ สิงหเดช และคณะ. 2534) และระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยก็มีผลเช่นเดียวกัน (ดามพวรรณ พินิจสุวรรณ และคณะ. 2536) ส่วนผลการวิจัยของงานวิจัยแต่ละเรื่องมีความสอดคล้องกันกล่าวคือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสามารถ

พัฒนาความรู้ เจตคติ พฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย และยังสามารถสร้างความรู้สึกที่ดีให้แก่ผู้ถูกวิจัยด้วย

จากการศึกษาแนวคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในขั้นตอนการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ (Implementation) โดยผู้วิจัยและผู้สอนแต่ละคนจะร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนการสอน (Plan) ดำเนินการจัดการเรียนการสอน (Action) สังเกต (Observation) และสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอน (Reflection) ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละชั้นเรียนเพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนกว้างขวางยิ่งขึ้น

สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย

จิตพิสัยในการเรียนรู้เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องพัฒนาให้เกิดแก่นักเรียน ดังที่ระบุไว้เป็นจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) นอกจากนี้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่าจิตพิสัยในการเรียนรู้ยังเป็นคุณลักษณะที่ผู้ปกครอง ผู้สอน ผู้บริหาร นักการศึกษาที่ต้องพัฒนาให้เกิดแก่นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาเช่นเดียวกัน แต่ในสภาพความเป็นจริงจากการศึกษางานวิจัยพบว่ายังมีนักเรียนในระดับประถมศึกษาขาดจิตพิสัยในการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ ความสนใจในการเรียน เจตคติ แรงจูงใจ และการมีวินัยในตนเอง นอกจากนี้สภาพปัญหาที่พบอีกประการหนึ่งก็คืองานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจิตพิสัยในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษายังมีจำนวนน้อย และครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษามีความต้องการแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจิตพิสัยในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนด้วย จากสภาพปัญหาและความต้องการดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้หาแนวทางในการแก้ปัญหา โดยการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งมีกระบวนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ดังนี้คือศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน และนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้เพื่อประเมินประสิทธิภาพและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน แล้วจึงเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนให้แก่ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่ารูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวจะเป็นแนวทางหนึ่งที่ให้ครูผู้สอนนำไปใช้ และหลังจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวแล้วจะสามารถพัฒนาจิตพิสัยในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาได้

จากกรอบแนวคิดการวิจัยสามารถแสดงได้ ดังภาพประกอบ 1

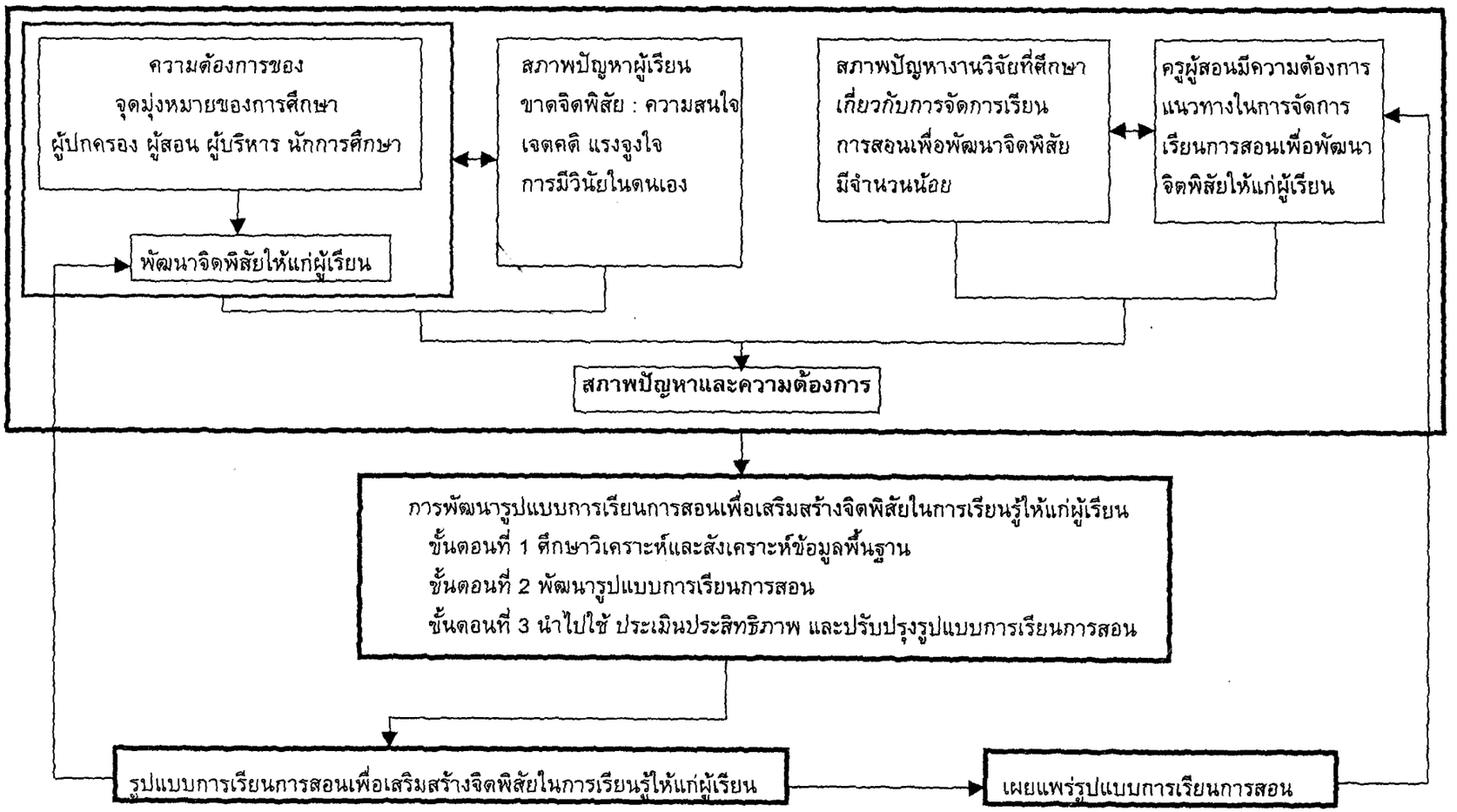

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ ประเมินประสิทธิภาพและปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 4 เผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอน

ซึ่งสามารถแสดงขั้นตอนการดำเนินการดังภาพประกอบ 2

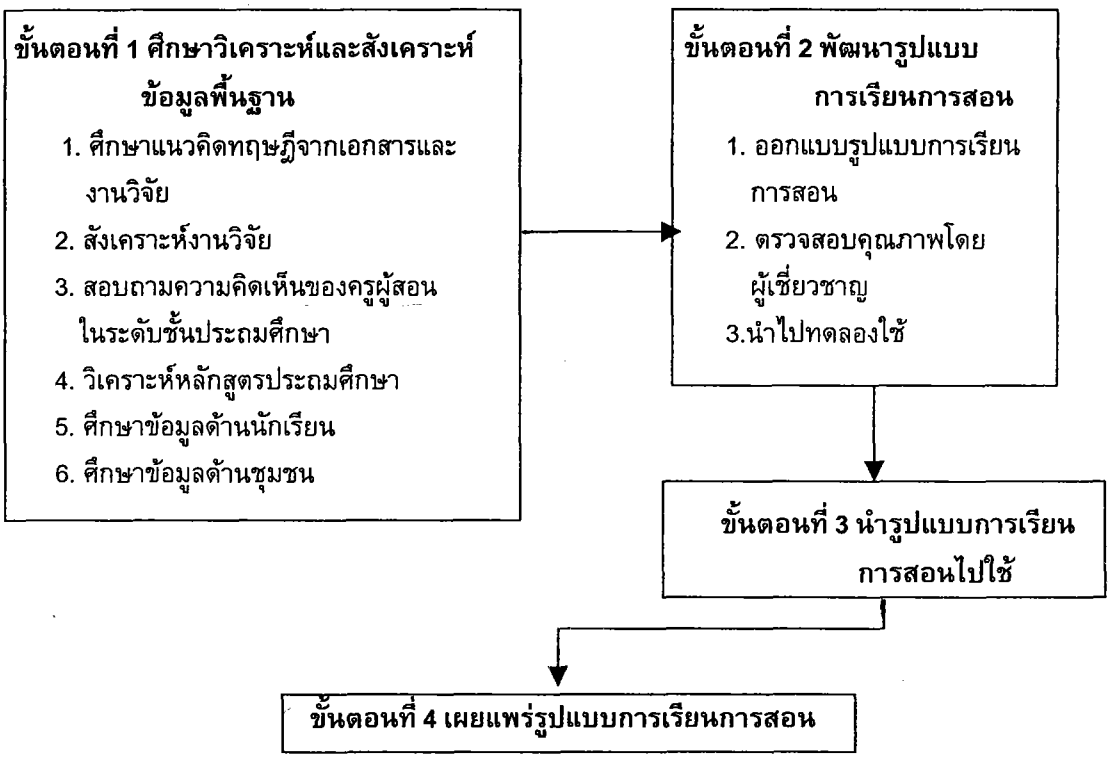

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนดำเนินการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

จากภาพประกอบ 2 ที่แสดงถึงขั้นตอนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษานั้น สามารถสรุปถึงการศึกษาในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนดังตาราง 2

ตาราง 2 ขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่	วัตถุประสงค์การวิจัย	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1. ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน				
1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัย	เพื่อศึกษากำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน	ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การพัฒนาจิตพิสัย การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 และการพัฒนารูปแบบเรียนการสอน	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การพัฒนาจิตพิสัย การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 และการพัฒนารูปแบบเรียนการสอน	กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ตาราง 2 (ต่อ)

ขั้นตอนที่	วัตถุประสงค์การวิจัย	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1.2 สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัย	เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัย	สังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์อภิมานและการวิเคราะห์เนื้อหา	งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยให้แก่นักเรียนประถมศึกษา	องค์ความรู้เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียน
1.3 สอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน	เพื่อสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมแก่การนำไปใช้	กำหนดโครงร่างของรูปแบบการเรียนการสอนแล้วสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา	ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา	รูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมแก่การนำไปใช้
1.4 วิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา	เพื่อวิเคราะห์จุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระของหลักสูตร สำหรับการจัดทำกำหนดการสอน	วิเคราะห์จุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระของหลักสูตร	เอกสารหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) และคู่มือการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	กำหนดการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอนและเนื้อหาสาระ

ตาราง 2 (ต่อ)

ขั้นตอนที่	วัตถุประสงค์การวิจัย	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1.5 ศึกษาข้อมูลด้านนักเรียน	เพื่อศึกษาข้อมูลด้านนักเรียน เช่น อายุ เพศ อาชีพของผู้ปกครอง รูปแบบการเรียนรู้	1.สอบถามข้อมูลทั่วไป 2.สำรวจรูปแบบการเรียนรู้	นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6	ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนักเรียน
1.6 ศึกษาข้อมูลด้านชุมชน	เพื่อศึกษาข้อมูลด้านชุมชนในด้านแหล่งการเรียนรู้ ความต้องการ และสภาพวิถีชีวิต	สำรวจ หรือสอบถามจาก ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษา	ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษา	ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับชุมชนและแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน
2.พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน	เพื่อกำหนดโครงร่างของรูปแบบการเรียนการสอน	1.ออกแบบรูปแบบการเรียนการสอน และเอกสารประกอบการสอน 2. ตรวจสอบคุณภาพ โดย 2.1 การสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 2.2 การนำไปทดลองใช้ (Tryout)	1.ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน 2.นักเรียนที่มีสภาพคล้ายกลุ่มตัวอย่าง	รูปแบบการเรียนการสอน และข้อดีข้อบกพร่องหรือสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขก่อนนำรูปแบบการเรียนการสอนนำไปใช้

ตาราง 2 (ต่อ)

ขั้นตอนที่	วัตถุประสงค์การวิจัย	วิธีการศึกษา	แหล่งข้อมูล	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
3.นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้	เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน	การวิจัยเชิงทดลองโดยมีกลุ่มใช้รูปแบบการเรียนการสอน 1 กลุ่ม และกลุ่มเปรียบเทียบ 1 กลุ่ม และประยุกต์ใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้	นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545	ทราบถึงประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน และปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน
4.เผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอน	เพื่อเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนและทราบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน	1.พัฒนาคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนและแบบสอบถาม 2.สอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน	ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา	ทราบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี

วัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา

วิธีการศึกษา การดำเนินการวิจัยในขั้นนี้เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การพัฒนาจิตพิสัย การจัดการเรียนการสอนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

2542 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

1.2 สังเคราะห์งานวิจัย

วัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โดยการวิเคราะห์อภิมานและการวิเคราะห์เนื้อหา

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คืองานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจิตพิสัยในการเรียนรู้ ในด้านความสนใจในการเรียน เจตคติ แรงจูงใจ และการมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

1. เป็นปริญญานิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษา เนื่องจากผู้วิจัยต้องการที่จะวิเคราะห์และสังเคราะห์รายละเอียดของการจัดการเรียนการสอนจากแผนการสอน ซึ่งจากการสำรวจพบว่าการแสดงแผนการสอนมีเฉพาะในปริญญานิพนธ์เท่านั้น

2. เป็นปริญญานิพนธ์ที่พิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2544 ซึ่งถือว่าเป็นช่วงระยะเวลาของการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) เพราะเนื่องจากผลจาการสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับเนื้อหาสาระตามหลักสูตรระดับประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบบันทึกการอ่านงานวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนา ดังนี้

1. วิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนที่ต้องการศึกษา ได้แก่

1.1 ตัวแปรต้นที่ศึกษา หมายถึง การพัฒนาการเรียนการสอนในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และ อื่น ๆ ที่ได้ถูกจัดกระทำขึ้นและส่งผลต่อตัวแปรตาม

1.2 ตัวแปรตามที่ศึกษา หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่ต้องการพัฒนาให้เกิดแก่นักเรียน ซึ่งได้แก่

1.2.1 ด้านสติปัญญา เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถทางการคิด ทักษะ เป็นต้น

1.2.2 ด้านจิตพิสัย เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านความสนใจ เจตคติ แรงจูงใจ และการมีวินัยในตนเอง

1.2.3 ด้านการประพฤติปฏิบัติ เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านความสามารถในการใช้สติปัญญาเพื่อกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการด้วยความเต็มใจและด้วยความสมัครใจ เช่น ความสามารถในการนำประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้รับไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ เป็นต้น

1.3 เนื้อหาสาระการเรียนรู้ ได้แก่

1.3.1 เนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ยึดตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลาง เช่น หลักสูตรของกรมวิชาการ สถาบันการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)

1.3.2 เนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ยึดตามแนวทางของหลักสูตรท้องถิ่น

1.3.3 เนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ยึดตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลาง และมีการปรับเปลี่ยนให้มีความสอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน

1.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ หมายถึงแนวคิด หลักการที่เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่

1.4.1 กลุ่มพฤติกรรมนิยม หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนมีบทบาทในการกำหนดสิ่งเร้าหรือเงื่อนไข เพื่อให้นักเรียนได้เกิดพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น พร้อมทั้งมีการให้การเสริมแรงแก่นักเรียน เช่น การเรียนการสอนโดยการใช้บทเรียนโปรแกรม บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การอธิบาย การสาธิต เป็นต้น

1.4.2 กลุ่มปัญญานิยม หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ เพื่อค้นพบหรือสร้างความรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง เช่น การเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา การทำโครงงาน การสอนแบบสืบสวนสอบสวน เป็นต้น

1.4.3 กลุ่มมนุษยนิยม หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ให้อิสระแก่นักเรียนในการเลือกเรียนในสิ่งที่นักเรียนสนใจหรือต้องการ เช่น การเรียนการสอนตามเอกัตภาพ การสอนมอนเตสซอรี่ เป็นต้น

1.5 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยพิจารณาจาก

1.5.1 รูปแบบการเรียนรู้ ได้แก่

1.5.1.1 การเรียนรู้แบบพึ่งพา หมายถึงลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนต้องคอยรับการถ่ายทอดความรู้ เลียนแบบ หรือทำตามผู้อื่น

1.5.1.2 การเรียนรู้แบบแข่งขัน หมายถึงลักษณะการเรียนการสอนที่มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แข่งขันกัน

1.5.1.3 การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึงลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน หรือผู้สอน

1.5.1.4 การเรียนรู้แบบอิสระ หมายถึงลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

1.5.2. บทบาทของนักเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น

1.5.2.1 นักเรียนเป็นผู้รับการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอน

1.5.2.2 นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เป็นกลุ่ม

1.5.2.3 นักเรียนและครูผู้สอนเรียนรู้ร่วมกัน

1.5.2.4 นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

1.5.3 รูปแบบการสอน ได้แก่

1.5.3.1 รูปแบบการสอนด้วยกระบวนการทางสังคม เป็นรูปแบบการสอนที่ต้องอาศัยกระบวนการกลุ่มหรือต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจึงจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ เช่น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือร่วมกับผู้อื่นในการค้นคว้าหาความรู้ รูปแบบการสอนแบบนี้ ได้แก่ การสอนแบบร่วมมือ การแสดงบทบาทสมมุติ การเล่นเกม การอภิปราย เป็นต้น

1.5.3.2 รูปแบบการสอนด้วยข่าวสารข้อมูล เป็นรูปแบบการสอนที่ต้องอาศัยข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากการบรรยายของผู้สอน จากการอ่านเอกสารตำรา เพื่อให้นักเรียนได้รับรู้ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ มาประมวลเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ หรือฝึกการคิดของตนเอง รูปแบบการสอนแบบนี้ ได้แก่ การฝึกคิดแบบนิรนัย การคิดแบบสืบสวนสอบสวนจากข้อมูล เป็นต้น

1.5.3.3 รูปแบบการสอนตามลักษณะเฉพาะของบุคคล เป็นรูปแบบการสอนที่คำนึงถึงลักษณะ หรือบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นในด้านความสามารถ ความรู้สึก รูปแบบการสอนแบบนี้ได้แก่ รูปแบบการสอนที่เน้นด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น การสอนแบบเอกัตบุคคล การเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี เป็นต้น

1.5.3.4 รูปแบบการสอนตามกลุ่มพฤติกรรมนิยม รูปแบบการสอนแบบนี้เป็นการวางเงื่อนไข เพื่อให้นักเรียนได้ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เป็นเงื่อนไขในการเรียนรู้นั้น รูปแบบการสอนแบบนี้ ได้แก่ การสอนด้วยบทเรียนโปรแกรม บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สถานการณ์จำลอง เป็นต้น

รูปแบบการสอนแบบนี้ ได้แก่ การสอนด้วยบทเรียนโปรแกรม บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สถานการณ์จำลอง เป็นต้น

1.5.4 บทบาทของผู้สอนซึ่งแบ่งออกเป็น

1.5.4.1 ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ผู้นำหรือผู้ควบคุม

1.5.4.2 ผู้สอนเป็นผู้จัดกิจกรรมหรือสร้างสถานการณ์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

1.5.4.3 ผู้สอนมีบทบาทในการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน

1.6 สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่

1.6.1 สื่อทางเดียว หมายถึง สื่อการเรียนการสอนที่ผู้สอนใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเนื้อหา หรือประสบการณ์การเรียนรู้ที่นักเรียนมีบทบาทเป็นเพียงผู้รับอย่างเดียว เช่น บัตรภาพ บัตรคำ ภาพยนตร์ วีดิทัศน์ เป็นต้น

1.6.2 สื่อสองทาง หมายถึง สื่อการเรียนการสอนที่นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน หรือกับเพื่อน เช่น เกม บทบาทสมมุติ เป็นต้น

1.6.3 สื่อที่ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง สื่อการเรียนการเรียนสอนที่ให้เรียนได้ปฏิบัติ และเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น บทเรียนโปรแกรม บทเรียนโมดูล เป็นต้น

1.7 วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการที่ใช้ตรวจสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสอบถาม การตรวจแบบฝึกหัด การตรวจผลงาน แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

2. กำหนดตัวแปรที่เป็นคุณลักษณะของงานวิจัย

คุณลักษณะงานวิจัย หมายถึง ตัวแปรของคุณลักษณะต่าง ๆ ที่พบจากรายงานการวิจัย ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

2.1 ปีที่พิมพ์ หมายถึง ปีที่ระบุในรายงานการวิจัย

2.2 สถาบันการศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร

2.3 ระดับการศึกษา หมายถึงระดับการศึกษาของผู้ทำปริญญานิพนธ์ ได้แก่ ระดับปริญญาโท และปริญญาเอก

2.5 แบบแผนการทดลอง ได้แก่ One group pretest posttest , Control group posttest, Control group pretest posttest , Factorial และ อื่น ๆ

2.6 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1 กลุ่ม 2 กลุ่ม และมากกว่า 2 กลุ่ม

2.7 ระดับชั้นของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 3 ประถมศึกษาปีที่ 4 ประถมศึกษาปีที่ 5 และ ประถมศึกษาปีที่ 6

2.8 วิธีการสุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การสุ่มอย่างง่าย การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง และแบบอื่น ๆ

2.9 เครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรตาม ได้แก่

2.9.1 จำนวนชุดของเครื่องมือ ได้แก่ 1 ชุด 2 ชุด และมากกว่า 2 ชุด

2.9.2 ชนิดของเครื่องมือ ได้แก่ แบบทดสอบแบบปรนัย แบบทดสอบแบบอัตนัย มาตราส่วนประมาณค่า แบบประเมินภาคปฏิบัติ แบบสังเกต และอื่น ๆ

2.9.3 ที่มาของเครื่องมือ ได้แก่ ผู้วิจัยพัฒนาเอง และปรับปรุงมาจากของผู้อื่น

2.9.4 วิธีการหาคุณภาพของเครื่องมือในด้านความเที่ยงตรง (Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ความยากง่าย และอำนาจจำแนก

2.10 วิชาที่สอน ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคม สุขศึกษา ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (จริยธรรม ดนตรี นาฏศิลป์ พลศึกษา ศิลปะ พุทธศาสนา) การงานและพื้นฐานอาชีพ (เกษตร งานบ้าน งานประดิษฐ์) และภาษาอังกฤษ

2.11 ระยะเวลาที่สอน หมายถึง จำนวนนาทีที่ใช้ในการทดลองสอน

2.12 ผลการวิจัย ได้แก่ การมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ

3. พัฒนาแบบบันทึกการอ่านงานวิจัย ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 สร้างแบบบันทึกการอ่านงานวิจัยตามประเด็นที่กำหนด และจากการสำรวจงานวิจัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 นำแบบบันทึกการอ่านงานวิจัย ไปทดลองเก็บข้อมูลจากงานวิจัย 3 เล่ม แล้วพิจารณาผลการนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.3 นำแบบเก็บรวบรวมข้อมูลที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาให้นิสิตปริญญาเอกจำนวน 3 คน ซึ่งได้แก่ นิสิตสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร จำนวน 2 คน และนิสิตสาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ จำนวน 1 คน ทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยในเรื่องเดียว

3.3 นำแบบเก็บรวบรวมข้อมูลที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาให้นิสิตปริญญาเอกจำนวน 3 คน ซึ่งได้แก่ นิสิตสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร จำนวน 2 คน และนิสิตสาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ จำนวน 1 คน ทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยในเรื่องเดียวกัน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของผลที่ได้จากการเก็บข้อมูล และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขแบบรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง (เครื่องมือในภาคผนวก ง)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยที่กำหนด โดยผู้วิจัยวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของงานวิจัยแต่ละเรื่องจากกรอบแนวคิดในการวิจัยและแผนการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองทุกแผนที่ปรากฏในภาคผนวกของงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจความสมบูรณ์ของแบบบันทึกการอ่านงานวิจัย

2. หาค่าร้อยละของความถี่ของทฤษฎีการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้ บทบาทนักเรียน รูปแบบการสอน บทบาทผู้สอน สื่อการเรียนการสอน และวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

3. คำนวณค่าขนาดของอิทธิพล (Effect size : d)

4. ปรับแก้ความคลาดเคลื่อนจากการวัด (Correction for Measurement Error) ตามหลักการของ Hunter ดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 87)

$$d_c = \frac{d}{\sqrt{r_{xx}}\sqrt{r_{yy}}}$$

d_c = สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ปรับแก้แล้ว

d = ขนาดอิทธิพล

r_{xx} = ความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่วัดตัวแปร X

r_{yy} = ความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่วัดตัวแปร Y

5. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

5.1 สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) ในกรณีที่ตัวแปรต้นเป็นตัวแปรแบ่งกลุ่ม (Categories variable) ผู้วิจัยจะเปลี่ยนค่าของตัวแปรนั้นให้เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy variable) ก่อน

5.3 วิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าขนาดอิทธิพล

1.3 สอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา

วัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาว่ารูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบใดที่มีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้

วิธีการศึกษา ในการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาเพื่อให้ได้ข้อสรุปว่ารูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบใดที่มีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้ ซึ่งการศึกษาในขั้นตอนนี้มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นครูผู้สอนที่มีความพร้อมและยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการวิจัย และกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกมาครอบคลุมทุกระดับชั้น ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 31 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ โครงร่างของรูปแบบการเรียนการสอน ตัวอย่างแผนการสอน และแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา ที่มีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

1. กำหนดโครงร่างของรูปแบบการเรียนการสอน และตัวอย่างแผนการสอนโดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และการสังเคราะห์งานวิจัย ซึ่งในขั้นตอนนี้พบว่ามีโครงร่างของรูปแบบการเรียนการสอน 2 รูปแบบด้วยกัน คือ

1.1 รูปแบบการเรียนการสอนที่ 1 เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนามาจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละคน ดังตัวอย่างในแผนการสอนที่ 1 (ภาคผนวก ง)

1.2 รูปแบบการเรียนการสอนที่ 2 เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนามาจากผลการสังเคราะห์งานวิจัย ซึ่งพบว่าการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยมเป็นหลัก ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก นักเรียนมีบทบาทในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม มุ่งสร้างให้นักเรียนมีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้รูปแบบการสอนที่ใช้กระบวนการทางสังคม ดังตัวอย่างในแผนการการสอนที่ 2 (ภาคผนวก ง)

2.สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา โดยเขียนข้อคำถามให้ครอบคลุมประเด็นคำตอบที่ต้องการ

3.นำกำหนดโครงร่างของรูปแบบการเรียนการสอน พร้อมทั้งตัวอย่างแผนการสอนและแบบสอบถามความคิดเห็นไปให้ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

อ่านเพื่อพิจารณาถึงความชัดเจน และความเหมาะสมของการใช้ภาษา และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัย (ภาคผนวก ง)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการติดต่อประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนเพื่ออธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในขั้นตอนนี้ และวิธีการตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปให้ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยทิ้งช่วงระยะเวลา 1 สัปดาห์แล้วจึงไปรวบรวมแบบสอบถามกลับคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว และความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาว่ารูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบใดที่เหมาะสมแก่การนำไปใช้โดยการแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ

สำหรับการพิจารณาว่ารูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบใดที่เหมาะสมแก่การนำไปใช้ พิจารณาจากจำนวนผู้ตอบและการแสดงเหตุผลประกอบ

1.4 วิเคราะห์หลักสูตร

วัตถุประสงค์ศึกษา เพื่อวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจัดทำกำหนดการสอน

วิธีการศึกษา ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) คู่มือครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อจัดทำกำหนดการสอน เนื่องจากตอนที่นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ครูผู้สอนที่ร่วมใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีความประสงค์ที่จะทดลองนำรูปแบบการเรียน การสอนไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับเนื้อหาสาระตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ด้วย ดังนั้นกำหนดการสอนในแต่ละระดับชั้นจึงเป็นการรวมกันระหว่าง หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ทั้งนี้ได้ยึดหลักการของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.5 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านนักเรียน

วัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้านนักเรียน เช่น เพศ อายุ อาชีพของผู้ปกครองและรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนักเรียน

วิธีการศึกษา

การศึกษาข้อมูลด้านนักเรียนผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่จะนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ คือ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียบบ้านหนองเขมร อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็นดังนี้

1. ข้อมูลนักเรียนด้านเพศ อายุ ผู้วิจัยใช้การศึกษาจากทะเบียนประวัตินักเรียน

2. ข้อมูลด้านอาชีพผู้ปกครอง ความต้องการ ใช้การสอบถามจากนักเรียน

3.ข้อมูลด้านรูปแบบการเรียนของนักเรียน โดยให้นักเรียนการทำแบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ ตามเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนา ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนาแบบสำรวจ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้

3.2 กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของรูปแบบการเรียนรู้ ว่าหมายถึงความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อลักษณะการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่งตามที่ตนเองรู้สึกว่าชอบหรือถนัด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งรูปแบบการเรียนรู้ออกเป็น

3.2.1 การเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง เป็นลักษณะของนักเรียนที่ไม่สนใจในการเรียน ไม่ต้องการเรียน รู้สึกว่าการเรียนเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน พูดน้อยมักเงียบเฉย มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ มีนิสัยชอบหลีกเลี่ยงไม่ชอบการเผชิญหน้ากับผู้สอน

3.2.2 การเรียนรู้แบบพึ่งพา เป็นลักษณะของนักเรียนที่ชอบ และต้องการได้รับคำแนะนำ ข้อเสนอแนะและการช่วยเหลือจากผู้อื่น ต้องอาศัยแรงจูงใจจากภายนอก เป็นนักเรียนที่ขาดความกระตือรือร้น มีความอยากเรียนรู้น้อย และจะเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่ถูกบังคับหรือกำหนดให้เรียน นักเรียนจะเห็นผู้สอนหรือกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียนเป็นแหล่งของโครงสร้างความรู้และแหล่งสนับสนุนทางวิชาการ นักเรียนแบบนี้มักไม่มีความคิดริเริ่มหรือความคิดเป็นของตนเอง

3.2.3 การเรียนรู้แบบแข่งขัน เป็นลักษณะของนักเรียนที่ชอบ และต้องการแข่งการเรียนรู้กับคนอื่น ๆ ในชั้นเรียนเพื่อให้ตนเองได้รับรางวัลจากการเรียน เช่น

คะแนน คำชมเชย หรือความสนใจจากผู้สอน นักเรียนจะมองชั้นเรียนเป็นสนามแข่งที่ต้องมีการแพ้ชนะและนักเรียนมีความรู้สึกว่าตนเองนั้นต้องชนะผู้อื่นอยู่เสมอ

3.2.4 การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นลักษณะของนักเรียนที่มีความรู้สึกว่าตนเองจะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และความสามารถกับคนอื่น นักเรียนแบบนี้จะร่วมมือกับผู้สอนและกลุ่มเพื่อนเพื่อที่จะทำงานร่วมกัน ตลอดจนมีความเห็นว่าชั้นเรียนเป็นที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่นเดียวกับการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชา

3.2.5 การเรียนรู้แบบอิสระ เป็นลักษณะของนักเรียนชอบที่จะเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีความตั้งใจศึกษาเพื่อให้เรียนรู้ มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง ชอบความเป็นอิสระ ไม่ชอบการบังคับ เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถคิดหรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง สามารถเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ รู้จักเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าสำคัญ

3.3 ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องของการกำหนดนิยามกับคุณลักษณะที่ต้องการวัดและข้อคำถาม และความเหมาะสมของภาษาและความเหมาะสมการนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งการพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงในการวิจัยครั้งนี้กระทำโดย

3.3.1 พิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

3.3.2 จัดกลุ่มสนทนาของนิสิตปริญญาเอกสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร จำนวน 4 ท่าน

3.3.3 พิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลการศึกษาจำนวน 4 ท่าน

ผลจากการพิจารณาในขั้นตอนนี้พบว่ามีข้อคำถามบางข้อยังขาดความชัดเจนโดยเฉพาะในเรื่องของการใช้ภาษา การกำหนดสถานการณ์ให้เหมาะสมกับนักเรียน ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะดังกล่าว และคัดเลือกข้อคำถามที่ทุกคนเห็นว่ามีความเที่ยงตรงสอดคล้องกัน

3.4. นำแบบสำรวจไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง 2 ครั้ง คือ

3.4.1 การทดลองใช้ครั้งที่ 1 นำแบบสำรวจไปให้นักเรียนในแต่ละระดับชั้น จำนวนระดับชั้นละ 5 คน อ่านเพื่อพิจารณาความชัดเจนของภาษา คำชี้แจง ข้อคำถาม และระยะเวลาในการทำแบบสำรวจ และเนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ต้องมีการสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกระดับชั้น ดังนั้นการใช้สำนวนภาษา จำนวนข้อ ต้องมีความสอดคล้องกับระดับของนักเรียน ซึ่งจากการทดลองในครั้งนี้ พบว่า

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ควรลดจำนวนข้อคำถามลง ควรอ่านข้อคำถามให้นักเรียนฟัง และเวลาอ่านต้องมีการอธิบายทำให้เหมือนพูดคุยกับนักเรียน ปรับปรุงช่องห่างระหว่างรูปแต่ละรูปให้มีความชัดเจนเพิ่มขึ้น

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ควรลดจำนวนข้อคำถามลง ควรอ่านให้นักเรียนฟัง แบบสำรวจควรมีลักษณะเหมือนกับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ควรลดจำนวนข้อคำถามลง นักเรียนสามารถอ่านเองได้ แต่รูปแบบควรเหมือนกับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากให้นักเรียนเลือกแล้วนักเรียนบอกว่าแบบนี้ง่ายกว่าแบบ 5 ช่องที่ไม่มีรูปภาพ ระยะเวลาในการทำแบบสำรวจประมาณ 30 นาที

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ควรลดจำนวนข้อคำถามลง มีคำศัพท์บางคำที่นักเรียนอ่านแล้วไม่เข้าใจ เช่น คำว่าอภิปราย เปลี่ยนคำศัพท์ใหม่ที่แสดงพฤติกรรม รูปแบบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 สเกล ระยะเวลาในการทำแบบสำรวจประมาณ 30 นาที

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 สามารถอ่านข้อคำถามเองได้ และไม่พบปัญหาในการนำไปทดลองใช้ ระยะเวลาในการทำแบบสำรวจประมาณ 25 นาที

ดังนั้นจากการนำแบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ไปทดลองใช้ในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบเพื่อปรับปรุงรูปแบบของแบบสำรวจ คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ใช้แบบสำรวจรูปแบบเดียวกัน คือเป็นแบบสำรวจที่มี 3 สเกล และใช้รูปภาพ ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นปะถมศึกษาปีที่ 6 ใช้แบบสำรวจรูปแบบเดียวกันคือเป็นแบบสำรวจที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่าที่มี 5 สเกล (ภาคผนวก ง)

3.4.2 การทดลองใช้ครั้งที่ 2 นำแบบวัดที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีสภาพคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ในเชิงสถิติ ได้แก่ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้

ตาราง 3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน	ค่าความเชื่อมั่น
ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3	292	.89
ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6	243	.83

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้หลักการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) เพื่อดูการจัดกลุ่มของข้อคำถามโดยพิจารณาจากค่า Factor loading (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2544 : 249 – 280) (ภาคผนวก จ) ซึ่งสามารถจัดจำแนกรูปแบบการเรียนรู้ออกได้ 5 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง รูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา รูปแบบการเรียนแบบแข่งขัน รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ และรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ว่านักเรียนมีรูปแบบการเรียนรู้แบบใดนั้นใช้การพิจารณาว่านักเรียนได้คะแนนในแบบการเรียนรู้ใดมากที่สุด ในกรณีที่มีคะแนนเท่ากันจะให้ทำแบบสำรวจอีกครั้ง

1.6 ศึกษาข้อมูลด้านชุมชน

วัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อศึกษาข้อมูลด้านชุมชนในด้านแหล่งการเรียนรู้ สภาพและวิถีชีวิต และความต้องการของชุมชนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน

วิธีการศึกษา การศึกษาข้อมูลด้านแหล่งการเรียนรู้ สภาพและวิถีชีวิต ใช้วิธีการสำรวจ และสอบถามจากผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน อบต. ส่วนข้อมูลด้านความต้องการของชุมชนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ใช้วิธีการสอบถามผู้ปกครอง คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ผู้นำชุมชน และข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้

วัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อกำหนดโครงร่างของรูปแบบการเรียนการสอนสำหรับเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน

วิธีการศึกษา การดำเนินการในขั้นตอนนี้มี ดังนี้

1. ออกแบบรูปแบบการเรียนการสอน โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาทฤษฎี การสังเคราะห์งานวิจัย การวิเคราะห์หลักสูตร การสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา การศึกษาข้อมูลด้านนักเรียนและด้านชุมชน

2. นำรูปแบบการเรียนการสอน และตัวอย่างแผนการสอนไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาที่เคยได้รับรางวัลในด้านการจัดการเรียนการสอน เช่น ครูดีเด่น ครูต้นแบบ ครูแห่งชาติ และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาไม่ต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 4 ท่าน ซึ่งได้แก่

1. อาจารย์จอมใจ เม้ยนรทา อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ กรุงเทพมหานคร ครูแกนนำของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

2. อาจารย์ปราโมทย์ โกศัย อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนวัดพิกุลเงิน จังหวัดนนทบุรี ครูต้นแบบของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

3. อาจารย์ดอกรัก โกธรรม อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนอนุบาลท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ครูดีเด่นด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา สำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

4. อาจารย์สันติ ถิ่นญวน อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนวัดดอนเตาอิฐ จังหวัดนครปฐม ครูดีเด่นด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม ความชัดเจน ความสะดวกแก่การนำไปใช้ และความสอดคล้องขององค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ของแผนการสอน ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบประเมินแผนการเรียนการสอน (ภาคผนวก ง) แล้วพิจารณาความสอดคล้องของผลการประเมินโดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency) โดยการนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญมาให้คะแนนดังนี้

สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น	1
ไม่แน่ใจ	กำหนดคะแนนเป็น	0
ไม่สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น	-1

จากนั้นนำผลการตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่ถือว่ารูปแบบการเรียนการสอนมีคุณภาพยอมรับได้มีค่าเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป ถ้าข้อใดมีค่าไม่ถึงต้องพิจารณาปรับปรุงแก้ไขต่อไป (ไชยรัตน์ ปราณี. 2545 : 221)

3. นำแผนการเรียนการสอนไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนที่มีสภาพคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ห้องเรียน เป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อดูความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการเรียนการสอน และแผนการเรียนการสอนไปใช้ แล้วนำข้อค้นพบในการทดลองครั้งนี้มาปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน และแผนการสอน

ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ (Implementation)

วัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อประเมินประสิทธิภาพและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอน

วิธีการศึกษา การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ และปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้คัดเลือกมาอย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยคัดเลือกโรงเรียนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการวิจัย ซึ่งได้แก่โรงเรียนบ้านหนองเขมร อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม และกลุ่มเปรียบเทียบ ทั้งสองโรงเรียนมีสภาพที่คล้ายคลึงกัน คือเป็นโรงเรียนที่มีขนาดเท่ากัน คือมีครูผู้สอน 8 คน จำนวน 8 ห้องเรียน จำนวน นักเรียนประมาณ 120 คน ตั้งอยู่ในตำบลเดียวกัน และมีระยะทางห่างกันประมาณ 6 กิโลเมตร

แบบแผนการทดลอง

การนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามแบบแผนการทดลองแบบ Control group pretest posttest design

ระยะเวลาในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

ระยะเวลาในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ 15 สัปดาห์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545

เนื้อหาวิชาที่นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

ขั้นตอนการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

ในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ในกลุ่มทดลองผู้วิจัยได้ใช้ประยุกต์ใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้วิจัยและผู้สอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1 ผู้วิจัยประชาสัมพันธ์ สร้างแรงจูงใจ ให้ผู้สอนเห็นความสำคัญ ให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนให้แก่ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย เพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินการในขั้นต่อไป

2. ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยดำเนินการวิจัยปฏิบัติการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยร่วมปรึกษาหารือระดมความคิดและวางแผนในการจัดการเรียนการสอน เช่น เขียนแผนการสอน พัฒนาสื่อการเรียนการสอน กำหนดวิธีการและเครื่องมือในการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Action) ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยดำเนินการตามแผนที่กำหนด เช่น จัดการเรียนการสอนตามแผนที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต (Observation) ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยสังเกตผลการดำเนินการ เช่น จุดเด่น ปัญหาที่เกิดจากการนำแผนการเรียนการสอนไปปฏิบัติ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบทเรียนและผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในด้านสติปัญญา จิตพิสัย และการประพฤติปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยนำผลที่ได้จากการปฏิบัติ และการสังเกต มาร่วมกันอภิปราย เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติ สำหรับนำข้อค้นพบที่ได้มาพัฒนา หรือปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการขั้นตอนี้ มีดังนี้

1. วัดจิตพิสัยในการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

2. บันทึกข้อมูลระหว่างการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ ที่เป็นผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยผู้วิจัยและผู้สอนจะร่วมกันสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงผลการเรียนรู้ทุกครั้งที่มีการจัดการเรียนการสอน แล้วนำมาสรุปรวมโดยการเก็บรวบรวมข้อมูล 5 วัน คิดรวมเป็น 1 ครั้ง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้การบันทึกผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งหมด 14 ครั้ง

ส่วนข้อมูลในด้านอื่น ๆ เช่น ปฏิกิริยา ความคิดเห็นของผู้สอน นักเรียน หรือผู้ปกครอง และปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ผู้วิจัยจะจดผู้บันทึกในสมุดบันทึกประจำวัน นอกจากนี้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยังได้บันทึกผลการเรียนรู้ของตนเองด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการดำเนินการขั้นตอนนี้มี 2 แบบ คือ

1. แบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

แบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้

แบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้มีขั้นตอนในการพัฒนา ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตพิสัยในการเรียนรู้
2. กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของจิตพิสัยในการเรียนรู้ของแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ความสนใจ หมายถึงการแสดงออกถึงความกระตือรือร้น ความตั้งใจในการเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ตั้งใจฟังคำอธิบาย ไม่เล่นหรือนอนหลับในเวลาเรียน เป็นต้น

2.2 เจตคติ หมายถึงความรู้สึก ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ เช่น รู้สึกว่าการเรียนมีประโยชน์ มีความสำคัญ มีความพึงพอใจที่จะเรียนรู้ เป็นต้น

2.3 แรงจูงใจ หมายถึงแรงกระตุ้นจากภายในตัวนักเรียน ที่ทำให้นักเรียนนั้นเกิดพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่น ความขยัน ความอดทน ความพยายามที่จะทำให้ตนเองประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด เช่น มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทบทวนบทเรียน ซักถามเมื่อไม่เข้าใจ ศึกษาค้นคว้าอย่างสม่ำเสมอ มีการวางแผนการทำงาน เป็นต้น

2.4 การมีวินัยในตนเอง หมายถึงคุณลักษณะของบุคคลที่สามารถควบคุมความรู้สึก อารมณ์ และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามความมุ่งหวัง โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น และไม่ขัดต่อกฎระเบียบของสังคม เช่น ตรงต่อเวลา ไม่ลอกการบ้านผู้อื่น ไม่ละทิ้งหรือหลีกเลี่ยงการงาน ส่งงานตามกำหนดเวลา เป็นต้น

3. ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องของการกำหนดนิยามกับคุณลักษณะที่ต้องการวัดและข้อคำถาม และความเหมาะสมของภาษาความเหมาะสมแก่การนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งการพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงในการวิจัยครั้งนี้กระทำโดย

3.3.1 พิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

3.3.2 จัดกลุ่มสนทนาของนิสิตปริญญาเอกสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร จำนวน 4 ท่าน

3.3.3 พิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลการศึกษาจำนวน 4 ท่าน

ผลจากการพิจารณาในขั้นตอนนี้พบว่ามีข้อคำถามบางข้อยังขาดความชัดเจนโดยเฉพาะในเรื่องของการใช้ภาษา บางข้อคำถามควรมีสถานการณ์ที่สอดคล้องกับนักเรียนในระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะดังกล่าว และคัดเลือกข้อคำถามที่ทุกคนเห็นว่ามีความเที่ยงตรงสอดคล้องกัน

4. นำแบบวัดไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง 2 ครั้ง คือ

4.1 การทดลองใช้ครั้งที่ 1 นำแบบสำรวจไปให้นักเรียนในแต่ละระดับชั้นจำนวนระดับชั้นละ 5 คน อ่านเพื่อพิจารณาความชัดเจนของภาษา คำชี้แจง ข้อคำถาม และระยะเวลาในการทำแบบวัด และเนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ต้องมีการวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกระดับชั้น ดังนั้นการใช้สำนวนภาษา จำนวนข้อ ต้องมีความสอดคล้องกับระดับของนักเรียน ซึ่งผลจากการทดลองเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ พบว่า

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ควรลดจำนวนข้อคำถามลง ควรอ่านข้อคำถามให้นักเรียนฟัง และเวลาอ่านต้องมีการอธิบายทำให้เหมือนพูดคุยกับนักเรียน ปรับปรุงระยะห่างระหว่างรูปแต่ละรูปให้มีความชัดเจนเพิ่มขึ้น

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ควรลดจำนวนข้อคำถามลง ควรอ่านให้นักเรียนฟัง แบบสำรวจควรมีลักษณะเหมือนกับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ควรลดจำนวนข้อคำถามลง นักเรียนสามารถอ่านเองได้ แต่รูปแบบควรเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบเหมือนกับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากให้นักเรียนเลือกแล้วนักเรียนบอกว่าแบบนี้ง่ายกว่าแบบมาตราส่วนประมาณ 5 สเกลที่ไม่มีรูปภาพ ระยะเวลาในการทำแบบวัดประมาณ 30 นาที

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ควรลดจำนวนข้อคำถามลง มีคำศัพท์บางคำที่นักเรียนอ่านแล้วไม่เข้าใจ เช่น ทรมาน เปลี่ยนคำศัพท์ใหม่ที่แสดงพฤติกรรม รูปแบบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 สเกล ระยะเวลาในการทำแบบวัดประมาณ 30 นาที

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ ชั้นปะถมศึกษาปีที่ 6 สามารถอ่านข้อคำถามเองได้ และไม่พบปัญหาในการนำไปทดลองใช้ ระยะเวลาในการทำแบบวัดประมาณ ประมาณ 25 นาที

ดังนั้นจากการนำแบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้ไปทดลองใช้ในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบเพื่อปรับปรุงรูปแบบของแบบวัด คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ใช้แบบสำรวจรูปแบบเดียวกัน คือเป็นแบบสำรวจที่มี 3 สเกล และใช้รูปภาพส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้แบบวัดรูปแบบเดียวกัน คือเป็นแบบวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าที่มี 5 สเกล (ภาคผนวก ง)

4.2 การทดลองใช้ครั้งที่ 2 นำแบบวัดที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีสภาพคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ในเชิงสถิติ ได้แก่

4.2.1 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสำรวจ

ตาราง 4 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน	ค่าความเชื่อมั่น
ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3	257	.79
ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6	281	.89

4.2.2 ทดสอบอำนาจจำแนกของแบบวัดรายข้อโดยใช้วิธี t – distribution เพื่อคัดเลือกข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่าข้อคำถามข้อนั้นสามารถจำแนกนักเรียนที่มีจิตพิสัยที่ดี และไม่ดีได้ (ภาคผนวก จ)

แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนมีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

1.ผู้วิจัยและครูผู้สอนแต่ละคนร่วมกันกำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่สามารถสังเกตได้ วัดได้ตามสภาพจริง เป็นพฤติกรรมที่เป็นธรรมชาติของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา และครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งด้านสติปัญญา ด้านจิตพิสัย และด้านการประพฤติปฏิบัติ

2.นำแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้ในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น 1 สัปดาห์ เพื่อมีการปรับปรุงแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ให้มี

ความเหมาะสมกับการนำไปใช้มากที่สุด ซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ มีดังนี้

2.1 พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย ได้แก่

2.1.1 ความสนใจ ได้แก่ เล่นระหว่างเรียน หลับระหว่างเรียน ไม่ตั้งใจเรียน

2.1.2 เจตคติ ได้แก่ พูดบ่นว่าไม่อยากเรียน

2.1.3 แรงจูงใจในการเรียน ได้แก่ ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม อาสาทำงาน ซักถามปัญหา

2.1.4 การมีวินัยในตนเอง ได้แก่ ไม่ส่งงานตามกำหนด ขาดเรียนไม่ทราบสาเหตุ

2.2 พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสติปัญญา ได้แก่ ตอบคำถามถูกต้อง สามารถแก้ปัญหาได้ แสดงความคิดเห็น

2.3 พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการประพฤติปฏิบัติ ได้แก่ การนำความรู้ไปใช้

จากการที่ผู้วิจัยและครูผู้สอนแต่ละคนได้ร่วมกันพัฒนาแบบบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครอบคลุมทั้งในด้านจิตพิสัย ด้านสติปัญญา และด้านการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนในแต่ละชั่วโมง โดยผู้วิจัยได้สนทนากับครูผู้สอนแต่ละคนแล้วนำข้อสนทนาที่ได้มาสร้างเป็นแบบบันทึกพฤติกรรม แล้วนำแบบบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้ในแต่ละห้องหนึ่งสัปดาห์ จากการพัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่าครูผู้สอนทุกคนจะแยกพฤติกรรมการเล่นระหว่างเรียนจากการไม่สนใจเรียนโดยครูผู้สอนให้เหตุผลว่า ถึงแม้ว่าการเล่นระหว่างเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการไม่ตั้งใจเรียน แต่การเล่นในชั้นเรียนนั้นเป็นพฤติกรรมที่มักจะปรากฏอยู่ประจำในระหว่างการจัดการเรียนการสอน จึงควรแยกออกมาให้ชัดเจน (ดังตัวอย่างเครื่องมือในภาคผนวก ช)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพดังนี้

1.การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 ทดสอบการแจกแจงของข้อมูลว่ามีการแจกแจงปกติหรือไม่โดยการทดสอบไคสแควร์ แบบการทดสอบภาวะสารูปสนิทดี (Test goodness of fit) (กานดา พูลทวีลาภ. 2530 : 263 – 272) ซึ่งผลการทดสอบพบว่าข้อมูลมีการแจกแจงเป็นปกติ (ภาคผนวก จ)

1.2 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการวัดจิตพิสัยของนักเรียนก่อนนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ ระหว่างกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเปรียบเทียบด้วยสถิติ Independent t-test

1.3 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการวัดจิตพิสัยของนักเรียนกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยสถิติ Dependent t-test

1.4 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการวัดจิตพิสัยของนักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยสถิติ Dependent t-test

1.5 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการวัดจิตพิสัยของนักเรียนหลังนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ ระหว่างกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเปรียบเทียบด้วยสถิติ Independent t-test

1.6 เปรียบเทียบค่าขนาดอิทธิพลของรูปแบบการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเปรียบเทียบ โดยคำนวณค่าขนาดอิทธิพลจากค่าอัตราส่วนระหว่างผลต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดจิตพิสัยก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนหารด้วยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนใช้รูปแบบการเรียนการสอนของแต่ละกลุ่ม (Glass,McGaw and Smith. 1981 : 185 ; citing Andrews et al. 1980)

1.7 เปรียบเทียบจำนวนนักเรียนที่มีจิตพิสัยที่ดีในการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเปรียบเทียบ โดยการคำนวณจากอัตราส่วนระหว่างผลต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเปรียบเทียบ หารด้วยความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนกลุ่มเปรียบเทียบ (Glass,McGaw and Smith. 1981 : 29 , 106 - 107) แล้วนำค่าที่คำนวณได้ไปหาร้อยละของพื้นใต้โค้งปกติ (Cumulative normal probabilities) (บุญเรียง ขจรศิลป์. 2536 : 153)

1.8 วิเคราะห์ความแปรปรวนด้านจิตพิสัยหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่จำแนกตามรูปแบบการเรียนรู้

1.9 เปรียบเทียบพัฒนาการผลการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้ค่าความถี่ของพฤติกรรมที่สังเกตได้นำเขียนเป็นแผนภาพพัฒนาการผลการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Excel

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยครั้งนี้ เพื่ออธิบายทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่าง หรือผลอันเนื่องมาจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ของครูผู้สอน นักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 เผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

วัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอน และสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน

วิธีการศึกษา การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อค้นพบที่ได้จากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ แล้วเผยแพร่ไปยังครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา และสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยพิจารณาจากเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความพร้อมจะให้ความร่วมมือในอ่านคู่มือและตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 59 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนา ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการเขียนคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และแบบสอบถามให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ตามที่ต้องการ

2. นำคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ เพื่อพิจารณา ให้ข้อเสนอแนะ สำหรับการปรับปรุงแก้ไข

3. นำคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และแบบสอบถาม ที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ไปให้ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาจำนวน 3 ท่าน อ่านเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับความเข้าใจ ความชัดเจน ความเหมาะสมในด้านการใช้ภาษา เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และแบบสอบถามสำหรับนำไปดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลจริง (ภาคผนวก ง)

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยดำเนินการโดยคัดเลือกและติดต่อประสานงานเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาด้วยตนเอง เพื่ออธิบายทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการให้ข้อมูล พร้อมกันนั้นผู้วิจัยได้นำคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนและแบบสอบถามมาให้ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยขอนัดหมายเวลาที่จะมาเก็บแบบสอบถามกลับคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน โดยการหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำคำตอบของครูผู้สอนแต่ละคนมาให้ค่าน้ำหนักคะแนน ดังนี้ ระดับคะแนน 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง เหมาะสมมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ (ประคอง กรรณสูตร. 2535 : 77) คือ

ค่าเฉลี่ย 4.6 – 5.0 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.6 – 4.5 หมายถึง เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.6 – 3.5 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.6 – 2.5 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.0 – 1.5 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการแสดงผลของจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน การนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ และการเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ในบทนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
   1.1 ผลการสังเคราะห์งานวิจัย
      1.1.1 ผลการวิเคราะห์อภิมาน
      1.1.2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหา
   1.2 ผลการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา
   1.3 ผลการวิเคราะห์หลักสูตร
   1.4 ผลการศึกษาข้อมูลด้านนักเรียน
   1.5 ผลการศึกษาข้อมูลด้านชุมชน
2. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
   2.1 ผลการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ
   2.2 ผลการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองใช้
3. ผลจากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้
4. ผลจากการเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสำหรับเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา สำหรับผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้นำเสนอในบทที่ 2 ซึ่งผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในบทนี้ มีดังนี้

ผลการสังเคราะห์งานวิจัย

ผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์อภิมาน และการวิเคราะห์เนื้อหางานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยให้แก่นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อนำองค์ความรู้มาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้นำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์อภิมาน

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหา

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์อภิมาน

ผลจากการวิเคราะห์อภิมานงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยให้แก่นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อนำองค์ความรู้มาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตาราง 5 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์งานวิจัย

รายการ	จำนวน (51)	ร้อยละ
สถาบันการศึกษา		
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	33	64.7
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	10	19.6
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	6	11.8
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์	2	3.9
ระดับการศึกษาของผู้ทำวิจัย		
ปริญญาโท	47	92.2
ปริญญาเอก	4	7.8
สาขาวิชา		
การประถมศึกษา	27	52.9
หลักสูตร การสอน และการนิเทศ	8	15.7
จิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาการแนะแนว	7	13.7
เทคโนโลยีการศึกษา โสตทัศนศึกษา	3	5.9
อื่น ๆ เช่น สารัตถศึกษา พลศึกษา สุขศึกษา	6	11.8

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (51)	ร้อยละ
ปีที่พิมพ์		
2533	2	3.9
2534	5	9.8
2535	5	9.8
2536	2	3.9
2537	3	5.9
2538	4	7.8
2539	3	5.9
2540	6	11.8
2541	11	21.7
2542	4	7.8
2543	4	7.8
2544	2	3.9
ตัวแปรต้นที่ศึกษา		
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	25	49.0
การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน	20	39.2
การประเมินผลการเรียนการสอน	1	2.0
การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรม รูปแบบการสอน	5	9.8
ตัวแปรตามที่ศึกษา		
ด้านจิตพิสัย		
ความสนใจ	19	37.2
เจตคติ	24	47.1
แรงจูงใจ	3	5.9
การมีวินัยในตนเอง	5	9.8
ด้านอื่น ๆ		
ด้านสติปัญญา	44	86.3
ด้านการประพฤติปฏิบัติ	3	5.9
ไม่ได้ศึกษา	4	7.8

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (51)	ร้อยละ
วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง		
การสุ่มอย่างง่าย	26	51.0
การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ	6	11.8
การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง	19	37.2
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		
1 กลุ่ม	3	5.9
2 กลุ่ม	41	80.4
มากกว่า 2 กลุ่ม	7	13.7
แบบแผนการทดลอง		
one group pretest posttest design	3	5.9
control group pretest posttest design	35	68.6
factorial design	6	11.8
control group posttest only design	5	9.8
block design	2	3.9
เครื่องมือที่วัดตัวแปรด้านจิตพิสัย		
รูปแบบ		
แบบมาตราส่วนประมาณค่า	44	86.2
แบบสถานการณ์	6	11.8
แบบสังเกต	1	2.0
ที่มาของเครื่องมือ		
ผู้วิจัยพัฒนาเอง	28	54.9
ปรับปรุงมาจากของผู้อื่น	20	39.2
ไม่ระบุ	3	5.9

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (51)	ร้อยละ
เนื้อหาวิชาที่ศึกษา		
ภาษาไทย	12	23.5
คณิตศาสตร์	12	23.5
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	10	19.7
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	9	17.6
กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ	2	3.9
ภาษาอังกฤษ	6	11.8
ที่มาของเนื้อหาวิชา		
หลักสูตรแกนกลาง	47	92.1
หลักสูตรแกนกลางที่ปรับให้สอดคล้องกับสภาพนักเรียน	3	5.9
ไม่ระบุ	1	2.0
ผลการวิจัย		
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01	22	43.1
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05	14	27.5
ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	15	29.4

ตาราง 5 แสดงข้อมูลพื้นฐานของปริญญานิพนธ์ที่นำมาสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า สถาบันการศึกษาที่มีปริญญานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาจิตพิสัยมากที่สุดคือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คิดเป็นร้อยละ 64.7 ปีที่มีการพิมพ์ปริญญานิพนธ์มากที่สุดคือปี 2541 คิดเป็นร้อยละ 21.7 ระดับการศึกษาของผู้ทำปริญญานิพนธ์มากที่สุดคือระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 92.2 สาขาวิชาที่ทำปริญญานิพนธ์มากที่สุด คือสาขาการประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 52.9 ตัวแปรต้นที่ศึกษามากที่สุดคือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ ร้อยละ 49.0 รองลงมาคือการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 39.2 ตัวแปรตามด้านจิตพิสัยที่มีการศึกษามากที่สุด คือด้านเจตคติต่อการเรียน คิดเป็นร้อยละ 47.1 รองลงมาคือความสนใจในการเรียน คิดเป็นร้อยละ 37.2 ระดับชั้นของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามากที่สุดคือประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 29.5 รองลงมาคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 23.5 วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้มากที่สุด คือใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย คิดเป็นร้อยละ 51.0 ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.4 แบบแผนการทดลองที่ใช้มากที่สุดคือ Control group pretest posttest design คิดเป็นร้อยละ 68.6 ประเภทของเครื่องมือที่ใช้วัด

ตัวแปรตามด้านจิตพิสัยมากที่สุดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า คิดเป็นร้อยละ 86.2 ที่มาของเครื่องมือที่มากที่สุดเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาเองคิดเป็นร้อยละ 54.9 เนื้อหาวิชาที่ศึกษามากที่สุดคือภาษาไทยและคณิตศาสตร์ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 23.5 ที่มาของเนื้อหาวิชามาจากหลักสูตรแกนกลาง คือ หลักสูตรของกรมวิชาการมากที่สุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 92.1 และผลการวิจัยพบว่ามีระดับนัยสำคัญที่ระดับ .01 มากที่สุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 43.1

ตาราง 6 ค่าสถิติพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับผลการวิเคราะห์อภิมาน

รายการ	X_{min}	X_{max}	$\overline{X}$	S.D.
จำนวนนักเรียน (คน)	16	144	63.37	25.87
ระยะเวลาที่ทดลอง (นาที)	120	3,600	1,070.12	654.61
ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตพิสัย	.35	.90	.79	.10
ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดสติปัญญา	.60	.94	.82	.01
ค่าขนาดอิทธิพลด้านจิตพิสัย	.07	2.45	1.08	.71
ค่าขนาดอิทธิพลด้านสติปัญญา	-.17	3.35	1.19	.79
ร้อยละของการนำทฤษฎีการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้				
กลุ่มพฤติกรรมนิยม	.00	88.00	41.36	22.29
กลุ่มปัญญานิยม	.00	100.00	58.39	22.48
กลุ่มมนุษยนิยม	.00	7.00	.25	1.19
ร้อยละของรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน	.00	79.00	30.54	24.36
แบบพึ่งพา	.00	45.00	7.25	12.75
แบบแข่งขัน	.00	100.00	48.70	26.05
แบบร่วมมือ	.00	100.00	13.51	27.95
แบบอิสระ				
ร้อยละของบทบาทของนักเรียน				
รับการถ่ายทอดความรู้	.00	100.00	24.85	26.05
ปฏิบัติกิจกรรมเดี่ยว	.00	100.00	12.02	21.44
ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม	.00	100.00	53.19	26.61
เรียนรู้ร่วมกับผู้สอน	.00	45.00	9.94	10.04

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ	X_{min}	X_{max}	$\overline{X}$	S.D.
ร้อยละของรูปแบบการเรียนการสอน				
การให้ข่าวสารข้อมูล	.00	83.00	26.98	28.87
กระบวนการทางสังคม	.00	100.00	58.43	22.46
การเรียนรู้ตามลักษณะเฉพาะของบุคคล	.00	10.00	0.25	1.45
การเรียนรู้ตามกลุ่มพฤติกรรมนิยม	.00	100.00	14.34	28.27
ร้อยละของบทบาทของผู้สอน				
เป็นผู้นำ ควบคุม	.00	100.00	31.63	25.83
เป็นผู้อำนวยความสะดวก	.00	100.00	55.00	26.87
เป็นนักเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน	.00	100.00	13.37	12.79
ร้อยละของการใช้สื่อการเรียนรู้				
สื่อทางเดียว	.00	100.00	35.54	30.02
สื่อสองทาง	.00	100.00	38.60	29.23
สื่อที่นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง	.00	100.00	25.86	34.39
ร้อยละของวิธีการประเมินผลการเรียนรู้				
ตรวจแบบฝึกหัด ผลงาน	.00	56.00	24.81	18.17
การทดสอบ	.00	100.00	11.10	24.13
การสังเกต	.00	100.00	53.55	22.80
การสอบถาม	.00	50.00	10.54	14.66

จากตาราง 6 พบว่าจำนวนนักเรียนที่ใช้ในการทดลองมีค่าเฉลี่ยประมาณ 63 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองเฉลี่ย 1,070 นาที ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตพิสัยมีค่าเฉลี่ย .79 แบบวัดด้านสติปัญญามีค่าเฉลี่ย .82 ขนาดอิทธิพลด้านจิตพิสัยมีค่าเฉลี่ย 1.08 ค่าขนาดอิทธิพลด้านสติปัญญามีค่าเฉลี่ย 1.19 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่นำมาประยุกต์ใช้มากที่สุดคือทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 58.39 รองลงมาคือกลุ่มพฤติกรรมนิยม มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 41.36 รูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีมากที่สุดคือแบบร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 48.70 รองลงมาเป็นแบบพึ่งพา มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 30.54 บทบาทของนักเรียนมากที่สุดคือ

การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 53.19 รองลงมา คือการรับการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 24.85 รูปแบบการเรียนการสอนที่มากที่สุด คือการใช้กระบวนการทางสังคม มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 58.43 รองลงมาคือการให้ข่าวสารข้อมูล มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 26.98 บทบาทของผู้สอนมากที่สุด คือเป็นผู้อำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 55.00 รองลงมาคือเป็นผู้นำ หรือผู้ควบคุมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.63 มีการใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทสื่อสองทางมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 38.60 รองลงมา คือการใช้สื่อทางเดียว มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 35.54 วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนใช้มากที่สุด คือการสังเกต มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 53.55 รองลงมาคือการตรวจแบบฝึกหัดและการตรวจผลงาน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 24.81

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบค่าขนาดอิทธิพลของตัวแปรด้านจิตพิสัย

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	sig
1.สถาบันที่ทำวิจัย	ระหว่างกลุ่ม	3.03	3	1.01	2.12	.11
	ภายในกลุ่ม	22.36	47	.48		
	รวม	25.39	50			
2.สาขาวิชา	ระหว่างกลุ่ม	3.13	4	.78	1.62	.18
	ภายในกลุ่ม	22.26	46	.48		
	รวม	25.39				
3.ตัวแปรต้นที่ศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.74	3	.25	.72	.48
	ภายในกลุ่ม	24.65	47	.52		
	รวม	25.39	50			
4.ตัวแปรตามด้านจิตพิสัยในด้านต่าง ๆ	ระหว่างกลุ่ม	1.25	3	.86	.811	.17
	ภายในกลุ่ม	24.14	47	.47		
	รวม	25.39	50			
5.จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	ระหว่างกลุ่ม	2.57	3	.86	1.76	.17
	ภายในกลุ่ม	22.82	47	.47		
	รวม	25.39	50			
6.ระดับชั้นของกลุ่มตัวอย่าง	ระหว่างกลุ่ม	1.65	5	.33	.63	.68
	ภายในกลุ่ม	23.74	45	.53		
	รวม	25.39	50			

ตาราง 7 (ต่อ)

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	sig
7.วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	ระหว่างกลุ่ม	.85	2	.43	.83	.44
	ภายในกลุ่ม	24.54	48	.51		
	รวม	25.39	50			
8.รูปแบบของเครื่องมือวัดตัวแปรด้านจิตพิสัย	ระหว่างกลุ่ม	.80	2	.40	.78	.46
	ภายในกลุ่ม	24.59	48	.51		
	รวม	25.39	50			
9.เนื้อหาวิชา	ระหว่างกลุ่ม	1.19	5	.24	.44	.82
	ภายในกลุ่ม	24.20	45	.54		
	รวม	25.39	50			
10.แบบแผนการทดลอง	ระหว่างกลุ่ม	3.09	4	.77	1.59	.19
	ภายในกลุ่ม	22.30	46	.49		
	รวม	25.39	50			

ตาราง 7 ผลการทดสอบความแปรปรวนของค่าขนาดอิทธิพลของตัวแปรด้านจิตพิสัยตามตัวแปรด้านสถาบันที่ทำวิจัย สาขาวิชา ตัวแปรต้นที่ศึกษา ตัวแปรตามด้านจิตพิสัยที่จำแนกเป็นรายด้าน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ระดับชั้นของกลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบของเครื่องมือวัดตัวแปรตามด้านจิตพิสัย เนื้อหาวิชา และแบบแผนการทดลอง พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างขนาดอิทธิพลของตัวแปรด้านจิตพิสัย

รายการ	N	$\overline{X}$	S.D.	df	t	sig
1.ระดับการศึกษาของผู้วิจัย						
ปริญญาโท	47	1.11	.73	50	.88	.39
ปริญญาเอก	4	.78	.33			
2.การศึกษาตัวแปรตามด้านอื่น						
ศึกษา	44	1.02	.70	50	1.50	.14
ไม่ได้ศึกษา	7	1.45	.75			

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการ	N	$\overline{X}$	S.D.	df	t	sig
3.ที่มาของเนื้อหาวิชา						
หลักสูตรแกนกลาง	47	1.11	.73	49	.524	.60
หลักสูตรแกนกลางที่ปรับให้เหมาะสมกับนักเรียน	3	.88	.45			
4.ที่มาของเครื่องมือวัดตัวแปรด้านจิตพิสัย						
ผู้วิจัยพัฒนาเอง	28	1.16	.73	46	.364	.72
ปรับปรุงมาจากผู้อื่น	20	1.08	.71			
5.การมีนัยสำคัญทางสถิติ						
มีนัยสำคัญทางสถิติ	36	1.24	.70	49	2.48	.02
ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	15	.73	.73			
6.ระดับนัยสำคัญทางสถิติ						
ที่ระดับ .01	22	1.27	.69	35	.47	.64
ที่ระดับ .05	14	1.16	.72			

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าขนาดอิทธิพลของตัวแปรด้านจิตพิสัย พบว่าระดับการศึกษาของผู้ทำวิจัย การศึกษาตัวแปรตามด้านอื่น ที่มาของเนื้อหาวิชา ที่มาของเครื่องมือวัดตัวแปรตามด้านจิตพิสัยไม่มีความแตกต่างกัน แต่ผลของการวิจัยที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติมีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของขนาดอิทธิพลด้านจิตพิสัยกับตัวแปรด้านการจัดการเรียนการสอน

	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14
X1	1.00													
X2	.54**	1.00												
X3	.68	.78	1.00											
X4	-.36*	-.54**	-.87	1.00										
X5	.36**	.34**	.87	-.99	1.00									
X6	-.14	.06	0	.15	-.20	1.00								
X7	-.02	-.35*	-.86	.54**	-.53*	-.08	1.00							
X8	-.18	-.07	-.98	.26	-.27	.22	-.26	1.00						
X9	.34*	.41**	.91	-.42*	.42**	-.07	-.24	-.07	1.00					
X10	-.18	.001	0	-.16	.16	.04	-.45*	-.11	-.56*	1.00				
X11	-.13	-.29*	-.90	.25	-.24	-.03	.45 *	-.26	-.46*	.21	1.00			
X12	-.22	-.16	0	-.05	.05	.04	-.31	-.01	.49	.76**	-.04	1.00		
X13	.41**	.44**	.82	.32*	.32*	-.07	-.19	.12	.71**	-.59*	-.64*	-.55**	1.00	
X14	-.12	-.02	-.29	.08	-.09	.10	-.14	.28*	.16	-.29*	-.27	-.21	.03	1.00
X15	-.10	-.40**	-.88	.48**	-.47*	.003	.78**	-.21	-.18	-.33*	.50**	-.21	-.39	-.03
X16	.36**	.40**	.88	-.27	.28	-.10	-.28*	.17	.73**	-.61*	-.66**	-.56**	.92**	.28*
X17	-.31	-.15	0	-.10	.10	-.02	.14	.14	-.03	-.01	-.04	-.05	.01	.13
X18	-.04	.19	0	.10	-.14	.73**	.08	.08	-.60*	.84**	.25	.78**	-.63*	-.20
X19	-.20	-.38*	-.88	.50**	-.50*	.09	.67**	-.06	-.16	-.33*	.44**	-.17	-.34*	-.13
X20	.19	.33*	.74	-.48*	.48**	-.12	-.55*	-.04	.03	.44**	-.28*	.28*	.27*	-.30*
X21	-.02	.08	-.12	-.02	.01	.07	-.22	.19	.25	-.23	-.26	-.26	.10	.89**
X22	-.10	-.20	-.81	.32*	-.32*	.14	.55**	-.13	-.04	-.31*	.28*	-.23	-.17	-.03
X23	.17	.09	.81	-.04	.04	.01	-.05	.31*	.37**	-.39*	-.36*	-.26	.45**	.12
X24	-.06	.09	0	-.24	.24	-.14	-.44*	-.15	-.28	.60**	.06	.42**	-.24	-.08
X25	.003	-.16	-.98	.14	-.14	.06	.19	.06	.16	-.34*	-.12	-.36**	.25	.28*
X26	-.25	-.19	0	-.02	.03	-.09	-.17	-.09	-.43*	.61**	.03	.72**	-.40*	-.34*
X27	.28*	.38**	.77	-.16	.16	.04	.02	-.03	.26	-.22	.04	-.38**	.26	-.05
X28	.004	.08	-.60	.14	-.14	.01	.07	.15	.15	-.23	.06	-.12	-.08	.24

ตาราง 9 (ต่อ)

	X15	X16	X17	X18	X19	X20	X21	X22	X23	X24	X25	X26	X27	X28
X15	1.00													
X16	-.41*	1.00												
X17	-.01	-.03	1.00											
X18	-.31*	-.66*	-.07	1.00										
X19	.88**	-.39*	.02	-.23	1.00									
X20	-.80*	.22	-.06	.34*	-.88*	1.00								
X21	-.11	.31*	.08	-.21	-.19	-.29*	1.00							
X22	.71**	-.24	.10	-.34*	.78**	-.72*	-.09	1.00						
X23	-.11	.49**	.02	-.35*	-.16	.10	.09	-.33*	1.00					
X24	-.53*	-.21	-.11	.59**	-.54*	.54**	-.01	-.59*	-.57*	1.00				
X25	.11	.23	.08	-.29	.09	-.22	.25	.18	-.13	-.04	1.00			
X26	-.17	-.45*	-.08	.56**	-.22	.38**	-.36*	-.24	-.12	.31*	-.38*	1.00		
X27	.02	.22	.07	-.25	.07	-.08	.05	.11	.14	-.21	-.30*	-.57*	1.00	
X28	.17	.06	-.07	-.16	.18	-.24	.14	.06	.19	-.21	-.14	-.26	-.24	1.00

** .01 * .05

หมายเหตุ

X1 = ค่าขนาดอิทธิพลของตัวแปรด้านสติปัญญา

X2 = ค่าขนาดอิทธิพลของตัวแปรด้านจิตพิสัย

X3 = ค่าขนาดอิทธิพลของตัวแปรด้านการประพฤติปฏิบัติ

X4 = ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม

X5 = ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม

X6 = ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม

X7 = รูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา

X8 = รูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขัน

X9 = รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ

X10 = รูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ

X11 = บทบาทของนักเรียนที่รับการถ่ายทอดความรู้

X12 = บทบาทของนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเดี่ยว

X13 = บทบาทของนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

X14 = บทบาทของนักเรียนที่เรียนรู้ร่วมกับผู้สอน

X15 = รูปแบบการสอนแบบให้ข่าวสารข้อมูล

X16 = รูปแบบการสอนแบบโดยใช้กระบวนการทางสังคม

X17 = รูปแบบการสอนแบบกลุ่มพฤติกรรมนิยม

X18 = รูปแบบการสอนแบบตามลักษณะเฉพาะของบุคคล
X19 = บทบาทของผู้สอนที่เป็นผู้ควบคุม หรือผู้นำ
X20 = บทบาทของผู้สอนที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก
X21 = บทบาทของผู้สอนที่เป็นนักเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน
X22 = การใช้สื่อการเรียนการสอนแบบสื่อทางเดียว
X23 = การใช้สื่อการเรียนการสอนแบบสื่อสองทาง
X24 = การใช้สื่อการเรียนการสอนแบบสื่อที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
X25 = การประเมินผลการเรียนโดยใช้วิธีการตรวจแบบฝึกหัด /ผลงาน
X26 = การประเมินผลการเรียนโดยใช้วิธีการทดสอบ
X27 = การประเมินผลการเรียนโดยใช้วิธีการสังเกต
X28 = การประเมินผลการเรียนโดยใช้วิธีการสอบถาม/สัมภาษณ์

ตาราง 9 พบว่าค่าขนาดอิทธิพลของตัวแปรตามด้านจิตพิสัยกับค่าขนาดอิทธิพลของตัวแปรตามด้านสติปัญญามีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบกลุ่มพฤติกรรมนิยม นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา บทบาทของนักเรียนที่รับการถ่ายทอดความรู้ รูปแบบการสอนแบบให้ข่าวสารข้อมูล บทบาทของผู้สอนที่เป็นผู้ควบคุมหรือผู้นำ และการใช้สื่อการเรียนการสอนทางเดียวมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบกลุ่มปัญญานิยม นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขัน มีบทบาทในการเรียนรู้ร่วมกับผู้สอน และการใช้สื่อการเรียนการสอนแบบสองทางมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบกลุ่มปัญญานิยม นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีบทบาทในการเรียนรู้แบบการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ใช้รูปแบบการสอนด้วยกระบวนการทางสังคม และการใช้สื่อการเรียนการสอนแบบสองทางมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ บทบาทของนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเดี่ยว รูปแบบการเรียนการสอนตามลักษณะเฉพาะของบุคคล ผู้สอนมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก การใช้สื่อการเรียนการสอนที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และใช้วิธีการประเมินผลโดยการทดสอบ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าขนาดอิทธิพลของตัวแปรด้านจิตพิสัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ บทบาทของนักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม รูปแบบการสอนโดยใช้กระบวนการทางสังคม บทบาทของผู้สอนที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก และการประเมินผลการเรียนโดยการสังเกต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่าค่าขนาดอิทธิพลของ

ตัวแปรตามด้านจิตพิสัยมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับค่าขนาดอิทธิพลของตัวแปรตามด้านสติปัญญา

ผลจากการวิเคราะห์อภิมานพบว่าการจัดการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยมเป็นหลัก นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ บทบาทของนักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม รูปแบบการสอนโดยการใช้กระบวนการทางสังคม บทบาทของผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก และใช้วิธีการประเมินผลโดยการสังเกต เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมแก่การเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลจากการวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากงานวิจัยที่มุ่งเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้ให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา พบว่างานวิจัยส่วนมากร้อยละ 35.3 มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวม 3 ขั้นตอน ซึ่งได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นตอนที่ 2 การสอน และขั้นตอนที่ 3 การสรุป ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากรูปแบบการเรียนการสอนจำนวน 22 รูปแบบ ซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3 ขั้นตอนดังกล่าว ดังนี้

ตาราง 10 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ชื่อวิธี/รูปแบบการเรียนการสอน	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
1.การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา (สมควร เกตุทอง. 2534 : นฤมล กังวาลไกล. 2534 : มยุรี เคราะห์ดี. 2535 : นลินี บพิตรสุวรรณ. 2537 : อรัญญา ฤาชัย. 2541)	1.นักเรียนอ่านเรื่องร่วมกัน และอภิปราย/สนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านร่วมกับครู /ทำไดอะแกรม สรุปความ 2.ครูโยงเรื่องที่อ่านเข้าสู่เรื่องของนักเรียน และอภิปรายร่วมกัน 3.เขียนเรื่องร่วมกับครูในกลุ่ม /เขียนเรื่องของนักเรียนเองในกลุ่มย่อยหรือตามลำพัง 4.อภิปราย สนทนา และวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อเรื่องที่เขียนในขั้นที่ 3 5.ทำกิจกรรมทางภาษาเพิ่มเติมเพื่อฝึกทักษะ และทบทวน

ตาราง 10 (ต่อ)

ชื่อวิธี/รูปแบบการเรียนการสอน	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2.การสอนข่าวและเหตุการณ์ (เกตุแก้ว ลาวัณยวุฒิ. 2534)	1.หาข่าวและเหตุการณ์ 2.เสนอข่าวและเหตุการณ์ 3.ซักถามและการอภิปราย 4.วิเคราะห์และสรุป 5.ประเมินผล
3.การใช้บทบาทสมมุติ (พรรณทิพย์ พื้นทอง. 2534)	1. เตรียมการ โดยครูกำหนดขอบเขตและสถานการณ์ให้พร้อมทั้งแจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์ 2. ลงมือแสดง 3. วิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง 4. แสดงเพิ่มเติมตามความคิดเห็น 5. แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป
4.การสอนภาษาแบบผสมผสานของมาร์ทัน (Marton's Eclectic Language Teaching Strategy) (อรุณี สถิตย์ภาคีกุล. 2534)	1.ทบทวนความรู้เดิม ถาม ตอบ และเขียนคำศัพท์ 2.รับสาร โดยให้นักเรียนฟัง-อ่าน ตรวจสอบความเข้าใจโดยการซักถามและให้ปฏิบัติตามคำสั่ง 3.สร้างมโนทัศน์ โดยสอนมโนทัศน์ คำศัพท์ ไวยากรณ์และตรวจสอบความเข้าใจ 4.ก่อให้เกิดทักษะ โดยฝึกตามแบบ และตรวจสอบผลการฝึก 5.นำความรู้และทักษะไปใช้ โดยฝึกด้วยตนเองในสถานการณ์อื่น และตรวจสอบผลการฝึก 6.สรุปและวัดผล โดยทบทวนมโนทัศน์ และทำแบบฝึกหัด
5.การใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (ปริยลักษณ์ พิลากุล. 2535 : ทัศนีย์ โชติพงษ์. 2535 : ราตรี เทียนดำ. 2540 : สกุณา เปลี่ยนกลาง. 2541 : พงษ์ทิพย์ นวนิล. 2543 : สุกัญญา เทียนพิทักษ์กุล. 2543)	1.นักเรียนอ่านเรื่อง 2.นักเรียนเล่าเรื่องที่อ่าน เช่น อ่านออกเสียง แสดงบทบาทสมมุติ 3.ครูแนะนำให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ ทำแบบฝึก 4.นักเรียนลงมือปฏิบัติ 5.เสนอผลงาน ครูและนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมเสริมทักษะการเรียนรู้ เช่น เกม เพลง

ตาราง 10 (ต่อ)

ชื่อวิธี/รูปแบบการเรียนการสอน	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
6.การใช้เครื่องเล่นทางวิทยาศาสตร์ (วิมลรัตน์ สิริอาภรณ์. 2536)	ขั้นเตรียม โดย 1.ทบทวนความรู้เดิม แบ่งกลุ่มนักเรียน อธิบายการทำงานกลุ่ม 2.นักเรียนศึกษาเครื่องมือการเล่นเครื่องเล่น 3.ครูอธิบายกติกาการเล่น วิธีการเล่น การวางแผนร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรม 4.ครูสาธิตให้นักเรียนรู้จักอุปกรณ์เครื่องเล่น และทดสอบอุปกรณ์ก่อนใช้งาน ขั้นทดลอง โดย 1.ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเครื่องเล่นเชิงวิทยาศาสตร์ตามคู่มือการเล่น และบันทึกผลที่เกิดขึ้น 2.ปฏิบัติกิจกรรมการทดลองตามบัตรงานและบันทึกผลที่เกิดขึ้น 3.ครูคอยดูแลนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ และให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนเกิดปัญหา ขั้นอภิปรายผล 1.ครูและนักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้ 2.ครูส่งเสริมให้นักเรียนเปรียบเทียบผลที่ได้ในกลุ่มของตนเองกับกลุ่มเพื่อน ขั้นสรุป สรุปเนื้อหาที่ได้จากการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นเชิงวิทยาศาสตร์กับการปฏิบัติตามบัตรงาน ขั้นประเมินผล 1.นักเรียนตอบคำถามหลังบทเรียน 2.ครูสังเกตพฤติกรรมการเกิดเจตคติทางวิทยาศาสตร์

ตาราง 10 (ต่อ)

ชื่อวิธี/รูปแบบการเรียนการสอน	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
7.การสอนแบบซินเนคติกส์ (Synectics) (ชาญณรงค์ ผลประเสริฐ. 2535)	1. อธิบายเงื่อนไข 2. เปรียบเทียบโดยตรง 3. เปรียบเทียบเกี่ยวกับตัวบุคคล 4. เปรียบเทียบคู่คำขัดแย้ง 5. เปรียบเทียบคำใหม่ 6. สร้างสรรค์ผลงาน
8.การสอนอ่านโดใช้เทคนิคการสร้างไดอะแกรม (อุษณีย์ วรรณจิยี. 2536)	1.ให้นักเรียนอ่านเรื่องที่กำหนด อภิปราย และทำไดอะแกรมร่วมกันกับครู 2.ปฏิบัติ โดยแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำไดอะแกรมร่วมกัน 3.ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม รายงานไดอะแกรมเป็นภาษาพูดและภาษาเขียน 4. แก้ไขไดอะแกรมร่วมกันกับครู และจดบันทึก 5.ทำกิจกรรมเสริมทักษะ เช่น เล่นเกม ร้องเพลง ทำแบบฝึกหัด
9.การแข่งขันแบบกลุ่ม (ดาราณี บางวัฒนา. 2537)	1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม 2. ให้นักเรียนภายในกลุ่มร่วมมือกันทำงาน 3. นำผลงานที่ได้มาแข่งขันกับกลุ่มอื่น
10.การใช้ชุดมินิคอร์ส (Minicourse) ในงานประดิษฐ์ (อมิตา รูปสม. 2538)	1. สะสม ทำความสะอาด และแยกประเภทวัสดุหรือเศษวัสดุ 2.เลือกใช้วัสดุ หรือเศษวัสดุในกาประดิษฐ์งานแต่ละชิ้น 3.เลือกใช้และเก็บรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ 4.ออกแบบและสร้างแบบของเล่น ของใช้ ของตบแต่ง 5.ประดิษฐ์วัสดุหรือเศษวัสดุเป็นของเล่น ของใช้ ของตบแต่ง 6.ประเมินผล คิดราคาวัสดุและประมาณราคาผลงานที่สำเร็จ

ตาราง 10 (ต่อ)

ชื่อวิธี/รูปแบบการเรียนการสอน	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
11.การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) (ชาติชาย ม่วงปฐม. 2539 ; สมพร ศิลาทอง. 2541 : นลินี ทีหอคำ .2541)	1.ชี้แจงวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งผลสัมฤทธิ์ 2.คำนวณฐานคะแนนก่อนเรียน 3.นำเข้าสู่บทเรียน เพื่อกระตุ้นเร้าความสนใจ ทบทวนความรู้ที่จำเป็น 4.ขั้นสอนเป็นขั้นที่ครูดำเนินการสอนโดยเน้นการค้นพบให้เป็นแนวทาง 5.ขั้นฝึกทักษะ เป็นขั้นที่ให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะ 6.ขั้นทดสอบหลังเรียนเป็นรายบุคคล 7.ขั้นสรุปและประเมินผล เป็นการสรุปบทเรียน
12.การใช้เทคนิคแม่แบบ (เสาวนีย์ ศรีมนตรี. 2539)	1.นำเข้าสู่บทเรียนโดยการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจอยากเรียนรู้ 2.เสนอแม่แบบ แล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นความรู้สึกเกี่ยวกับแม่แบบ 3.ให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมทางบวกของแม่แบบ 4.สรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการใช้เทคนิคแม่แบบ
13.การฝึกวิเคราะห์โจทย์ปัญหา (นิวัตร์ สังข์น้ำมนต์. 2540)	1.วิเคราะห์โจทย์ปัญหา ฝึกให้นักเรียนสังเกตและวิเคราะห์ข้อมูล ที่โจทย์กำหนดให้ กับสิ่งที่โจทย์ต้องการจะทราบ 2.หาวิธีการแก้โจทย์ปัญหา ฝึกให้นักเรียนมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการบวก การลบ การคูณ และการหาร สามารถวิเคราะห์โจทย์เพื่อเชื่อมโยงข้อมูล ตีความโจทย์ และแปลงโจทย์เป็นรูปภาพ แผนภาพ และประโยคสัญลักษณ์ 3.คิดคำนวณ ฝึกให้นักเรียนมีทักษะในการคิดคำนวณ มีความรอบคอบในการคิดคำนวณ โดยลงมือแสดงวิธีทำเพื่อหาคำตอบของโจทย์

ตาราง 10 (ต่อ)

ชื่อวิธี/รูปแบบการเรียนการสอน	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
14.การสอนโดยใช้นาฏการ (กัญจนา ทองสิงห์. 2540)	1.สร้างความสนใจให้นักเรียนมีความพร้อม และทบทวนบทเรียนเดิม 2.เตรียมการแสดง เป็นการให้แนวการเรียนรู้ การกำหนดเรื่องหรือสถานการณ์ การเตรียมตัวผู้แสดงและผู้ชม 3.ขั้นแสดง เป็นขั้นที่นักเรียนดำเนินการด้วยตนเอง ตามบทบาทหรือตามสถานการณ์ที่ได้รับมอบหมาย 4.อภิปราย แสดงความคิดเห็น และสรุปผลเกี่ยวกับการแสดง 5.ขั้นประเมินผลการแสดง
15.การสอนแบบวรรณี (สนิ เจอะสุข. 2540 : กติกา สุวรรณสมพงษ์. 2541)	1.ขั้นนำ โดยเร้าความสนใจ ฝึกสมาธิ 2.ขั้นทบทวน 3.ขั้นสอน โดยใช้กิจกรรมสร้างความเข้าใจ และเสริมความเข้าใจ 4.ขั้นสรุป 5.ขั้นสร้างเจตคติ 6.ขั้นนำไปใช้ 7.ขั้นฝึกทักษะ 8.ขั้นวัดผล
16.กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ (วิมลรัตน์ จตุรานนท์. 2540)	1.แลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2.สอนบทเรียน 3.สำรวจสถานภาพและวางแผนทำกิจกรรม 4.เลือกอ่านด้วยตนเองและการตอบสนอง 5.แลกเปลี่ยนประสบการณ์

ตาราง 10 (ต่อ)

ชื่อวิธี/รูปแบบการเรียนการสอน	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
17.การสอนแบบเทคนิคพยากรณ์ (พลศักดิ์ ฉายศิริ. 2541)	1.ขั้นนำ ได้แก่ สนทนาซักถาม ทบทวนความรู้เดิม เสนอบทเรียนใหม่โดยใช้สื่อกระตุ้น 2.ขั้นสอน ได้แก่ แบ่งกลุ่มศึกษาค้นคว้า แจกเอกสารประกอบการเรียน ระดมสมองเพื่อสร้างภาพในจินตนาการและการจำลองเหตุการณ์ในอนาคต 3. ขั้นสรุป ได้แก่ ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป 4 ขั้นประเมินผล ได้แก่ การตรวจผลงาน
18.การใช้ชุดการเรียน (วัลลิมา สงสุวรรณ์. 2541)	1.ให้รายละเอียด คำแนะนำในการใช้ชุดการเรียน 2.แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ 3.ปฏิบัติ ให้นักเรียนเรียนโดยใช้ชุดบทเรียนโดยศึกษาเนื้อหาจากบทเรียนโปรแกรม ขยายความรู้ด้วยการเล่นเกมประกอบการเรียน และทำแบบฝึกหัดด้วยตนเอง 4.ประเมินผลจากการให้นักเรียนทำแบบฝึก 5.ส่งเสริมสรุปความแม่นยำ
19.การเขียนเชิงสร้างสรรค์ (มาลียา ระวังวงศ์. 2542)	1.เขียนคำประกอบภาพ 2.เขียนวลีที่แสดงจากภาพ 3.เขียนประโยคที่แสดงจากภาพ 4.เขียนข้อความที่เป็นเรื่องราวจากภาพ
20.การฝึกอบรมตามแนวไตรสิกขา (สุรพงษ์ ชูเดช. 2542)	1.ขั้นเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นการฝึกเพื่อให้มีสามารถในการคิดแบบโยนิโสมนสิการ 2.ขั้นสร้างทัศนคติต่อวินัย เพื่อให้ผู้ฝึกมีทัศนคติที่ดีต่อวินัย 3.ขั้นไตรสิกขาเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในด้าน 1) สร้างพฤติกรรม (ศีล) 2) สร้างความสนใจในกิจกรรที่ฝึก (สมาธิ) 3) สร้างความเข้าใจ (ปัญญา)

ตาราง 10 (ต่อ)

ชื่อวิธี/รูปแบบการเรียนการสอน	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
21.การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม (ดวงใจ อินทร์จันทร์. 2543)	1.กระตุ้นให้คิด 2.รับประสบการณ์ 3.วิเคราะห์ประสบการณ์ 4.วางแผนปฏิบัติ 5.ประเมินผล 6.นำไปปฏิบัติ
22.การสอนตามทฤษฎีสรรคนิยม (เกษมศรี ภัทรภูริสกุล. 2544)	1.ชักชวน กระตุ้น หรือเร้าความสนใจของนักเรียน 2.สำรวจ/ ค้นพบ/ สร้างความรู้ด้วยตนเอง 3.นำเสนอผลการศึกษาและการแก้ปัญหา 4.ประยุกต์ / นำไปใช้

ผลจากการวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนส่วนมากมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้ จูงใจสู่บทเรียน แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ นำเสนอบทเรียนใหม่หรือจัดสถานการณ์ ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม นำเสนอผลงาน ร่วมกันเสนอแนะและวิจารณ์ สรุปบทเรียน และการนำไปใช้

ผลการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา

ผลจากการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้ โดยพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนามาจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี ที่มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน กับรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนามาจากผลการสังเคราะห์งานวิจัย ที่เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยมเป็นหลัก ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก นักเรียนมีบทบาทในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม มุ่งสร้างให้นักเรียนมีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้รูปแบบการสอนที่ใช้กระบวนการทางสังคม ซึ่งผลจากการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา มีดังนี้

ตาราง 11 ผลการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมแก่การนำไปใช้

รายการ	จำนวน (31 คน)	ร้อยละ
ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม		
ระดับชั้นเรียนที่สอน		
ประถมศึกษาปีที่ 1	5	16.1
ประถมศึกษาปีที่ 2	4	12.9
ประถมศึกษาปีที่ 3	5	16.1
ประถมศึกษาปีที่ 4	6	19.4
ประถมศึกษาปีที่ 5	5	16.1
ประถมศึกษาปีที่ 6	6	19.4
ประสบการณ์ในการสอนระดับประถมศึกษา		
10 – 14 ปี	5	16.1
15 – 19 ปี	5	16.1
20 – 24 ปี	15	48.5
25 – 29 ปี	5	16.1
30 – 34 ปี	1	3.2
รูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมแก่การนำมาใช้		
ในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด		
รูปแบบที่ได้จากการศึกษาทฤษฎี	8	25.8
รูปแบบที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย	22	71.0
ทั้งสองแบบผสมกัน	1	3.2

ตาราง 11 ผลจากการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้ในระดับประถมศึกษา พบว่าครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นในแต่ละระดับชั้นมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือมีจำนวน 4 – 6 คน และส่วนมาก (ร้อยละ 48.5) มีประสบการณ์ในการสอนระดับประถมศึกษาอยู่ระหว่าง 20 – 24 ปี ครูส่วนมาก (ร้อยละ 71.0) มีความเห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมแก่การนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนคือรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้มาจากการสังเคราะห์งานวิจัย ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน โดยได้แสดงเหตุผล ดังนี้

1. เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับธรรมชาติของการจัดชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา ดังเช่นครูผู้สอนบางคนแสดงความคิดเห็นว่า

"ในธรรมชาติของนักเรียนประถมศึกษาในแต่ละห้องเรียนย่อมมีเด็กที่มีความสามารถแตกต่างกัน ถ้านักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม จะเกิดการเรียนเรียนรู้ร่วมกัน และช่วยเหลือกัน"

"เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมแก่การนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษามากที่สุด และสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน"

"เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้มาจากการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัย ที่สามารถพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ได้"

"การให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันทำให้สามารถพัฒนาด้านสติปัญญา และจิตพิสัย ทำให้ไม่เบื่อ เรียนได้อย่างมีความสุข"

2. เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่สามารถนำมาใช้ได้ในสถานการณ์จริง โดยครูบางท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้จากการศึกษาเชิงทฤษฎี ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่จัดให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละรูปแบบว่า

"การจัดการเรียนการสอนโดยแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มตามรูปแบบการเรียนรู้นั้นในทางปฏิบัติแล้วคงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก เนื่องจากข้อจำกัดหลายอย่าง เช่น ภาระงานของผู้สอน ความพร้อมในด้านสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน ถ้าทำได้ก็คงจะเหนื่อยน่าดู การเตรียมสื่อต่าง ๆ นั้น บางครั้งครูไม่สามารถทำได้ทุกกิจกรรม เพราะในวันหนึ่ง ๆ ครูต้องสอนทุกวิชาในแต่ละวัน อีกทั้งยังต้องมีงานอื่น ๆ ที่ต้องทำอีกมากมาย ซึ่งเป็นทั้งครู หมอ ทนายความ กรรมการ ฯลฯ ถ้าท่านเคยเป็นครูท่านคงจะทราบดี"

3.เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องกับการดำรงชีวิตในสังคมของนักเรียน ซึ่งต้องมีการอยู่ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่ ดังเช่น ครูได้แสดงความคิดเห็นว่า

"เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เปิดให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กัน ได้เรียนรู้ร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เด็กเก่ง ปานกลาง ได้ช่วยเหลือเด็กอ่อนกว่า เป็นการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน มีความเอื้ออาทรต่อกันทั้งสองฝ่าย เด็กอ่อนมีความมั่นใจว่าจะไม่ถูกทอดทิ้ง มีแรงกระตุ้นมีกำลังใจที่จะตั้งใจเรียน เด็กเก่งก็จะเกิดความภูมิใจที่ได้คอยช่วยเหลือแนะนำเพื่อน ทำให้ไม่เกิดช่องว่างระหว่างเพื่อน"

"สังคมมนุษย์ในปัจจุบันเห็นว่ามีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน เกิดช่องว่างในด้านความคิด เศรษฐกิจและการเมือง ถ้าหากมุ่งมั่น ให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ไม่มีการเหลื่อมล้ำ มีความเอื้ออาทรต่อกัน การร่วมมือกันจะทำให้สังคมสงบสุข"

"เด็กแต่ละคนได้แบ่งการทำหน้าที่ เป็นการเตรียมตัวเด็กนักเรียนเพื่อเข้าสู่สังคมในสังคมแยกกันอยู่ไม่ได้"

"เด็กได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ปัญหา คือทำให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เป็นการปลูกฝังให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม เอื้ออาทรต่อกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะนำไปสู่ความสงบสุขของสังคม"

ผลจากการสอบถามคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา พบว่าครูผู้สอนส่วนมากได้แสดงความคิดเห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย คือ รูปแบบการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยมเป็นหลัก นักเรียนมีบทบาทในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ส่วนผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก และใช้รูปแบบการสอนที่ใช้กระบวนการทางสังคมเป็นประเด็นหลัก เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมแก่การนำไปใช้ที่สุด

ผลการวิเคราะห์หลักสูตร

ผลการจากวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) คู่มือครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สามารถจัดทำกำหนดกำหนดการสอน ได้ดังนี้

ตาราง 12 กำหนดการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545
จำนวน 80 ชั่วโมง (4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์)

สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
ชาติไทยของเรา ลักษณะการแต่งกาย กิริยามารยาท ธงชาติ เพลงชาติไทย	5
พระมหากษัตริย์ พระราชกรณียกิจ การแสดงความเคารพ เพลงสรรเสริญพระบารมี วันเฉลิมพระชนมพรรษา	7
พระพุทธศาสนา พระรัตนตรัย พุทธประวัติ วัด การปฏิบัติตนของพระสงฆ์	5
สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม	8

ตาราง 12 (ต่อ)

สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
ลักษณะที่ปรากฏ หรือสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของเล่น ของใช้ในชีวิตประจำวัน และจำแนกวัสดุเป็นกลุ่ม	6
การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับวัสดุ เมื่อบีบ บิด ทุบ ดัด ดึง ทำให้ร้อนขึ้น หรือ ทำให้เย็นลง รวมทั้งอันตรายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของวัสดุ และการนำ ไปใช้ประโยชน์	8
รายรับรายจ่ายของตนเองและครอบครัว	5
บทบาทหน้าที่ของตนเอง และครอบครัวในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภคอย่างฉลาด คุ้มค่า และมีคุณธรรม	6
การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด	5
เข้าใจระบบ และวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปใช้ในชีวิต ประจำวันได้	5
การทำงานที่ก่อให้เกิดรายได้ทั้งการผลิต และการบริการ	5
การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า และบริการ	5
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัวและชุมชน	5
ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาว ความสำคัญของดวงอาทิตย์ที่เป็น แหล่งพลังงานของโลก	5
ข่าวเหตุการณ์ วันสำคัญ	สอนทุกวัน

ตาราง 13 กำหนดการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 80 ชั่วโมง (4 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์)

สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
ชาติไทยของเรา ลักษณะการแต่งกาย กิริยามารยาท ธงชาติ เพลงชาติไทย	5
พระมหากษัตริย์ พระราชกรณียกิจ การแสดงความเคารพ เพลงสรรเสริญ พระบารมี วันเฉลิมพระชนมพรรษา	7
พระพุทธศาสนา พระรัตนตรัย พุทธประวัติ วัด การปฏิบัติตนของพระสงฆ์	5
สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความหมาย การจัดประเภท ความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อม แต่ละประเภท	5

ตาราง 13 (ต่อ)

สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
พืช ได้แก่ ส่วนประกอบของพืช การจัดจำแนกประเภทของพืช ประโยชน์ของพืช การปลูกพืชและการบำรุงรักษา	7
สัตว์ ได้แก่ การจัดประเภท ประโยชน์ โทษ การเลี้ยงและการดูแลสัตว์	5
ลักษณะที่ปรากฏ หรือสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของเล่น ของใช้ในชีวิตประจำวัน และจำแนกวัสดุเป็นกลุ่ม	6
การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับวัสดุ เมื่อบีบ บิด ทุบ ดัด ดึง ทำให้ร้อนขึ้น หรือทำให้เย็นลง รวมทั้งอันตรายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของวัสดุ และการนำไปใช้ประโยชน์	6
รายรับรายจ่ายของตนเองและครอบครัว	5
บทบาทหน้าที่ของตนเอง และครอบครัวในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภคอย่างฉลาด คุ้มค่า และมีคุณธรรม	5
การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด	5
ระบบ และวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4
การทำงานที่ก่อให้เกิดรายได้ทั้งการผลิต และการบริการ	4
การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า และบริการ	4
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัวและชุมชน	4
ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาว ความสำคัญของดวงอาทิตย์ที่เป็นแหล่งพลังงานของโลก	4
ข่าวเหตุการณ์ วันสำคัญ	สอนทุกวัน

ตาราง 14 กำหนดการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 100 ชั่วโมง (5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์)

สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
ภูมิศาสตร์ จำนวนประชากร ระบบและการแบ่งเขตการปกครอง	6
การดำรงชีวิตของคนไทยในท้องถิ่น และในภาคต่าง ๆ ศาสนาการแต่งกาย วัฒนธรรม ประเพณี	6
ประวัติศาสตร์สุโขทัย	5
ศาสนาในประเทศไทย พระพุทธศาสนา	5

ตาราง 14 (ต่อ)

สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
พระมหากษัตริย์	5
สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความหมาย การจัดประเภท ความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมแต่ละประเภท	8
ความร้อนและแสงสว่าง แหล่งกำเนิดความร้อน ประโยชน์และโทษของความร้อน	7
เสียงและการเกิดเสียง ตัวกลางนำเสียง ประโยชน์และโทษของเสียง องค์ประกอบที่ช่วยเกิดเสียง	7
แรง แรงเสียดทาน แรงโน้มถ่วง แรงลม แรงน้ำ	7
สารเคมี สารเคมีที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การถนอมอาหาร เชื้อเพลิง การเลือกใช้เชื้อเพลิง ประโยชน์และโทษของเชื้อเพลิง	8
การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด	5
บทบาทหน้าที่ของตนเอง และครอบครัวในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภคอย่างฉลาด คุ้มค่า และมีคุณธรรม	5
ระบบ และวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	5
การทำงานที่ก่อให้เกิดรายได้ทั้งการผลิต และการบริการ	5
การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า และบริการ	5
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัวและชุมชน	5
ระบบสุริยะจักรวาล ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาว	6
ข่าว เหตุการณ์ และวันสำคัญ	สอนทุกวัน

ตาราง 15 กำหนดการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545
จำนวน 100 ชั่วโมง (5 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์)

สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
ศาสนาในประเทศไทย พระพุทธศาสนา	5
พระมหากษัตริย์	4
ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ	11

ตาราง 15 (ต่อ)

สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
สมบัติต่าง ๆ ของสารในสถานะของแข็ง ของเหลว แก๊ส จัดจำแนกสารเป็นกลุ่ม หรือเกณฑ์อื่นที่กำหนด	8
สารต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สมบัติ และการนำสารแต่ละประเภทไปใช้ประโยชน์ สามารถเลือกใช้สารเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย	8
ความร้อนและแสงสว่าง เทอร์มอมิเตอร์ ความร้อนและอุณหภูมิ พลังงานจากดวงอาทิตย์	10
เสียง การกำเนิดเสียง ความดัง ระดับของเสียง เสียงดนตรี หูและการได้ยิน	8
แรงแม่เหล็ก เครื่องกล แรงลม แรงน้ำ แรงดัน	5
การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด	5
บทบาทหน้าที่ของตนเอง และครอบครัวในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภคอย่างฉลาด คุ้มค่า และมีคุณธรรม	5
ระบบ และวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	5
การทำงานที่ก่อให้เกิดรายได้ทั้งการผลิต และการบริการ	5
การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า และบริการ	5
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัวและชุมชน	5
ระบบสุริยะที่ประกอบไปด้วยดวงอาทิตย์ และดาวบริวาร	5
ความสัมพันธ์ระหว่างดวงอาทิตย์ โลก และดวงจันทร์ ที่ทำให้เกิดกลางวัน กลางคืน ทิศ และปรากฏการณ์ขึ้นตกของดาว ข้างขึ้น ข้างแรม ฤดูกาล สุริยุปราคา จันทรุปราคา	6
ข่าว เหตุการณ์ วันสำคัญ	สอนทุกวัน

ตาราง 16 กำหนดการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545
จำนวน 120 ชั่วโมง (6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์)

สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรในครอบครัว ห้องเรียน โรงเรียน หรือชุมชน และปัญหาประชากรในชุมชนพร้อมทั้งเสนอแนวทางในการป้องกันแก้ไข	7
กิจกรรมที่ต้องทำร่วมกันในห้องเรียน และโรงเรียน การเมืองการปกครองในหมู่บ้าน ชุมชน และประเทศ การปกครองระบอบประชาธิปไตย และกฎหมายต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน	7
ความหมายของสสาร และพลังงาน	3
สมบัติต่าง ๆ ของสารในสถานะของแข็ง ของเหลว แก๊ส จัดจำแนกสารเป็นกลุ่ม หรือเกณฑ์อื่นที่กำหนด	8
สารต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สมบัติ และการนำสารแต่ละประเภทไปใช้ประโยชน์ สามารถเลือกใช้สารเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย	8
แสง แหล่งกำเนิดแสง ประโยชน์และโทษของแสง ทัศนูปกรณ์ แสงและดวงตา ปรากฏการณ์ธรรมชาติของแสง	8
เสียง การกำเนิดเสียง การเดินทางของเสียง เสียงสูง เสียงต่ำ หูและการฟัง	8
ไฟฟ้า ไฟฟ้าสถิต ตัวนำและฉนวนไฟฟ้า วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย ประโยชน์และโทษของไฟฟ้า การใช้ไฟฟ้า	10
การเกิดเมฆ ชนิดของเมฆ การเกิดหมอก น้ำค้าง ฝน และลูกเห็บ รวมทั้งผลของปรากฏการณ์เหล่านั้น	3
อุณหภูมิ ความชื้น และความดันของบรรยากาศ สภาพภูมิประเทศที่มีผลต่อวัฏจักรของน้ำ	3
การเกิดลม การใช้ประโยชน์จากพลังงานลม	3
การแยกสารบางชนิดที่ผสมกัน โดยการร่อน การตกตะกอน การกรอง การระเกิด หรือการระเหยแห้ง	5
ความดันของอากาศ และความดันในของเหลว แรงลอยตัวในของเหลวมีผลทำให้วัตถุจม หรือลอย	3
แรงเสียดทานเป็นแรงด้านการเคลื่อนที่ของวัตถุ และตัวอย่างแรงเสียดทานจากสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	5
ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3

ตาราง 16 (ต่อ)

สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
หลักการเบื้องต้นในการใช้เทคโนโลยี และการแข่งขันที่มีต่อการผลิตสินค้าและการบริการที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกได้	5
เศรษฐกิจพอเพียง และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	3
ระบบ และวิธีการของสหกรณ์	3
ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการทำงานทั้งการผลิตและการบริการ	3
บทบาทของการใช้เงินในระบบเศรษฐกิจ การตลาด ธนาคาร สถาบันการเงิน	5
ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ผลของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ผลของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมโดยธรรมชาติและโดยมนุษย์ การดูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	5
ระบบสุริยะที่ประกอบไปด้วยดวงอาทิตย์ และดาวบริวาร ความสัมพันธ์ระหว่างดวงอาทิตย์ โลก และดวงจันทร์ ที่ทำให้เกิดกลางวัน กลางคืน ทิศ และปรากฏการณ์ขึ้นตกของดาว ข้างขึ้น ข้างแรม ฤดูกาล สุริยุปราคา จันทรุปราคา	7
ประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	5
ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ของชุมชน หรือที่สนใจ วันสำคัญในโอกาสต่าง ๆ – วันประถมศึกษา วันลอยกระทง วันขึ้นปีใหม่ วันเด็ก วันตรุษจีน วันมาฆบูชา	สอนทุกวัน

ตาราง 17 กำหนดการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545
จำนวน 120 ชั่วโมง (6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์)

สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรในครอบครัว ห้องเรียน โรงเรียน หรือชุมชน และปัญหาประชากรในชุมชน แนวทางในการป้องกันแก้ไข	6
กิจกรรมที่ต้องทำร่วมกันในห้องเรียน และโรงเรียน การเมืองการปกครองในหมู่บ้าน ชุมชน และประเทศ การปกครองระบอบประชาธิปไตย และกฎหมายต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน	7
สารต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สมบัติ และการนำสารแต่ละประเภทไปใช้ประโยชน์ สามารถเลือกใช้สารเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย	6

ตาราง 17 (ต่อ)

สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
สมบัติของสสาร ความร้อน การนำความร้อน การพาความร้อน การแผ่รังสี การวัดอุณหภูมิ	6
การเปลี่ยนแปลงของสสาร	8
แสง แสงขาว ปรากฏการณ์ธรรมชาติของแสง เลนส์ ปริซึม ดวงตาและการมองเห็น	6
ทดลอง อภิปราย และอธิบายได้ว่าเสียงเกิดจากการสั่นของวัตถุ เสียงเคลื่อนที่ได้ต้องอาศัยตัวกลาง เสียงสูง เสียงต่ำขึ้นอยู่กับความถี่ในการสั่นของแหล่งกำเนิด เสียงดังมีพลังงานมากกว่าเสียงเบา เมื่อฟังเสียงดังมาก ๆ และฟังเป็นเวลานานจะเป็นอันตรายต่อหู	5
ไฟฟ้า ตัวนำและฉนวนไฟฟ้า วงจรไฟฟ้า ประโยชน์และโทษของไฟฟ้า การใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดและปลอดภัย	8
สมบัติวัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับความยืดหยุ่น ความแข็ง ความเหนียว การนำความร้อน การนำไฟฟ้า และการนำวัสดุไปใช้ในชีวิตประจำวัน	5
การเกิดเมฆ ชนิดของเมฆ การเกิดหมอก น้ำค้าง ฝน และลูกเห็บ รวมทั้งผลของปรากฏการณ์เหล่านั้น	3
อุณหภูมิ ความชื้น และความดันของบรรยากาศและอธิบายองค์ประกอบเหล่านี้ รวมทั้งสภาพภูมิประเทศที่มีผลต่อวัฏจักรของน้ำ	3
การเกิดลม การใช้ประโยชน์จากพลังงานลม	3
วิธีการแยกสารบางชนิดที่ผสมกัน โดยการร่อน การตกตะกอน การกรอง การระเกิด หรือการระเหยแห้ง	5
ความดันของอากาศ และความดันในของเหลว แรงลอยตัวในของเหลวมีผลทำให้วัตถุจม หรือลอย	3
แรงเสียดทาน แรงดัน แรงลม แรงน้ำ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	5
ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3
หลักการเบื้องต้นในการใช้เทคโนโลยี และการแข่งขันที่มีต่อการผลิตสินค้าและการบริการที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกได้	5

ตาราง 17 (ต่อ)

สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
ระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	6
ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการทำงานทั้งการผลิตและการบริการ	3
บทบาทของการใช้เงินในระบบเศรษฐกิจ การตลาด ธนาคาร สถาบันการเงิน	5
ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ผลของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ผลของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมโดยธรรมชาติและโดยมนุษย์ การดูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	5
ระบบสุริยะที่ประกอบไปด้วยดวงอาทิตย์ และดาวบริวาร ความสัมพันธ์ระหว่างดวงอาทิตย์ โลก และดวงจันทร์ ที่ทำให้เกิดกลางวัน กลางคืน ทิศ และปรากฏการณ์ขึ้นตกของดาว ข้างขึ้น ข้างแรม ฤดูกาล สุริยุปราคา จันทรุปราคา	7
ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอวกาศ ที่ทำให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัตถุท้องฟ้า และประโยชน์ของเทคโนโลยี	3
ประเทศเพื่อบ้าน (ตามความสนใจของนักเรียน)	4
ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ของชุมชน หรือที่สนใจ วันสำคัญในโอกาสต่าง ๆ – วันประถมศึกษา วันลอยกระทง วันขึ้นปีใหม่ วันเด็ก วันตรุษจีน วันมาฆบูชา	สอนทุกวัน

กำหนดการสอนที่ผู้วิจัยและครูผู้สอนในแต่ละระดับชั้นได้ร่วมกันจัดทำในครั้งนี้เป็นเพียงแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้งเท่านั้น ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนจริงนั้นบางครั้งอาจมีการปรับเปลี่ยนให้เกิดความเหมาะสมทั้งในเรื่องของเวลา รายละเอียดของเนื้อหาสาระให้มีความสอดคล้องกับสภาพของชุมชน วิถีชีวิต ความต้องการและความสนใจของนักเรียน

ผลการศึกษาข้อมูลด้านนักเรียน

ผลการศึกษาข้อมูลด้านนักเรียน ในด้านเพศ อายุ อาชีพผู้ปกครอง และรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนักเรียน ซึ่งผลการศึกษามีดังนี้

ตาราง 18 จำนวนนักเรียนแยกตามระดับชั้น เพศ อายุ อาชีพผู้ปกครอง และรูปแบบการเรียนรู้

รายการ	ระดับชั้น						
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	รวม (ร้อยละ)
1.เพศ							
- ชาย	14	8	10	10	6	16	64 (57.7)
- หญิง	9	9	4	6	13	6	47 (42.3)
2.อายุ							
- 7 ปี	21	1	0	0	0	0	22 (19.8)
- 8 ปี	2	12	2	0	0	0	16 (14.4)
- 9 ปี	0	4	12	0	0	0	16 (14.4)
- 10 ปี	0	0	0	16	2	0	18 (16.2)
- 11 ปี	0	0	0	0	16	0	16 (14.4)
- 12 ปี	0	0	0	0	1	22	23 (20.8)
3.อาชีพผู้ปกครอง							
- รับจ้าง	13	16	13	11	16	10	79 (71.2)
- ทำไร่	10	1	0	4	3	9	27 (24.3)
- ค้าขาย	0	0	1	1	0	2	4 (3.6)
- ช่างซ่อมรถ	0	0	0	0	0	1	1 (0.9)
4.รูปแบบการเรียนรู้							
- แบบหลีกเลี่ยง	1	0	0	0	0	0	1 (0.9)
- แบบพึ่งพา	11	7	4	5	5	4	43 (38.7)
- แบบร่วมมือ	11	8	10	10	11	17	60 (54.1)
- แบบแข่งขัน	0	1	0	0	3	0	4 (3.6)
- แบบอิสระ	0	1	0	1	0	1	3 (2.7)

จากตาราง 18 พบว่านักเรียนส่วนมากร้อยละ 58.7 เป็นนักเรียนชาย ส่วนระดับอายุจะไล่เรียงตามระดับชั้น ซึ่งมีอายุระหว่าง 7 ถึง 12 ปี นักเรียนส่วนมากร้อยละ 71.2 มีผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง และจากการที่ให้นักเรียนทำแบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้พบว่านักเรียนส่วนมากร้อยละ 54.1 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ รองลงมาร้อยละ 38.7 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา ร้อยละ 3.6 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขัน ร้อยละ 2.7 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ และร้อยละ 0.9 (จำนวน 1 คน) มีรูปแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีปัญหาในด้านครอบครัวและด้านร่างกาย คือมีความพิการที่แขน (แขนขวาโก่ง) และเมื่อพูดคุยกับนักเรียนคนนี้พบว่าจากสภาพร่างกายดังกล่าวทำให้ทำงานต่าง ๆ ไม่ทันหรือเหมือนกับเพื่อนจึงทำให้เขารู้สึกไม่อยากเรียน ผู้วิจัยจึงปรึกษากับครูประจำชั้นเพื่อหาทางแก้ไขและช่วยเหลือนักเรียนผู้นี้เป็นพิเศษต่อไป

ผลการศึกษาข้อมูลด้านชุมชน

ผลการศึกษาข้อมูลด้านชุมชนเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ สภาพและวิถีชีวิต ความคิดเห็น ความต้องการของชุมชนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน และข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน มีดังนี้

ข้อมูลโดยทั่วไปของชุมชน

โรงเรียนบ้านหนองเขมรตั้งอยู่ในเขตชุมชนตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม มีพื้นที่ประมาณ 21 ตารางกิโลเมตร รับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่บริการ 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 9 จำนวนครัวเรือนประมาณ 270 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 2,180 คน ซึ่งประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

สภาพภูมิประเทศ โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม มีคลองธรรมชาติและคลองชลประทานไหลผ่านจึงทำให้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม

สภาพและวิถีชีวิต

ผลจากการสำรวจการประกอบอาชีพของประชากรในชุมชน มีดังนี้ *

1. ทำไร่อ้อย	ร้อยละ 80
2. รับจ้าง	ร้อยละ 9
3. ปลูกผัก เช่น ผักกาด คะน้า หน่อไม้ฝรั่ง	ร้อยละ 5
4. ทำนา	ร้อยละ 3
5. เลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ไก่	ร้อยละ 2
6. อื่น ๆ เช่น ค้าขาย	ร้อยละ 1

* ที่มา การสำรวจข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่าสภาพและวิถีชีวิตของคนในชุมชนมีความผูกพันกับอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก โดยเฉพาะการทำไร่อ้อย

แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

จากการสำรวจ และสอบถามจากผู้นำชุมชน พบว่าในชุมชนมีแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนครั้งนี้มีดังนี้

1. พระภิกษุ และสำนักสงฆ์หนองเขมร
2. สถานีอนามัยบ้านหนองเขมร
3. การทำสวนผักปลอดสารพิษ
4. การทำไร่นาสวนผสม
5. กลุ่มแม่บ้าน ได้ประกอบกิจกรรมถนอม และแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร
6. การจักสานสิ่งของเครื่องใช้จากก้านมะพร้าว ไม้ไผ่ ผักตบชวา

จากการศึกษาข้อมูลในด้านชุมชนทำให้ ผู้วิจัยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในครั้งนี้ ได้ดังนี้

1. การจัดเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตของนักเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมในการทำสวนผัก
2. การนำแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ความคิดเห็น ความต้องการของชุมชนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน และข้อเสนอแนะ

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความคิดเห็น ความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และข้อเสนอแนะ พอสรุปได้ ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองและผู้นำชุมชน พบว่าผู้ปกครองและผู้นำชุมชนไม่สามารถให้ข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องในโรงเรียน ดังที่ผู้ปกครองคนหนึ่งกล่าวว่า

"ไอ้เรื่องการเรียนการสอนในโรงเรียนผมไม่รู้เรื่องหรอก เพราะไอ้ผมมันต้องทำมาหากิน ไม่เคยเข้ามายุ่งเกี่ยวกับทางโรงเรียนเขาหรอก"

2. ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่าผู้ปกครองมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน โดยผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นว่านักเรียนที่ขาดจิตพิสัยในการเรียนรู้ คือนักเรียนไม่มีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่ค่อยอยากมาโรงเรียน ไม่สนใจที่จะอ่านหนังสือ ดังเช่นผู้ปกครองกล่าวว่า

"ก็รู้สึกว่ามันไม่ค่อยตั้งใจเรียน กลับมาบ้านมันก็เล่น พวกการบ้านก็ไม่อยากสนใจ ไม่อยากจะทำ ไม่เอออออะไรเลย และตอนเช้าในความรู้สึกของผมมอง ๆ ดู เหมือนกับว่ามันไม่อยากจะไปโรงเรียนเลยต้องบังคับขู่เข็ญให้มันไป มันถึงอยากจะไป "

"รู้สึกว่าเด็กมันจะเบื่อการเรียน คงเป็นสาเหตุที่มันไม่ชอบเรียน พูดง่าย ๆ ก็คือมันไม่ชอบเรียน"

"ใช่ครับ คือว่าตอนเช้าตื่นขึ้นมาเขาไม่อยากจะมาโรงเรียนเลยครับ คือต้องพยายามเข็นให้อยากมาเรียน"

"เด็กในปัจจุบันนี้รู้สึกว่าการใฝ่ในการเรียนน้อยลงกว่าเด็กแต่ก่อน แต่ตรงนี่ผมมองว่ามันเป็นเกี่ยวกับเรื่องเครื่องอำนวยความสะดวกอะไรมันจะมาก กลับไปเด็กจะไม่ค่อยสนใจพอกลับจากโรงเรียนไปก็จะสนใจทีวีอะไรพวกนี้ "

"นี่ไม่ใช่เป็นเฉพาะกับเด็กที่บ้านนะ ผมถามเพื่อน ๆ ก็เหมือนกันเปี๊ยบเลย คือ เช้าขึ้นมาดูการ์ตูน วุ่นวายกับทางบ้านมากจะต้องเรื่องนั้นเรื่องนี้ ก่อนเช้านั้นที่เด็กจะมาโรงเรียนเหมือนผู้ปกครองมาด้วย ต้องเตรียมนี่เตรียมโน้นทุกอย่างต้องเตรียมให้เขาหมด เขาแทบจะไม่ขวนขวาย จะเป็นกันแทบทุกคน"

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่าผู้ปกครองพบว่ามีผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นว่าโรงเรียนเรียนจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับนักเรียน ดังเช่น

จัดการเรียนการสอนที่ยากเกินไป "คงคิดว่าการเรียนคงจะเป็นเรื่องยากสำหรับเขา คิดว่ามันยากเกินไปสำหรับเขา"

นักเรียนเรียนไม่รู้เรื่อง "ถ้านักเรียนเรียนได้รู้เรื่อง เขาคงอยากจะอ่านหนังสือเองบ้าง"

2.3 ความต้องการเกี่ยวกับการหาแนวทางเพื่อพัฒนาจิตพิสัยในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่าผู้ปกครองมีความต้องการให้ทางโรงเรียนหาแนวทางเพื่อพัฒนาจิตพิสัยในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ดังผู้ปกครองกล่าวว่า

"คือจะต้องให้การเรียน พยายามมีสิ่งที่ดึงให้เขาอยากมาเรียน ให้มันสนใจเรียนมากกว่าเดิม "

"อยากให้มีการโน้มน้าวใจอยากให้นักเรียนอยากมาเรียน บางทีครูอาจจะดุ ทำให้นักเรียนไม่ค่อยอยากจะมาเรียน บางที่ครูอาจสอนแบบติด ๆ กัน เด็กมันเลยเบื่อบางทีอาจให้ครูมีเวลาว่างให้นักเรียนบ้าง รู้สึกให้ครูสร้างแรงดึงดูดใจอยากให้มาเรียน"

"ดูจากตอนเช้าเด็กไม่ค่อยอยากจะไปโรงเรียน ถ้าโรงเรียนมีอะไรจูงใจอยากให้เขาอยากจะไปโรงเรียน เขาถึงอยากจะไปครับ"

"ก็คิดว่าตอนนี้การเรียนเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับตอนนี้ คืออยากให้เขามาเรียน อยากให้ทันสังคม ไม่อยากให้เขาตกต่ำ เรียกว่าไอ้คนไม่รู้การศึกษา "

"ก็คืออยากให้ทางโรงเรียน หาแรงดึงดูดใจ หรือทำอย่างไรก็ได้ให้เด็ก ๆ ทุกคน ไม่สักแต่ว่าลูกผม ทำอย่างไรก็ได้ทำให้เขาอยากมาโรงเรียน ห้องเรียนคือแหล่งที่มีความรู้นะครับ ขอฝากไว้แค่นี้นะครับ"

จากคำสัมภาษณ์ผู้ปกครองอาจสรุปได้ว่า ปัญหาที่ผู้ปกครองพบก็คือนักเรียนขาดจิตพิสัยในการเรียนรู้ ทางโรงเรียนจัดการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับนักเรียน และผู้ปกครองมีความต้องการที่จะให้ทางโรงเรียนหาแนวทางในการเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ซึ่งประเด็นต่าง ๆ นี้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

การออกแบบรูปแบบการเรียนการสอน

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา โดยมีขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนรวม 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 จูงใจเข้าสู่บทเรียน

ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ

ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

4.1 ตั้งเป้าหมายของกลุ่ม

4.2 แบ่งภาระหน้าที่

4.3 ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

4.4 สร้างสรรค์ผลงาน

4.5 ประเมิน ปรับปรุง และชื่นชมกับผลงาน

ขั้นที่ 5 นำเสนอผลงาน

ขั้นที่ 6 ร่วมกันเสนอแนะและวิจารณ์

ขั้นที่ 7 นำไปใช้

ขั้นที่ 1 จูงใจเข้าสู่บทเรียน

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนได้เตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย เช่น การร้องเพลง การเล่นเกม การเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมุติ การสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน การยกกรณีตัวอย่าง

ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ครูบอกวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนในแต่ละครั้งให้นักเรียนทราบ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและเสริมแรงให้นักเรียนได้รู้ว่าตนเองจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง และเมื่อเรียนในครั้งนั้นแล้วตนเองจะมีความรู้ ความสามารถ หรือเกิดการเรียนรู้ในเรื่องใด

ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนการนำเสนอบทเรียนใหม่หรือจัดสถานการณ์ให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ บทบาทสำคัญอยู่ที่ผู้สอนที่จะต้องเป็นผู้นำหรือผู้ที่คอยกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นการสาธิต การอธิบาย การบรรยาย การบอกว่าจะให้นักเรียนทำอะไรอย่างไร

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งจากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มสามารถเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดความรู้ ความสามารถ และจิตพิสัยใน

การเรียนรู้ได้ดี และผลของการสอบถามความคิดเห็นของผู้สอนในระดับประถมศึกษา พบว่า การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มมีความเหมาะสมแก่การจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษามากที่สุด และจากการสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่านักเรียนในระดับประถมศึกษาส่วนมากมีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน และมีบางส่วนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา คือชอบได้รับความช่วยเหลือจากผู้สอนหรือเพื่อน ดังนั้นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้นักเรียนเกิดจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียนก็คือ การให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม ซึ่งหลังจากที่นักเรียนสามารถแบ่งกลุ่มได้แล้ว นักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ตั้งเป้าหมายของกลุ่ม เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ประเมินศักยภาพเบื้องต้นของตน แล้วกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานของตนว่ามีความสามารถมากน้อยเพียงใด ซึ่งการตั้งเป้าหมายในการทำงานของกลุ่มนั้นอาจเป็นทั้งการกำหนดเป้าหมายในเชิงปริมาณ เช่น การกำหนดจำนวนของสิ่งของที่จะสามารถสำรวจได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือการกำหนดเป้าหมายในเชิงคุณภาพ เช่น การกำหนดว่ากลุ่มของตนนั้นสามารถปฏิบัติงานที่กำหนดได้หรือไม่ เป็นต้น

4.2 แบ่งภาระหน้าที่ ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่นักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งภาระหน้าที่ในการทำงานของสมาชิกแต่ละคนว่าใครมีบทบาทหน้าที่อะไร

4.3 ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนได้ลงมือปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

4.4 สร้างสรรค์ผลงานขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนนำผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนมารวบรวมเพื่อสร้างสรรค์เป็นผลงานของกลุ่ม เช่น ตกแต่งผลงานของกลุ่มตนเองให้สวยงาม โดยการวาดภาพระบายสี การประดิษฐ์ตบแต่งเพิ่มเติม

4.5 ประเมิน ปรับปรุง และชื่นชมกับผลงาน ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มประเมินผลงานของกลุ่มตนเอง เช่น การเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด พร้อมทั้งร่วมกันเพื่ออภิปรายถึงสิ่งที่ประทับใจ สิ่งที่น่าชื่นชม และสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขจากการการปฏิบัติงานครั้งนั้น

ขั้นที่ 5 นำเสนอผลงาน

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ให้แต่ละกลุ่มได้ออกมานำเสนอผลงานของตน เช่น การออกมารายงานหน้าชั้นเรียน การจัดแสดง การแลกเปลี่ยนผลงานกับกลุ่มอื่น ๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 6 ร่วมกันเสนอแนะและวิจารณ์

ขั้นนี้ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ครูและนักเรียนร่วมกันวิจารณ์ผลงานของแต่ละกลุ่ม และร่วมกันให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงผลงานของแต่ละกลุ่ม

ขั้นที่ 7 นำไปใช้

ขั้นนี้ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ครู และนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อสรุปบทเรียน สิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ และการนำประสบการณ์เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ

นอกจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนดังกล่าวขั้นต้นแล้ว ในการกำหนดเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนการสอน ควรให้มีความสอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ และเป็นประโยชน์แก่นักเรียน ที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง มีการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก โดยคำนึงถึงระดับสติปัญญาของนักเรียน มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้การประเมินตามสภาพจริง ซึ่งเป็นการประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาสาระ และการจัดการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมิน เช่น การกำหนดเกณฑ์ การตัดสินผล และได้รับรู้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาตนเอง ที่มีความครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้แต่ละด้าน

เมื่อออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาทฤษฎี การสังเคราะห์งานวิจัย การวิเคราะห์หลักสูตร การสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา การศึกษา ข้อมูลด้านนักเรียนและด้านชุมชนแล้ว ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการเรียนการสอนไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ และการนำไปทดลองใช้ ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนมีดังนี้

1. ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ
2. ผลการนำไปทดลองใช้

ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเรียนการสอน และตัวอย่างแผนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาจำนวนตรวจสอบคุณภาพ ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพ มีดังนี้

ตาราง 19 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
1. รูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้	1.0
2. รูปแบบการเรียนการสอนมีความสะดวกแก่การนำไปใช้	1.0
3. รูปแบบการเรียนการสอนมีความชัดเจน	1.0
4. รูปแบบการเรียนการสอนนี้สามารถพัฒนานักเรียนทั้งในด้านสติปัญญา จิตพิสัย และการนำไปใช้	1.0
5. ทุกองค์ประกอบของแผนการสอนมีความสอดคล้องกัน	1.00
6. ความคิดรวบยอดมีความชัดเจน	0.75
7. วัตถุประสงค์การเรียนการสอนสามารถวัดได้ สังเกตได้	0.75
8. เนื้อหาสาระมีความชัดเจน	0.75
9. เนื้อหาสาระสอดคล้องกับหลักสูตร	1.00
10. กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นลำดับขั้นชัดเจน	1.00
11. กิจกรรมการเรียนการสอนน่าสนใจ	1.00
12. กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องนักเรียน	0.75
13. กิจกรรมการเรียนการสอนสามารถนำไปปฏิบัติได้	1.00
14. สื่อการเรียนการสอนน่าสนใจ	0.75
15. ใช้สื่อการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับนักเรียน	0.75
16. การประเมินผลการเรียนรู้มีความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ	0.75
17. การประเมินผลการเรียนรู้ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งในด้านสติปัญญา จิตพิสัย และการนำไปใช้	0.50

จากตาราง 19 พบว่าผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทุกรายการมีค่าดัชนีความสอดคล้องในระดับที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่ารูปแบบการเรียนการสอนนี้มีความเหมาะสม ชัดเจน และสะดวกแก่การนำไปใช้ สำหรับรายการประเมินในข้อที่ 17 ที่ว่า "การประเมินผลการเรียนรู้ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งในด้านสติปัญญา จิตพิสัย และการนำไปใช้" นั้นมีค่าดัชนีความสอดคล้องเพียง 0.50 ผู้วิจัยจึงได้สนทนากับผู้เชี่ยวที่ไม่เห็นด้วย พบว่าผู้เชี่ยวชาญคนดังกล่าวได้แสดงความคิดเห็นว่าในการวัดด้านการนำไปใช้ควรให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่จะนำความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้จริง ๆ มากว่าเพียงแค่บอกแนวทางที่จะนำความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในประเด็นอื่น ๆ เช่น ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน ความชัดเจนในการเขียนแผนการสอน มาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอนและตัวอย่างแผนการสอน

ผลจากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองใช้

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงเป็นเวลา 1 สัปดาห์ พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนามีความสะดวก และสามารถนำไปใช้ได้ แต่มีข้อที่ควรปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้ เช่น การเรียงลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรม คือ ในขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มควรให้นักเรียนได้ตั้งเป้าหมายของกลุ่มก่อนการแบ่งภาระหน้าที่ เนื่องจากการนำรูปแบบการเรียนการไปทดลองใช้พบว่า เมื่อนักเรียนได้แบ่งภาระหน้าที่กันแล้ว นักเรียนแต่ละคนสนใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่สนใจที่จะตั้งเป้าหมายของกลุ่ม เมื่อได้ทดลองเปลี่ยนมาให้นักเรียนตั้งเป้าหมายของกลุ่มก่อนพบว่าการจัดการเรียนการสอนสามารถดำเนินการไปได้ด้วยดี นอกจากนี้ครูผู้สอนควรมีบทบาทเป็นผู้นำ คอยกระตุ้นให้นักเรียนพร้อมที่จะเรียนรู้และสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการนำเสนอบทเรียนใหม่หรือจัดสถานการณ์การเรียนรู้ การจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนควรให้มีจำนวนพอเพียงแก่ความต้องการในการใช้ และระยะเวลาในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้งควรมีการยืดหยุ่นตามสถานการณ์

ผลจากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

ผลจากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ตาราง 20 เปรียบเทียบจิตพิสัยของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเปรียบเทียบก่อนนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้โดยจำแนกตามระดับชั้น

ระดับชั้น	กลุ่ม	n	$\overline{X}$	S.D.	df	t	sig
ประถมศึกษาปีที่ 1	ทดลอง	23	98.52	8.11	39	0.76	.45
	เปรียบเทียบ	18	100.39	7.32			
ประถมศึกษาปีที่ 2	ทดลอง	17	84.88	11.23	35	0.83	.41
	เปรียบเทียบ	20	87.45	7.51			
ประถมศึกษาปีที่ 3	ทดลอง	14	99.07	8.89	34	1.05	.30
	เปรียบเทียบ	22	96.00	8.33			
ประถมศึกษาปีที่ 4	ทดลอง	16	141.06	14.53	36	0.48	.63
	เปรียบเทียบ	22	143.14	12.01			
ประถมศึกษาปีที่ 5	ทดลอง	19	151.95	7.25	37	1.35	.19
	เปรียบเทียบ	20	148.55	8.36			
ประถมศึกษาปีที่ 6	ทดลอง	22	145.77	11.86	41	1.14	.26
	เปรียบเทียบ	21	149.38	8.47			

จากตาราง 20 พบว่าผลการเปรียบเทียบจิตพิสัยของนักเรียนระหว่างทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเปรียบเทียบก่อนนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ทุกระดับชั้นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 21 เปรียบเทียบจิตพิสัยก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และค่าขนาดอิทธิพลของรูปแบบการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเปรียบเทียบ โดยจำแนกตามระดับชั้น

ระดับชั้น	กลุ่ม		n	$\overline{X}$	S.D.	df	t	sig	ค่าขนาดอิทธิพล
ประถมศึกษาปีที่ 1	ทดลอง	ก่อน	23	98.52	8.11	22	3.40	.00	0.90
		หลัง		105.83	7.27				
	เปรียบเทียบ	ก่อน	18	100.39	7.32	17	0.55	.59	0.17
		หลัง		101.67	6.44				
ประถมศึกษาปีที่ 2	ทดลอง	ก่อน	17	84.88	11.23	16	4.90	.00	1.53
		หลัง		102.06	5.82				
	เปรียบเทียบ	ก่อน	20	87.45	7.51	19	3.66	.00	0.97
		หลัง		92.20	6.91				
ประถมศึกษาปีที่ 3	ทดลอง	ก่อน	14	99.07	8.89	13	3.07	.00	.56
		หลัง		104.03	6.74				
	เปรียบเทียบ	ก่อน	22	96.00	8.33	21	0.86	.39	.26
		หลัง		98.18	7.81				
ประถมศึกษาปีที่ 4	ทดลอง	ก่อน	16	141.06	14.53	15	4.39	.00	0.99
		หลัง		155.38	13.28				
	เปรียบเทียบ	ก่อน	22	143.14	12.01	21	0.72	.48	0.22
		หลัง		145.82	13.92				
ประถมศึกษาปีที่ 5	ทดลอง	ก่อน	19	151.95	7.25	18	3.34	.00	1.27
		หลัง		161.16	10.91				
	เปรียบเทียบ	ก่อน	20	148.55	8.36	19	1.56	.13	0.49
		หลัง		152.40	9.36				
ประถมศึกษาปีที่ 6	ทดลอง	ก่อน	22	145.77	11.86	21	6.17	.00	1.33
		หลัง		161.50	9.14				
	เปรียบเทียบ	ก่อน	21	149.38	8.47	20	1.46	.16	0.40
		หลัง		152.76	8.98				

จากตาราง 21 พบว่าผลการเปรียบเทียบจิตพิสัยก่อนและหลังของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนทุกระดับชั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยด้านจิตพิสัยของนักเรียนหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยด้าน

จิตพิสัยของนักเรียนก่อนใช้รูปแบบการเรียนการสอนทุกระดับชั้น ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบนั้น พบว่าผลการเปรียบเทียบจิตพิสัยก่อนและหลังในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งค่าเฉลี่ยด้านจิตพิสัยของนักเรียนหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยด้านจิตพิสัยของนักเรียนก่อนใช้รูปแบบการเรียนการสอน แต่ในระดับชั้นอื่นไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบค่าขนาดอิทธิพลของรูปแบบการเรียนการสอนพบว่าค่าขนาดอิทธิพลของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีค่าสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบทุกระดับชั้น

ตาราง 22 เปรียบเทียบจิตพิสัยหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเปรียบเทียบ ค่าขนาดอิทธิพลของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนา และร้อยละของพื้นที่โค้งปกติโดยจำแนกตามระดับชั้น

ระดับชั้น	กลุ่ม	n	$\overline{X}$	S.D.	df	t	sig	ขนาดอิทธิพล	ร้อยละของพื้นที่โค้งปกติ
ประถมศึกษาปีที่ 1	ทดลอง	23	105.83	7.27	39	1.91	.06	.65	74.22
	เปรียบเทียบ	18	101.67	6.44					
ประถมศึกษาปีที่ 2	ทดลอง	17	102.06	5.88	35	2.28	.03	.83	79.67
	เปรียบเทียบ	20	97.20	6.91					
ประถมศึกษาปีที่ 3	ทดลอง	14	104.93	6.74	34	2.66	.01	.86	80.51
	เปรียบเทียบ	22	98.18	7.81					
ประถมศึกษาปีที่ 4	ทดลอง	16	155.38	13.28	36	2.13	.04	.69	75.49
	เปรียบเทียบ	22	145.82	13.92					
ประถมศึกษาปีที่ 5	ทดลอง	19	161.16	10.91	37	2.70	.01	.94	82.63
	เปรียบเทียบ	20	152.40	9.36					

ตาราง 22 (ต่อ)

ระดับชั้น	กลุ่ม	n	$\overline{X}$	S.D.	df	t	sig	ขนาดอิทธิพล	ร้อยละของพื้นที่โค้งปกติ
ประถมศึกษาปีที่ 6	ทดลอง	22	161.50	9.14	41	3.16	.00	0.97	83.39
	เปรียบเทียบ	21	152.76	8.98					

จากตาราง 22 พบว่าผลการเปรียบเทียบจิตพิสัยหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเปรียบเทียบตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยด้านจิตพิสัยของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยด้านจิตพิสัยของกลุ่มเปรียบเทียบ สำหรับในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไม่แตกต่างกัน ส่วนผลการเปรียบเทียบจำนวนนักเรียนที่มีจิตพิสัยที่ดีในการเรียนรู้ พบว่ากลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีจำนวนมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบทุกระดับชั้น โดยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าสูงที่สุด คือ ร้อยละ 83.39 นั่นหมายความว่าจำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนร้อยละ 83.39 มีจิตพิสัยที่ในการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบ รองลงมาคือระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าจำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนร้อยละ 82.63 มีจิตพิสัยที่ในการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบ

ตาราง 23 ค่าสถิติพื้นฐานด้านจิตพิสัยหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยจำแนกตามรูปแบบการเรียนรู้ และระดับชั้น

ระดับชั้น	รูปแบบการเรียนรู้	n	$\overline{X}$	S.D.	X_{min}	X_{max}
ประถมศึกษาปีที่ 1	หลีกเลี่ยง	1	101.0	-	101.0	101.0
	พึ่งพา	10	104.2	7.9	90.0	114.0
	ร่วมมือ	12	107.6	6.8	97.0	116.0
	รวม	23	105.8	7.3	90.0	116.0
ประถมศึกษาปีที่ 2	พึ่งพา	3	100.0	6.2	95.0	107.0
	ร่วมมือ	12	102.5	5.6	94.0	110.0
	แข่งขัน	1	95.0	-	95.0	95.0
	อิสระ	1	110.0	-	110.0	110.0
	รวม	17	102.1	5.9	94.0	110.0
ประถมศึกษาปีที่ 3	พึ่งพา	8	104.0	3.5	97.0	108.0
	ร่วมมือ	6	106.2	9.9	87.0	114.0
	รวม	14	104.9	6.7	87.0	114.0
ประถมศึกษาปีที่ 4	พึ่งพา	7	153.0	13.4	131.0	174.0
	ร่วมมือ	9	157.2	13.7	140.0	186.0
	รวม	16	155.4	13.3	131.0	186.0
ประถมศึกษาปีที่ 5	พึ่งพา	1	167.0	-	167.0	167.0
	ร่วมมือ	15	161.7	11.9	140.0	185.0
	แข่งขัน	3	156.7	5.8	150.0	160.0
	รวม	19	161.2	10.9	140.0	185.0
ประถมศึกษาปีที่ 6	พึ่งพา	4	164.5	9.5	154.0	177.0
	ร่วมมือ	17	160.0	8.7	143.0	175.0
	อิสระ	1	175.0	-	175.0	175.0
	รวม	22	161.5	9.1	143.0	177.0

จากตาราง 23 พบว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีรูปแบบการเรียนรู้ 3 รูปแบบ ได้แก่ แบบหลีกเลี่ยงจำนวน 1 คน แบบพึ่งพาจำนวน 10 คน และแบบร่วมมือจำนวน 12 คน ซึ่งนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือมีค่าเฉลี่ยจิตพิสัยสูงที่สุด

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีรูปแบบการเรียนรู้ 4 รูปแบบ ได้แก่ แบบพึ่งพาจำนวน 3 คน แบบร่วมมือจำนวน 12 คน แบบแข่งขันจำนวน 1 คน และแบบอิสระจำนวน 1 คน ซึ่งนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระมีค่าเฉลี่ยจิตพิสัยสูงสุด

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีรูปแบบการเรียนรู้ 2 รูปแบบ ได้แก่ แบบพึ่งพาจำนวน 8 คน แบบร่วมมือจำนวน 6 คน ซึ่งนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือมีค่าเฉลี่ยจิตพิสัยมากกว่านักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนแบบพึ่งพา

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีรูปแบบการเรียนรู้ 2 รูปแบบ ได้แก่ แบบพึ่งพาจำนวน 7 คน แบบร่วมมือจำนวน 9 คน ซึ่งนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือมีค่าเฉลี่ยจิตพิสัยมากกว่านักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนแบบพึ่งพา

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีรูปแบบการเรียนรู้ 3 รูปแบบ ได้แก่ แบบพึ่งพาจำนวน 1 คน แบบร่วมมือจำนวน 15 คน และแบบแข่งขันจำนวน 1 คน ซึ่งนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพามีค่าเฉลี่ยจิตพิสัยสูงที่สุด

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีรูปแบบการเรียนรู้ 3 รูปแบบ ได้แก่ แบบพึ่งพาจำนวน 4 คน แบบร่วมมือจำนวน 17 คน และแบบอิสระจำนวน 1 คน ซึ่งนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระมีค่าเฉลี่ยจิตพิสัยสูงที่สุด

ตาราง 24 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนด้านจิตพิสัยหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยจำแนกตามรูปแบบการเรียนรู้ และระดับชั้น

ระดับชั้น	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	sig
ประถมศึกษาปีที่ 1	ระหว่างกลุ่ม	86.79	2	43.39	.81	.46
	ภายในกลุ่ม	1076.52	20	53.83		
	รวม	1163.31	22			
ประถมศึกษาปีที่ 2	ระหว่างกลุ่ม	127.94	3	42.65	1.30	.32
	ภายในกลุ่ม	425.00	13	32.69		
	รวม	552.94	16			
ประถมศึกษาปีที่ 3	ระหว่างกลุ่ม	16.10	1	16.10	.34	.57
	ภายในกลุ่ม	574.83	12	47.90		
	รวม	590.93	13			
ประถมศึกษาปีที่ 4	ระหว่างกลุ่ม	70.19	1	70.19	.38	.55
	ภายในกลุ่ม	2575.56	14	183.97		
	รวม	2645.75	15			
ประถมศึกษาปีที่ 5	ระหว่างกลุ่ม	98.53	2	49.26	.39	.69
	ภายในกลุ่ม	2042.00	16	127.63		
	รวม	2140.53	18			
ประถมศึกษาปีที่ 6	ระหว่างกลุ่ม	256.50	2	128.25	1.63	.22
	ภายในกลุ่ม	1497.00	19	78.79		
	รวม	1753.50	21			

จากตาราง 24 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนด้านจิตพิสัยหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่จำแนกตามระดับชั้นพบว่าไม่มีความแปรปรวนอันเนื่องมาจากรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนทุกรูปแบบ

ผลการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นผลที่ได้มาจากการที่ผู้วิจัยและครูผู้สอนในแต่ละระดับชั้นร่วมกันสังเกตและจดบันทึกผลการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เพื่อพิจารณาถึงการพัฒนาการผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในด้านจิตพิสัย ด้านสติปัญญา และด้านการประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

ด้านจิตพิสัย

1. ความสนใจ ซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สังเกต ได้แก่

1.1 เล่นระหว่างเรียน

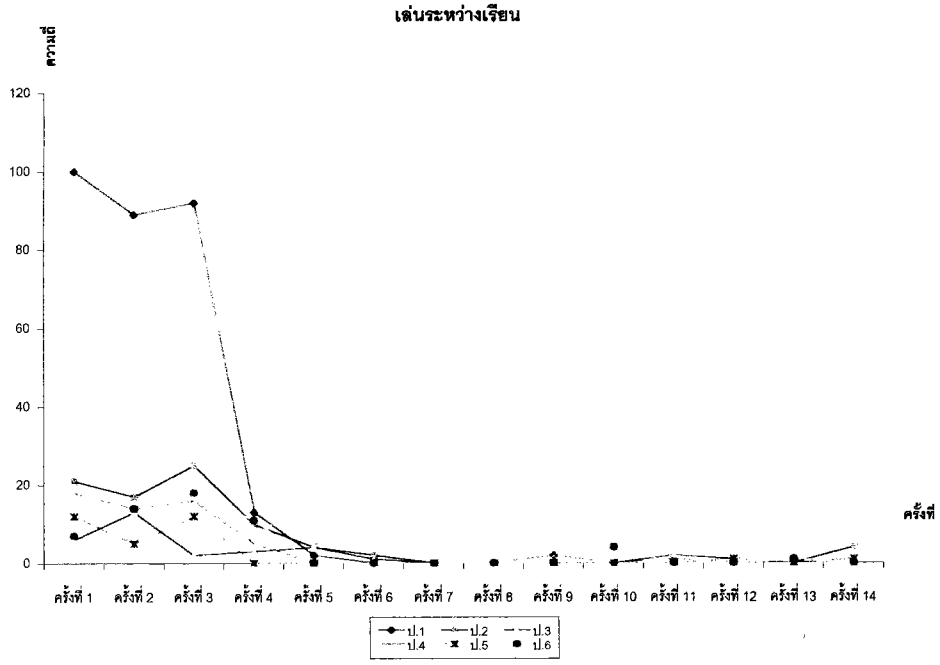

ภาพประกอบ 3 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการเล่นระหว่างเรียน

จากภาพประกอบ 3 พบว่าแนวโน้มของจำนวนครั้งของนักเรียนที่เล่นระหว่างเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีแนวโน้มลดลง ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 6 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าไม่มีนักเรียนที่เล่นระหว่างเรียนเลย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 3 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนเล่นระหว่างเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 4 และครั้งที่ 14 พบว่า

จำนวนครั้งที่นักเรียนเล่นระหว่างเรียนมีแนวโน้มลดลง และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 6 ถึงครั้งที่ 9 และการสังเกตครั้งที่ 11 ถึงครั้งที่ 13 ไม่มีนักเรียนเล่นในระหว่างเรียนเลย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 2 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนเล่นระหว่างเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 3 และครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนเล่นระหว่างเรียนมีแนวโน้มลดลง และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 5 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าไม่มีนักเรียนเล่นในระหว่างเรียนเลย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนเล่นระหว่างเรียนมีแนวโน้มลดลง ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 5 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าไม่มีนักเรียนที่เล่นระหว่างเรียนเลย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 3 ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มของการเล่นระหว่างเรียนของนักเรียนได้ ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 4 และครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนเล่นระหว่างเรียนมีแนวโน้มลดลงและไม่มีนักเรียนเล่นในระหว่างเรียนเลย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 3 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนเล่นระหว่างเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 4 และครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนเล่นระหว่างเรียนมีแนวโน้มลดลง และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 5 ถึงครั้งที่ 14 ไม่มีนักเรียนเล่นในระหว่างเรียนเลย

ดังนั้นจึงสรุปในภาพรวมว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนที่เล่นระหว่างเรียนมีแนวโน้มลดลง

1.2 หลับระหว่างเรียน

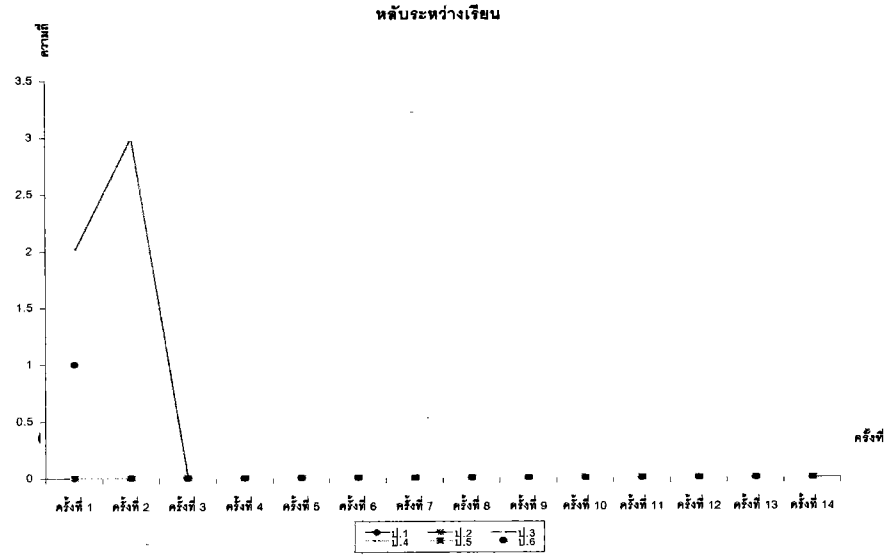

ภาพประกอบ 4 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการหลับระหว่างเรียน

จากภาพประกอบ 4 พบว่าจำนวนนักเรียนที่หลับในระหว่างเรียนมีเพียงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในการสังเกตครั้งที่ 1 จำนวน 2 คน และครั้งที่ 2 จำนวน 3 คน และในระดับชั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการสังเกตครั้งที่ 1 จำนวน 1 คน เท่านั้น ดังนั้นจึงสรุปในภาพรวมว่าจำนวนนักเรียนที่หลับระหว่างเรียนมีจำนวนน้อย และมีแนวโน้มลดลง

1.3 ไม่ตั้งใจร่วมกิจกรรม

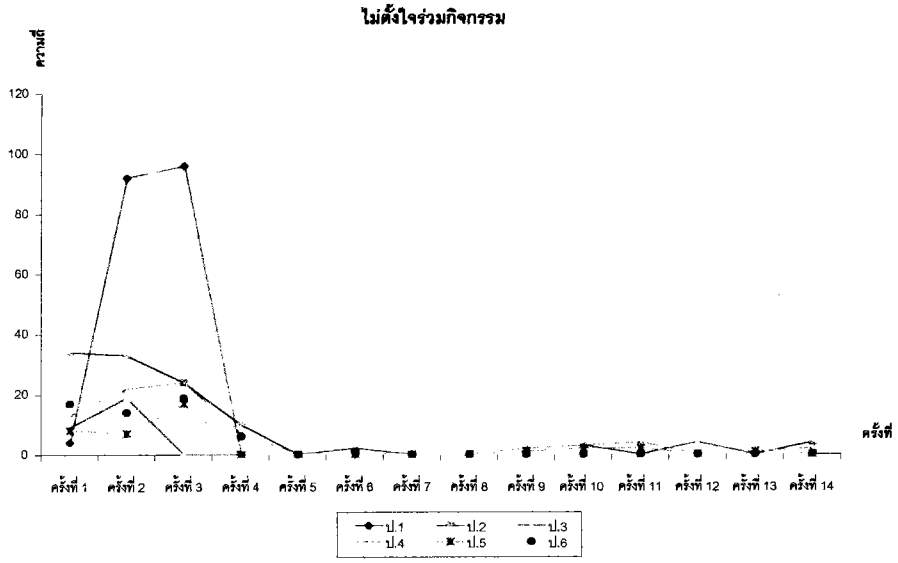

ภาพประกอบ 5 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านไม่ตั้งใจร่วมกิจกรรม

จากภาพประกอบ 5 พบว่าการไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 3 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 4 ถึงครั้งที่ 14 พบว่ามีแนวโน้มลดลง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าการไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนมีแนวโน้มลดลง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 3 พบว่าการไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 4 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าการไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนมีแนวโน้มลดลง

ดังนั้นจึงสรุปในภาพรวมว่าจำนวนนักเรียนที่ไม่ตั้งใจเรียนตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 4 ถึงครั้งที่ 14 มีแนวโน้มลดลง

2. เจตคติ ซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สังเกต ได้แก่

2.1 พูดบ่นว่าไม่อยากเรียน

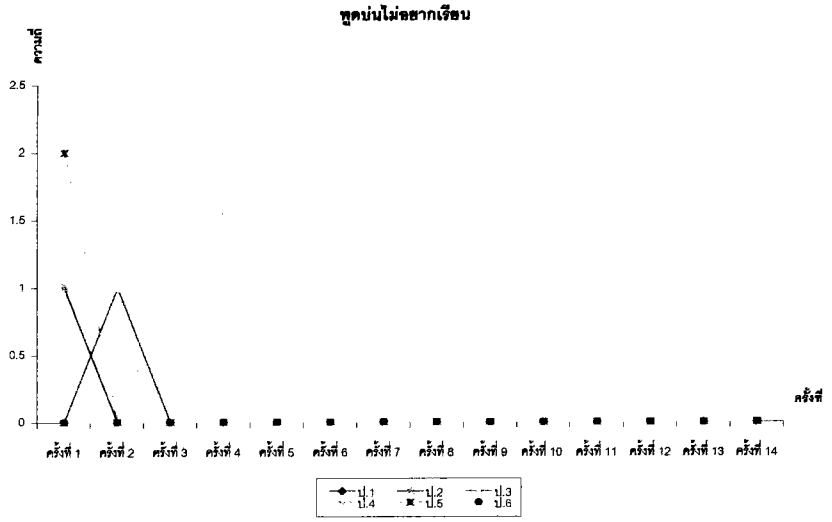

ภาพประกอบ 6 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการพูดบ่นว่าไม่อยากเรียน

จากภาพประกอบ 6 พบว่ามีนักเรียนที่พูดบ่นว่าไม่อยากเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในการสังเกตครั้งที่ 1 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในการสังเกตครั้งที่ 2 เท่านั้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าจำนวนนักเรียนที่พูดบ่นว่าไม่อยากเรียนมีจำนวนน้อยและมีแนวโน้มลดลง

3. แรงจูงใจในการเรียน ซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สังเกต ได้แก่

3.1 การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

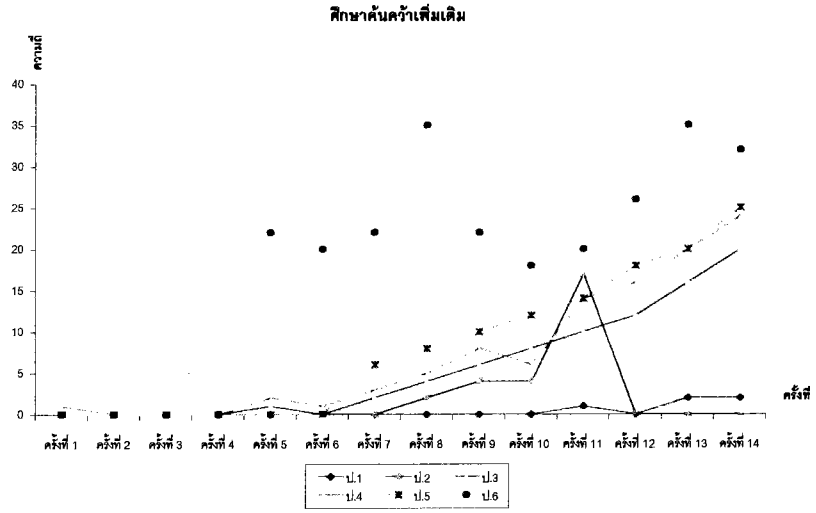

ภาพประกอบ 7 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

จากภาพประกอบ 7 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 10 และครั้งที่ 12 พบว่านักเรียนไม่มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเลย ส่วนในการสังเกตครั้งที่ 11 ครั้งที่ 13 และครั้งที่ 14 พบว่ามีนักเรียนที่มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมบางเพียงเล็กน้อย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 7 และครั้งที่ 12 ถึง ครั้งที่ 14 พบว่านักเรียนไม่มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเลย ส่วนในการสังเกตครั้งที่ 8 ถึงครั้งที่ 11 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 4 และครั้งที่ 6 พบว่านักเรียนไม่มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเลย และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 4 พบว่านักเรียนไม่มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเลย และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 5 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 พบว่านักเรียนไม่มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเลย ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 4 พบว่านักเรียนไม่มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเลย และในการสังเกตครั้งที่ 5 ถึงครั้งที่ 8 และการสังเกตครั้งที่ 10 ถึงครั้งที่ 13 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนในการสังเกตครั้งที่ 9 ครั้งที่ 10 และครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมีแนวโน้มลดลง

ดังนั้นเมื่อพิจารณาในภาพรวมจึงสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเป็นจำนวนครั้งที่น้อยมาก ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้ชัดเจน

3.2 ซักถามปัญหา

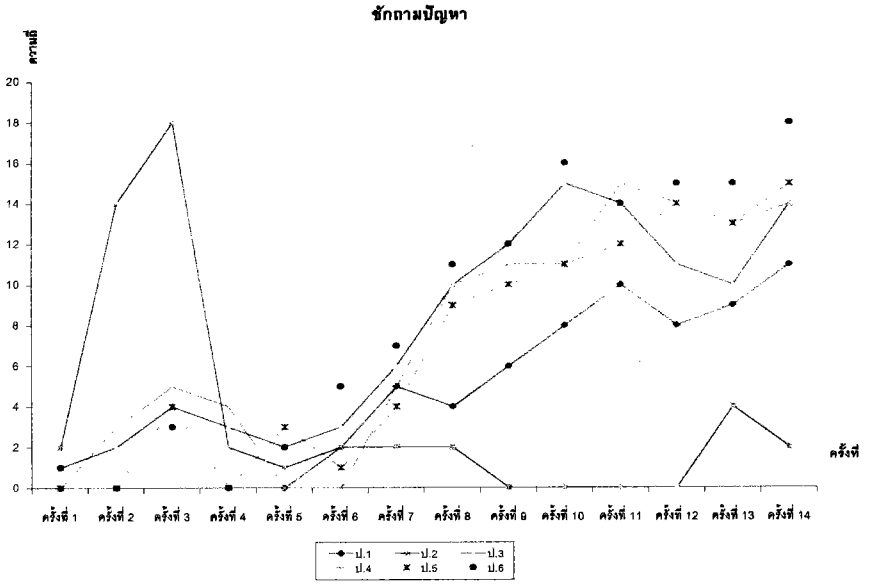

ภาพประกอบ 8 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการซักถามปัญหา

จากภาพประกอบ 8 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนซักถามปัญหาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 4 พบว่านักเรียนไม่มีการซักถามปัญหาเลย และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 5 ถึงครั้งที่ 14 พบว่านักเรียนมีการซักถามปัญหามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 3 และครั้งที่ 13 พบว่าการซักถามปัญหาของนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น การสังเกตครั้งที่ 6 ถึงครั้งที่ 8 พบว่าการซักถามปัญหาของนักเรียนมีแนวโน้มคงที่ และการสังเกตครั้งที่ 9 ถึงครั้งที่ 12 พบว่านักเรียนไม่มีการ

ซักถามปัญหาเลย ในการสังเกตครั้งที่ 4 และครั้งที่ 14 พบว่าการซักถามปัญหาของนักเรียนมีแนวโน้มลดลง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 14 การซักถามปัญหาของนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 3 และครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าการซักถามปัญหาของนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในการสังเกตครั้งที่ 4 และครั้งที่ 5 พบว่าการซักถามปัญหาของนักเรียนมีแนวโน้มลดลง และการสังเกตครั้งที่ 6 นักเรียนไม่มีการซักถามปัญหาเลย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มของการซักถามปัญหาของนักเรียนได้ และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าการซักถามปัญหาของนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าการซักถามปัญหาของนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ดังนั้นจึงสรุปในภาพรวมได้ว่าการซักถามปัญหาของนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ยกเว้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้

3.3 อาสาทำงาน

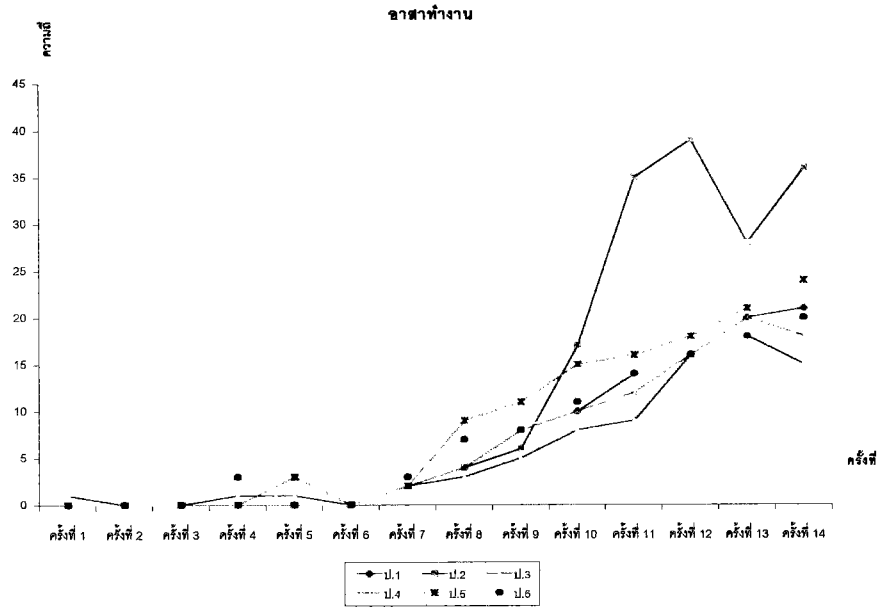

ภาพประกอบ 9 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการอาสาทำงาน

จากภาพประกอบ 9 พบว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 ไม่มีนักเรียนอาสาทำงาน และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าการอาสาทำงานของนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 พบว่าไม่มีนักเรียนอาสาทำงาน ตั้งแต่การสังเกตในครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 การอาสาทำงานของนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 2 ถึงครั้งที่ 3 และครั้งที่ 6 พบว่าไม่มีนักเรียนอาสาทำงาน และตั้งแต่การสังเกตในครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าการอาสาทำงานของนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 พบว่าไม่มีนักเรียนอาสาทำงาน และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าการอาสาทำงานของนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในการสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 4 และครั้งที่ 6 พบว่าไม่มีนักเรียนอาสาทำงาน และตั้งแต่การสังเกตในครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าการอาสาทำงานของนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 3 และครั้งที่ 6 พบว่าไม่มีนักเรียนอาสาทำงาน และตั้งแต่การสังเกตในครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าการอาสาทำงานของนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ดังนั้นจึงสรุปในภาพรวมได้ว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนอาสาทำงานตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 4 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

4. การมีวินัยในตนเอง ซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สังเกต ได้แก่

4.1 ขาดเรียนไม่ทราบสาเหตุ

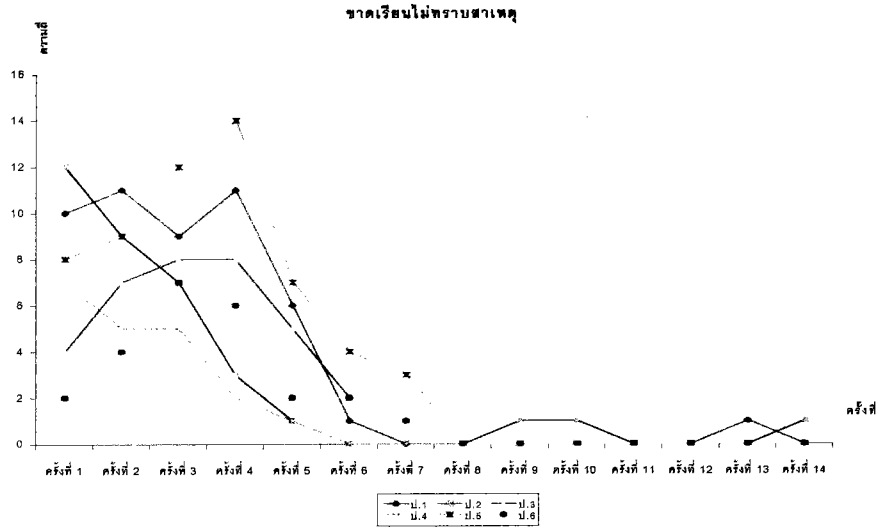

ภาพประกอบ 10 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการขาดเรียนไม่ทราบสาเหตุ

จากภาพประกอบ 10 พบว่าการขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 14 พบว่ามีแนวโน้มลดลง และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 12 พบว่าไม่มีนักเรียนขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุเลย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่าการขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุของนักเรียนมีแนวโน้มลดลง ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 6 ถึงครั้งที่ 8 และในการสังเกตครั้งที่ 11 ถึงครั้งที่ 13 พบว่าไม่มีนักเรียนขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุเลย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 4 พบว่าการขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุของนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 5 พบว่าการขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุของนักเรียนมีแนวโน้มลดลง และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่า ไม่มีนักเรียนขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุเลย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าการขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุของนักเรียนมีแนวโน้มลดลง และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 6 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าไม่มีนักเรียนขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุเลย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 4 พบว่าการขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุของนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 5 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าการขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุมีแนวโน้มลดลง และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 8 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าไม่มีนักเรียนขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุเลย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 3 พบว่าการขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุของนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 4 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าการขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุของนักเรียนมีแนวโน้มลดลง และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 8 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าไม่มีนักเรียนขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุเลย

ดังนั้นจึงสรุปในภาพรวมว่าการขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุของนักเรียนมีแนวโน้มลดลง

4.2 ไม่ส่งงานตามกำหนด

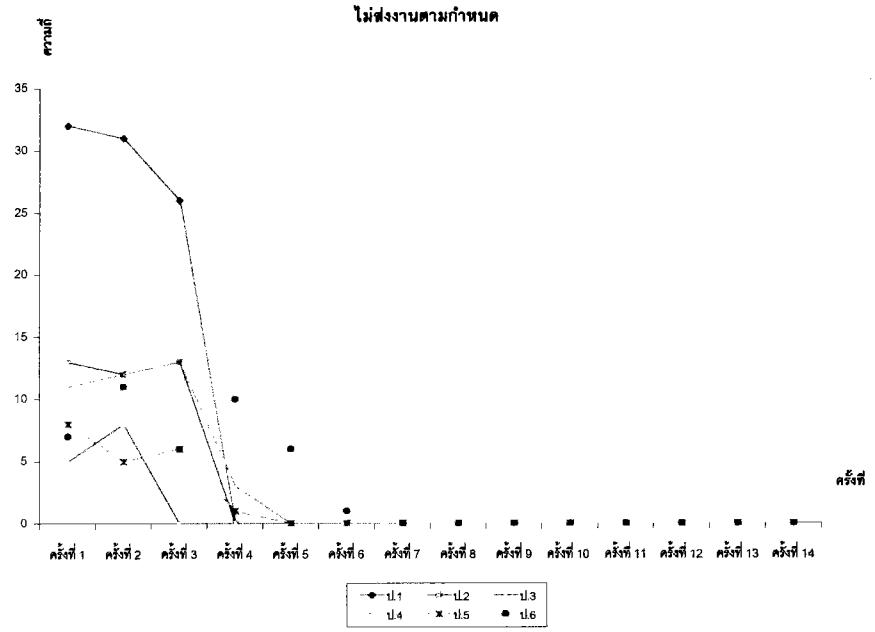

ภาพประกอบ 11 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการไม่ส่งงานตามกำหนด

จากภาพประกอบ 11 พบว่าการไม่ส่งงานตามกำหนดของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีแนวโน้มลดลง และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 6 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าไม่มีนักเรียนที่ไม่ส่งงานตามกำหนดเลย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่าการไม่ส่งงานตามกำหนดของนักเรียนมีแนวโน้มลดลง และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 4 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าไม่มีนักเรียนที่ไม่ส่งงานตามกำหนดเลย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าการไม่ส่งงานตามกำหนดของนักเรียนมีแนวโน้มลดลง และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 3 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าไม่มีนักเรียนที่ไม่ส่งงานตามกำหนดเลย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าการไม่ส่งงานตามกำหนดของนักเรียนในการสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 3 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 4 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าการ

ไม่ส่งงานตามกำหนดของนักเรียนมีแนวโน้มลดลง และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 5 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าไม่มีนักเรียนที่ไม่ส่งงานตามกำหนดเลย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าการไม่ส่งงานตามกำหนดของนักเรียนมีแนวโน้มลดลง และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 5 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าไม่มีนักเรียนที่ไม่ส่งงานตามกำหนดเลย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงการสังเกตครั้งที่ 4 ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้ แต่ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 5 ถึงการสังเกตครั้งที่ 14 พบว่าการไม่ส่งงานตามกำหนดของนักเรียนมีแนวโน้มลดลง และตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าไม่มีนักเรียนที่ไม่ส่งงานตามกำหนดเลย

ดังนั้นจึงสรุปในภาพรวมว่าจำนวนนักเรียนที่ไม่ส่งงานตามกำหนดมีแนวโน้มลดลง

ด้านสติปัญญา

พฤติกรรมการเรียนรู้ที่สังเกตในด้านสติปัญญา ได้แก่

1. ตอบคำถามถูกต้อง

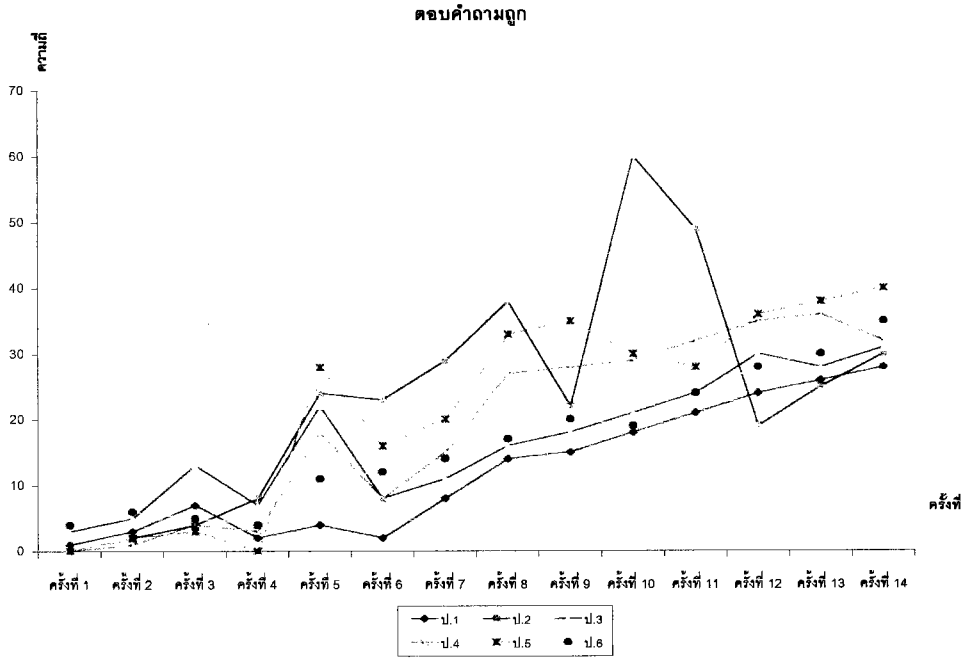

ภาพประกอบ 12 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการตอบคำถามถูกต้อง

จากภาพประกอบ 12 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนตอบคำถามถูกต้องในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้ และตั้งแต่

การสังเกตในครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนตอบคำถามถูกต้องมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในการสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 8 ครั้งที่ 10 ครั้งที่ 13 และครั้งที่ 14 จำนวนครั้งที่นักเรียนตอบคำถามถูกต้องมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนการสังเกตครั้งที่ 9 ครั้งที่ 11 และครั้งที่ 12 จำนวนครั้งที่นักเรียนตอบคำถามถูกต้องมีแนวโน้มลดลง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้ และตั้งแต่การสังเกตในครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนตอบคำถามถูกต้องมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในการสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 3 ครั้งที่ 5 ครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 9 และครั้งที่ 12 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนตอบคำถามถูกต้องมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนในการสังเกตครั้งที่ 4 ครั้งที่ 6 และครั้งที่ 11 จำนวนครั้งที่นักเรียนตอบคำถามถูกต้องมีแนวโน้มลดลง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่การสังเกตในครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนตอบคำถามถูกต้องมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ดังนั้นจึงสรุปในภาพรวมได้ว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนตอบคำถามถูกต้องมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ยกเว้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้

2. แสดงความคิดเห็น

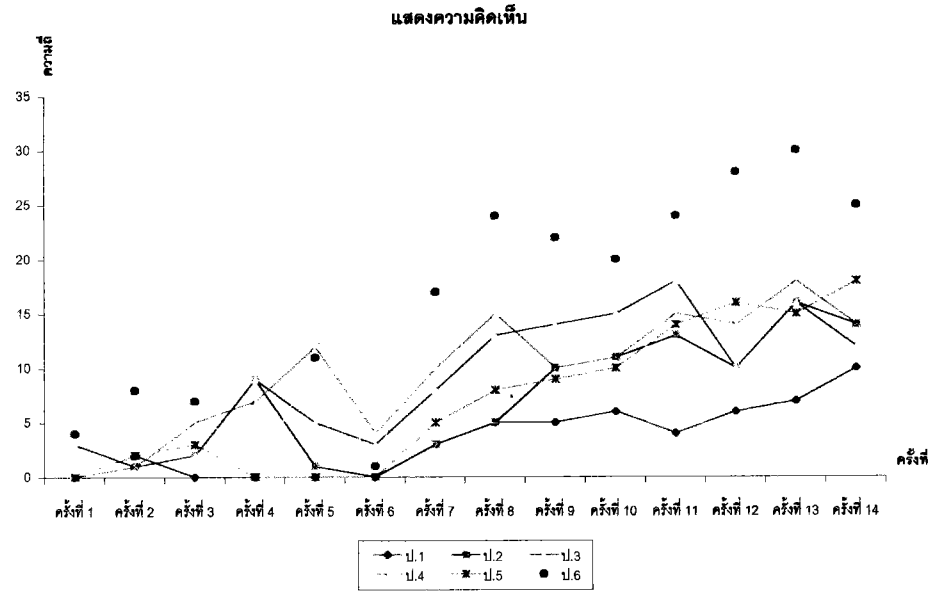

ภาพประกอบ 13 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการแสดงความคิดเห็น

จากภาพประกอบ 13 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนแสดงความคิดเห็นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้ และตั้งแต่การสังเกตในครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนแสดงความคิดเห็นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้ และตั้งแต่การสังเกตในครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนแสดงความคิดเห็นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้ และตั้งแต่การสังเกตในครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 11 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนแสดงความคิดเห็นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 8 ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้ และตั้งแต่การสังเกตในครั้งที่ 9 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนแสดงความคิดเห็นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้ และตั้งแต่การสังเกตในครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนแสดงความคิดเห็นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้ และตั้งแต่การสังเกตในครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 จำนวนครั้งที่นักเรียนแสดงความคิดเห็นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ดังนั้นจึงสรุปในภาพรวมได้ว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนแสดงความคิดเห็นในการสังกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้ ส่วนการสังเกตครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 จำนวนครั้งที่นักเรียนแสดงความคิดเห็นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

3. สามารถแก้ปัญหาได้

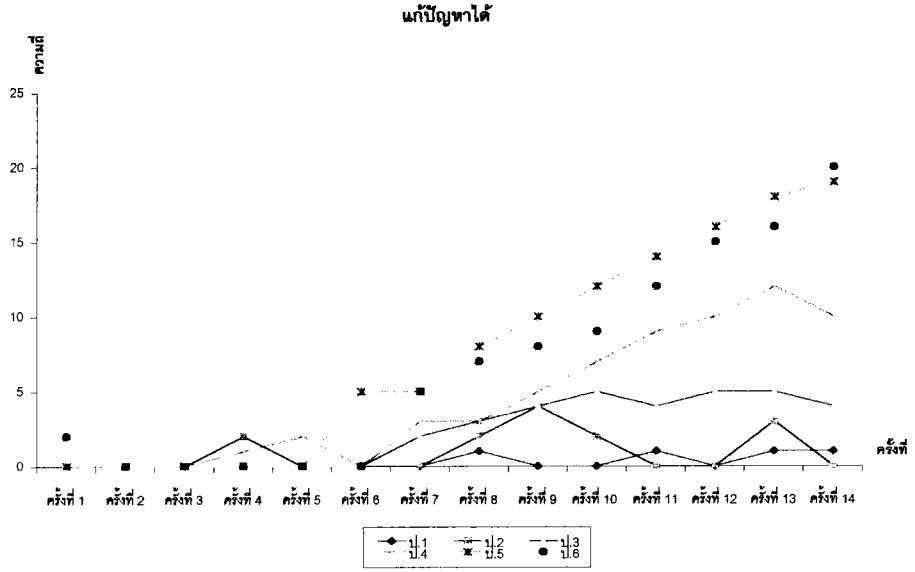

ภาพประกอบ 14 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านแก้ปัญหาได้

จากภาพประกอบ 14 พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากการสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 14 มีจำนวนที่น้อย และไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้ ตั้งแต่การสังเกตในครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้ และตั้งแต่การสังเกตในครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 จำนวนครั้งที่นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 5 ไม่ปรากฏจำนวนนักเรียนที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ และตั้งแต่การสังเกตในครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่การสังเกตครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 6 ไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้ และตั้งแต่การสังเกตในครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 พบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ดังนั้นจึงสรุปในภาพรวมได้ว่าแนวโน้มในการแก้ปัญหาของนักเรียนจากการสังเกตครั้งที่ 7 ถึงครั้งที่ 14 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่สำหรับในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถม

ศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาในระดับที่น้อย และไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้

ด้านการประพฤติปฏิบัติ

พฤติกรรมการเรียนรู้ที่สังเกตในด้านการประพฤติปฏิบัติ ได้แก่ ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้

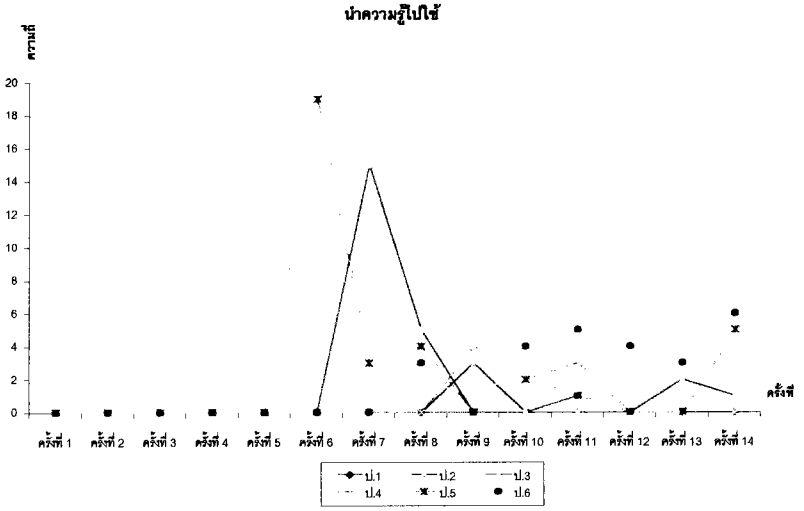

ภาพประกอบ 15 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการนำความรู้ไปใช้

จากภาพประกอบ 15 ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้พบว่าในทุกระดับชั้นไม่สามารถอธิบายแนวโน้มได้

จากภาพประกอบ 3 ถึงภาพประกอบ 15 เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่าการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้สามารถพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในด้านจิตพิสัย ด้านสติปัญญา และด้านการประพฤติปฏิบัติได้

ปฏิสัมพันธ์ของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน

ในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือผู้วิจัยและครูผู้สอนจะร่วมกันในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. วางแผน (Plan) ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยร่วมปรึกษาหารือ ระดมความคิดและวางแผนในการจัดการเรียนการสอน เช่น วิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา ศึกษาเอกสารประกอบการสอน เพื่อทำกำหนดการสอน เขียนแผนการสอน เตรียมสื่อการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ กำหนดวิธีการและเครื่องมือในการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นต้น

2. ลงมือปฏิบัติ (Action) ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยดำเนินการตามแผนที่กำหนด เช่น จัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่กำหนด

3. สังเกต (Observation) ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยสังเกตผลการดำเนินการ เช่น วิเคราะห์จุดเด่น ปัญหาที่เกิดจากการนำแผนการเรียนการสอนไปปฏิบัติ พฤติกรรมและผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในด้านสติปัญญา จิตพิสัย และการประพฤติปฏิบัติ

4. สะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยนำผลที่ได้จากการปฏิบัติ และการสังเกต มาร่วมกันอภิปราย เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติ สำหรับนำข้อค้นพบที่ได้มาพัฒนาหรือปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนต่อไป เช่น ร่วมกันทำวิจัยในชั้นเรียน

ซึ่งระหว่างร่วมกันนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ผู้วิจัยได้สังเกต สนทนา และบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ พบว่าครูผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ต่อรูปแบบการเรียนการสอน ดังนี้

1. ปฏิสัมพันธ์ของครูผู้สอนก่อนดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

เมื่อผู้วิจัยได้เข้ามาโรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือจากครูผู้สอนในแต่ละระดับชั้นเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยการพูดจูงใจและอธิบายให้ความรู้ความสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน พบว่าครูครูผู้สอนทุกคนมีความพึงพอใจและเต็มใจที่จะเข้าร่วมดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยพิจารณาจากคำพูดของครูแต่ละคน ดังเช่น

"ได้เลยจ้อน (ชื่อเล่นของผู้วิจัย) น้องรัก เพื่อน้องพี่ยินดีช่วย"

"ถ้าทำงานแล้วมีคนที่รู้คอยมาช่วยเหลือให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดแบบนี้ พี่ว่างานยากอย่างไรก็ไม่กลัว วันนี้พี่ได้เข้าใจเกี่ยวกับการทำกำหนดการสอน การทำวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น พี่ยินดีให้ความร่วมมือเต็มที่"

"เออ มาทำเสียทีก็ดีนี่ทุกคนรออยากจะทำกันจะแย่อยู่แล้ว" (ขณะที่พูดไปหัวเราะไปด้วย)

"จ้อนนี่ดีนะยังกลับมาแทนคุณที่โรงเรียนนี้ ดีแล้วที่มาทำวิจัยที่โรงเรียนนี้ พวกพี่จะได้เรียนรู้ไปด้วย พี่ยินดีช่วยนะมีอะไรก็เอามาเลย"

"พี่อยากให้มีคนมาช่วยฝึก ช่วยสอนอย่างนี้ซิดี ดีกว่าพี่ไปนั่งฟัง... มาพูดอะไรให้ฟังก็ไม่รู้ ไม่เห็นทำอะไรได้สักอย่าง"

"พี่ว่าก็ดีเหมือนกัน จะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ถือว่าพี่โชคดีที่ย้ายมาอยู่โรงเรียนนี้ และได้มาร่วมทำวิจัยกับน้อง มีอะไรก็มาบอกกันด้วยก็แล้วกัน อะไรที่ทำแล้วได้ประโยชน์แก่เด็กมันก็ดี"

"เสาร์อาทิตย์จ้อนมาช่วยอยู่เวรให้พี่ตั้งหลายครั้ง ถึงคราวจ้อนพี่ต้องช่วยอย่างเต็มที่ไม่ต้องห่วง "

2.ปฏิสัมพันธ์ของครูผู้สอนระหว่างดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ในระหว่างดำเนินการจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้วิจัยได้สังเกตปฏิสัมพันธ์ของครูผู้สอนที่มีต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยแบ่งออกดังนี้

ระยะที่ 1 (ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 – 6)

ในการดำเนินการเขียนแผนการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอน สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และสะท้อนผลการปฏิบัติ ซึ่งในระยะแรกนี้ผู้วิจัยต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากที่สุดส่วนครูผู้สอนส่วนมากยังไม่ค่อยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเท่าไรนัก เป็นเพียงแต่ผู้คอยสังเกต ช่วยเหลือผู้วิจัยบ้างเป็นครั้งคราว และรับรู้สิ่งที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติ เพราะครูผู้สอนต้องการเห็นตัวอย่างก่อน ดังเช่น ครูคนหนึ่งได้พูดว่า

"ให้เขียนแผนการสอนมาดูเป็นตัวอย่างก่อนแล้วกัน พี่จะค่อย ๆ ศึกษา และเขียนเองทีหลัง"

แต่เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนไปสักระยะหนึ่งก็พบว่าครูผู้สอนได้เริ่มมีความสนใจและต้องการที่จะเข้าร่วมในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเอง เช่น เมื่อครูผู้สอนบางคนได้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนแล้วรู้สึกพึงพอใจ ดังที่ครูผู้สอนคนหนึ่งได้พูดว่า

"พี่ว่าพวกนี้ (นักเรียน) สนใจช่วยกันคิดดี และกล้าถามมากขึ้นด้วย"

นอกจากนี้ปัญหาในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระยะนี้ยังพบว่าในสัปดาห์แรกของการจัดการเรียนการสอน เมื่อผู้วิจัยได้เข้ามาสอนในแต่ละชั้นเรียนครูผู้สอนแต่ละคนจะให้ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนเอง และมีครูผู้สอนบางคนเดินออกนอกห้องเรียนไม่มีการรับรู้หรือให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนแต่อย่างใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงแก้ปัญหาโดยการจัดการเรียนการสอนเองทุกชั้นเรียน ซึ่งมีชั่วโมงที่ผู้วิจัยต้องสอนทั้งหมด 26 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ พอเข้าสัปดาห์ที่สองจึงมีครูผู้สอนบางคนได้เริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด

การเรียนการสอน หรือสังเกตการจัดการเรียนการสอน เมื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนไปเรื่อย ๆ ครูผู้สอนแต่ละคนก็ได้ให้ความสนใจ ให้การช่วยเหลือ และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น

ระยะที่ 2 (ในช่วงสัปดาห์ที่ 7 – 10)

ในการดำเนินการวิจัยในระยะนี้ครูผู้สอนแต่ละคนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับผู้วิจัยในการเขียนแผนการสอน จัดการเรียนการสอน สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และสะท้อนผลการปฏิบัติบ้างเป็นบางคน ดังเช่น จากบันทึกประจำวันของผู้วิจัย

ส่วนครูประจำชั้นวันนี้ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ช่วยเดินดูตอนนักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม สังเกตพฤติกรรมนักเรียน และร่วมมือกันทำบันทึกหลังสอน

หรือครูผู้สอนบางคนได้กล่าวว่า

"ได้เห็นตัวอย่างนี้ก็ดีเวลาไปอบรมมีแต่คนมาพูดให้ฟัง กลับมาก็ทำอะไรไม่เห็นได้ พี่เห็นครูจ้อนสอนแล้วพี่ว่าน่าจะทำได้บ้างนะ"

"พี่อยากสอนอย่างนี้บ้าง ดูซินักเรียนสนุก ได้เล่นได้เรียนด้วย"

แต่ในการจัดการเรียนการสอนในระยะนี้ก็ยังพบว่ามีครูผู้สอนสองคนที่ยังไม่ค่อยให้ความสนใจ หรือเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ดังเช่น เมื่อถึงชั่วโมงสอนครูผู้สอนคนนั้นจะเดินออกไปนอกห้องเรียน เพื่อพักผ่อน อ่านหนังสือพิมพ์ หรือทำงานอย่างอื่น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการสอนเองเป็นส่วนมาก เมื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนไปเรื่อย ๆ ก็มีครูผู้สอนคนนั้นก็ได้เริ่มให้ความสนใจ เข้ามาช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น เมื่อมีนักเรียนคนหนึ่งในชั้นเรียนได้พูดบอกแก่ครูคนนั้นว่าต้องการเรียนกับผู้วิจัยมากกว่าเรียนกับครูผู้นั้น

ระยะที่ 3 (ในช่วงสัปดาห์ที่ 11 – 15)

ในการดำเนินการวิจัยในระยะนี้ครูผู้สอนแต่ละคนจะเป็นผู้เขียนแผนการสอน ดำเนินการจัดการเรียนการสอน สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และสะท้อนผลการปฏิบัติเอง โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้คอยแนะนำให้ความช่วยเหลือ ดังเช่น ครูผู้สอนบางคนได้พูดว่า

"ต่อไปนี้พี่จะเป็นคนสอนเอง ให้จ้อนเป็นคนคอยช่วยพี่ก็แล้วกัน" หรือ

"พี่อ่านที่จ้อนเขียนแล้ว ก็เข้าใจดีต่อไปพี่จะลองเขียนแผนการสอนเองและสอนเอง โดยให้จ้อนช่วยดูนะ"

เมื่อครูผู้สอนทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนแล้วจึงทำให้ครูผู้สอนอีกคนหนึ่งที่ไม่ค่อยให้ความสนใจ ให้ความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ได้หันมาให้ความสนใจ ให้ความช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าในระยะที่ 3 นี้เป็นช่วงที่ครูผู้สอนทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนครบทุกคน

ในช่วงสัปดาห์ที่ 13 – 14 ผู้วิจัยมีธุระที่ทำให้ไม่สามารถอยู่ที่โรงเรียนได้ พอผู้วิจัยกลับมาโรงเรียนได้สอบถามนักเรียนว่าครูประจำชั้นของตนได้ดำเนินการจัดการเรียนการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนหรือไม่ พบว่าครูผู้สอนทุกคนยังคงดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเหมือนเดิม ดังเช่น นักเรียนคนหนึ่งได้พูดว่า

"ครูเขาก็ให้พวกผมร่วมกับเพื่อนทำงานเหมือนตอนที่ครูอยู่แหละครับ"

3.ปฏิสัมพันธ์ของครูผู้สอนหลังการดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

เมื่อนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ได้ 15 สัปดาห์แล้ว ผู้วิจัยได้ออกมาจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะเป็นช่วงระยะเวลาการเตรียมการสอบปลายภาคเรียน และทางโรงเรียนได้เตรียมตัวเพื่อจะได้รับการประเมินโรงเรียนห้าดาว ซึ่งเป็นโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งพบว่าครูผู้สอนแต่ละคนได้นำเอกสารผลงานของนักเรียน การบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน มาจัดทำเป็นผลงานที่จะได้รับการประเมินตามโครงการดังกล่าว ดังเช่น ครูคนหนึ่งได้กล่าวว่า

"ดีนะที่ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยกับจ้อน ทำให้พี่ได้เรียนรู้ และยังมีผลงานโชว์อีกด้วย"

ครูผู้สอนทุกคนได้เก็บเอกสารประกอบการสอน ดังเช่น แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน แบบบันทึกพฤติกรรมผลการเรียนรู้ของนักเรียน รายงานการวิจัยในชั้นเรียนของตนเองไว้ เพื่อเป็นตัวอย่างในการจัดการเรียนการสอนต่อไป ดังเช่น ครูคนหนึ่งได้กล่าวว่า

"พี่ขอเก็บเอกสารต่าง ๆ นะ เผื่อพี่ย้ายพี่จะได้นำไปใช้ได้อีก"

หรือเพื่อขอผลงานทางวิชาการ ดังเช่น ครูคนหนึ่งได้กล่าวว่า

"เอกสารต่าง ๆ นี้พี่จะเก็บเอาไว้เป็นตัวอย่างในการขออาจารย์ 3"

นอกจากนี้แล้วคณะครูได้จัด และร่วมรับประทานอาหาร เพื่อเป็นการขอบคุณผู้วิจัยที่ได้เข้ามาช่วยเหลือ แนะนำและนำรูปแบบการเรียนการสอนมาใช้ที่โรงเรียน ดังเช่น ข้อความในบัตรที่คณะครูมอบให้

ถึงครูจ้อน

คณะครู และนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองเขมร ขอขอบใจและขอบคุณครูจ้อนที่ได้มาให้ความรู้ และชักชวนพวกพี่ทุกคนเข้าร่วมทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งทำให้พวกพี่ทุกคนได้เรียนรู้เข้าใจ และได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การทำวิจัยในชั้นเรียน การประเมินผลตามสภาพจริง ที่มีผลทำให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข จนไม่มีใครที่อยากจะขาดเรียนเลย

จาก

คณะครู และนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองเขมร

5 มี.ค. 46

ภาพประกอบ 16 ข้อความซึ่งคัดลอกมาจากบัตรที่คณะครูมอบให้ เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2546

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าในภาพรวมแล้วครูผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อรูปแบบการเรียนการสอน

ปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนที่ทีต่อรูปแบบการเรียนการสอน

ในระหว่างดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้สังเกต สนทนากับนักเรียน และอ่านบันทึกผลการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อดูปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งสามารถวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนได้ดังนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระยะแรกของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนพบว่านักเรียนยังขาดความสนใจ และตั้งใจในการเรียน เช่น นักเรียนจะเล่น คุย เดิน ตลอดเวลา เมื่อมีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแล้วนักเรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กับรูปแบบการเรียนการสอนที่ดี โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนออกไปนอกห้องเรียน วาดรูป ดังเช่น นักเรียนบางคนกล่าวว่า

"ครูคะพาหนูออกไปเรียนนอกห้องอีกนะคะ"

"ครูครับผมชอบออกไปวาดรูปกับเพื่อน ๆ "

นอกจากนี้ นักเรียนบางคนยังได้นำประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้รับไปประพฤติปฏิบัติที่บ้าน ดังเช่น เมื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการทำขนมไข่หวาน หลังจากทำเสร็จ มีนักเรียนคนหนึ่งได้กล่าวว่า

"ครูคะหนูจะกลับไปทำไข่หวานให้ม่า (ย่า) กินที่บ้าน" พอเช้าวันจันทร์ นักเรียนคนนั้นก็เล่าว่า "ครูคะเมื่อวันเสาร์หนูกลับไปทำไข่หวานให้ม่ากิน ม่าบอกว่าอร่อยด้วยค่ะ ครั้งหน้าหนูอยากทำบัวลอยด้วยค่ะ"

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในระยะแรกของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนพบว่านักเรียนยังขาดทักษะพื้นฐานในการเรียนและการทำงานกลุ่ม เมื่อได้ร่วมกับครูประจำชั้นหาแนวทางแก้ไขและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแล้ว นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับรูปแบบการเรียนการสอนที่ดี ดังเช่น จากบันทึกประจำวันของผู้วิจัย

วันนี้ให้นักเรียนได้ออกไปสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ บริเวณโรงเรียนนักเรียนรู้สึกตื่นเต้นเพราะว่าปกตินักเรียนได้เรียนอยู่แต่ในห้อง ซึ่งนักเรียนบางคนพูดกับเราว่า ครูค่ะหนูอยากมาเรียนแบบนี้อีก

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าเมื่อเริ่มใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับรูปแบบการเรียนการสอนที่ดี ดังเช่น จากการสังเกตพบว่านักเรียนมีความสามารถในการทำงานกลุ่มดี ทุกคนร่วมมือกันทำงานเป็นอย่างดี เริ่มสนุกกับกิจกรรม ไม่มีการบ่นว่าไม่อยากมาโรงเรียน ดังเช่น นักเรียนคนหนึ่งพูดว่า

"ครูครับอยากให้ถึงพรุ่งนี้เร็ว ๆ จังเลยผมอยากทำของเล่นครับ"

"ครูครับผมชอบให้ครูทำโน่นทำนี่ ไม่เห็นจะยากอะไรเลย"

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าเมื่อเริ่มใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับรูปแบบการเรียนการสอนที่ดี ดังเช่นจากบันทึกประจำวันของผู้วิจัย

วันนี้พานักเรียนออกมาเรียนนอกห้องเรียน นักเรียนรู้สึกดีใจ วิ่งทำงานกันอย่างกระตือรือร้น ส่งเสียงปรึกษางานกันอย่างดัง มีเสียงหัวเราะ หรือ

วันนี้สอนเรื่องการเปลี่ยนแปลงสถานะของสสาร โดยให้นักเรียนได้ทำจรวดจากหลอดดีกัวดีน นักเรียนสนุกตื่นเต้น สามารถบอกความหมายของการระเหิดได้โดยไม่ต้องอธิบายจนครู ป.4 งง เพราะปกตินักเรียนห้องนี้ต้องอธิบายแล้วอธิบายอีกหลายรอบ และครู ป.4 งงที่สุดคือนักเรียนคนหนึ่งที่ไม่เคยพูด หรือตอบคำถามครูเลยได้ตอบคำถามถูกต้อง นอกจากนี้

นักเรียนชั้น ป.4 บางคนสนใจถามว่าสารเคมีที่นำมาทำหัวไม้ขีดเรียกว่าอะไร จนครูประจำชั้นพูดออกมาว่า "พี่รู้ว่าเวลาจ้อนมาสอนกับพี่ นักเรียนมีความสนใจ สนุกอยากเรียน ดูตอนนี้ซิ นักเรียนห้องพี่แทบจะไม่ขาดเรียนเลย แม้แต่ยาย..."

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าเมื่อเริ่มใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับรูปแบบการเรียนการสอนที่ดี ดังเช่นจากบันทึกประจำวันของผู้วิจัย

เมื่อนักเรียนแต่ละกลุ่มหยดสารละลายไอโอดีนลงบนแป้ง และมีการเปลี่ยนแปลงสี นักเรียนจะส่งเสียงฮือฮาตื่นเต้น นักเรียนบางคนสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมดังคำกล่าวว่า

"ถ้าหนูสงสัยว่าอาหารใดว่ามีแป้งหรือเปล่า หนูจะเอาอาหารนั้นมาทดสอบได้ไหมคะ"

และนักเรียนเริ่มที่อยากเรียนมากขึ้นโดยดูจากสถิติการมาเรียนพบว่าจำนวนนักเรียนที่ขาดเรียนลดลงจนไม่มีนักเรียนขาดเรียนเลย และนักเรียนมีความความสนใจ และตั้งใจในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าเมื่อเริ่มใช้รูปแบบการเรียนการสอนนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับรูปแบบการเรียนการสอนที่ดี ดังเช่นจากบันทึกประจำวันของผู้วิจัย

เมื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องแรงโดยการยิงจรวดที่ทำมาจากขวดน้ำอัดลม นักเรียนก็เข้าห้องสมุดหาคำตอบ โดยมีนักเรียนคนหนึ่งได้บอกกับเพื่อนว่า "เอ้ยถ้าหาคำตอบไม่ได้ เดี๋ยวครูไม่ให้เล่นหรอก"

นอกจากนี้ในชั้นอนุบาลยังได้เริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ โดยครูและนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ดังเช่น การทำขนมบัวลอยไข่หวาน ซึ่งนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับรูปแบบการเรียนการสอนเช่นเดียวกัน ดังเช่น นักเรียนคนหนึ่งได้พูดว่า

"คุณครูคะวันนี้ครู ...พาพวกหนูไปทำขนมบัวลอย อร่อยด้วยคะ"

"หนูอยากทำขนมบัวลอยไข่หวานอีก"

ดังนั้นจึงสรุปในภาพรวมได้ว่านักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อรูปแบบการเรียนการสอน

นอกจากนี้แล้วในระหว่างดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ปรากฏการณ์หนึ่งที่ผู้วิจัยพบก็คือผู้ปกครองบางคนได้มีความรู้สึกที่ดีกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน โดยเฉพาะในเรื่องความกระตือรือร้นอยากมาโรงเรียน ดังเช่นมีผู้ปกครองคนหนึ่งได้สนทนาซักถามผู้วิจัยว่า

"ครูทำอย่างไรถึงลูกผมตอนเช้ามันอยากจะมาแต่โรงเรียน"

หรือในบางครั้งก็มีผู้ปกครองได้มาพูดคุยกับผู้วิจัยว่า ตอนนี้ลูกของเขามีพฤติกรรมการเรียนที่ดีขึ้น อยากมาโรงเรียน ขยันอ่านหนังสือ

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองคนหนึ่งซึ่งก่อนใช้รูปแบบการเรียนการสอนผู้วิจัยพบว่าผู้ปกครองคนนี้ต้องบังคับให้นักเรียนมาโรงเรียน ดังคำกล่าวว่า

"ก็รู้สึกว่ามันไม่ค่อยตั้งใจเรียน กลับมาบ้านมันก็เล่น พวกการบ้านก็ไม่อยากสนใจ ไม่อยากจะทำ ไม่เอออออะไรเลย และตอนเช้าในความรู้สึกของผมมอง ๆ ดู เหมือนกับว่ามันไม่อยากจะไปโรงเรียนเลยต้องบังคับขู่เข็ญให้มันไป มันถึงอยากจะไป"

คำสัมภาษณ์ผู้ปกครองคนเดียวกันหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอน

"โอ้ยแต่ก่อนผมไม่อยากจะพูดถึงเลย มันขี้เกียจมากตอนเช้าก็ต้องปลุกมันให้เตรียมไปโรงเรียน บางทีก็ต้องดีบังคับให้มันไปโรงเรียน ดูซิเราก็อุตส่าห์ไม่อยากให้มันเป็นชาวไร่เหมือนกับเรา อยากให้มันได้เรียน มันก็ขี้เกียจมาก แต่ตอนนี้ผมสังเกตเห็นว่ามันมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นนะครู ตอนเช้าก็ไม่ต้องบังคับให้มันไปโรงเรียน ที่แปลกมันกลับมาจากโรงเรียน มันก็จะเตรียมของต่าง ๆ ไปโรงเรียน มันบอกว่าเดี๋ยวนี้ครูให้มันทำโน่นทำนี่ มันบอกว่ามันชอบเรียนแบบนี้เพราะไม่ต้องอยู่ในห้องเรียน ได้ออกไปเรียนข้างนอก ได้ทำอะไรต่าง ๆ กับเพื่อน" หรือ

"มันบอกว่าเวลาครูสอนครูชอบให้มันทำโน่นทำนี่ ได้เล่นอะไรของมัน เช่น ไอ้จรวดจากหลอดยา การยิงจรวดแข่งกัน มันบอกว่าเรียนสนุกและได้ความรู้ด้วย มันบอกว่ามันได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ครูให้มันรู้จักการคิด การวางแผน ได้ฝึกอะไรต่อมิอะไร ผมรู้สึกว่ามันดีขึ้น อ้อ มันยังเล่าว่าครูให้มันทำแปลงผัก ให้มันอยู่กับ ป่ออื่น ๆ ให้พวกมันกู้เงิน ให้มันวางแผนปลูกผัก โดยเลือกว่าจะปลูกอะไร ตอนแรก ๆ มันก็มาบ่นว่าเหนื่อย เออมันเคยถามผมว่าเวลาผมปลูกอ้อยคงจะเหนื่อยเหมือนกันนะ "

ดังนั้นจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนี้ยังมีผลทำให้ผู้ปกครองมีความรู้สึกที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยเช่นกัน

ผลจากการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน

จากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวมีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นดังกล่าวได้ถูกฝึกให้มีทักษะพื้นฐานในการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการเขียน การอ่าน และการทำงานกลุ่ม แต่สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่าการใช้รูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบดังกล่าวประสบกับปัญหาหลายประการ อาจเนื่องมาจากนักเรียนขาดทักษะใน

การเขียน การอ่าน การทำงานกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนการทำงาน การแบ่งภาระหน้าที่ ดังเช่น นักเรียนบางคนได้กล่าวว่า

"ครูครับจะให้พวกผมทำงานกลุ่มกันอย่างไร"

"ครูครับกลุ่มผมไม่มีใครเขียนเป็นหรอก"

เมื่อนักเรียนเขียนไม่ได้ผู้วิจัยและครูผู้สอนแก้ปัญหาโดยให้นักเรียนวาดภาพออกมา ก็พบปัญหาอีก เช่นจากการสังเกตพบว่านักเรียนแย่งกันวาดภาพ ซึ่งนักเรียนบางคนกล่าวว่า

"ครูครับเขาไม่ให้ผมวาดรูปเลยครับ"

"ครูค่ะ ดูซิค่ะเขานั่งวาดอยู่คนเดียว หนูก็อยากทำเหมือนกัน"

"ครูค่ะให้แยกกันทำดีกว่า"

เพราะฉะนั้นผู้วิจัยและครูผู้สอนจึงได้ร่วมกันหาแนวทางเพื่อปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งพบว่านักเรียนในระดับชั้นดังกล่าวไม่ชอบหยุดนิ่ง ชอบเล่น ชอบรวมกลุ่มกับเพื่อน และปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ดังเช่น นักเรียนบางคนได้กล่าวว่า

"ให้หนูไปนั่งวาดรูปกับเพื่อน ๆ นอกห้องเรียนนะคะ"

เมื่อผู้วิจัยทดลองให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองตามลำพัง ก็พบว่านักเรียนไม่ชอบที่จะอยู่ตามลำพัง ชอบให้มีเพื่อนร่วมอยู่ด้วย ดังเช่นนักเรียนบางคนได้กล่าวว่า

"ครูครับให้โด้ (ชื่อเล่นของนักเรียนคนหนึ่ง) ไปกับผมด้วย ถ้าให้ผมไปทำคนเดียวผมไม่ไปหรอก"

ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ขาดทักษะพื้นฐานในด้านการเรียน และทักษะการทำงานกลุ่ม นั้นเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลดลงจากรูปแบบการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเปลี่ยนแปลงจากขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม มาเป็นการปฏิบัติกิจกรรมเดี่ยว สำหรับขั้นตอนการนำเสนอผลงาน การร่วมกันเสนอแนะและวิจารณ์ และการนำไปใช้ นั้นจะรวมอยู่ในขั้นตอนการร่วมกันอภิปรายและสรุปบทเรียน เพื่อลดขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวมีรูปแบบ ดังนี้

ขั้นที่ 1 จูงใจสู่บทเรียน
ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ
ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์
ขั้นที่ 4 ลงมือปฏิบัติกิจกรรม
ขั้นที่ 5 ร่วมกันอภิปราย และสรุปบทเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 3 นั้นดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมือนเดิม แต่ในขั้นที่ 4 ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนแต่ละคนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของตนเอง โดยมีครูคอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือและในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนแต่ละคนนั้นควรปฏิบัติกิจกรรมอยู่กับเพื่อน ส่วนในขั้นที่ 5 ร่วมกันอภิปรายและสรุปบทเรียน เป็นขั้นตอนที่ครู และนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับผลการปฏิบัติกิจกรรม การวิจารณ์และให้ข้อเสนอแนะ สรุปบทเรียน และร่วมกันหาแนวทางที่จะการนำประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือในสถานการณ์อื่น ๆ

ผลจากการเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอน

ผลจากการเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนเป็นผลจากการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อค้นพบที่ได้จากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ แล้วเผยแพร่ให้แก่ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาและสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าว ซึ่งสามารถแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตาราง 25 ข้อมูลพื้นฐานของครูผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (59 คน)	ร้อยละ
ระดับชั้นที่สอน		
1.ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1		
สอน	9	15.3
ไม่สอน	50	84.7
2.ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2		
สอน	9	15.3
ไม่สอน	50	84.7
3.ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3		
สอน	11	18.6
ไม่สอน	48	81.4

ตาราง 25 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (59 คน)	ร้อยละ
4.ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4		
สอน	13	22.0
ไม่สอน	46	78.0
5.ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5		
สอน	15	25.4
ไม่สอน	44	74.6
6.ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6		
สอน	16	27.1
ไม่สอน	43	72.9
7.ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น		
สอน	6	10.2
ไม่สอน	53	89.8
วิชาที่สอน		
1.ภาษาไทย		
สอน	47	79.7
ไม่สอน	12	20.3
2.คณิตศาสตร์		
สอน	44	74.6
ไม่สอน	15	25.4
3. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต		
สอน	43	72.9
ไม่สอน	16	27.1
4. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย		
สอน	49	83.1
ไม่สอน	10	16.9
5. กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ		
สอน	47	79.7
ไม่สอน	12	20.3

ตาราง 25 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (59 คน)	ร้อยละ
วิชาที่สอน (ต่อ)		
6.ภาษาอังกฤษ	40	67.8
สอน	19	32.2
ไม่สอน		
ประสบการณ์ในการสอน		
1.น้อยกว่า 6 ปี	3	5.1
2. 6 – 10 ปี	1	1.7
3. 11 – 15 ปี	10	16.9
4. 16 – 20 ปี	9	15.3
5. มากกว่า 20 ปี	36	61.0

จากตาราง 25 ข้อมูลพื้นฐานของครูผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อจำแนกตามระดับชั้นที่สอน พบว่าเป็นครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากที่สุดซึ่งคิดเป็นร้อยละ 27.1 รองลงมาคือครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 25.4 เมื่อจำแนกตามวิชาที่สอนพบว่าเป็นครูผู้สอนในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมากที่สุดซึ่งคิดเป็นร้อยละ 83.1 รองลงมาคือสอนในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพและวิชาภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 79.7 ด้านประสบการณ์สอนพบว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ในการสอนในระดับประถมศึกษามากกว่า 20 ปี มากที่สุดซึ่งคิดเป็นร้อยละ 61.0 รองลงมาเป็นผู้มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 11 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.9

ตาราง 26 ระดับความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครู

รายการ		ระดับความเหมาะสม					$\overline{X}$ S.D.	การแปลความหมาย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. รูปแบบการเรียนการสอนนี้มีความสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา	จำนวน	14	40	5	0	0	4.15	มาก
	ร้อยละ	23.7	67.8	8.5	0.0	0.0	0.55	
2. รูปแบบการเรียนการสอนนี้สามารถพัฒนาให้นักเรียนเกิดจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียนรู้ได้	จำนวน	12	41	6	0	0	4.10	มาก
	ร้อยละ	20.3	69.5	10.2	0.0	0.0	0.55	
3. รูปแบบการเรียนการสอนนี้สามารถพัฒนาสติปัญญาของนักเรียนได้	จำนวน	8	45	6	0	0	4.03	มาก
	ร้อยละ	13.6	76.3	10.2	0.0	0.0	0.49	
4. รูปแบบการเรียนการสอนนี้สามารถพัฒนาให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้	จำนวน	16	35	8	0	0	4.14	มาก
	ร้อยละ	27.1	59.3	13.6	0.0	0.0	0.63	
5. รูปแบบการเรียนการสอนนี้มีความเหมาะสมแก่การนำมาใช้	จำนวน	12	40	7	0	0	4.08	มาก
	ร้อยละ	20.3	67.8	11.9	0.0	0.0	0.57	
6.เมื่ออ่านคู่มือแล้วท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน	จำนวน	9	40	10	0	0	3.98	มาก
	ร้อยละ	15.3	67.8	16.9	0.0	0.0	0.57	
7. เมื่ออ่านคู่มือแล้วท่านรู้สึกว่ารูปแบบการเรียนการสอนนี้มีประโยชน์ต่อท่าน	จำนวน	11	42	6	0	0	4.08	มาก
	ร้อยละ	18.6	71.2	10.2	0.0	0.0	0.53	
8. คู่มือฉบับนี้มีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนของท่าน	จำนวน	13	43	3	0	0	4.17	มาก
	ร้อยละ	22.0	72.9	5.1	0.0	0.0	0.50	

ตาราง 26 (ต่อ)

รายการ		ระดับความเหมาะสม					$\overline{X}$ S.D.	การแปลความหมาย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
9. เมื่อท่านอ่านคู่มือเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละขั้นต่อไปนี้ แล้วท่านคิดว่าสามารถนำไปปฏิบัติได้ในระดับใด								
ขั้นที่ 1 จูงใจสู่บทเรียน	จำนวน	9	40	9	1	0	3.97	มาก
	ร้อยละ	15.3	67.8	15.3	1.7	0.0	0.61	
ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนให้ทราบ	จำนวน	11	41	6	1	0	4.05	มาก
	ร้อยละ	18.6	69.5	10.2	1.7	0.0	0.60	
ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนหรือจัดสถานการณ์	จำนวน	7	45	7	0	0	4.00	มาก
	ร้อยละ	11.9	76.3	11.9	0.0	0.0	0.49	
ขั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม								
ขั้นที่ 4.1 ตั้งเป้าหมายของกลุ่ม	จำนวน	10	37	12	0	0	4.00	มาก
	ร้อยละ	16.9	62.7	20.3	0.0	0.0	0.61	
ขั้นที่ 4.2 แบ่งภาระหน้าที่	จำนวน	11	33	14	1	0	3.92	มาก
	ร้อยละ	18.6	55.9	23.7	1.7	0.0	0.70	
ขั้นที่ 4.3 ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย	จำนวน	9	37	13	0	0	3.93	มาก
	ร้อยละ	15.3	62.7	22.0	0.0	0.0	0.61	
ขั้นที่ 4.4 สร้างสรรค์ผลงาน	จำนวน	7	40	12	0	0	3.92	มาก
	ร้อยละ	11.9	67.8	20.3	0.0	0.0	0.57	
ขั้นที่ 4.5 ประเมินปรับปรุง และ ชื่นชมผลงาน	จำนวน	6	40	13	0	0	3.88	มาก
	ร้อยละ	10.2	67.8	22.0	0.0	0.0	0.56	
ขั้นที่ 5 นำเสนอผลงาน	จำนวน	9	41	9	0	0	4.00	มาก
	ร้อยละ	15.3	69.5	15.3	0.0	0.0	0.56	
ขั้นที่ 6 ร่วมกันวิจารณ์และเสนอแนะ	จำนวน	5	39	14	1	0	3.81	มาก
	ร้อยละ	18.5	66.1	23.7	1.7	0.0	0.60	
ขั้นที่ 7 นำไปใช้	จำนวน	5	37	17	0	0	3.80	มาก
	ร้อยละ	8.5	62.7	28.8	0.0	0.0	0.58	

ตาราง 26 (ต่อ)

รายการ		ระดับความเหมาะสม					$\overline{X}$ S.D.	การแปลความหมาย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
10. ความชัดเจนตัวอย่างแผนการสอนในแต่ละด้านดังนี้	จำนวน	4	45	9	1	0	3.88	มาก
10.1 ความคิดรวบยอด	ร้อยละ	6.8	76.3	15.3	1.7	0.0	0.53	
10.2 จุดประสงค์การเรียนการสอน	จำนวน	14	41	3	1	0	4.15	มาก
	ร้อยละ	23.7	69.5	5.1	1.7	0.0	0.58	
10.3 เนื้อหาสาระ	จำนวน	16	40	3	0	0	4.22	มาก
	ร้อยละ	27.1	67.8	5.1	0.0	0.0	0.53	
10.4 กิจกรรมการเรียนการสอน	จำนวน	14	38	7	0	0	4.12	มาก
	ร้อยละ	23.7	64.4	11.9	0.0	0.0	0.59	
10.5 สื่อการเรียนการสอน	จำนวน	13	36	10	0	0	4.05	มาก
	ร้อยละ	22.0	61.0	16.9	0.0	0.0	0.63	
10.6 การประเมินผล	จำนวน	11	39	9	0	0	4.03	มาก
	ร้อยละ	18.6	66.1	15.3	0.0	0.0	0.59	
11. ท่านคิดว่าในการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งนักเรียนควรมีการบันทึกผลการเรียนรู้ของตนเอง	จำนวน	21	33	5	0	0	4.27	มาก
	ร้อยละ	35.6	55.9	8.5	0.0	0.0	0.61	
12. แบบบันทึกพฤติกรรม (ดังตัวอย่าง) สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือประเมินนักเรียนตามสภาพจริง	จำนวน	16	36	7	0	0	4.15	มาก
	ร้อยละ	27.1	61.0	11.9	0.0	0.0	0.61	

จากตาราง 26 เมื่อพิจารณาระดับความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาพบว่าครูผู้สอนส่วนมากตั้งแต่ร้อยละ 55.9 ถึงร้อยละ 76.3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทุกรายการว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำตอบของครูผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดจำนวน 39 คน ซึ่งได้ระบุว่าจะนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาในงานวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองทุกคน โดยได้แสดงความคิดเห็นและเหตุผลที่สามารถแยกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้เพราะเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในสภาพปัจจุบัน โดยเฉพาะแนวปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ดังเช่นแสดงความคิดเห็นว่า

"ใช้ เพราะเป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย และครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กทั้งทางด้านสติปัญญา จิตพิสัย และความประพฤติ"

"โดยภาพรวมแล้วรูปแบบการเรียนการสอนสอดคล้องกับแนวปฏิรูปการศึกษาดีมาก"

"นำไปใช้เพราะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ"

2. นำไปใช้เพราะเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมน่าสนใจ และรูปแบบการเรียนการสอนเป็นลำดับขั้นตอนดี เมื่ออ่านคู่มือแล้วมีความเข้าใจ ดังเช่นแสดงความคิดเห็นว่า "ใช้ เพราะมีกิจกรรมที่ท้าทายให้เด็ก ๆ ฝึกปฏิบัติได้ โดยครูผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามสภาพจริง"

"เห็นด้วยอย่างยิ่งที่ควรจะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพราะรูปแบบการเรียนการสอนแต่ละขั้นตอนชัดเจนสามารถพัฒนานักเรียนได้ดียิ่ง นักเรียนได้พัฒนาทักษะ ปรับปรุงแก้ไขทักษะ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี"

"การจัดกิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนฝึกความรับผิดชอบ และยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ทำให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี"

"ใช้ เพราะได้แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้เข้าใจได้ดีมาก สามารถประยุกต์ได้จริง"

"คิดว่าจะนำรูปแบบการเรียนการสอนไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะเป็นตัวอย่างการสอนที่ดีมาก มีการให้นักเรียนได้เป็นผู้คิดมีการกระทำเอง"

ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ได้แก่

1.ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรมากกว่านี้

2. แบบบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ควรจะมีรายละเอียดมากกว่านี้

3. ควรมีการเผยแพร่ผลการวิจัย ดังเช่นแสดงความคิดเห็นว่า "ในขณะที่เราทำวิจัยเรามีความกระตือรือร้นสรรหาสิ่งใหม่ ๆ มาให้นักเรียนทำอยู่ตลอดเวลาเพราะเราต้องการผล แต่เมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยก็จะกลับสู่สภาพเดิม อาจจะเกิดจากหลาย ๆ สาเหตุ เช่นความเบื่อหน่ายของนักเรียนและผู้สอน ภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบงานหลายอย่างที่ทำให้ไม่มีเวลาในการค้นคว้าสิ่งใหม่ ๆ ให้กับนักเรียน ข้อสำคัญมักจะไม่มีการนำผลการวิจัยไปใช้จริง ๆ ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ เราจะมีวิธีใดบ้างที่จะให้ผู้ที่ไม่เคยผ่านการทำวิจัยแต่มีปัญหาในการสอนนำผลการวิจัยไปใช้บ้าง"

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ประเด็นสำคัญที่นำเสนอในบทนี้มี ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา และประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การพัฒนาจิตพิสัย การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แล้วนำข้อมูลที่ได้มากำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเบื้องต้น หลังจากนั้นได้มีการสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจิตพิสัยให้แก่นักเรียนในระดับประถมศึกษาสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรระดับประถมศึกษา ศึกษาข้อมูลด้านนักเรียนและด้านชุมชน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แล้วตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญและการนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ เพื่อประเมินประสิทธิภาพและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงทดลองแบบ Control pretest posttest design กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยกลุ่มตัวอย่างถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน กับกลุ่มเปรียบเทียบ ระยะเวลาที่ใช้ในการใช้รูปแบบการเรียนการสอน 15 สัปดาห์ ในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้กับกลุ่มทดลองผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขั้นตอนที่ 4 เผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอน

การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนที่ได้ปรับปรุงหลังจากการนำไปใช้ให้แก่ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา และสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนและแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินการ มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลจากการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ผลของการดำเนินการในขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ทฤษฎีการเรียนรู้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การพัฒนาจิตพิสัย การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้าง

จิตพิสัยในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละแบบ ผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่าการจัดการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยมเป็นหลัก นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ บทบาทของนักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม รูปแบบการสอนโดยการใช้กระบวนการทางสังคม บทบาทของผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก และใช้วิธีการประเมินผลโดยการสังเกต เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมแก่การนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา นอกจากนี้ผลการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมแก่การนำไปใช้พบว่าครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนามาจากการสังเคราะห์มีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้มากกว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละแบบ

ขั้นตอนที่ 2 ผลจากการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ผลจากการดำเนินการออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แล้วตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญและการนำไปทดลองใช้พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษามี 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 จูงใจสู่บทเรียน
ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ
ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์
ขั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่
    4.1 การตั้งเป้าหมายของกลุ่ม
    4.2 แบ่งภาระหน้าที่
    4.3 ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย
    4.4 สร้างสรรค์ผลงาน
    4.5 ประเมิน ปรับปรุง และชื่นชมกับผลงาน
ขั้นที่ 5 นำเสนอผลงาน
ขั้นที่ 6 ร่วมกันเสนอแนะและวิจารณ์
ขั้นที่ 7 นำไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 ผลจากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

ผลจากการดำเนินการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ และมีการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษามีอยู่สองรูปแบบ ได้แก่

ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นรูปแบบที่มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 จูงใจสู่บทเรียน

ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ

ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์

ขั้นที่ 4 ลงมือปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นที่ 5 ร่วมกันอภิปราย และสรุปบทเรียน

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นรูปแบบที่มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 จูงใจสู่บทเรียน

ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ

ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่

4.1 การตั้งเป้าหมายของกลุ่ม

4.2 แบ่งภาระหน้าที่

4.3 ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

4.4 สร้างสรรค์ผลงาน

4.5 ประเมิน ปรับปรุง และชื่นชมกับผลงาน

ขั้นที่ 5 นำเสนอผลงาน

ขั้นที่ 6 ร่วมกันเสนอแนะและวิจารณ์

ขั้นที่ 7 นำไปใช้

ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน มีดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนมีความชัดเจน มีความสะดวก และมีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้

2. ผลจากการสังเกตและอ่านบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนพบว่าในภาพรวมแล้วนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อรูปแบบการเรียนการสอน

3. ผลจากการสังเกตและสนทนากับครูผู้สอนแต่ละคนระหว่างดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนพบว่าในภาพรวมแล้วครูผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อรูปแบบการเรียนการสอน

4. ผลจากการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงในระหว่างดำเนินการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งมีการบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละครั้ง แล้วนำมาเขียนเป็นแผนภาพแสดงพัฒนาการของผลการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านจิตพิสัย ด้านสติปัญญา และด้านการประพฤติปฏิบัติ พบว่าในภาพรวมแล้วนักเรียนมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

5. ความแตกต่างของผลที่ได้จากการวัดจิตพิสัยก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ผลการเปรียบเทียบค่าขนาดอิทธิพลของรูปแบบการเรียนการสอนระหว่างกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่าค่าขนาดอิทธิพลของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน มีค่าสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบทุกระดับชั้น

7. จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีจิตพิสัยในการเรียนรู้มากกว่าจำนวนนักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบ ทุกระดับชั้น

8. รูปแบบการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนทุกแบบ

นอกจากนี้จากการสังเกตและสนทนากับผู้ปกครองในระหว่างการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ พบว่าผู้ปกครองมีความรู้สึกพึงพอใจต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนอันเป็นผลมาจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยเช่นเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 4 เผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอน

ผลจากการเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนให้แก่ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา พบว่าครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมในแต่ละรายการที่สอบถามอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ครูผู้สอนส่วนมากยังได้ตอบว่าจะนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาในงานวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตน

การอภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการอภิปรายตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ผลจากการศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนพบว่า ผู้ปกครองมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน โดยผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นว่านักเรียนขาดจิตพิสัยในการเรียนรู้ คือนักเรียนไม่มีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่ค่อยอยากมาโรงเรียน ไม่สนใจที่จะอ่านหนังสือ ดังเช่นผู้ปกครองได้กล่าวว่า

"ก็รู้สึกว่ามันไม่ค่อยตั้งใจเรียน กลับมาบ้านมันก็เล่น พวกการบ้านก็ไม่อยากสนใจ ไม่อยากจะทำ ไม่เอออออะไรเลย และตอนเช้าในความรู้สึกของผมมอง ๆ ดู เหมือนกับว่ามันไม่อยากจะไปโรงเรียนเลยต้องบังคับขู่เข็ญให้มันไป มันถึงอยากจะไป "

"รู้สึกว่าเด็กมันจะเบื่อการเรียน คงเป็นสาเหตุที่มันไม่ชอบเรียน พูดง่าย ๆ ก็คือมันไม่ชอบเรียน"

"ใช่ครับ คือว่าตอนเช้าตื่นขึ้นมาเขาไม่อยากจะมาโรงเรียนเลยครับ คือต้องพยายามเข็นให้อยากมาเรียน"

"เด็กในปัจจุบันนี้รู้สึกว่าการใฝ่ในการเรียนน้อยลงกว่าเด็กแต่ก่อน แต่ตรงนี้ผมมองว่ามันเป็นเกี่ยวกับเรื่องเครื่องอำนวยความสะดวกอะไรมันจะมาก กลับไปเด็กจะไม่ค่อยสนใจพอกลับจากโรงเรียนไปก็จะสนใจทีวีอะไรพวกนี้ "

"นี่ไม่ใช่เป็นเฉพาะกับเด็กที่บ้านนะ ผมถามเพื่อน ๆ ก็เหมือนกันเปี๊ยบเลย คือ เช้าขึ้นมาดูการ์ตูน วุ่นวายกับทางบ้านมากจะต้องเรื่องนั้นเรื่องนี้ ก่อนเช้านั้นที่เด็กจะมาโรงเรียนเหมือนผู้ปกครองมาด้วย ต้องเตรียมนี่เตรียมโน้น ทุกอย่างต้องเตรียมให้เขาหมด เขาแทบจะไม่ขวนขวาย จะเป็นกันแทบทุกคน"

ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของปรีชา งามประดับ (2545) ที่พบว่าการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษายังมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน คือนักเรียนยังขาดคุณลักษณะนิสัยที่สนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน ไม่อยากมาเรียน ขาดโรงเรียนบ่อย ไม่มีความกระตือรือร้น และไม่มีระเบียบวินัย เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของมาลี ปานบุญห้อม (2540) พบว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษายังขาดความสนใจในการเรียน

ส่วนในด้านความต้องการของผู้ปกครองก็คือต้องการให้ทางโรงเรียนหาแนวทางเพื่อพัฒนาจิตพิสัยในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ดังผู้ปกครองกล่าวว่า

"คือจะต้องให้การเรียน พยายามมีสิ่งที่ดึงให้เขาอยากมาเรียน ให้มันสนใจเรียนมากกว่าเดิม "

"อยากให้มีการโน้มน้าวใจอยากให้นักเรียนอยากมาเรียน บางทีครูอาจจะดุ ทำให้นักเรียนไม่ค่อยอยากจะมาเรียน บางที่ครูอาจสอนแบบติด ๆ กัน เด็กมันเลยเบื่อบางทีอาจให้ครูมีเวลาว่างให้นักเรียนบ้าง รู้สึกให้ครูสร้างแรงดึงดูดใจอยากให้มาเรียน"

"ดูจากตอนเช้าเด็กไม่ค่อยอยากจะไปโรงเรียน ถ้าโรงเรียนมีอะไรจูงใจอยากให้เขาอยากจะไปโรงเรียน เขาถึงอยากจะไปครับ"

"ก็คิดว่าตอนนี้การเรียนเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับตอนนี้ คืออยากให้เขามาเรียน อยากให้ทันสังคม ไม่อยากให้เขาตกต่ำ เรียกว่าไอ้คนไม่รู้การศึกษา "

"ก็คืออยากให้ทางโรงเรียน หาแรงดึงดูดใจ หรือทำอย่างไรก็ได้ให้เด็ก ๆ ทุกคน ไม่สักแต่ว่าลูกผม ทำอย่างไรก็ได้ทำให้เขาอยากมาโรงเรียน ห้องเรียนคือแหล่งที่มีความรู้นะครับ ขอฝากไว้แค่นี้นะครับ"

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองจึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าการวิจัยในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการพัฒนาจิตพิสัยในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนในระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในครั้งนี้เป็นการดำเนินการที่ผสมผสานระหว่างการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย เพื่อให้รูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับการนำไปใช้มากที่สุด ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนมีดังนี้

ขั้นที่ 1 จูงใจสู่บทเรียน

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่นักเรียนเพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้น สนใจ มุ่งมั่น ขยัน อดทน ที่จะเรียนรู้ ไม่เหนื่อยหน่าย ท้อแท้ และเตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 111 ; อารี พันธ์มณี. 2534 : 179 ; Franken. 1998 : 7 ; Stipek. 1993 : 12 –17 ; Deci and Ryan. 1990 : 237) การสร้างแรงจูงใจให้แก่นักเรียนสามารถใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย เช่น การร้องเพลง การเล่นเกม การเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมุติ การสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การยกกรณีตัวอย่าง ซึ่งจากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ พบว่าวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถสร้างแรงจูงใจให้แก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี

แต่สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 2 บางครั้งในตอนต้นของชั่วโมง นักเรียนอาจจะยังไม่พร้อมที่จะเรียน ครูควรหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องความ

สนใจจากนักเรียน เช่น ให้นักเรียนได้เตรียมความพร้อมโดยการบอกแก่นักเรียนว่า "ถ้านักเรียนพร้อมแล้วให้ปรบมือ .... ครั้ง" ซึ่งนักเรียนก็จะปฏิบัติตาม ครูบอกนักเรียนให้ปรบมือหลายครั้งจนสังเกตเห็นพฤติกรรมว่านักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ เช่น กลับมานั่งที่ของตน หยุดเล่น หรือหยุดคุย แล้วจึงนำเข้าสู่บทเรียน และดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นต่อไป

นอกจากนี้ขั้นตอนแรกของรูปแบบการเรียนการสอนโดยการจูงใจสู่บทเรียนนี้ยังมีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนอื่นๆ เช่น การเรียนการสอนโดยการใช้เทคนิคแม่แบบ (เสาวนีย์ ศรีมนตรี. 2539) การสอนโดยใช้นาฏการ (กัญจนา ทองสิงห์. 2540) การสอนแบบวรรณี (สนิ เจอะสุข. 2540 : กติกา สุวรรณสมพงษ์. 2541) การสอนตามทฤษฎีสรรคนิยม (เกษมศรี ภัทรภูริสกุล. 2544)

ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ครูบอกวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนในแต่ละครั้งให้นักเรียนทราบ ซึ่งเป็นวิธีการสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้นักเรียนได้รู้ว่าตนเองจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องใดและเมื่อเรียนในครั้งนั้นแล้วตนเองจะมีความรู้ ความสามารถ หรือเกิดการเรียนรู้ในเรื่องใดบ้าง ที่สอดคล้องกับหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้แบบพฤติกรรมนิยม (กาญจนา คุณารักษ์. 2543 : 183 ; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 145 ; พรรณี ช.เจนจิต. 2528 : 182 ; Dembo. 1994 : 82 –83. Bell – Gredler. 1986 : 77 - 80)

นอกจากนี้ขั้นตอนของการแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบยังมีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนอื่นๆ เช่น การเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ (พรรณทิพย์ พื้นทอง. 2534) การเรียนการสอนโดยการใช้ชุดการเรียน (วัลลิมา สงสุวรรณ์. 2541)

ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนการนำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์ให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้โดยบทบาทสำคัญอยู่ที่ผู้สอนที่จะต้องเป็นผู้นำ หรือผู้ที่คอยกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นการสาธิต การอธิบาย การบรรยาย การบอกว่าจะให้นักเรียนทำอะไรอย่างไร แต่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บางครั้งในขั้นตอนนี้ครูผู้สอนอาจมีบทบาทเป็นผู้จัดเงื่อนไขในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนตามแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม หรือเป็นผู้จัดสถานการณ์ในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกคิด ค้นคว้า หรือแก้ปัญหายังมีความสำคัญ ที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (กาญจนา คุณารักษ์. 2543 : 213 – 214 ; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 203 - 204 ; อารี พันธ์มณี. 2534 : 147 - 149 ; พรรณี ช.เจนจิต. 2528 : 200 - 201 ; Dembo. 1994 : 193 .Bell – Gredler. 1986 :

193 - 197) ซึ่งตามธรรมชาติของการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาที่ในระยะแรกของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูยังมีบทบาทสำคัญอยู่

นอกจากนี้ขั้นตอนการนำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์ให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ยังมีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนอื่นๆ เช่น การสอนข่าวและเหตุการณ์ (เกตุแก้ว ลาวัณยวุฒิ. 2534) การสอนภาษาแบบผสมผสานของมาร์ทัน (อรุณี สถิตย์ภาคีกุล. 2534) การสอนโดยการใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (ปริยลักษณ์ พิลากุล. 2535 : ทัศนีย์ โชติพงษ์. 2535 : ราตรี เทียนดำ .2540 : สกุณา เปลี่ยนกลาง. 2541 : พงษ์ทิพย์ นวนิล. 2543 : สุกัญญา เทียนพิทักษ์กุล. 2543) การสอนโดยการใช้เครื่องเล่นทางวิทยาศาสตร์ (วิมลรัตน์ สิริอาภรณ์. 2536)

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนพบว่า ถ้าในขั้นนี้ผู้สอนใช้เวลานานเกินไปนักเรียนอาจขาดความสนใจ ดังนั้นในแต่ละครั้งควรใช้เวลาไม่เกิน 10 – 15 นาที เพราะเนื่องจากธรรมชาติของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษามีช่วงระยะเวลาของความสนใจสั้นประมาณไม่เกิน 20 นาที (สมพงษ์ สิงหะพล. 2542 : 9)

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งจากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มสามารถเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดความรู้ ความสามารถ และจิตพิสัยในการเรียนรู้ได้ดี และผลของการสอบถามความคิดเห็นของผู้สอนในระดับประถมศึกษา พบว่าการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มมีความเหมาะสมแก่การจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษามากที่สุด การจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ศึกษาค้นคว้าหรือค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นแนวคิดที่มีความสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีกลุ่มปัญญานิยม (กาญจนา คุณารักษ์. 2543 : 223 ; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 154 ; พรรณี ช.เจนจิต. 2528 : 201 – 203 ; Dembo. 1994 : 191 - 192 .Bell – Gredler. 1986 : 153 - 155) ที่สามารถพัฒนาได้ทั้งความสนใจ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 : 14 –15 ; กฤษณา ศักดิ์ศรี. 2530 : 219 – 220 ; กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2528 : 242 – 243 ; Fontana. 1995 : 226) เจตคติ (นฤมล กังวาลไพร .2533 ; มยุรี เคราะห์ดี. 2535 ; อรัญญา ฤาชา. 2542) แรงจูงใจในการเรียน (ดาราณี บางวัฒนา. 2537) และการมีวินัยในตนเอง (กองวิจัยการศึกษา. 2542 : 38 ; กาญจนา มีพลัง. 2532) และการให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มนั้นยังมีความสอดคล้องกับ

พัฒนาการด้านสังคมของนักเรียนอีกด้วย (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 63 - 65 ; พรรณี ช. เจนจิต. 2528 : 139 - 140)

นอกจากนี้การให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มยังเป็นการให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางสังคม ซึ่งกิจกรรมกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสร้างสรรค์เจตคติในทางบวก เช่น กิจกรรม บทบาทสมมุติ ศิลปะ และกีฬา จะช่วยพัฒนานักเรียนในด้านความร่วมมือ ได้เล่นและทำงานเป็นทีมนอกจากนั้นยังเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง มีการแสดงความคิดเห็น กล้าพูด กล้าการแสดงออกอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542 : 12 – 13 ; รุ่ง แก้วแดง. 2542 : 90 - 91) และยังมีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนอื่น ๆ เช่น การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา (สมควร เกตุทอง. 2534 : นฤมล กังวาลไกล. 2534 : มยุรี เคราะห์ดี. 2535 : นลินี บพิตรสุวรรณ. 2537 : อรัญญา ฤาชัย. 2541) การสอนโดยการใช้เครื่องเล่นทางวิทยาศาสตร์ (วิมลรัตน์ สิริอาภรณ์. 2536) การสอนอ่านโดใช้เทคนิคการสร้างไดอะแกรม (อุษณีย์ วรรณจิยี. 2536) การสอนโดยการแข่งขันแบบกลุ่ม (ดาราณี บางวัฒนา. 2537) การสอนแบบเทคนิคพยากรณ์ (พลศักดิ์ ฉายศิริ.2541) การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม (ดวงใจ อินทร์จันทร์. 2543)

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นตอนนี้มีการดำเนินการรวม 5 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 ตั้งเป้าหมายของกลุ่ม

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ประเมินศักยภาพเบื้องต้นของตน แล้วกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานของตนว่ามีความสามารถมากน้อยเพียงใด ซึ่งการกำหนดเป้าหมายในการทำงานของกลุ่มนั้นอาจเป็นทั้งการกำหนดเป้าหมายในเชิงปริมาณ เช่น การกำหนดจำนวนของสิ่งของที่จะสามารถสำรวจได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือการกำหนดเป้าหมายในเชิงคุณภาพ เช่น การกำหนดว่ากลุ่มของตนนั้นสามารถปฏิบัติงานที่กำหนดได้หรือไม่ เป็นต้น ในขั้นตอนนี้มีแนวคิดที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม คือการให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง (Self - concept) และการตั้งเป้าหมายของกลุ่มยังเป็นการเสริมแรงด้วยตนเอง (Self – reinforcement) ที่ถือว่ามีความสำคัญมากกว่าการเสริมแรงภายนอก (Extrinsic reinforcement) (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 204 – 205 ; อ้างอิงจาก Bruner. 1966)

4.2 แบ่งภาระหน้าที่

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่นักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งภาระหน้าที่ในการทำงานของสมาชิกแต่ละคนว่าใครมีบทบาทหน้าที่อะไร จากการสังเกตการแบ่งภาระหน้าที่ในกลุ่มพบว่า นักเรียนส่วนมากจะแบ่งภาระหน้าที่ตามที่ตนเองต้องรับผิดชอบหรือตามสิ่งที่ตนต้องกระทำ เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้กระบวนการทางสังคม (ประภาพรรณ สุวรรณศุข. 2536 : 20)

4.3 ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนได้ลงมือปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

4.4 สร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนนำผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองมารวบรวมเพื่อสร้างสรรค์เป็นผลงานของกลุ่ม เช่น การสังเกตพบว่านักเรียนมีความชอบที่จะตบแต่งผลงานของกลุ่มตนเองให้สวยงาม โดยการวาดภาพระบายสี การประดิษฐ์ดกแต่งเพิ่มเติม ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียนในระดับประถมศึกษา (สมพงษ์ สิงหะพล. 2542 : 10)

4.5 ประเมิน ปรับปรุง และชื่นชมกับผลงาน

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มประเมินผลงานของกลุ่มตนเอง เช่น การเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด พร้อมทั้งร่วมกันเพื่ออภิปรายถึงสิ่งที่ประทับใจ สิ่งที่น่าชื่นชม และสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขจากการการปฏิบัติงานครั้งนั้น ที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมที่ว่าการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยตัวนักเรียนเองมีความหมายและประโยชน์ต่อนักเรียนมากกว่าการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยคนอื่น (กาญจนา คุณารักษ์. 2543 : 247 ; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 140 – 145 ; พรรณี ช.เจนจิต. 2528 : 234 ; Dembo. 1994 : 229 - 230)

ขั้นที่ 5 นำเสนอผลงาน

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ให้แต่ละกลุ่มได้ออกมานำเสนอผลงานของตน เช่น การออกมารายงานหน้าชั้นเรียน การจัดแสดง การแลกเปลี่ยนผลงานกับกลุ่มอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นการฝึกทักษะการวิเคราะห์โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อวิเคราะห์ประสบการณ์ทั้งในด้านจุดเด่น และจุดด้อย นอกจากนี้แล้วสมาชิกในกลุ่มยังได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันในด้านความคิดและพฤติกรรมที่ปรารถนาเพื่อเปิดตนเองการรับรู้การสะท้อนความคิดของกลุ่ม การคิดถึงผู้อื่น การสังเกตความรู้สึกความคิดของผู้อื่นเข้ามาใส่อยู่ในจิตใจของตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเรา เสริมสร้างความมีน้ำใจที่ให้เรียนรู้ร่วมกัน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542 : 13)

นอกจากนี้ขั้นตอนการนำผลงานยังมีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนอื่นๆ เช่น การสอนโดยการใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (ปริยลักษณ์ พิลากุล. 2535 : ทัศนีย์ โชติพงษ์. 2535 : ราตรี เทียนดำ. 2540 : สกุณา เปลี่ยนกลาง. 2541 : พงษ์ทิพย์ นวนิล. 2543 : สุกัญญา เทียนพิทักษ์กุล. 2543) การสอนแบบเทคนิคพยากรณ์ (พลศักดิ์ ฉายศิริ. 2541) การสอนตามทฤษฎีสรรคนิยม (เกษมศรี ภัทรภูริสกุล. 2544)

ขั้นที่ 6 ร่วมกันเสนอแนะและวิจารณ์

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันวิจารณ์ผลงานของแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งร่วมกันให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการทำงานและผลงานของแต่ละกลุ่ม ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนทันทีตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (กาญจนา คุณารักษ์. 2543 : 183 - 184 ; สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 143 ; อารี พันธ์มณี. 2534 : 117 -118 ; พรรณี ช.เจนจิต. 2528 : 174 ; Dembo. 1994 : 82 .Bell – Gredler. 1986 : 96 - 98)

นอกจากนี้ขั้นตอนการร่วมกันเสนอแนะและวิจารณ์ยังมีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนอื่นๆ เช่น การสอนโดยการใช้บทบาทสมมุติ (พรรณทิพย์ พื้นทอง. 2534) การสอนโดยการใช้เครื่องเล่นทางวิทยาศาสตร์ (วิมลรัตน์ สิริอาภรณ์. 2536) การสอนโดยการใช้ชุดมินิคอร์สในงานประดิษฐ์ (อมิตา รูปสม. 2538)

ขั้นที่ 7 นำไปใช้

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อสรุปบทเรียน สิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ และการนำประสบการณ์เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ เนื่องจากผลการเรียนรู้ประการหนึ่งที่ควรพัฒนาให้เกิดแก่นักเรียน คือ การนำประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ (Kolbe. 1990 : 1)

นอกจากนี้ขั้นตอนการนำไปใช้ยังมีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนอื่นๆ เช่น การสอนภาษาแบบผสมผสานของมาร์ทัน (อรุณี สถิตย์ภาดีกุล. 2534) การสอนแบบวรรณี (สนิ เจอะสุข. 2540 : กติกา สุวรรณสมพงษ์. 2541) การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม (ดวงใจ อินทร์จันทร์. 2543) การสอนตามทฤษฎีสรรคนิยม (เกษมศรี ภัทรภูริสกุล. 2544)

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในครั้งนี้เป็นการผสมผสานแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มต่างๆ เพราะในการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งยากที่ผู้สอนจะใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทฤษฎีหนึ่งทฤษฎีใดโดยเฉพาะ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2536 : 223) และทฤษฎีการเรียนรู้ใดเพียงทฤษฎีเดียวคงไม่สามารถอธิบายเรื่องราวทั้งหมดของการเรียนรู้ของมนุษย์

ได้ (Human learning) ดังนั้นความรู้ที่ได้จากทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการต่าง ๆ ควรได้สังเคราะห์บูรณาการจะก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าการใช้แต่ละทฤษฎีแยกจากกัน (วารินทร์ รัศมีพรหม. 2542 : 122)

ในการนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้กับนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 2 ในระยะแรก ผู้วิจัยได้สังเกตพบว่ารูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้นไม่มีความเหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นดังกล่าว ถึงแม้นว่ารูปแบบการเรียนการสอนนี้ได้ผ่านการทดลองใช้มาจากนักเรียนในระดับชั้นเดียวกันในโรงเรียนใกล้เคียง ทั้งนี้เพราะเนื่องจากนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 2 ขาดทักษะพื้นฐานในด้านการเรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะทักษะในด้านการเขียน การอ่าน และทักษะในการทำงานกลุ่ม ดังนั้นผู้วิจัยและครูผู้สอนจึงใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์เพื่อสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทำให้ได้ข้อค้นพบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 2 ชอบที่จะเคลื่อนไหวตลอดเวลา ชอบออกมาเรียนรู้นอกห้องเรียน และชอบลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวาดภาพระบายสีของนักเรียนแต่ละคนแต่ขอให้มีเพื่อนอยู่ด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียนในวัยนี้ (สมพงษ์ สิงหะพล. 2542 : 1 – 7 ; ประภาพรรณ สุวรรณศุข. 2536 : 20 ; พรรณนี ช.เจนจิต. 2528 : 138 – 139) ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 2 จึงเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 จูงใจสู่บทเรียน
ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ
ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์
ขั้นที่ 4 ลงมือปฏิบัติกิจกรรม
ขั้นที่ 5 ร่วมกันอภิปราย และสรุปบทเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 3 มีลักษณะเหมือนเดิม แต่ในขั้นที่ 4 จะเป็นการให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมเดี่ยวที่มีความสอดคล้องกับลักษณะของนักเรียนที่ชอบเคลื่อนไหวทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา ส่วนในขั้นที่ 5 ร่วมกันอภิปรายและสรุปบทเรียน เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันอภิปราย สรุปบทเรียน เสนอแนะและวิจารณ์ และนำไปใช้ เพื่อให้ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนไม่มีความซับซ้อนและนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ เพราะเนื่องจากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้พบว่านักเรียนยังขาดทักษะในการพูดวิจารณ์และเสนอแนะ หรือการแสวงหาแนวทางที่จะนำประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้ไปใช้ ดังนั้นครูจึงมีบทบาทเป็นผู้นำในขั้นตอนนี้มากกว่านักเรียน

สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนในครั้งนี้ ก็คือการให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติซึ่งนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เน้นการปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ส่วนมากเน้นการปฏิบัติกิจกรรมเดี่ยว ซึ่งการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมนั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา ที่เน้นให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสร้างหรือพบองค์ความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง (ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และคณะ. 2544 : 88 – 116 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 ; กิดติยวดี บุญซื่อ และคณะ. 2543)

ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

ในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ เพื่อประเมินประสิทธิภาพและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน ผู้วิจัยขอนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัย ตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ร่วมใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งจากการดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตลอด 15 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ตามบทบาทและหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 (ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 – 6)

เป็นระยะที่ผู้วิจัยต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด ส่วนครูผู้สอนแต่ละคนมีบทบาทเป็นผู้สังเกต รับรู้สิ่งที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติ เพราะครูผู้สอนแต่ละคนต้องการเห็นตัวอย่างก่อน ดังเช่นครูคนหนึ่งได้พูดว่า "ให้เขียนแผนการสอนมาดูเป็นตัวอย่างก่อนแล้วกัน พี่จะค่อย ๆ ศึกษาและเขียนเองทีหลัง"

ระยะที่ 2 (ในช่วงสัปดาห์ที่ 7 – 10)

ในระยะนี้ครูผู้สอนแต่ละคนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับผู้วิจัยในการเขียนแผนการสอน จัดการเรียนการสอน สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และสะท้อนผลการปฏิบัติบ้างเป็นบางคน ดังเช่น จากบันทึกประจำวันของผู้วิจัย

ส่วนครูประจำชั้นวันนี้ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ช่วยเดินดูตอนนักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม สังเกตพฤติกรรมนักเรียน และร่วมมือกันทำบันทึกหลังสอน

หรือครูผู้สอนบางคนกล่าวว่า

"ได้เห็นตัวอย่างนี้ก็ดีเวลาไปอบรมมีแต่คนมาพูดให้ฟัง กลับมาก็ทำอะไรไม่เห็นได้พี่เห็นครูจ้อนสอนแล้วพี่ว่าน่าจะทำได้บ้างนะ"

"พี่อยากสอนอย่างนี้บ้าง ดูซินักเรียนสนุก ได้เล่นได้เรียนด้วย"

ระยะที่ 3 (ในช่วงสัปดาห์ที่ 11 – 15)

ในระยะนี้ครูผู้สอนแต่ละคนจะเป็นผู้เขียนแผนการเรียนการสอน ดำเนินการจัดการเรียนการสอน สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และสะท้อนผลการปฏิบัติเอง โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้คอยแนะนำให้ความช่วยเหลือ ดังเช่น ครูคนหนึ่งได้กล่าวว่า

"ต่อไปนี้พี่จะเป็นคนสอนเอง ให้จ้อนเป็นคนคอยช่วยพี่ก็แล้วกัน"

"พี่อ่านที่จ้อนเขียนแล้ว ก็เข้าใจดีต่อไปพี่จะลองเขียนแผนการสอนเองและสอนเองโดยให้จ้อนช่วยดูนะ"

จากการดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในแต่ละระยะ ผู้วิจัยได้ศึกษาเปรียบเทียบกับลำดับขั้นของการยอมรับนวัตกรรมตามแนวคิดของอุทัยวรรณ ศรีกนก (2542 : 6) ที่แบ่งลำดับขั้นของการยอมรับนวัตกรรมออกเป็น 5 ขั้น ดังนี้

การดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในระยะที่ 1 เปรียบได้กับการยอมรับนวัตกรรมในลำดับขั้นที่ 1 รับทราบ (Awareness state) ขั้นที่ 2 ขั้นสนใจ (Interest state) และขั้นที่ 3 ขั้นประเมิน (Evaluate state) คือ

ขั้นที่ 1 รับทราบ (Awareness state) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนรับทราบว่าผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน และจะนำไปใช้ที่โรงเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นสนใจ (Interest state) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนเริ่มความสนใจและสอบถามรายละเอียดของรูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมิน (Evaluate state) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนได้วินิจฉัยประเมินคุณค่าที่จะเข้ามาร่วมใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับผู้วิจัย

การดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในระยะที่ 2 เปรียบได้กับการยอมรับนวัตกรรมในลำดับขั้นที่ 4 ขั้นทดลอง (Trial state) คือครูผู้สอนเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมและทดลองใช้ใช้รูปแบบการเรียนการสอน

การดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในระยะที่ 3 เปรียบได้กับการยอมรับนวัตกรรมในลำดับขั้นที่ 5 ขั้นยอมรับ (Adoption state) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนตัดสินใจที่จะนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ในการปฏิบัติงานของตนอย่างเต็มที่

2.ปัจจัยที่มีผลต่อการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

จากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ พบว่ามีปัจจัยในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียน

เมื่อผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนเพื่อจัดดำเนินการเรียนการสอน จากการสังเกต และสนทนากับผู้บริหาร พบว่าผู้บริหารได้รับรู้ และอนุญาตให้สามารถดำเนินการวิจัยได้ เพราะอาจเห็นว่าผู้วิจัยเป็นบุคลากรคนหนึ่งในโรงเรียนและมีระยะเวลาในการทำงานที่โรงเรียนนี้มานาน (13 ปี)

ในช่วงระยะแรกของการดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนพบว่าครูยังไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเท่าไรนักอาจเป็นเพราะความรู้สึกของครูที่มีต่อผู้บริหารโรงเรียน ดังเช่น คำกล่าวของครูแต่ละคน และการสังเกตบรรยากาศในโรงเรียน ดังนี้

"พี่ไม่กลัวอะไรหรอก ... พี่ก็มีประสบการณ์จากการอยู่ที่อื่นมาพอสมควร ทุกวันนี้พี่ขอสอนนักเรียนในห้องให้เต็มที่ ... ถ้ามีอะไรให้พี่ช่วยก็บอกนะ"

"พี่สอนพี่ไม่เคยพานักเรียนออกมาทำงานนอกห้องแบบนี้เลย พี่กลัว...จะว่าเอา พี่จึงสอนแต่ในห้อง"

จากบันทึกประจำวันของผู้วิจัยได้สะท้อนถึงบรรยากาศของการร่วมมือในการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

วันที่ 22 พฤศจิกายน 2545

วันนี้...ไม่อยู่ตั้งแต่เช้า บรรยากาศในโรงเรียนดูมีชีวิตชีวา เช่น ครูชั้นอนุบาลพานักเรียนออกมาดูลูกสุนัขที่หลังโรงเรียน นักเรียนได้วิ่งเล่นกันอย่างสนุกสนานหัวเราะเสียงดังอย่างมีความสุข

วันที่ 18 ธันวาคม 2545

เช้าวันนี้ดูครูทุกคนหน้าตาสดชื่นแจ่มใส มีการจับกลุ่มคุยกันในตอนเช้าหัวเราะหยอกล้อกัน ซึ่งบรรยากาศในลักษณะเช่นนี้ไม่ค่อยปรากฏเท่าไรนัก ซึ่งส่วนมากในตอนเช้าครูแต่ละคนก็จะอยู่ในห้องเรียนของตนเอง หรืออยู่ตามห้องพิเศษต่าง ๆ ตามที่ตนได้รับมอบหมาย ไม่ค่อยมีการพูดคุยกัน มีเพียงแต่ทักทายกันธรรมดา สาเหตุของความสดชื่นในวันนี้ก็คือข่าวการย้ายของผู้บริหารโรงเรียน... ซึ่งครูบางคนได้แสดงความรู้สึก ดังนี้

ครูคนที่หนึ่ง *"พอเขาไปแล้วพวกเราก็มาร่วมกันทำงาน พี่จะช่วยดูแลฝ่ายกิจการนักเรียน จะขอรถพี่ชายมาช่วยเกรดหน้าโรงเรียนให้ดี"*

ครูคนที่สอง *"ตอนนี้ฟ้ากำลังเปลี่ยน แล้วเราค่อยคุยกันว่าจะเอาอย่างไรดี พี่ว่าเราต้องมาคุยกันใหม่ในเรื่องการเงิน พัสดุ ธุรการ ถ้าเป็นอยู่อย่างทุกวันนี้พี่ไม่ยอม เราต้องคุยกันให้ได้ในโรงเรียนก่อน ..."*

ครูคนที่สาม *"ทุกวันนี้พี่อึดอัดจะตายอยู่แล้ว พี่ไม่ค่อยอยากทำหรอก แต่เขาสั่งให้ทำ ..."*

ครูคนที่สี่ *"ต่อไปนี้พี่จะได้พาเด็กออกมานอกห้องบ้าง เดี๋ยวจะมาหาว่าพี่สอนนักเรียนเสียงดัง"*

วันที่ 24 ธันวาคม 2545

ตอนบ่ายสอนนักเรียน ป.... นักเรียนชวนออกมาเรียนนอกห้องเรียนเพราะถ้านักเรียนเรียนกับครูประจำชั้นแล้วจะไม่มีโอกาสออกมานอกห้องเรียนเลยเพราะเนื่องมาจากครูประจำชั้นเคยพานักเรียนออกมาเล่นนอกห้องเรียนในเวลาตอนเย็นใกล้กลับบ้าน ซึ่งวันนั้นผู้บริหารโรงเรียนไม่อยู่ แต่พอผู้บริหารกลับมาครูคนนั้นโดนดุหาว่าปล่อยนักเรียนออกมาเล่นนอกห้องเรียน หลังจากนั้นไม่มีครูคนใดยอมให้นักเรียนมาออกมาเรียนนอกห้องเรียนอีกเลยจนกระทั่งผู้บริหารโรงเรียนย้ายไป

นอกจากนี้จากการสังเกตแผนภาพแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนพบว่าในการดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในช่วงสัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่4 แผนภาพดังกล่าวไม่สามารถอธิบายแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้ แต่หลังสัปดาห์ที่ 4 แล้ว แผนภาพดังกล่าวสามารถอธิบายแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากข่าวการได้ย้ายของผู้บริหารโรงเรียน ที่มีผลทำให้ครูหลายคนเข้ามามีบทบาทในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนมากขึ้น

ดังนั้นจากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์ และคณะ (2539 : 209 – 213) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญซึ่งมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา

2.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน

2.2.1 ด้านคุณลักษณะส่วนตัว

ถึงแม้นว่าในภาพรวมของการดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วมครูผู้สอนจะเข้ามามีบทบาทในการรับรู้ ให้ความสนใจ และร่วมมือในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเป็นอย่างดี แต่

ในการดำเนินการวิจัยนั้นพบว่ามีครูผู้สอนสองคนที่ขาดความร่วมมือในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน จากการสังเกตการจัดการเรียนการสอนในระยะแรกเมื่อถึงชั่วโมงสอน ครูผู้สอนทั้งสองคนนี้จะปล่อยให้ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามลำพัง และจะเดินออกไปพัก เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ที่อื่น ทั้ง ๆ ที่ผู้วิจัยได้พูดขอความร่วมมือ และอธิบายให้ทราบถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมแล้วก็ตาม ซึ่งในการพูดเพื่อขอความร่วมมือนั้น ครูทั้งสองคนรับปากรับคำว่าเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยในการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์ลักษณะส่วนตัวของครูผู้สอนทั้งสองคนพบว่าครูผู้สอนทั้งสองคนจบการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ในขณะที่ครูผู้สอนคนอื่น ๆ จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ดังนั้นระดับการศึกษาจึงมีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมและการให้ความร่วมมือ ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Roger (ทรงฤทธิ์ เสือส่วย. 2539 : 32 ; อ้างอิงจาก Roger. 1983 : 163 – 209) ที่ว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษามีผลต่อการยอมรับนวัตกรรม ผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูง มีสถานภาพทางสังคมสูง มีรายได้ จะเป็นผู้ที่รับนวัตกรรมได้เร็วกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำ และมีสถานภาพทางสังคมต่ำ และระดับอายุก็มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรม ดังนั้นปัจจัยในด้านคุณลักษณะส่วนตัวของครูดังกล่าวจึงมีผลการการเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย

2.2.2 ขวัญและกำลังใจในการทำงาน

จากการสังเกตและสนทนากับครูผู้สอนที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในระยะแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูคนนี้ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน เนื่องจากในรอบปีที่ผ่านมาครูคนนี้ได้ทุ่มเทให้กับการทำงานในโรงเรียน จนมีผลงานที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในระดับจังหวัด แต่เมื่อผลการพิจารณาความดีความชอบประจำปีออกมาปรากฏว่าครูคนนี้ไม่ได้รับการพิจารณาความดีความชอบ (สองขั้น) แต่คนที่ได้รับความดีความชอบกลายเป็นคนสนิทของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้รับการพิจารณาความดีความชอบถึงสองครั้งในรอบปีติดต่อกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์ และคณะ (2539 : 226) ที่ว่าการพิจารณาความดีความชอบมีผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู ซึ่งส่งผลถึงประสิทธิภาพในการทำงานของครูด้วยเช่นเดียวกัน

2.2.3 ภาระงานในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ

จากการสังเกตระหว่างดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนพบว่า ตลอดเวลาของการดำเนินการมีหลายครั้งที่ผู้วิจัยต้องสอนนักเรียนในแต่ละชั้นเพียงคนเดียว โดยครูผู้สอนในชั้นนั้นติดภารกิจอย่างอื่น เช่น ทำอาหารกลางวัน ไปประชุม ทำงานธุรการ ได้รับคำสั่งให้ไปเป็นกรรมการแข่งขันต่าง ๆ ดังเช่น จากบันทึกประจำวันของผู้วิจัย

วันที่ 24 ธันวาคม 2545

วันนี้ครู ป.1 ไปเป็นกรรมการตัดสินกีฬาที่โรงเรียนอื่น ครู ป.2 พานักเรียนไปแข่งขันความสามารถในระดับอำเภอ ครู ป.3 ทำอาหารกลางวัน เราจึงเข้าสอน ชั้น ป.3 ส่วนนักเรียนชั้น ป.2 ต้องเรียนรวมกับกับนักเรียน ป.4 ส่วนนักเรียนชั้น ป.1 ต้องเรียนรวมกับนักเรียนชั้น ป.6

ดังนั้นเมื่อครูผู้สอนแต่ละคนมีภาระงานในหน้าที่ต้องรับผิดชอบมาก จึงมีผลต่อการเข้าร่วมในการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์ และคณะ (2539 : 231) ที่พบว่าภาระงานในหน้าที่เป็นปัจจัยหนึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของครู

2.3 ปัจจัยจากแนวนโยบาย

2.3.1 กระแสการปฏิรูปการศึกษา

กระแสการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลมีต่อการเข้าร่วมในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนของการวิจัยในครั้งนี้ เพราะเป็นภารงานที่หน่วยงานต้นสังกัดเร่งรัดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งต้องเร่งทำให้แนวนโยบายนี้ออกมาเป็นรูปธรรม ดังนั้นทางโรงเรียนที่ผู้วิจัยนำรูปแบบการเรียนการสอนมาใช้ได้จัดทำโครงการปฏิรูปการเรียนรู้ และเตรียมความพร้อมเพื่อที่จะนำโครงการนี้เข้ารับการประเมินในโครงการโรงเรียนห้าดาวตามแนวนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2.3.2 นโยบายในการโอนย้ายครู

เนื่องจากหน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายที่จะให้ครูสามารถย้ายกลับภูมิลำเนาหรือติดตามไปอยู่กับคู่สมรสได้ เมื่อดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนไป 2 สัปดาห์ ปรากฏว่ามีครูคนหนึ่งได้รับคำสั่งย้าย จึงทำให้ต้องมีการจัดครูเข้าสอนกันใหม่ และตลอดระยะเวลาที่ครูคนนั้นย้ายไปที่อื่น ก็ไม่มีครูจากที่อื่นย้ายมาแทนที่ จึงมีผลทำให้ครูผู้สอน และผู้วิจัยต้องร่วมกันรับภาระงานในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้หลังจากที่ผู้บริหารย้ายไปกลางภาคเรียนที่สอง ปรากฏว่าที่โรงเรียนแห่งนี้ยังไม่มีผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีผลต่อการดำเนินการตามแนวนโยบายของโรงเรียนขาดความชัดเจน หรือขาดผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจในการดำเนินงานอย่างเด็ดขาด

2.4 ปัจจัยจากผู้วิจัย

ในการดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในครั้งนี้ ถือได้ว่าผู้วิจัยเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agent) (ทรงฤทธิ์ เสือส่วย. 2542 : 26 ; อ้างอิงจาก ดิเรก ฤกษ์หร่าย. 2529 : 24 – 27) การที่ได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอนอาจมีผลมาจากผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแห่งนี้มาเป็นเวลานาน (13 ปี) จึงทำให้มีความสนิทคุ้นเคยกับครูบางคน ซึ่งจากการสังเกตพบว่าครูที่มีความสนิทกับผู้วิจัยจะเป็นครูที่ให้ความร่วมมือในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนดีที่สุด ซึ่งพิจารณาจากความกระตือรือร้นและระยะเวลาที่ครูคนนี้ขอทดลองสอนเอง และในขณะที่ผู้วิจัยลาศึกษาต่ออยู่นั้น ผู้วิจัยยังคงติดต่อไปมาหาสู่กับครูในโรงเรียนอยู่เป็นประจำ เช่น ทุกวันหยุดผู้วิจัยจะกลับมาที่โรงเรียน จึงทำให้ครูฝากให้อยู่เวรยามแทน เมื่อโรงเรียนมีการประชุมหรือมีการงานต่าง ๆ ผู้วิจัยจะเข้ามาช่วย หรือมีครูคอยมาปรึกษาหารืออยู่เสมอ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเป็นผู้ที่คอยรับฟังและรับปรึกษาปัญหาของครูบางคนที่โรงเรียนทั้งเรื่องการงาน เรื่องส่วนตัวอยู่เป็นประจำ

2.5 ปัจจัยจากรูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งถือว่าเป็นนวัตกรรมในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ การประเมินตามสภาพจริง จึงทำให้การดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในครั้งนี้ได้รับความสนใจจากครูผู้สอน (ทรงฤทธิ์ เสือส่วย. 2539 : 25)

2.6 ปัจจัยจากกระบวนการวิจัย

ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเรียนการสอนมาใช้โดยประยุกต์ใช้หลักการของการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว พบว่าครูผู้สอนทุกคนได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีทั้งต่อผู้วิจัย และร่วมมือในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันบ้างในเรื่องของอัตราการเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบของการวิจัยที่ผู้เคยเป็นประชากรที่ถูกวิจัยเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้ร่วมในการทำวิจัยนั้นเอง เป็นการเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) และความรู้สึกที่ดีให้แก่ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย โดยกระบวนการสร้างและใช้ความรู้ของตน ที่ก่อให้เกิดการพัฒนา (สิทธิณัฐ ประพุทธนิดิสาร. 2545 : 17 ; กรรณิการ์ สุขเกษม และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2544 : 41 – 42 ; พันธุ์ทิพย์ รามสูต. 2540 : 31 ; กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ม.ป.ป : 8 – 9 ; Mctaggart, Henry and Johnson. 2001 : 123 – 139 ; Atweh

and Others. 1998 : 21 - 22) แต่การดำเนินการนั้นค่อนข้างที่จะใช้ระยะเวลานาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อค้นพบของดามพวรรณ พินิจสุวรรณ และคณะ (2536)

นอกจากนี้จากประสบการณ์ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อคิดว่าในการสร้างแรงจูงใจที่จะให้ผู้ร่วมวิจัยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยอย่างเต็มที่นั้น คงไม่ใช่อาศัยการพูดโน้มน้าวจิตใจเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยการลงมือปฏิบัติที่ให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยมีความคุ้นเคยกับผู้วิจัยได้เห็นประโยชน์หรือผลที่จะได้รับจากการดำเนินการวิจัยเสียก่อน การเริ่มต้นในการให้ความร่วมมือในการวิจัยที่แท้จริงจึงจะเกิดขึ้น

2.7 ปัจจัยด้านจำนวนนักเรียน

ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ คือ จำนวนนักเรียนในแต่ละชั้นเรียนมีจำนวนน้อย ซึ่งมีจำนวนเพียง 14 – 22 คน ต่อชั้นเรียนเท่านั้น จึงทำให้นักเรียนแต่ละคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และได้รับการดูแล การสังเกตหรือการช่วยเหลือจากครูผู้สอนได้อย่างทั่วถึง (ประภาพรรณ สุวรรณศุข. 2536 : 24) และครูผู้สอนแต่ละคนเป็นครูที่สอนประจำชั้นต้องอยู่กับนักเรียนตลอดเวลาประมาณวันละ 7 – 8 ชั่วโมง จึงทำให้ครูผู้สอนแต่ละคนสามารถจดจำพฤติกรรม ลักษณะนิสัย และข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนแต่ละคนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การที่ครูแต่ละคนสอนประจำชั้นจึงทำให้สามารถยืดหยุ่นเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามความเหมาะสม

3. ผลจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ผลจากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ ผู้วิจัยได้นำเสนอการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบผลของการวัดจิตพิสัยของนักเรียนกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติเป็นรายบุคคล แต่มีเพื่อนอยู่ด้วย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 2 หรือการลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถพัฒนานักเรียนให้เกิดจิตพิสัยในการเรียนรู้ได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยหลายๆ เรื่อง ดังเช่น พรพิศ เถื่อนมณี (2542 : 82- 83) เกตุแก้ว ลาวัณยวุฒิ (2534 : 96) สมพร ศิลาทอง (2541 : 62) ฐิติพร คล้ายพันธ์ (2538 : 57) ดาวใจ อินทร์จันทร์ (2543 : 100) กัญจนา ทองสิงห์ (2540 : 103) อรัญญา ฤาชัย (2541

: 129) ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนนี้จึงเป็นแนวทางเลือกหนึ่งสำหรับการพัฒนาจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา

3.2 ผลการเปรียบเทียบค่าขนาดอิทธิพลระหว่างกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่าค่าขนาดอิทธิพลของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน มีค่าสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบทุกระดับชั้น นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจำนวนนักเรียนที่มีจิตพิสัยในการเรียนรู้ในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนทุกระดับชั้นมีค่าสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ดังนี้ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนจำนวนร้อยละ 74.22 มีจิตพิสัยในการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนจำนวนร้อยละ 79.67 มีจิตพิสัยในการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนจำนวนร้อยละ 80.51 มีจิตพิสัยในการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนจำนวนร้อยละ 75.49 มีจิตพิสัยในการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนจำนวนร้อยละ 82.63 มีจิตพิสัยในการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบ และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนจำนวนร้อยละ 83.39 มีจิตพิสัยในการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาในครั้งนี้สามารถนำไปเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้ได้ดีกว่ารูปแบบการเรียนการสอนปกติ

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาแล้วยังพบว่าจำนวนนักเรียนที่มีจิตพิสัยในการเรียนรู้ในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนทุกระดับชั้นมีค่าสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าสูงที่สุด คือ มีจำนวนร้อยละ 83.39 รองลงมา คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คือมีจำนวนร้อยละ 82.63 ซึ่งอาจเนื่องมาจากรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้มีจุดเน้นที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อน ๆ ที่มีความสอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการของนักเรียนในระดับนี้ซึ่งมีอายุ 11 ถึง 12 ปี ซึ่งถือว่าเป็นวัยเด็กตอนปลายที่กลุ่มเพื่อนเริ่มมีอิทธิพลต่อนักเรียนในวัยนี้มาก (ประภาพรรณ สุวรรณศุข. 2536 : 21 ; พรรณี ช. เจนจิต. 2528 : 144)

3.3 ในระหว่างดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละชั่วโมงผู้วิจัยหรือครูผู้สอนในแต่ละระดับชั้นได้สังเกต และบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนเป็นจำนวนครั้ง หรือความถี่ แล้วนำมาเขียนเป็นแผนภาพเพื่อดูพัฒนาการของผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละด้าน ซึ่งแบบบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้นี้เป็นการพัฒนาร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและครูผู้สอน เพื่อให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้ทั้งในด้านจิตพิสัย สติปัญญา และด้านการประพฤติปฏิบัติ เมื่อนำผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ในแต่ละด้านมาเขียนเป็นแผนภาพและพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น คือจำนวนความถี่ของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม การซักถามปัญหา การอาสาทำงาน การแสดงความคิดเห็นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และจำนวนความถี่ของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การขาดเรียนไม่ทราบสาเหตุ การไม่ส่งงานตามกำหนด การเล่นระหว่างเรียน การหลับระหว่างเรียน การไม่ตั้งใจร่วมกิจกรรม มีแนวโน้มลดลง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาในครั้งนี้สามารถพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้

แต่เมื่อพิจารณาพฤติกรรมในแต่ละด้านตามระดับชั้นยังพบว่าพฤติกรรมบางอย่างไม่สามารถอธิบายแนวโน้มของการเพิ่มขึ้น หรือลดลงได้อย่างชัดเจน ดังเช่น พฤติกรรมการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และประถมศึกษาปีที่ 6 พฤติกรรมการซักถามปัญหาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นต้น ดังนั้นเมื่อได้กลับมาพิจารณากิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้งแล้วพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ดังเช่น ในการสังเกตครั้งที่ 3 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีการซักถามปัญหามากที่สุด เพราะเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในช่วงนั้นได้ให้นักเรียนออกมาสังเกตต้นไม้ ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมในบริเวณโรงเรียน แล้วมีการบันทึกชื่อต้นไม้ที่สังเกตได้ เมื่อนักเรียนออกมาสังเกตต้นไม้แล้วพบว่านักเรียนไม่รู้จักชื่อต้นไม้และไม่สามารถเขียนชื่อต้นไม้ได้ นักเรียนแต่ละคนจึงซักถามปัญหานี้จากครูผู้สอน และผู้วิจัย

สำหรับพฤติกรรมการนำความรู้ไปใช้ พบว่าในภาพรวมแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านนี้ค่อนข้างน้อย จะมีเฉพาะบางระดับชั้น และบางช่วงของการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น ดังเช่น ในการสังเกตครั้งที่ 6 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพฤติกรรมการนำความรู้ไปใช้มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในช่วงนั้น ได้ให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสารอาหาร แล้วนำความรู้ที่ได้มาปรุงอาหารเพื่อให้ได้สารอาหารครบถ้วน

3.4 ผลจากการทดสอบความแปรปรวนของคะแนนวัดจิตพิสัยหลังจากการใช้รูปแบบการเรียนที่จำแนกตามรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั้นหมายความว่ารูปแบบการเรียนการสอนนี้สามารถใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้กับนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้จำแนกรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนตามแนวคิดของไรซ์แมนและกราซา (Riding and Rayner. 1999 : 69 – 71 ; citing Reichman and Grasha. 1975 : 86 - 87) ได้แบ่งรูปแบบการเรียนรู้ออกเป็นการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง การเรียนรู้แบบแข่งขัน การเรียนรู้แบบพึ่งพา การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบอิสระ และจากการสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มที่นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ พบว่านักเรียนร้อยละ 0.9 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง ร้อยละ 3.6 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบ แข่งขัน ร้อยละ 38.7 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา ร้อยละ 54.1 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ และร้อยละ 2.7 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ

นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยงนั้นมีสาเหตุมาจากความพิการทางด้านร่างกายคือมีแขนขวาพิการ จึงทำให้ทำงานต่าง ๆ ไม่ถนัด และมีปัญหาทางด้านครอบครัว คือต้องอาศัยอยู่กับป้า เนื่องจากพ่อแม่ถูกดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อผู้วิจัยและครูผู้สอนได้ร่วมมือกันในการให้นักเรียนทำงานที่ง่ายกว่าคนอื่น และคอยช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดเพื่อให้นักเรียนคนนี้ทำงานได้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เวลาในการทำงานนาน และคอยดูแลเรื่องการรับประทานอาหารกลางวัน การเจ็บไข้ไม่สบาย จนนักเรียนคนนี้มีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้

นอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนานั้นยังเป็นการผสมผสานการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน ดังเช่น ในขั้นนำเสนอบทเรียน หรือจัดสถานการณ์นั้นในบางครั้งครูจะเป็นผู้นำ ในขั้นตอนนี้จึงมีความเหมาะสมกับนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา ในขั้นปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งขั้นตอนนี้จึงมีความเหมาะสมแก่นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในขั้นการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน และประเมินผลงานเพื่อเปรียบเทียบผลแห่งความสำเร็จ ในขั้นตอนนี้จึงมีความเหมาะสมแก่นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขันโดยมุ่งเน้นการแข่งขันกับตนเอง แต่ในบางครั้งก็ให้นักเรียนได้แข่งขันกันระหว่างกลุ่ม นอกจากนี้ในการแบ่งภาระหน้าที่ในการทำงานกลุ่มเพื่อให้สมาชิกของกลุ่มได้ดำเนินการตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จากการสังเกตพบว่าในบางครั้งนักเรียนแต่ละคนจะทำงานตามที่ตนเองได้รับมอบหมายอย่างอิสระ ดังนั้นในขั้นตอนนี้จึงมีความเหมาะสมแก่นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ

5. ผลของการเรียนรู้กระบวนการกลุ่ม

ในระยะแรกของการดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนกับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นั้นพบว่านักเรียนยังขาดทักษะในการทำงานกลุ่ม ดังเช่น เมื่อให้นักเรียนได้ทำงานกลุ่มกับเพื่อนจะพบว่านักเรียนจะแย่ง หรือไม่ก็เกี่ยงกันทำงาน ซึ่งนักเรียนส่วนมากมาขอทำงานคนเดียวแต่นั่งอยู่กับเพื่อน แต่เมื่อได้เริ่มปลูกฝังให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงานกลุ่มอยู่ตลอดเวลา ในที่สุด (ช่วงสัปดาห์ที่ 13 – 15) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความสามารถในการทำงานกลุ่มเพิ่มมากขึ้น เช่น รู้จักการแบ่งหน้าที่ ไม่มีการแย่งหรือเกี่ยงกันทำงาน ดังนั้นแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ที่จะทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาพัฒนาการทางด้านสังคมของนักเรียนในวัยนี้ที่กลุ่มเพื่อนเริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น (พรรณี ช.เจนจิต .2528 : 139 – 140) แต่สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นั้นยังไม่สามารถทำงานกลุ่มได้คงต้องมีการปลูกฝังกระบวนการทำงานกลุ่มต่อไป

หลังจากที่ผู้บริหารโรงเรียนย้าย คณะครูและผู้วิจัยได้ร่วมกันวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตรโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ ซึ่งในการแบ่งกลุ่มนักเรียนในการทำแปลงเกษตรแต่ละแปลงจะแบ่งนักเรียนคละกันในทุกระดับชั้น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน พบว่าการจัดแบ่งกลุ่มที่มีการคละกันทุกระดับชั้นนั้นทำให้นักเรียนเกิดความร่วมมือกัน และมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน ดังเช่นจากตัวอย่างบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ครูให้พวกผมทำแปลงผัก ผมได้เป็นหัวหน้าแปลงที่ต้องทำงานกับพวกน้อง ๆ ครูให้ผมได้กู้เงินมาปลูกผัก ผมทำแปลงผักในตอนกลางวัน ทั้งเหนื่อยและร้อน น้อง ป.1 คอยหาน้ำมาให้ผมกิน ผมรู้แล้วว่าความลำบากเป็นอย่างไร ผมรู้สึกสงสารพ่อแม่ที่ต้องลำบากเพื่อให้ผมได้เรียน ต่อไปนี้ผมจะตั้งใจเรียนหนังสือ ชีวิตจะไม่ต้องทำงานลำบาก และผมจะตั้งใจดูแลผักของผมให้ขายได้ จะได้มีเงินมาคืนครู และแบ่งกำไรให้แก่สมาชิกในแปลงทุกคน หรืออย่างน้อยทุกคนก็ได้ผักกลับไปบ้าน

จากการสังเกตการแบ่งกลุ่มของนักเรียนพบว่านักเรียนในแต่ละระดับชั้น ระหว่างการดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนั้นพบว่านักเรียนทุกระดับชั้นชอบที่จะรวมกลุ่มกันตามความสมัครใจของตนเอง ตามที่ตนเองต้องการ โดยไม่คำนึงถึงระดับสติปัญญาของสมาชิกในกลุ่ม มากกว่าการแบ่งกลุ่มที่ครูเป็นผู้จัดให้ และในบางระดับชั้น โดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนจะแบ่งกลุ่มตามเพศ และเป็นการแบ่งกลุ่มที่ถาวร ซึ่งมีความ

สอดคล้องกับการพัฒนาการทางสังคมของนักเรียนในวัยนี้ที่จะรวมกลุ่มเฉพาะเพศเดียวกัน (ประภาพรรณ สุวรรณศุข. 2536 : 19)

ขั้นตอนที่ 4 เผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอน

ผลจากการดำเนินการในขั้นตอนนี้ซึ่งเป็นการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อค้นพบที่ได้จากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้เผยแพร่ไปยังครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา แล้วสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน จากการสอบถามความคิดเห็นครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 59 คนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน โดยให้ครูผู้สอนได้อ่านคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการ และตอบแบบสอบถาม โดยในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ติดต่อขอความร่วมมือจากครูผู้สอนดังกล่าวแบบไม่เป็นทางการ พร้อมทั้งชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ จากการสังเกตพบว่าครูผู้สอนทุกคนให้ความร่วมมือในการอ่านคู่มือ และตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ดังเช่น ครูกล่าวว่า

"ยินดีช่วยเต็มที่เลย พี่ดีใจด้วยซ้ำที่น้องเอาเอกสารความรู้มาให้พี่อ่าน เป็นการเปิดหูเปิดตากัน"

นอกจากนี้จากการวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดพบว่าครูผู้สอนบางคนได้แสดงความคิดเห็นว่าควรมีการจัดพิมพ์เผยแพร่คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนและดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนนี้ ต่อไป ดังเช่น

"ในขณะที่เราทำวิจัยเรามีความกระตือรือร้นสรรหาสิ่งใหม่ ๆ มาให้นักเรียนทำอยู่ตลอดเวลาเพราะเราต้องการผล แต่เมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยก็จะกลับสู่สภาพเดิม อาจจะเกิดจากหลายสาเหตุ เช่นความเบื่อหน่ายของนักเรียนและผู้สอน ภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบงานหลายอย่างที่ทำให้ไม่มีเวลาในการค้นคว้าสิ่งใหม่ ๆ ให้กับนักเรียน ข้อสำคัญมักจะไม่มีการนำผลการวิจัยไปใช้จริง ๆ ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ เราจะมีวิธีใดบ้างที่จะให้ผู้ที่ไม่เคยผ่านการทำวิจัยแต่มีปัญหาในการสอนนำผลการวิจัยไปใช้บ้าง"

ผลจากการวิจัยในขั้นตอนนี้จึงพอสรุปได้ว่าครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษามีความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวปฏิรูปการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (วุฒินันท์ อบอุ่น. 2544) ที่พบว่าครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาที่ต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การพัฒนานักเรียนให้มีจิตพิสัยในการเรียนรู้ คือมีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน ค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ และมีแรงจูงใจในการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.1.1 จากการดำเนินการวิจัย พัฒนา และเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอน ได้ข้อค้นพบว่าครูผู้สอนในระดับประถมศึกษามีความต้องการที่จะได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาในการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนในการเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนนี้อย่างแพร่หลายต่อไป

1.1.2 ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในครั้งนี้ คือ การประยุกต์ใช้หลักการของวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูผู้สอน ดังนั้นการเผยแพร่นวัตกรรมทางการศึกษาควรพิจารณาหลักการของวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สำหรับเป็นทางเลือกทางหนึ่ง

1.2 สำหรับครูผู้สอน

1.2.1 รูปแบบการเรียนการสอนที่ได้จากผลการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ เป็นแนวทางเลือกหนึ่งสำหรับนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจมีการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนแต่ละคน

1.2.2 ในระหว่างดำเนินการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนควรมีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาปรับปรุงหรือแก้ไขการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลตามสภาพจริง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน จึงควรดำเนินการควบคู่กันไป

1.2.3 เมื่อจัดการเรียนการสอนเสร็จสิ้นในแต่ละครั้ง ครูผู้สอนควรให้นักเรียนได้จดบันทึกผลการเรียนรู้ของตนเองว่าในแต่ละครั้งตนเองได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งใดบ้าง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง และสิ่งที่นักเรียนต้องการหรือคาดหวัง เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาประเมินผล และสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอน

1.2.4 ในการดำเนินการแบ่งกลุ่มนักเรียนครูผู้สอนควรคำนึงถึงระดับพัฒนาการของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นด้วย จากการสังเกตระหว่างการดำเนินการวิจัยนั้นพบว่านักเรียนทุกระดับชั้นชอบที่จะรวมกลุ่มกันตามความสมัครใจของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงระดับสติปัญญาของสมาชิกในกลุ่ม มากกว่าการแบ่งกลุ่มที่ครูเป็นผู้จัดให้ และในบางระดับชั้น โดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนจะแบ่งกลุ่มตามเพศ

2.ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ควรได้นำรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้พัฒนาในครั้งนี้ไปศึกษาในบริบทอื่น เช่น เนื้อหาวิชา ระดับชั้นการศึกษา ขนาดชั้นเรียน เป็นต้น

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาจิตพิสัยในด้านเดียว คือด้านการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นควรมีการศึกษาการพัฒนาจิตพิสัยของนักเรียนโดยศึกษาปัจจัยในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ ครูผู้สอน เป็นต้น

2.3 ในการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแบบแผนการทดลอง Control group pretest posttest ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควร ดำเนินการตามแบบแผนการทดลองแบบ Repeated measurement เพื่อเป็นการเปรียบเทียบอัตราส่วนและแนวโน้มของการพัฒนาจิตพิสัยของนักเรียนในแต่ละระยะ และหาคำอธิบายผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง

2.4 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่ได้มุ่งเน้นพัฒนาผลการเรียนรู้เฉพาะในด้านจิตพิสัยของนักเรียนเท่านั้น แต่ผู้วิจัยยังได้พัฒนาผลการเรียนรู้ในด้านสติปัญญา และด้านการประพฤติปฏิบัติด้วย ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่านักเรียนในระดับประถมศึกษามีผลการเรียนรู้ในด้านการประพฤติปฏิบัติค่อนข้างต่ำ ดังนั้นจึงควรทำวิจัยเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลการเรียนรู้ในด้านการประพฤติปฏิบัติต่อไป

บรรณนานุกรม

บรรณานุกรม

กนกรัตน์ สุขะตุงคะ. (2537, มกราคม – มิถุนายน). "ความเครียด-การคลายเครียด" **จิตวิทยาคลินิก**. 25 (1) : 8 – 15.

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2528). **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพ ฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนวการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ. (ม.ป.ป.). **ชุดวิชาวิจัยทางการศึกษานอกโรงเรียนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม**. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพ ฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2532). **แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____. (2535). **หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

_____ . (2544). **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน**. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

กรมสุขภาพจิต และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชิติ. (2541) .**คู่มือดูแลสุขภาพจิตของเด็กในวัยเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 2 .กรุงเทพ ฯ : ซูวีเนียร์.

กรรณิการ์ สุขเกษม และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). **นานานวตกรรมวิธีวิทยาการวิจัย**. กรุงเทพ ฯ : เฟื่องฟ้า.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542 ก). **107 ปี กระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____ . (2542ข). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

กฤษณา เลิศสำราญ. (2529). **การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบบางประการซึ่งไม่ใช่ความสามารถทางด้านสติปัญญากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้การวิเคราะห์แบบเมต้า**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2530). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพ ฯ : นิยมวิทยา .

กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ. (2542). **การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง**. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

กอบแก้ว วิมานจันทร์. (2542). **ประเมินสัมฤทธิผลทางการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

กัญจนา ทองสิงห์. (2540). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเรื่องและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการสอนโดยการใช้นาฏการ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กัญญา ภิญญกิจ. (2538). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสนใจในกิจกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนด้วยการทำโครงงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2544). **การวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวด้วย SPSS.** กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กัลยา สุวรรณรอด. (2537). **การวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กาญจนา คุณานุรักษ์. (2543). **พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร.** นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

กาญจนา มีพลัง. (2533). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบการเรียนเป็นทีมกับการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กานดา พูนลาภทวี. (2530). **สถิติเพื่อการวิจัย.** กรุงเทพ ฯ : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.

กิดานันท์ มลิทอง. (2543). **เทคโนโลยีทางการศึกษาและนวัตกรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิติยวดี บุญซื่อ และคณะ. (2543). **ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข.** กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). **จอมปราชญ์การศึกษา : สังเคราะห์ วิเคราะห์และประยุกต์แนวพระราชดำรัสด้านการศึกษา และการพัฒนาคน**. กรุงเทพฯ : ซัคเซสมีเดีย.

เกษมศรี ภัทรภูริสกุล. (2544). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางกาเรียน ความคงทนในการเรียนรู้ และความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนตามทฤษฎีสรรคนิยม.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ขวัญใจ บุญฤทธิ์. (2535). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบ TAI กับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). **การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

คณาพร คมสัน. (2540). **การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

จันทร์ฉาย เตมิยาคาร. (2529). **การสอนตามเอกัตภาพ**. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จำรัส ผลจินดา. (2539). **การเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานครที่เรียนอยู่ในโครงการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม กับโรงเรียนที่ไม่อยู่ในโครงการ.** วิทยานิพนธ์ คอ.ม. (การศึกษาวิทยาศาสตร์). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร. ถ่ายเอกสาร.

จิตรา วสุวานิช. (ม.ป.ป). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จิราพร อรุณพูลทรัพย์. (2543). **การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (สังคมสงเคราะห์). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.

ฉวีวรรณ นิยมชาติ. (2538). **การพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นมุมคณิตศาสตร์อย่างมีแบบแผน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ชวาล แพรรัตกุล. (2516). **เทคนิคการวัดผล.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพ ฯ : วัฒนาพานิชย์ .

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. (2540). **การพัฒนาแฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษระดับชันมัธยมศึกษาปีที่ 3** . ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.

เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. (2524). **การวัดผลการศึกษา.** กรุงเทพ ฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ไชยรัตน์ ปราณี. (2545). **การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.

ญาดาพนิต พิณกุล. (2539). **หลักการสอน.** กรุงเทพ ฯ : วีระวิทยานิพนธ์.

ฐิติพร คล้ายพันธ์. (2538). **ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลศรีบุณญานุสรณ์อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ดวงใจ เนตรโรจน์. (2527). **สร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านความมีวินัยในตนเองระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 9 กรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ดามพวรรณ พินิจสุวรรณ และคณะ. (2536, มกราคม – มิถุนายน). "การใช้องค์กรในชุมชนในการแก้ปัญหาสาธารณสุขของชาวเขาโดยใช้ขบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม" **สาธารณสุขมูลฐานและการพัฒนา.** 6 (18) : 77 – 85.

ดารณี บางวัฒนา. (2537). **การทดลองใช้รูปแบบการแข่งขันเพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความมีน้ำใจนักกีฬาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองในปริมาณที่ต่างกัน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ดำริ กูลประสิทธิ์. (2532). **แบบการเรียนของนักศึกษาเทคนิคการแพทย์ คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ทนงศักดิ์ ใจสบาย. (2542). **การเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษและความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของสามเณรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยบทเรียนโมดูลตามแนวทฤษฎีของดิคคินสันกับการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

ทรงฤทธิ์ เสือส่วย. (2539). **การศึกษาพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาของครูดีเด่น.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ทัศนีย์ โชติพฤฒิพงศ์. (2535). **การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการสอนโดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับการสอนโดยใช้สื่อใบงาน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ทัศนีย์ วุฒิศาสตร์. (2539). **การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา ระหว่างพุทธศักราช 2521 – 2535.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ทัศนีย์ ศิริวัฒน์. (2532). **แบบการเรียนของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การอุดมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เทอดศักดิ์ เดชคง. (2543). **การเรียนรู้สู่พลังจิตใจ.** กรุงเทพ ฯ : มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์.

ธนพร ศรีพงษ์. (2537). **แบบการเรียนของนักศึกษาพยาบาล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การอุดมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ธวัชษ์ ดำรงไทย. (2538). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยมีการใช้แบบฝึก การคิดทางวิทยาศาสตร์กับการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ธันวา มากเหลือ. (2541). **การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา ที่ใช้การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน.** ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. (การประถมศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2542). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการวัดเจตคติ (Measurement of Attitude).** อุบลราชธานี : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). **การวิเคราะห์อภิมาน (Meta Analysis).** กรุงเทพ ฯ : ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นฤมล กังวาลไกล. (2533). **ความสามารถในการเขียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสอนแบบปกติ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นลินี นินทบดี. (2532). **ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดสังเวช.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บรรเจิด พฤฒารัตน์. (2541). **การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาที่มีการเสริมเนื้อหาทางวัฒนธรรมกับการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2537). **การวิจัยเบื้องต้น**. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2544). **การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิด และวิธีการ**. กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

บุญเรียง ขจรศิลป์. (2536). **สถิติวิจัย 1**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพ ฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เบญจพร วงศ์นารถ. (2533). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เขตการศึกษา 10**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

เบญจวรรณ ศรีมารุต. (2541). **ระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ใช้การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ประกายทิพย์ พิชัย. (2539). **ตัวแปรที่เกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ประคอง กรรณสูตร. (2535). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์.** กรุงเทพ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประจักษ์ ศรีวิเชียร. (2535). **การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

ประชุมพร ถิระพันธ์. (2540). **การศึกษาความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถทางการเขียน และเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการอ่านให้ผู้อ่านเลือกคำที่มีปัญหาจากเรื่องที่อ่าน**ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ประทุม รักการเรียน. (2535). **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กลวิธีการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ประพนธ์ น้อยเภา. (2541). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันที่ได้รับการสอนแบบระบบการสอนส่วนบุคคลโดยใช้ ชุดการสอนเป็นรายบุคคล และโดยการใช้ชุดการสอนเป็นรายกลุ่ม.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ประภากร กองตาพันธ์. (2541). **ผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้แฟ้มสะสมงาน.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การประถมศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

ประภาพรรณ สุวรรณศุข. (2536). "เข้าใจเด็กประถมศึกษา" **เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย.** พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประมาณ อะกีมี. (2535). "สื่อการเรียนการสอน". **สารานุกรมศึกษาศาสตร์ฉบับเฉลิมพระเกียรติ.** กรุงเทพ ฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปรีชา งามประดับ. (2545). **สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). **จิตวิทยาการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพ ฯ : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.

ปาริฉัตร อั้นประเสริฐ. (2543). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเชาวน์ปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ปาริชาติ สุขประเสริฐ. (2536). **การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยการใช้แบบฝึกทักษะกับการใช้กิจกรรมตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พงษ์ทิพย์ นวนิล. (2543). **การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาการบวก การลบ และความสนใจการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พยอม วงศ์สารศรี. (2526). **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพ ฯ : คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.

พรพิศ เถื่อนมณเฑียร. (2542). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการฝึกด้วยเกมที่ใช้คำถามต่างกัน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พรรณทิพย์ พื้นทอง. (2534). **การเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมุติแบบมีบทบาทและแบบไม่มีบทบาทที่มีต่อวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบุณฑริก อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พรรณี ช.เจนจิต. (2528). **จิตวิทยาการเรียนการสอน.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพ ฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2542). **การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ .** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพ ฯ : สหธรรมมิก.

_____ . (2543). **ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมวดศึกษาศาสตร์.** กรุงเทพ ฯ : ธรรมสภา.

พัชรา จันทรา. (2539). **แบบการเรียนของเด็กปัญญาเลิศในโครงการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (พสวท.).** ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พัชราภรณ์ เชียงแก้ว. (2540). **การเปรียบเทียบคุณภาพของแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่มีรูปแบบต่างกัน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พันธ์ทิพย์ รามสูตร. (2540). **การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม.** กรุงเทพ ฯ : พีเอลฟวิ่ง.

พุทธทาสภิกขุ. (2531). **การศึกษาคืออะไร.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพ ฯ : สหมิตร ออฟเซท.

ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์ และคณะ. (2539). **ประสิทธิภาพการใช้ครู : กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา.** กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ภูษิตย์ บุญทองเถิง. (2536). **การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ศึกษาในระดับประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

มยุรี เคราะห์ดี. (2535). **การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนสร้างสรรค์ และเจตคติด้านร้อยกรองวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยกระบวนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสอนแบบปกติ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มัณทนาภรณ์ มิทิน. (2539). **การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้และความคงทนในการจำของนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่างกันจากการใช้สไลด์ภาพการ์ตูนประกอบเสียงที่มีรูปแบบการบรรยายที่ต่างกัน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มาลี ปานบุญห้อม. (2540). **สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ให้ครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ติดตามนักเรียนไปสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

เมธี ปิลันธนานนท์ (2541,กรกฎาคม - ธันวาคม). "รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา" **วารสารศรีปทุม.** 1 (1) : 42 –55.

เยวภา โชติวิชัย. (2534). **แบบการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยครูโปรแกรมสังคมศึกษา.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

รัตนา เจียมบุญ. (2540). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรม การเรียนการสอนแบบร่วมมือประกอบการสอนแบบ Teams – Games – Tournaments.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

รัตนา สีหบุตร. (2534). **การศึกษาประสิทธิภาพของวิธีการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาโดยการวิเคราะห์อภิมาน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร

รุ่ง แก้วแดง. (2542). **ปฏิวัติการศึกษาไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพ ฯ : มติชน.

รุจิรา โพธิ์สุวรรณ. (2540). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียน สื่อประสมกับการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

แรมสมร อยู่เสมอ. (2538). "การสอนตามเอกัตภาพ" **นานาสาระทางการศึกษา.** กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลลิตา เหล่าพานิช. (2538). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ลักษณะทางชีวสังคม และทัศนคติต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาเลิศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). **การวัดด้านจิตพิสัย.** กรุงเทพ ฯ : สุวีริยาสาสน์.

ละเอียด รักษ์เผ่า. (2528). **รูปแบบการสอนเป็นกลุ่มที่ให้ผลการเรียนใกล้เคียงกับการสอนแบบครูหนึ่งคนต่อนักเรียนหนึ่งคน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ลัดดา เสือสืบพันธ์. (2540). **การศึกษาศักยภาพพัฒนาการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วรรณดี เหล่าเขตกิจ. (2538). **การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านการเขียนภาษาอังกฤษ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบอรรถฐานกับการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วสันต์ ทองไทย. (2545). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตพิสัยของนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการวิเคราะห์อภิมาน.** รายงานประกอบการศึกษาวิชาการวิจัยเชิงอภิมาน (วจ 716). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วัฒนา มัคคสมัน. (2539). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล.** วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

วันชัย อ่ำประชา. (2541). **การสร้างสื่อแผ่นภาพโปร่งใสแบบซ้อนภาพเคลื่อนไหวจำลองวิชาศิลปะการตกแต่ง 2 เรื่องการเขียนแบบทัศนียภาพในงานศิลปะการตกแต่ง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรมสามัญศึกษา.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วารินทร์ รัศมีพรหม. (2542). **การออกแบบและพัฒนาการระบบการสอน.** กรุงเทพ ฯ : ภาควิชาเทคโนโลยี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). **วิสัยทัศน์การศึกษา.** กรุงเทพ ฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิโชติ พงษ์ศิริ. (2540). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรม การเรียนแบบคอนสตรัคติวิซึมด้วยวิธีสอนแบบแก้ปัญหากับการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วิภาดา เกิดพิทักษ์. (2539). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสภาพแวดล้อมทางสังคมในห้องเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล. (2540). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้สาระอิงบริบทเพื่อส่งเสริมความใฝ่รู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี และผจงจิต อินทสุวรรณ. (2543, พฤษภาคม). " ผลของรางวัลภายนอกและการรับรู้ตามความสามารถของตนที่มีต่อแรงจูงใจภายในนักเรียน". **วาสารพฤติกรรมศาสตร์** . 6 (1) : 97 –107.

วุฒินันท์ อบอุ่น. (2544). **ความต้องการในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ศรัณ เฉยสวัสดิ์. (2543).**การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องงานประดิษฐ์ของชำร่วยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการสอนโดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศรีไพร ไชยา. (2541). **ผลของการสอนในคลินิกโดยใช้แฟ้มสะสมงานต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การพยาบาล). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และคณะ. (2544). **การเรียนรู้อย่างมีความสุข : สารเคมีในสมองกับความสุขและการเรียนรู้.** กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ศิริพร ฉันทานนท์. (2539). **การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจตามทฤษฎีโครงสร้างความรู้สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ศิริยุภา พูลสุวรรณ. (2530). **การศึกษาประสิทธิภาพของสื่อการสอนโดยวิธีการวิเคราะห์อภิมาน**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

_____ . (2539). "การวิเคราะห์อภิมานการสร้างองค์ความรู้จากการวิจัย" **พัฒนศึกษาศาสตร์ : ศาสตร์แห่งการเรียนรู้และการถ่ายทอด.** กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิริยุภา พูลสุวรรณ. (2542). **รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยตามโครงการการศึกษาวิธีการเรียนและการสอนที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ที่ยั่งยืนของเด็กไทยระดับมัธยมศึกษา.** กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิริรัตน์ ฐิติวราภรณ์. (2533). **การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาสังคมศึกษาซึ่งใช้ชุดการสอนกับการสอนปกติ โดยวิธีการวิเคราะห์แบบเมทต้า.** วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.

ศุภวรรณ์ เล็กวิไล. (2539). **การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยกลวิธีการเรียนภาษาโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.** วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ศศิธร หาคำ. (2533). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยได้รับการตรวจการบ้าน 3 แบบ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.

สมจิตร์ หอไตรรงค์. (2539). **ผลของการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีภูมิหลังต่างกันในด้านการอบรมเลี้ยงดู และลักษณะทางชีวสังคม.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

สมเดช เจริญชนม์. (2541). **การเปรียบเทียบความสามารถและเจตคติที่มีต่อการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนซ่อมเสริมด้วยแบบฝึกการอ่านด้านการรู้จักคำกับแบบฝึกโดยทั่วไป.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.

สมบูรณ์ ชิตพงศ์. (2535). **การสร้างเครื่องมือวัดผลด้านเจตพิสัย. เอกสารประการสอนชุดวิชาการพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมบูรณ์ สงวนญาติ. (2534). **เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน.** กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

สมพงษ์ สิงหะพล. (2542). **พฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย.** นครราชสีมา : สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

สมยศ พงษ์ศิริพัฒน์. (2545). **สภาพและปัญหาการการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สมศรี จันทร์รุ่งมณีกุล. (2538). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย " สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา" และเจตคติที่มีต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนตามแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.

สมศรี เจ็งไพจิตร. (2532). **ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านจิตพิสัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สมอาจ วงษ์ขมทอง. (2536, มกราคม – มิถุนายน). "แนวคิดการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมแบบดั้งเดิม" **สาธารณสุขมูลฐานและการพัฒนา.** 6 (1) : 23 – 33.

สรายุทธ์ เศรษฐขจร. (2539). **การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยการวิเคราะห์อภิมาน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **ครูต้นแบบ 2542.** กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

_____ . (2543). **ก้าวสู่สหัสวรรษใหม่เด็กไทยเรียนรู้อย่างมีความสุข.** กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. (2537). **การเสริมสร้างการมีวินัย.** กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____ . (2540). **จิตพิสัย : มิติที่สำคัญของการพัฒนาคน.** กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____ . (2543). **การพัฒนาจิตพิสัยระดับมัธยมศึกษา ความมีวินัย.** กลุ่มพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา. สำนักงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.

สำเริง บุญเรืองรัตน์. (2542). **การวัดจิตพิสัยของมนุษย์**. กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สิทธิณัฐ ประพุทธนิติสาร. (2545). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research – PAR) ทางเลือกใหม่ของการพัฒนาชุมชนไทย**. เชียงใหม่ : โครงการวิชาการเพื่อเด็กและชุมชน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สินีนาถ ตรึงผล. (2541). **การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับองค์ประกอบในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 – 2540 : การวิเคราะห์อภิมาน.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (โสตทัศนศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สุขสันต์ แก้วม่วง. (2537). **ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนของอาจารย์อุตสาหกรรมศึกษาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุจิตรา ศรีนวล. (2534). **การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจโดยใช้กลวิธีการอ่าน – การคิดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม. (2515). **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์จรัลสนิทวงศ์.

สุทธิพันธ์ ผ่องอักษร. (2540). **ความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สุนันทา ประเสริฐศรี. (2540). **การสร้างแบบทดสอบวัดความมีวินัยในตนเองชนิดสถานการณ์เป็นภาพการ์ตูนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุนันทา พิมพ์หนู. (2540). **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รายการวีดิทัศน์แบบคำถามสร้างสรรค์.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.

สุนีย์ สอนตระกูล. (2535). **การพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบจัดกรอบมโนทัศน์สำหรับวิชาชีววิทยาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สุพจน์ สินสุวงศ์วัฒน์. (2527). **การสร้างแบบทดสอบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดบุรีรัมย์**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . อัดสำเนา.

สุพิณ บุญชูวงศ์. (2538). **หลักการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพ ฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

สุรพงษ์ ชูเดช. (2542). **ผลของการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขาที่มีต่อการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. ปริญญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุมาลี งามสมบัติ. (2540,พฤศจิกายน – 2541,มีนาคม). "รูปแบบการเรียนการสอนของครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี". **วารสารราชภัฏเพชรบุรี**. 7 (2) : 74 – 81.

สุรยงค์ วรกุลสวัสดิ์ และคณะ. (2536, มกราคม – มิถุนายน). "การดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงจังหวัดพังงา". **สาธารณสุขมูลฐานและการพัฒนา**. 6 (1) : 45 – 59.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2536). **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุริยัน แสงแก้ว. (2535). **การศึกษาผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์การรู้แจ้งกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และเวลาที่ใช้ในการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (โสตทัศนศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.

เสรี อินทร์คง.(2535). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความรับผิดชอบในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการใช้สัญญาการเรียนกับการสอนตามคู่มือครู สสวท.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

เสาวนีย์ ศรีมนตรี. (2539). **ผลของการใช่เทคนิคแม่แบบและการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

โสภณ โปธินันท์. (2532). **การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มทักษะในระดับประถมศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การประถมศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

โสภิตา จิตต์ใจฉ่ำ. (2541). **การพัฒนาระบบการประเมินพัฒนาการของนักเรียนในระดับอนุบาลศึกษาโดยใช้แฟ้มสะสมงาน.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(การวิจัยและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2542). **รายงานผลการนิเทศเชิงวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.** กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

อมรรัตน์ คงสมบูรณ์. (2536). **การเปรียบเทียบความสามารถและความสนใจในการเขียนสะกดคำยากภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยใช้เกม และแบบฝึก.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

อรนุช กันสิทธิ์. (2542). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) . กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อรนุช ชาลีรินทร์. (2539). **การพัฒนามาตรวัดความชอบแบบการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อรพินท์ สิงหเดช และคณะ. (2534). **สตรีกับการพัฒนาสุขภาพชุมชนชาวเขาเผ่าเย้า จังหวัดลำปาง.** สถาบันพัฒนาสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล .

อรพินทร์ ชูชม, วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี และอัจฉรา สุขารมณ์. (2543, พฤษภาคม). "การพัฒนาแบบวัดแรงจูงใจภายใน". **วาสารพฤติกรรมศาสตร์.** 6 (1) : 13- 21.

อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. (2542). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6** . ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อรัญญา ฤาชัย. (2542). **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเขียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสอนตามคู่มือครู**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อรุณี สถิตย์ภาคีกุล. (2534). **การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตามแนวยุทธศาตร์การสอนภาษาแบบผสมผสานของมาร์ทา**. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อรุณี เอี่ยมพงษ์ไพฑูรย์. (2538). **ความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาโดยการส่งเสริมประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์ประกอบสื่อ**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อารี พันธ์มณี. (2534). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพ ฯ : ต้นอ้อแกรมมี่.

อารีรัตน์ ดอกสี. (2541). **การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนเขียนร้อยกรองชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อิทธิฤทธิ์ พงษ์ปิยะรัตน์. (2542). **อิทธิพลของปัจจัยด้านนักเรียน ครู และโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางกาเรียนคณิตศาสตร์ : การวิเคราะห์อภิมานด้วยโมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น และวิธีการของ Glass** . วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การวิจัยกรศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อุทัย ดุลยเกษม. (2543). **การศึกษาเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพ ฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

อุทัยวรรณ ศรีกนก. (2542). **การยอมรับนวตกรรมการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

อุษณีย์ วรรณจิรีย์. (2536). **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคการสร้างไดอะแกรมกับการสอนอ่านตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อุษณีย์ โพธิสุข. (2543). "กลยุทธ์การศึกษา : ผู้เรียนสำคัญที่สุด" . **ร่วมคิดร่วมเขียน ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด.** กรุงเทพ ฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

Atweh B. and Others. (1998). **Action Research in Practice.** New York : Routledge.

Baker, N.W. (1991, February). The Effect of Portfolio - base Instruction on Composition Students Final Examination Score Course Grade and Attitude toward Writing. **Dissertation Abstracts International.** 51 (8) : 2464.

Beck R. C. (1990). **Motivation Theories and Principles.** 3 rd ed. New Jersy : Prince Hall.

Bell – Gredler M.E. (1986). **Learning and Instructional Theory into Practice.** New York : Macmillan.

Benjafield. J.G. (1992). **Cognition.** New Jersy : Prince Hall.

Biggs. J. B. and Phillip J. M. (1993). **The Process of Learning.** 3 rd ed. Australia : Prentice Hall of Australia Pty.

Bloom B. S. (1976). **Human Charateristics and School Learning.** New York : McGraw – Hill Books .

Bloom and others. (1979). **The Taxonomy of Educational objective.** New York : McGraw – Hill Books .

Cooper H. and Hedges L.V. (1994). **The Handbook of Research Synthesis** edited by Cooper H. and Hedges L.V. New York : Russell Sage Foundation.

Cotton J. (1995). **The Theory of Learners an Introduction.** London : Kogan Page.

Dale E. (1951). **Audio – Visual Methods in Teaching**. New York : The Dryden.

Deci E.and Richard M R. (1990). **Intrinsic Motivation and Self Determination in Human Behavior** . New York : Plenum.

Dembo M.H. (1994). **Applying Education Psychology in Classroom.** 5 th ed. New York : Longman.

Dick.W. and Carey L. (1997). **The Systematic Design of Instruction**. 4 th ed. New York : Longman.

Fontana D. (1995). **Psychology for Teachers.** 3 rd ed. Hampshire : MACMILIAN.

Fox .M. (1994). **Psychological Perspectives in Education** . New York : Cassell Educational.

Franken R. E. (1998). **Human Motivation**. 4 th ed. California : Brooks/Cole.

Gable R.K. and Wolf M.B. (1993). **Instrument Development in The Affective Domain.** 2 nd ed. London : Kluwer Acadamic.

Gagne' R.M. and Briggs L.J. (1974). **Principthles of Instructional Design.** New York : Hoth Rinehart and Winston.

Glass G.V., McGaw B. and Smith.M.L. (1981). **Meta – Analysis in Social Research.** London : Sage.

Gwin , R. D. (1997,September). " Constructing Family Health Histories : Connecting Theory and Practice in the Health Education Classroom (Constructivism , Authentic Learning). **Dissertation Abstracts International** . 58 (3) : 756.

Hamacheck D. (1995). **Psychology in Teaching, Learning and Growth.** 5 th ed. Boston : Allyn and Bacon.

Hammond L.D. ,Ancess J. and Falk B. (1995). **Authentic Assessment in Action**. New York : Teacher College Press.

Hillyer, B. J.(1993, August). "The Impact of Portfolio on Secondary Grade Students Self - Assessment of Their Literazy Development". **Dissertation Abstracts International.** 54 (2) : 446.

Hogg M. A. and Vaughan G.A. (1998). **Social Psychology**. 2 nd ed. New York : Prentice Hall Europe.

Hollaway, D.P. (1998, January). "Computer Assisted Instruction : The Effects of an Authentic Learning Application in Elementary School Mathematics" **Dissertation Abstracts International.** 58 (7) : 2539.

Hunter J. E. and Schmidt F. L. (1990). **Methods of Meta – Analysis Correcting Error and Bias in Research Finding.** Lodon : SAGE.

Joyce. B. and Weil M. (1996). **Models of Teaching**. 5 th ed. Boston : Allyn and Bacon.

Kemmis S. and McTaggart R. (1990). **The Action Research Planner.** 3 rd ed . Victoria : Deakin Univesity.

Kemp J E. , Morrison G. R. and Ross S. M. (1994). **Designing Effective Instruction**. New York : Macmillan College.

Kolble Kathy. (1990). **The Conative Connection**. New York : Addison – Wesley.

Krathwohl D. R. , Bloom B. S. and Masia. B. B. (1964). **Taxonomy of Educational Objectives The Classification of Educational Goals**. New York : David Mckay.

Margaret S. (1988). **Theory of Education.** New York : Longman.

Martin.B.L. and Briggs L.J. (1986). **The Affective and Cognitive Domains : Integration for Instruction and Research.** New Jersey : Educational Technology Publications.

Mayer R. E. (1987). **Educational Psychology A Cognitive Approach**. Boston : Little Brown and Company.

McKernan J. (1991). **Curriculum Action Research**. 2 nd ed. Guildford : Kogan Page.

Micheal J.A (1996). **A Teacher 's Guide to the Psychology of Learning**. 2 nd ed . Oxford : Blackwell Publisher.

Michener .A and Delamater J.D. (1997). **Social Psychology**. 3 rd ed. USA : Ted Buchholz.

O'Neil H. F and Drillings J. M. (1994). **Motivation Theory and Research**. New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates.

Petri H. L. (1996). **Motivation Theory Research and Application.** 4 th ed. Pacific Grove : Brooks/Cole Publishing.

Reiser R. A. and Dick W. (1996). **Instructional Planing A Guide for Teachers.** 2 nd ed. Boston : Allyn and Bacon.

Rick M. , Maruy D. and Peter G. R. (1996) .**Educational Psychology A Learning – Gentered Approach to Classroom Practice.** 2 nd ed. Boston : Allyn and Bacon.

Riding R. and Rayner S. (1999) . **Cognitive Style and Learning Strategies.** London : David Fulton Publishers.

Sasse, C.M. (1997, June). "Authentic Learning : What Makes a Classroom and It Tasks". **Dissertation Abstracts International.** 57 (12) : 5520.

Sears D.O. Freedman J. L and Peplay A. (1994). **Social Psychology.** 7 th ed. New Jersy : Prentice – Hall .

Seifert K. L. (1999). **Constructing a Psychology of Teaching and Learning.** California : Houghton Mifflin.

Smith L.M. and Hudgin B.B. (1964). **Education Psychology An Application of School and Behavioral Theory.** New York : Alfred A Knopt.

Snow.R. E., Lyn C. and Douglas J. III. (1996). **Handbook of Educational Psychology.** USA : Simon and Schuster Macmillan.

Spauland C. L. (1992). **Motivation in the Classroom.** New York : McGraw-Hill.

Stevens J. (1996). **Applied Multivariate Statistics for The Social Science.** 3 rd ed. New Jersy : Lawrence Erlbaum Associate.

Stipek D. J. (1993). **Motivation to Learn from Theory to Practice.** 2 nd ed. Boston : Allyn and Bacon.

Wadsworth B. J. (1996). **Piaget' s Theory of Cognitive and Affective Development.** 5 th ed. New York : Longman.

Watt J. (1989). **Individualism and Educational Theory.** Dordrecht The Netherlans : Kluwer Academic Publisher.

Woolfolk A. E. (1998). **Educational Psychology.** 7 th ed. Boston : Allyn and Bacon.

ภาคผนวก ก
รายชื่อปริญญานิพนธ์ที่นำมาสังเคราะห์งานวิจัย

กัญจนา ทองสิงห์. (2540). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถทางการเขียนเรื่องและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการสอนโดยใช้นาฏการ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

กัญญา ภิญญกิจ. (2538). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสนใจในกิจกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนด้วยการทำโครงงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

เกตุแก้ว ลาวัณยวุฒิ. (2534). **การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนข่าวและเหตุการณ์ด้วยวิธีสอนแบบปกติกับวิธีสอนทีมีการเสริมแรงทางบวกโดยการวางเงื่อนไขเป็นกลุ่ม.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

เกษมศรี ภัทรภูริสกุล. (2544). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้ และความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนตามทฤษฎีสรรคนิยม.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

จีเรียง บุญสม. (2543). **ผลของเพื่อนช่วยสอนร่วมกับการเสริมแรงที่มีต่อเจตคติความสามารถในการอ่านออกเสียงและความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร

เฉลิมชัย พันธ์เลิศ. (2540). **การพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ชาญณรงค์ ผลประเสริฐ. (2535). **การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษา เจตคติต่อการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ ระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบซินเนคติกส์กับแผนการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. ถ่ายเอกสาร.

ชาดิชาย ม่วงปฐม. (2539). **ผลของวิธีการเรียนแบบร่วมมือและระดับความสามารถทางคณตศาสตร์ที่มีต่อผลการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ไชยญาณ บุญยศ. (2541). **ผลการเรียนเรื่องโรคไข้เลือดออกโดยใช้เพลงเป็นสื่อในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

ดารณี บางวัฒนา. (2537). **การทดลองใช้รูปแบบการแข่งขันเพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความมีน้ำใจนักกีฬาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองในปริมาณที่ต่างกัน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

ดาวใจ อินทร์จันทร์. (2543). **การพัฒนาโปรแกรมสร้างเสริมความรู้ เจตคติและพฤติกรรมในการจัดการขยะโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 .** ปริญญานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ดิศักดิ์ คำบาง. (2541). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรต่างกัน.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (โสตทัศนศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ทัศนี โชติพฤฒิพงศ์. (2535). **การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการสอนโดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับการสอนโดยใช้สื่อใบงาน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เทียน ปลื้มกมล. (2533). **การเปรียบเทียบเจตคติ ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนชนบทห่างไกลโดยใช้สไลด์-เทป และการเรียนแบบปกติ.** ปริญญา ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร

ธาริณี สกุลพานิช. (2537). **ผลการสอนเสริมด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ภาพการ์ตูนและหนังสือการ์ตูนที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง "ป่าชายเลน" ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** ปริญญา ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร

นฤมล กังวาลไกล. (2533). **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเขียน และเจตคติต่อการเรียนภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสอนปกติ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นลินี ทีหอคำ. (2541). **ผลของการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางกาเรียนเรื่องโจทย์ปัญหา และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร..

นลินี บพิตรสุวรรณ. (2537). **การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนและแรงจูงใจในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสอนตามคู่มือครู**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นิวัตร์ สังข์น้ำมนต์. (2540). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในการเรียนโจทย์ปัยหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีระดับความสามารถพื้นฐานด้านโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์แตกต่างกันโดยใช้แบบฝึกวิเคราะห์โจทย์ปัญหา กับแบบฝึกตามคู่มือครู**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ประชุมพร ถิระพันธ์. (2540). **การศึกษาความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถทางการเขียน และเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการอ่านให้ผู้อ่านเลือกคำที่มีปัญหาจากเรื่องที่อ่าน** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ปราณีต บรรจงใหม่. (2544). **ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาในโครงการ "คนรุ่นใหม่ใส่ใจสุขาภาพ" ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร

ปราโมช สนธยามาลย์. (2538). **ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ผลสัมฤทธิ์ทางกาเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ปริยาลักษณ์ พิลากุล. (2535). **การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับสื่อหนังสือตามคู่มือครู**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ปิยวรรณ พันธุ์มงคล. (2542). **ผลของการใช้โปรแกรมการกำกับตนเองที่มีต่อการมีวินัยในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางกาเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

พงษ์ทิพย์ นวนิล. (2543). **การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาการบวก การลบ และความสนใจการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พรพิศ เถื่อนมณเฑียร. (2542). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการฝึกด้วยเกมที่ใช้คำถามต่างกัน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พรรณทิพย์ พื้นทอง. (2534). **การเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมุติแบบมีบทบาทและแบบไม่มีบทบาทที่มีต่อวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบุณฑริก อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พลศักดิ์ ฉายศิริ. (2541). **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนแบบเทคนิคพยากรณ์ การสอนแบบบูรณาการ และการสอนตามแนวคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. ถ่ายเอกสาร.

มยุรี เคราะห์ดี. (2535). **การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนสร้างสรรค์ และเจตคติด้านร้อยกรองวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยกระบวนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสอนแบบปกติ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

มาลียา ระวังวงศ์. (2542). **การศึกษาความสามารถและความสนใจในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) โดยใช้นวัตกรรมหนังกระดาษ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ราตรี เทียนดำ. (2540). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจในการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องโจทย์ปัญหาการบวก การลบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้หนังสือแบบเรียนวรรณกรรมเล่มเล็ก.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ละมัย กาญจนะประโชติ. (2534). **การพัฒนาจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกิจกรรมเสริมการอ่าน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (บรรณรักษ์ศาสตร์). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วัลลิมา สงสุวรรณ์. (2541). **ผลการใช้ชุดการเรียนเรื่องการบวกและการลบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความมีวินัยในตนเองและความคงทนในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วิมลรัตน์ จตุรานนท์. (2540). **การศึกษาผลของการใช้กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการที่มีต่อความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเล่าเรื่อง และความสนใจในการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยต่างกัน.** วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

วิมลรัตน์ สิริอาภรณ์. (2536). **ผลของการใช้เครื่องเล่นเชิงวิทยาศาสตร์ที่มีต่อความรู้ความเข้าใจเรื่อง "ไฟฟ้าและแสง" และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ศศิธร หาคำ. (2533). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยได้รับการตรวจการบ้าน 3 แบบ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สกุณา เปลี่ยนกลาง. (2541). **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสนใจในการเรียนภาษาไทยระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมการเขียนสรุปความการทำแบบฝึกหัด และการเขียนแผนภาพโครงเรื่อง.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สนิ เจอะสุข. (2540). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ขั้นตอนการชี้แนะความเข้าใจโจทย์ปัญหาของสติฟโดยวิธีการสอนโจทย์ปัญหาแบบวรรณี.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมควร เกตุทอง. (2534). **การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่าน การเขียน การระลึกสิ่งที่ได้อ่านในวิชาภาษาอังกฤษ และทัศนคติต่อวิชาภาษาอังกฤษของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา และการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สมเดช เจริญชนม์. (2541). **การเปรียบเทียบความสามารถและเจตคติที่มีต่อการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนซ่อมเสริมด้วยแบบฝึกการอ่านด้านการรู้จักคำกับแบบฝึกโดยทั่วไป.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สายสุณีย์ วิวรรธนวรางค์. (2540). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนวิชาพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการใช้นิทานชาดก.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุกัญญา เทียนพิทักษ์กุล. (2543). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องโจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.** ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพ ฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุรพงษ์ ชูเดช. (2542). **ผลการฝึกอบรมตามแนวไตรสิกขาที่มีต่อการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** ปริญญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุวิภา อนันต์ธนสวัสดิ์. (2538). **ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาต่อพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

เสาวนีย์ ศรีมนตรี. (2539). **ผลของการใช่เทคนิคแม่แบบและการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อมิตตา รูปสม. (2538). **การศึกษาผลการใช้ชุดการสอนมินิคอร์ส (Minicourse) ต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติของนักเรียนในกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อรวรรณ โพธิอาสน์. (2541). **ผลของกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

อรวรรณ วรรณหฤทัย. (2541). **การเปรียบเทียบการสอนทันตสุขศึกษาระหว่างการใช้เพลงกับการใช้สีย้อมคราบจุลินทรีย์ที่มีต่อพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3** . วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อรัญญา ฤาชัย. (2542). **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเขียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อรุณี สถิตย์ภาคีกุล. (2534). **การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตามแนวยุทธศาสตร์การสอนภาษาแบบผสมผสานของมาร์ทัน.** วิทยานิพนธ์ ค.ด.(หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อุษณีย์ วรรณจิยี. (2536). **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้เทคนิคการสร้างไดอะแกรมกับการสอนอ่านตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ผู้ร่วมตรวจสอบและทดลองเก็บข้อมูลปริญญานิพนธ์

1.คุณสุนทรา โตบัว	นิสิตปริญญาเอกสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
2.คุณชมพูนุท ร่วมชาติ	นิสิตปริญญาเอกสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
3.คุณปรีดา เบ็ญคาร	นิสิตปริญญาเอกสาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเพื่อพิจารณาคุณภาพของแบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้ และแบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้

1. คุณสุนทรา โตบัว	นิสิตปริญญาเอกสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
2. คุณชมพูนุท ร่วมชาติ	นิสิตปริญญาเอกสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
3. คุณกนกวรรณ เอี่ยมชัย	นิสิตปริญญาเอกสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคุณภาพของแบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้ และแบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุม	อาจารย์ประจำสำนักทดสอบการศึกษา และจิตวิทยามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก	ผู้อำนวยการกองแผนงานและนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
3. ดร.บัญชา แสนทวี	นักวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
4. ดร.ทิวัตถ์ มณีโชติ	นักวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอน

1. อาจารย์จอมใจ เม้ยนรทา อาจารย์ 2 ระดับ 7
โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ กรุงเทพมหานคร
2. อาจารย์ปราโมทย์ โกศัย อาจารย์ 2 ระดับ 7
โรงเรียนวัดพิกุลเงิน จังหวัดนนทบุรี
3. อาจารย์ดอกรัก โกธรรม อาจารย์ 2 ระดับ 7
โรงเรียนอนุบาลท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์
4. อาจารย์สันติ ถิ่นญวน อาจารย์ 2 ระดับ 7
โรงเรียนวัดดอนเตาอิฐ จังหวัดนครปฐม

ผู้มีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

1.อาจารย์ภัทรพล แก้วแท้
2.อาจารย์บุญส่ง ครูวิวัฒนานนท์
3.อาจารย์เพ็ญทิพา อำพัฒน์
4.อาจารย์สมพร ครูวิวัฒนานนท์
5.อาจารย์วิทยา ศรีสรรพางค์
6.อาจารย์ศราวดี ม่วงสด
7.อาจารย์อุลัยวรรณ เทียนดอนไพร

ภาคผนวก ค
คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

คู่มือการใช้
รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้
สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

โดย
นายวสันต์ ทองไทย
นิสิตปริญญาเอกสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

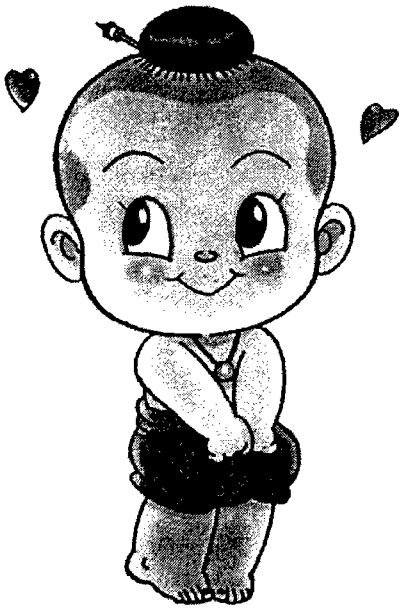

คำนำ

การปฏิรูปการเรียนรู้ ถือว่าเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งยึดหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องตามหลักการดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

ผลจากการดำเนินการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้เขียนจึงได้จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนี้เพื่อเสนอเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ สำหรับพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งในด้านสติปัญญา ด้านจิตพิสัย และด้านการประพฤติปฏิบัติต่อไป

วสันต์ ทองไทย

11 มีนาคม 2546

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
ความสำคัญ	1
การดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน	3
รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้	3
จากรูปแบบการเรียนการสอนสู่แผนการเรียนการสอน	7
ตัวอย่างแผนการเรียนการสอน	10
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	13

ความสำคัญ

แนวคิดสำคัญของการจัดการศึกษาก็เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม เพื่อความเป็นพลเมืองดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ประการสำคัญการจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จตามแนวคิดดังกล่าวหรือไม่นั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยในด้านต่าง ๆ หลายประการ และในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุผลตามแนวคิดของการจัดการศึกษาดังกล่าว

สาระสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยประการหนึ่ง คือการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังที่ระบุในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ" ซึ่งการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นหมายถึงการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผลที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสบการณ์เรียนรู้ตามศักยภาพ สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ให้โอกาสผู้เรียนได้ค้นพบหรือมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ที่มีความหมายให้แก่ตนเอง พร้อมทั้งคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อารมณ์ ความรู้สึก จิตใจของผู้เรียน และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาคือพัฒนาผู้เรียนให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ใน 3 ด้าน ซึ่งได้แก่ 1) ด้านสติปัญญา เป็นการเรียนรู้ในด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ ความสามารถทางการคิด 2) ด้านจิตพิสัย เป็นการเรียนรู้ในด้านอารมณ์ ความรู้สึก ค่านิยม คุณลักษณะนิสัย 3) ด้านการประพฤติปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้ในด้านความสามารถในการใช้สติปัญญาเพื่อกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความต้องการด้วยความเต็มใจและสมัครใจ ซึ่งการจัดการศึกษาควรพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งสามด้าน

จิตพิสัยเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านอารมณ์ ความรู้สึก ลักษณะนิสัยของนักเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ เช่น ความสนใจ เจตคติ แรงจูงใจ ค่านิยม ความซาบซึ้ง ความสามารถควบคุมตนเอง การมีวินัยในตนเอง การมีอัตมโนทัศน์แห่งตน ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นต้น ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้มีความสัมพันธ์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ถ้าผู้เรียนมีจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียนรู้แล้วย่อมมีความกระตือรือร้นที่อยากจะเรียนรู้ เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ สนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน รู้สึกว่าการเรียนเป็นสิ่งที่มีคุณค่า

มีความสำคัญและมีประโยชน์ เรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน ไม่รู้สึกเบื่อหน่ายย่อท้อ มีความขยันอดทน เห็นคุณค่าของตนเอง และสามารถควบคุมตนเองในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด เมื่อผู้เรียนมีจิตพิสัยต่อการเรียนรู้แล้วย่อมมีผลทำให้มีพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านอื่นดีด้วยเช่นกัน ซึ่งสามารถยืนยันด้วยผลการวิจัยหลายเรื่องที่พบว่าผู้เรียนที่มีจิตพิสัยที่ดีจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีเช่นเดียวกัน ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียนรู้จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรตระหนักถึง เนื่องจากผู้เรียนที่มีจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียนรู้ย่อมประสบความสำเร็จในการเรียน

โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการจัดมวลประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนจะต้องใช้เวลาในโรงเรียนอย่างน้อย 6 ปี และในแต่ละวันผู้เรียนใช้เวลาอยู่ที่โรงเรียนประมาณวันละ 7 – 8 ชั่วโมง ซึ่งในแต่ละปีการศึกษาผู้เรียนจะใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนประมาณ 200 วัน จึงนับได้ว่าโรงเรียนประถมศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้โรงเรียนประถมศึกษายังเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างสถาบันครอบครัวกับสถาบันการศึกษาในระดับอื่น ๆ ถ้าผู้เรียนเข้ามาอยู่ในโรงเรียนแล้วได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ไม่สอดคล้องกับพัฒนาการ ความสนใจ ความสามารถ และความต้องการ ก็จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกเคร่งเครียด เบื่อหน่าย และเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการเรียน เรียนรู้ด้วยความทุกข์ไม่อยากมาโรงเรียน เฝ้าแต่รอวันที่จะจบการศึกษาภาคบังคับ และเมื่อจบการศึกษาแล้วก็ไม่อยากเรียนต่อ หรือแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ดังนั้นจึงควรพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียนตั้งแต่เข้าเรียนในระดับประถมศึกษา เนื่องจากจิตพิสัยหรือความรู้สึกนี้เป็นพลังสำคัญของการเรียนรู้ของผู้เรียนในวัยนี้ โดยการจัดมวลประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาเกิดจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียน

การแสวงหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนับว่าเป็นแนวทางหนึ่งของการจัดมวลประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดจิตพิสัยในการเรียนรู้ จากผลการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ทำให้ได้ค้นพบรูปแบบการเรียนการสอนที่สามารถนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งในด้านสติปัญญา จิตพิสัย และการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวคิดของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันเป็นแนวคิดหลักของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

การดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

การดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในครั้งนี้ ได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ ประเมินประสิทธิภาพและปรับปรุง แก้ไขรูปแบบการเรียนการสอน

ซึ่งแสดงขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาได้ดังแผนภาพดังนี้

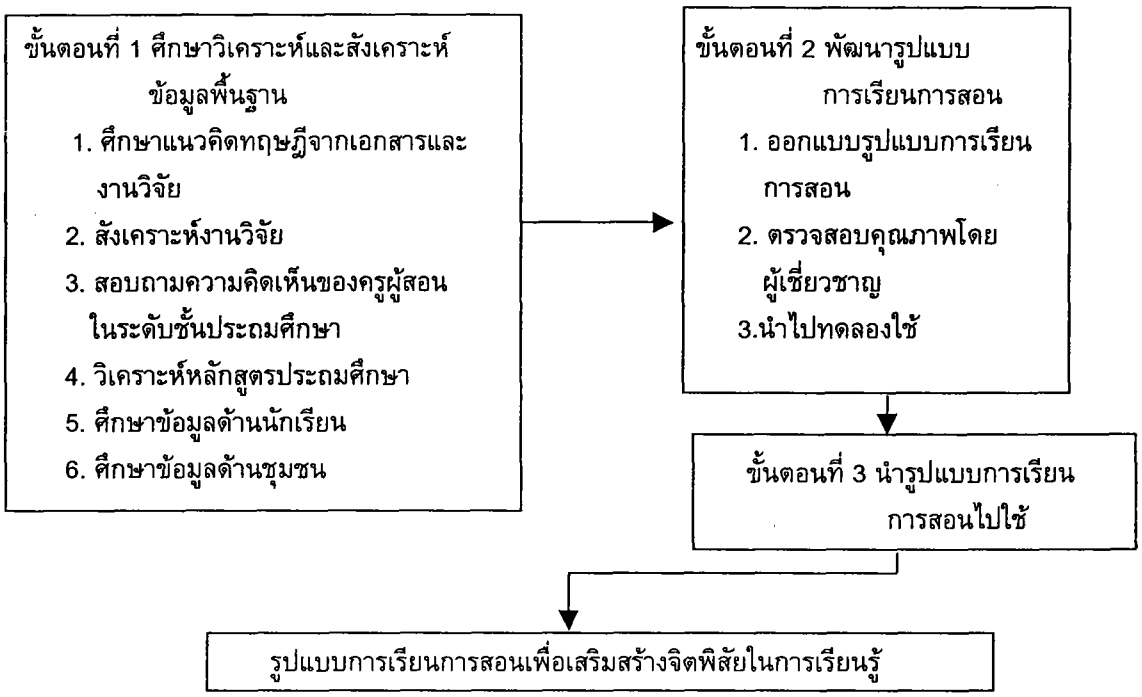

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้

ผลจากผลการวิจัยและพัฒนาทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนรวม 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 จูงใจเข้าสู่บทเรียน

ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ

ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

4.1 ตั้งเป้าหมายของกลุ่ม

4.2 แบ่งภาระหน้าที่

4.3 ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

4.4 สร้างสรรค์ผลงาน

4.5 ประเมิน ปรับปรุง และชื่นชมกับผลงาน

ขั้นที่ 5 นำเสนอผลงาน

ขั้นที่ 6 ร่วมกันเสนอแนะและวิจารณ์

ขั้นที่ 7 นำไปใช้

ขั้นที่ 1 จูงใจเข้าสู่บทเรียน

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนได้เตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย เช่น การร้องเพลง การเล่นเกม การเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมุติการสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน การยกกรณีตัวอย่าง ซึ่งจากการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ พบว่าวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถสร้างแรงจูงใจให้แก่นักเรียนได้ดี

แต่สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2 บางครั้งในตอนต้นของชั่วโมง นักเรียนอาจจะยังไม่พร้อมที่จะเรียน ครูควรหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องความสนใจจากนักเรียน เช่น ให้นักเรียนได้เตรียมความพร้อมโดยการบอกแก่นักเรียนว่า "ถ้านักเรียนพร้อมแล้วให้ปรบมือ .... ครั้ง" ซึ่งนักเรียนก็จะปฏิบัติตาม ครูบอกนักเรียนให้ปรบมือหลายครั้งจนสังเกตพฤติกรรมว่านักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ เช่น กลับมานั่งที่ของตนเอง หยุดเล่น หรือคุย แล้วจึงนำเข้าสู่บทเรียน และดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ครูบอกวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนในแต่ละครั้งให้นักเรียนทราบ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและเสริมแรงให้นักเรียนได้รู้ว่าตนเองจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่อง

ใดบ้าง และเมื่อเรียนในครั้งนั้นแล้วตนเองจะมีความรู้ ความสามารถ หรือเกิดการเรียนรู้ในเรื่องใด ซึ่งหลังจากผ่านในขั้นตอนแรกมาแล้ว ครูอาจให้นักเรียนลองทาย หรือช่วยกันคิดว่าในครั้งนี้เราจะเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องใด เช่น "ไหนนักเรียนลองทายดูซิว่า วันนี้เราจะเรียนเกี่ยวกับเรื่องใด" ถ้านักเรียนทายไม่ถูกต้อง ครูอาจบอกแก่นักเรียนว่า "วันนี้เราจะเรียนเกี่ยวกับ..... "

ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนการนำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์ให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้นั้น บทบาทสำคัญอยู่ที่ผู้สอนที่จะต้องเป็นผู้นำ หรือผู้ที่คอยกระตุ้นให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นการสาธิต การอธิบาย การบรรยาย การบอกว่าจะให้นักเรียนทำอะไรอย่างไร ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนพบว่าถ้าในขั้นนี้ผู้สอนใช้เวลานานเกินไปนักเรียนอาจขาดความสนใจ ดังนั้นในแต่ละครั้งควรใช้เวลาไม่เกิน 10 – 15 นาที

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งจากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มสามารถเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดความรู้ ความสามารถ และจิตพิสัยในการเรียนรู้ได้ดี และผลของการสอบถามความคิดเห็นของผู้สอนในระดับประถมศึกษา พบว่าการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มมีความเหมาะสมแก่การจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษามากที่สุด และจากการสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนพบว่านักเรียนในระดับประถมศึกษาส่วนมากมีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน และมีบางส่วนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา คือ ชอบได้รับความช่วยเหลือจากผู้สอน หรือเพื่อน นอกจากนี้จากการสังเกตพฤติกรรม สอบถามความรู้สึกและอ่านบันทึกของนักเรียนในระหว่างการใช้รูปแบบการเรียนการสอนก็พบว่านักเรียนชอบที่จะเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติทำงานกับเพื่อน และควรเป็นกิจกรรมนอกชั้นเรียนมากกว่ากิจกรรมในชั้นเรียน

ดังนั้นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้นักเรียนเกิดจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียนก็คือ การให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม จากการสังเกตการแบ่งกลุ่มของนักเรียนพบว่าลักษณะการแบ่งกลุ่มนักเรียนในแต่ละระดับชั้นนั้นมีความแตกต่างกัน ดังเช่น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชอบที่จะแบ่งกลุ่มโดยแยกเพศตามพัฒนาการของเด็กในวัยนี้ และเป็นกลุ่มที่ถาวร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชอบที่แบ่งกลุ่มที่มีการเปลี่ยนกลุ่มตลอดเวลาโดยการจับฉลากหรือเล่นเกม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชอบที่จะแบ่งกลุ่มโดยเลือกที่

จะอยู่กลุ่มกับนักเรียนที่เรียนเก่ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชอบที่จะแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจมากกว่าครูกำหนด และจากการสังเกตการแบ่งกลุ่มนั้นพบว่านักเรียนจะไม่ค่อยคำนึงถึงระดับความสามารถของนักเรียนด้วยกันเอง ขอเพียงให้ได้อยู่กลุ่มกับคนที่ถูกใจก็พอ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 2 ควรฝึกให้เรียนรู้การทำงานโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มด้วยเช่นเดียวกัน

ซึ่งหลังจากที่นักเรียนสามารถแบ่งกลุ่มได้แล้ว นักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ตั้งเป้าหมายของกลุ่ม เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ประเมินศักยภาพเบื้องต้นของตน แล้วกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานของตนว่ามีสามารถมากน้อยเพียงใด ซึ่งการตั้งเป้าหมายในการทำงานของกลุ่มนั้นอาจเป็นทั้งการกำหนดเป้าหมายในเชิงปริมาณ เช่น การกำหนดจำนวนของสิ่งของที่จะสามารถสำรวจได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือการกำหนดเป้าหมายในเชิงคุณภาพ เช่น การกำหนดว่ากลุ่มของตนนั้นสามารถปฏิบัติงานที่กำหนดได้หรือไม่ เป็นต้น

4.2 แบ่งภาระหน้าที่ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งภาระหน้าที่ในการทำงานของสมาชิกแต่ละคนว่าใครมีบทบาทหน้าที่อะไร จากการสังเกตการแบ่งภาระหน้าที่ในกลุ่มพบว่า นักเรียนส่วนมากจะแบ่งภาระหน้าที่ตามที่ตนเองต้องรับผิดชอบหรือตามสิ่งที่ตนต้องกระทำ

4.3 ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นขั้นตอนที่ให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนได้ลงมือปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

4.4 สร้างสรรค์ผลงาน เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนนำผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองมารวบรวมเพื่อสร้างสรรค์เป็นผลงานของกลุ่ม เช่น จากการสังเกตพบว่านักเรียนมีความชอบที่จะตบแต่งผลงานของกลุ่มตนเองให้สวยงาม โดยการวาดภาพระบายสี การประดิษฐ์ตบแต่งเพิ่มเติม

ซึ่งการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มในบางครั้งขั้นตอนที่ 4.3 และ 4.4 อาจดำเนินไปพร้อมกันก็ได้

4.5 ประเมิน ปรับปรุง และชื่นชมกับผลงาน เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มประเมินผลงานของกลุ่มตนเอง เช่น การเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด พร้อมทั้งร่วมกันเพื่ออภิปรายถึงสิ่งที่ประทับใจ สิ่งที่น่าชื่นชม และสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขจากการการปฏิบัติงานครั้งนั้น

ขั้นที่ 5 นำเสนอผลงาน

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ให้แต่ละกลุ่มได้ออกมานำเสนอผลงานของตน เช่น การออกมารายงานหน้าชั้นเรียน การจัดแสดง การแลกเปลี่ยนผลงานกับกลุ่มอื่น ๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 6 ร่วมกันเสนอแนะและวิจารณ์

ขั้นนี้ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ครูและนักเรียนร่วมกันวิจารณ์ผลงานของแต่ละกลุ่ม และร่วมกันให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงผลงานของแต่ละกลุ่ม

ขั้นที่ 7 นำไปใช้

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ครู และนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อสรุปบทเรียน สิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ และการนำประสบการณ์เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ

จากการนำรูปแบบการเรียนการสอนมาใช้ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 พบว่านักเรียนส่วนมากยังขาดทักษะพื้นฐานในการเรียน เช่น การอ่าน การเขียน และยังไม่สามารถทำงานด้วยกระบวนการกลุ่มได้ ซึ่งจากกการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทำให้ข้อค้นพบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 2 ชอบที่จะลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวาดภาพระบายสี ของแต่ละคนแต่ขอให้มีเพื่อนอยู่ด้วย ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 2 จึงมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 จูงใจเข้าสู่บทเรียน

ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ

ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นที่ 5 ร่วมกันอภิปราย และสรุปบทเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 3 นั้นดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมือนเดิม แต่ในขั้นที่ 4 ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนแต่ละคนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของตนเอง โดยมีครูคอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือ และในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนแต่ละคนนั้นควรปฏิบัติกิจกรรมอยู่กับเพื่อน ส่วนในขั้นที่ 5 ร่วมกันอภิปราย และสรุปบทเรียน เป็นขั้นตอนที่ครู และนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับผลการปฏิบัติกิจกรรม การวิจารณ์และให้ข้อเสนอแนะ สรุปบทเรียน และร่วมกันหาแนวทางที่จะการนำประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือในสถานการณ์อื่น ๆ

นอกจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนดังกล่าวขั้นต้นแล้ว ในการกำหนดเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนการสอน ควรให้มีความสอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ และเป็นประโยชน์แก่นักเรียน ที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง มีการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก โดยคำนึงถึงระดับสติปัญญาของนักเรียน มีการวัดและประเมินผลการเรียนการรู้โดยใช้การประเมินตามสภาพจริง ซึ่งเป็นการประเมินที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาสาระ และการจัดการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมิน เช่น การกำหนดเกณฑ์ การตัดสินผล และได้รับรู้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาตนเอง ตามพฤติกรรมการเรียนรู้ในแต่ละด้าน

จากรูปแบบการเรียนการสอนสู่แผนการสอน

ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งควรมีการวางแผนการสอนเพื่อช่วยให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ดังนั้นในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีการวางแผนการเรียนการสอน ซึ่งรูปแบบของแผนการเรียนการสอนที่ขอนำเสนอมีองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบของแผนการเรียนการสอน	แนวคิด/หลักการ	ตัวอย่าง
วิชา เรื่อง ชั้นที่สอน	ระบุวิชา เรื่อง ชั้นที่สอน	วิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง สิ่งแวดล้อม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
วัน เดือน ปี และจำนวนคาบ/ชั่วโมง	วัน เดือน ปี และจำนวนคาบ/ชั่วโมง	วันที่ 6 ธันวาคม 2545 เวลา 1 ชั่วโมง
ความคิดรวบยอด	เป็นข้อสรุปว่าหลังจากที่นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วจะได้ความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องใด ซึ่งการเขียนความคิดรวบยอดนั้นควรเขียนให้สั้นกระทัดรัด แต่ได้ใจความครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด	สิ่งแวดล้อมหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา

องค์ประกอบของแผนการเรียนการสอน	แนวคิด/หลักการ	ตัวอย่าง
จุดประสงค์การเรียนการสอน	ควรเขียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน และเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	1.สังเกตและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสังเกตสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนได้ 2.อธิบายความหมายของสิ่งแวดล้อมได้
เนื้อหาสาระ	เป็นหัวข้อ หรือเค้าโครงของเรื่องที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้	การสังเกต และความหมายของสิ่งแวดล้อม
กิจกรรมการเรียนการสอน ตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีทั้งหมด 7 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 จูงใจสู่บทเรียน	สร้างแรงจูงใจ เพื่อให้นักเรียนสนใจและเกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้	การเล่นเกม ร้องเพลง เล่านิทานหรือสถานการณ์ต่าง ๆ
ขั้นที่ 2 แจ้งจุดประสงค์การเรียนให้ทราบ	บอกจุดประสงค์การเรียนการสอนให้นักเรียนทราบ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจ และการเสริมแรงให้นักเรียนรู้ว่าตนเองจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องใด	ครูบอกจุดประสงค์การเรียนการสอนแก่นักเรียนโดยตรง หรือให้นักเรียนลองทายแล้วเฉลย
ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียนใหม่ หรือจัดสถานการณ์	ให้นักเรียนได้รู้ว่าตนเองได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องใด และต้องมีบทบาทหรือหน้าที่ทำอะไรบ้าง อย่างไร	อธิบาย บรรยาย สาธิต บอก

องค์ประกอบของแผนการเรียนการสอน	แนวคิด/หลักการ	ตัวอย่าง
ขั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม	ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ 1.ตั้งเป้าหมายของกลุ่ม 2.แบ่งภาระหน้าที่ 3.ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย 4.สร้างสรรค์ผลงาน 5.ประเมิน ปรับปรุง และชื่นชมกับผลงาน	ในขั้นนี้นักเรียนเป็นผู้คิดวางแผนการทำงาน ลงมือปฏิบัติ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้นักเรียนแต่ละกลุ่มประสบความสำเร็จในการปฏิบัติกิจกรรม
ขั้นที่ 5 แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน	ให้แต่ละกลุ่มได้นำเสนอผลงานของตนเองต่อกลุ่มอื่น ๆ	การรายงานหน้าชั้นเรียน การจัดนิทรรศการ การแลกเปลี่ยนผลงานกับกลุ่มอื่น
ขั้นที่ 6 ร่วมกันวิจารณ์และเสนอแนะ	นักเรียน และครูร่วมกันวิจารณ์ผลงานของแต่ละกลุ่ม และให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงานและผลงานในครั้งต่อไป	ในระยะแรกครูควรตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้พูด เขียน ข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะ
ขั้นที่ 7 นำไปใช้	นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายเพื่อสรุปบทเรียน สิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ และการนำประสบการณ์เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ	ในระยะแรกครูควรตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนได้ร่วมกันสรุปบทเรียน แสดงความคิดและเสนอแนะแนวทางที่จะนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ

องค์ประกอบของแผนการเรียนการสอน	แนวคิด/หลักการ	ตัวอย่าง
สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่มี 5 ขั้นตอนนั้น ในการดำเนินการตามขั้นที่ 1 ถึง ขั้นที่ 3 มีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมือนเดิม แต่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นที่ 4 และขั้นที่ 5 มีดังนี้		
ขั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรม	เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนแต่ละคนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของตนเอง	ครูคอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือ และในการปฏบัติกิจกรรมของนักเรียนแต่ละคนนั้นควรปฏิบัติกิจกรรมอยู่กับเพื่อน
ขั้นที่ 5 ร่วมกันอภิปรายและสรุป	นักเรียน และครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับผลการปฏิบัติกิจกรรม วิจารณ์และให้ข้อเสนอแนะ สรุปบทเรียน และร่วมกันหาแนวทางที่จะการนำประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ	ครูควรตั้งคำถามอยู่ตลอดเวลาเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ร่วมกันสรุปบทเรียน แสดงความคิด และเสนอแนะแนวทางที่จะนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ
สื่อการเรียนการสอน	สิ่งต่าง ๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้	ของจริง ของจำลอง รูปภาพ บัตรคำ เอกสารประกอบการค้นคว้า
การประเมินผลการเรียน	เป็นวิธีการสำหรับตรวจสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียน	การสังเกตพฤติกรรม การซักถาม การตรวจผลงาน
บันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน	เป็นข้อมูลหรือข้อค้นพบต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้ง สำหรับนำมาเพื่อการปรับปรุง หรือแก้ไขการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	ครูควรคอยสังเกตเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้ง

ตัวอย่างแผนการสอน

แผนการสอนที่มีรูปแบบการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง สิ่งแวดล้อม

วันที่ 6 ธันวาคม 2545 จำนวน 1 ชั่วโมง

ความคิดรวบยอด สิ่งแวดล้อมหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา

จุดประสงค์การเรียนการสอน

1. สังเกตและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสังเกตสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนได้
2. อธิบายความหมายของสิ่งแวดล้อมได้
3. บอกแนวทางที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

เนื้อหาสาระ

การสังเกต และความหมายของสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมการเรียนการสอน

1.เล่นเกมทายสิ่งของ ซึ่งครูนำสิ่งของต่าง ๆ มาให้นักเรียนทาย โดยหาอาสาสมัครที่จะออกมาทายสิ่งของนั้น แล้วใช้ผ้าปิดตานักเรียนคนนั้น โดยครั้งแรกให้นักเรียนลองทายก่อนว่าสิ่งของนั้นคืออะไร ถ้านักเรียนทายไม่ถูกครูจะช่วยบอกใบ้ หรือให้นักเรียนดู ฟัง ดม ชิม หรือสัมผัส จนนักเรียนสามารถทายถูก

2.แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบว่าวันนี้มีการฝึกทักษะการสังเกต โดยให้นักเรียนได้สังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็นในบริเวณโรงเรียน พร้อมทั้งจดบันทึก นำเสนอข้อมูลนั้น และนักเรียนสามารถบอกความหมายของสิ่งแวดล้อม

3.ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับทักษะการสังเกตว่ามีอวัยวะส่วนใดที่สามารถใช้ในการสังเกตได้ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และความสำคัญของการสังเกต

4.แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มตามความสมัครใจของนักเรียนจำนวนกลุ่มละ 4 – 5 คน

5.นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งเป้าหมายของกลุ่มว่าถ้าวันนี้ครูให้นักเรียนออกไปสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ภายในโรงเรียน แล้วมีการจดบันทึก จะได้จำนวนเท่าไร

6. นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนการทำงาน และแบ่งภาระหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

7. นักเรียนแต่ละกลุ่มออกไปสำรวจรอบ ๆ บริเวณโรงเรียน พร้อมทั้งจดบันทึก (ใช้เวลาประมาณ 20 นาที)

8. แต่ละกลุ่มประเมินผลการสังเกต เช่น จำนวนสิ่งที่สังเกตได้กับเป้าหมายที่กำหนด การจดบันทึก อวัยวะที่ใช้ในการสังเกต ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต พร้อมทั้งบอกสิ่งที่ประทับใจและสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข

9. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการสังเกต สิ่งที่ประทับใจ และสิ่งที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข

10. ครู และนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้ความหมายของสิ่งแวดล้อม ข้อเสนอแนะและข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไขจากการฝึกทักษะการสังเกต และการนำทักษะการสังเกตไปใช้ในชีวิตประจำวัน

11.ร้องเพลงการสังเกต และทำท่าทางประกอบ

<u>สื่อการเรียนการสอน</u>

1.สิ่งของต่าง ๆ ที่จะนำมาเล่นเกม เช่น ยางลบ ดินสอ ก้อนหิน

2.ผ้าสำหรับผูกตา

3. เพลงการสังเกต

หู ตา จมูก จับให้ถูก จมูก ตา หู
จับหน่อยทำให้ฉันดู
จับหน่อยทำให้ฉันดู
จมูก ตา หู ตา หู และ ปาก

<u>การประเมินผลการเรียน</u>

1.สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน เช่น ความสนใจ การร่วมมือในการทำงาน

2.ตรวจบันทึกผลการสังเกต

3.การตอบคำถาม

<u>บันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน</u>

.....

.....

...

แผนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 วิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง สิ่งแวดล้อม

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2546 จำนวน 1 ชั่วโมง

<u>ความคิดรวบยอด</u> สิ่งแวดล้อมหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา

<u>จุดประสงค์การเรียนการสอน</u>

1. สังเกตและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสังเกตสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนได้

2. อธิบายความหมายของสิ่งแวดล้อมได้

3. บอกแนวทางที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

เนื้อหาสาระ

การสังเกต และความหมายของสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมการเรียนการสอน

1.เล่นเกมทายสิ่งของ โดยครูนำสิ่งของต่าง ๆ มาให้นักเรียนทาย โดยหาอาสาสมัครที่จะออกมาทายสิ่งของนั้น โดยใช้ผ้าปิดตานักเรียนคนที่จะมาทาย โดยครั้งแรกให้นักเรียนลองทายก่อนว่าสิ่งของนั้นคืออะไร ถ้านักเรียนทายไม่ถูกครูจะช่วยบอกใบ้ หรือให้นักเรียนดู ฟัง ดม ชิม หรือสัมผัส จนนักเรียนสามารถทายถูก

2.แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบว่าวันนี้มีการฝึกทักษะการสังเกต โดยให้นักเรียนได้สังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็น แล้ววาดภาพแสดงสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น

3.ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับทักษะการสังเกตว่ามีอวัยวะส่วนใดที่สามารถใช้ในการสังเกตได้ ความสำคัญของการสังเกต

4. นักเรียนออกไปสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ บริเวณโรงเรียน แล้ววาดภาพหรือเขียนชื่อสิ่งที่นักเรียนได้

6. นักเรียนแต่ละคนเล่า และแลกเปลี่ยนผลงานที่ตนได้สังเกตกับเพื่อน ๆ เพื่อช่วยกันพิจารณาสิ่งที่ได้สังเกตว่าอะไรบ้าง สิ่งที่ประทับใจ และสิ่งที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข

7. ครู และนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้ความหมายของสิ่งแวดล้อม ข้อเสนอแนะและข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไขจากการฝึกทักษะการสังเกต และการนำทักษะการสังเกตไปใช้ในชีวิตประจำวัน

8.ร้องเพลงการสังเกต และทำท่าทางประกอบ

สื่อการเรียนการสอน

1. สิ่งของต่าง ๆ ที่จะนำมาเล่นเกม เช่น ยางลบ ดินสอ ก้อนหิน

2. ผ้าสำหรับผูกตา

3. อุปกรณ์สำหรับวาดภาพ ได้แก่ กระดาษ สี ดินสอ

4. เพลงการสังเกต

หู ตา จมูก จับให้ถูก จมูก ตา หู
จับหน่อยทำให้ฉันดู
จับหน่อยทำให้ฉันดู
จมูก ตา หู ตา หู และ ปาก

การประเมินผลการเรียน

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

2. ตรวจผลการสังเกต

3. การตอบคำถาม

<u>บันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน</u>

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1.หลังจากดำเนินการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งควรให้นักเรียนแต่ละคน (ที่สามารถเขียนหนังสือได้) ได้เขียนบันทึกส่วนตัวว่า ตนเองได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง มีความรู้สึกอย่างไร และมีความต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องใดต่อไป เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาเป็นผลสะท้อนในการจัดกิจกรรมการสอนแต่ละครั้งและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนต่อไป สำหรับนักเรียนที่ยังขาดทักษะในการเขียน อาจให้นักเรียนได้สะท้อนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ออกมาเป็นรูปภาพก็ได้

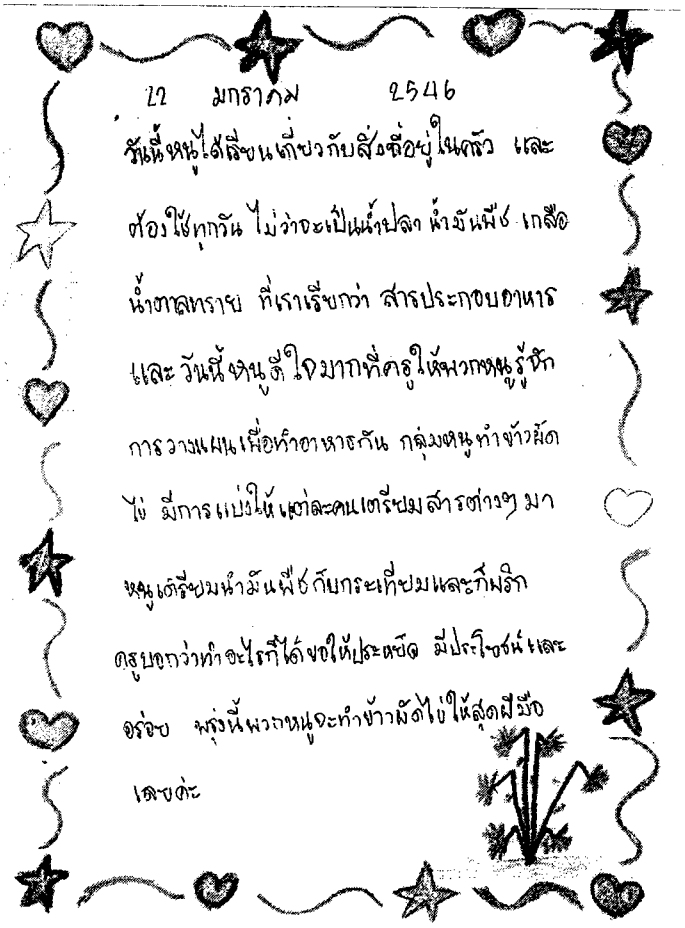

ตัวอย่างบันทึกผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งควรมีการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ความคิด ความรู้สึก และการนำความรู้ไปใช้ ซึ่งอาจใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ การสอบถาม หรือการบอกเล่าของนักเรียนเอง ดังตัวอย่างเครื่องมือดังนี้

แบบบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ...

วันที่ .....เดือน .....พ.ศ.....

ชื่อ -นามสกุล	พฤติกรรมการเรียนรู้ (บันทึกจำนวน หรือความถี่)									หมายเหตุ
	ตอบคำถูกต้อง	เล่นระหว่างเรียน	ส่งงานตามกำหนด	อาสาทำงาน	ซักถามปัญหา	ขาดเรียนไม่ทราบสาเหตุ	จำนวนสิ่งของที่สังเกต	พูดบ่นไม่อยากเรียน	นำความรู้ไปใช้	

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบบันทึกการอ่านปริญญานิพนธ์
2. แบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. แบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้
4. ตัวอย่างแผนการสอน และแบบสอบถามครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา
5. แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอน
6. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน
7. แบบบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

แบบบันทึกการอ่านปริญญานิพนธ์

ชื่องานวิจัย.....

.....

.....

.....

ผู้ทำวิจัย.....**พ.ศ**.....

สถาบัน .....

ระดับ ❑ ปริญญาโท ❑ ปริญญาเอก

สาขา ❑ การประถมศึกษา ❑ มัธยมศึกษา

❑ จิตวิทยาการศึกษา ❑ อื่น ๆ.....

ตัวแปรต้น

❑ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....

❑ สื่อการเรียนการสอน.....

❑ การประเมินผล.....

❑ อื่น ๆ.....

ตัวแปรตาม

❑ ด้านจิตพิสัย ❑ ความสนใจ ❑ เจตคติ

❑ แรงจูงใจ ❑ การมีวินัยในตนเอง

❑ ด้านสติปัญญา.....

❑ ด้านการประพฤติปฏิบัติ.....

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน.....กลุ่ม มีจำนวนทั้งหมด.....คน

ระดับ ❑ ประถมศึกษาปีที่ 1 ❑ ประถมศึกษาปีที่ 2

❑ ประถมศึกษาปีที่ 3 ❑ ประถมศึกษาปีที่ 4

❑ ประถมศึกษาปีที่ 5 ❑ ประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีการสุ่ม ❑ อย่างง่าย ❑ แบ่งชั้นภูมิ

❑ แบ่งกลุ่ม ❑ อื่น ๆ.....

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน .....ชุด ได้แก่

❑ แบบวัดด้านจิตพิสัย.....

รูปแบบ ❑ Rating Scale ❑ สถานการณ์ ❑ อื่น ๆ.....

ที่มา ❑ ผู้วิจัยพัฒนาเอง ❑ ปรับปรุงมาจากผู้อื่น ❑ อื่น ๆ.....

การหาคุณภาพ ความเที่ยงตรงโดย ❑ ผู้เชี่ยวชาญ ❑ อื่น ๆ.....

❑ อำนาจจำแนก ❑ ความเชื่อมั่น เท่ากับ.....

❑ แบบวัดด้านสติปัญญา .....

รูปแบบ ❑ ปรนัย ❑ อัตนัย ❑ อื่น ๆ.....

ที่มา ❑ ผู้วิจัยพัฒนาเอง ❑ ปรับปรุงมาจากผู้อื่น

การหาคุณภาพ ความเที่ยงตรง ❑ ผู้เชี่ยวชาญ ❑ ตารางวิเคราะห์หลักสูตร

❑ ความยากง่าย ❑ อำนาจจำแนก

❑ ความเชื่อมั่น ค่าความเชื่อมั่น.....

❑ แบบวัดการปฏิบัติ .....

รูปแบบ ❑ แบบประเมินภาคปฏิบัติ ❑ อื่น ๆ.....

ที่มา ❑ ผู้วิจัยพัฒนาเอง ❑ ปรับปรุงมาจากผู้อื่น

การหาคุณภาพ ความเที่ยงตรง ❑ ผู้เชี่ยวชาญ ❑ ตารางวิเคราะห์หลักสูตร

❑ ความยากง่าย ❑ อำนาจจำแนก

❑ ความเชื่อมั่น ค่าความเชื่อมั่น.....

รูปแบบการทดลอง

❑ One group pre –post ❑ Control pre-post

❑ Factorial ❑ อื่น ๆ .....

วิชา ❑ ภาษาไทย ❑ คณิตศาสตร์ ❑ สปช.(วิทย์ สังคม)

❑ สลน. ❑ กพอ. ❑ ภาษาอังกฤษ

ที่มาของเนื้อหาสาระการเรียนรู้

❑ หลักสูตรแกนกลาง ❑ หลักสูตรท้องถิ่น ❑ ทั้งสองอย่าง

ระยะเวลาสอน.....คาบ/ชั่วโมง (คาบละ.....นาที).....สัปดาห์

ผลการวิจัย

งานวิจัยที่วิเคราะห์ด้วย t-test

ตัวแปร	$\bar{X}$		S.D.		N		t	sig	α
	C/1	E/2	C/1	E/2	C	E			

งานวิจัยที่วิเคราะห์ด้วย ANOVA

ตัวแปร	$\bar{X}$		SS			df			F	sig	α
	E	C	B	AB	W	B	AB	W			

การวิเคราะห์แผนการสอน

ทฤษฎีการเรียนรู้	ความถี่	รวม	ร้อยละ
พฤติกรรมนิยม			
ปัญญานิยม			
มนุษยนิยม			
รูปแบบการเวียน			
แบบพึ่งพา			
แบบแข่งขัน			
แบบร่วมมือ			
แบบอิสระ			

บทบาทผู้เรียน	ความถี่	รวม	ร้อยละ
ปฏิบัติกิจกรรมเดี่ยว			
ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม			
เรียนรู้ร่วมกับครู			
รับการถ่ายทอดความรู้			
รูปแบบการสอน			
กระบวนการทางสังคม			
ข่าวสารข้อมูล			
ลักษณะเฉพาะของบุคคล			
กลุ่มพฤติกรรมนิยม			
บทบาทผู้สอน			
ควบคุม/ถ่ายทอด			
จัดสภาพแวดล้อม			
เรียนรู้ร่วมกับนักเรียน			
สื่อการเรียนการสอน			
ทางเดียว			
สองทาง			
เรียนด้วยตนเอง			
การประเมินผล			
ตรวจแบบฝึกหัด/ผลงาน			
การทดสอบ			
แฟ้มสะสมงาน			
การสังเกต			
การสอบถาม/สัมภาษณ์			
อื่น ๆ			

ขั้นตอนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อสังเกตอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

แบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3

ชื่อ – นามสกุล .... ชั้น.....
โรงเรียน .....

คำชี้แจง

แบบสำรวจฉบับนี้เป็นการสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติตนของนักเรียน ซึ่งการตอบแบบสำรวจฉบับนี้ไม่มีถูกหรือผิด และการตอบไม่มีผลต่อผลการเรียนของนักเรียน ไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น โดยให้นักเรียนอ่านข้อความที่กำหนดทีละข้อ แล้วพิจารณาว่าตรงกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติตนของนักเรียนระดับใด

ถ้าอยู่ในระดับมากให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ ทับ ☺
ถ้าอยู่ในระดับปานกลางให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ ทับ 😐
ถ้าอยู่ในระดับน้อยให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ ทับ ☹

ข้อความ	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ฉันคิดว่าการเรียนเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย	☺	😐	☹
2. ฉันชอบทำงานร่วมกับเพื่อนๆ	☺	😐	☹
3. ฉันต้องการให้ครูบอกลำดับที่ในการสอบทุกครั้ง	☺	😐	☹
4. ฉันชอบทำงานเดี่ยว	☺	😐	☹
5. ฉันต้องการให้ครูอธิบายขั้นตอนการทำงานให้ละเอียด	☺	😐	☹
6. ฉันอยากให้หมดชั่วโมงเรียนเร็ว ๆ	☺	😐	☹
7. เมื่อมีปัญหา ฉันจะปรึกษาหารือกับเพื่อนเพื่อแก้ปัญหานั้น	☺	😐	☹
8. ฉันพยายามเรียนให้ดีกว่าคนอื่น	☺	😐	☹
9. ฉันคิดว่าในการเรียนตนเองมีความสำคัญที่สุด	☺	😐	☹

ข้อความ	มาก	ปานกลาง	น้อย
10. เวลาทำการบ้าน ฉันจะให้คนอื่นช่วยสอนอยู่เสมอ	☺	😐	☹
11. ฉันไม่อยากเรียนหนังสือ	☺	😐	☹
12. ฉันต้องการให้ครูสั่งทำงานเป็นกลุ่มมากกว่างานเดี่ยว	☺	😐	☹
13. การเรียนควรมีการแข่งขันกัน	☺	😐	☹
14. เมื่ออยากรู้เกี่ยวกับสิ่งใดฉันจะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	☺	😐	☹
15. ครูเป็นคนที่มีความสำคัญที่สุดในการเรียน	☺	😐	☹
16. เวลาครูสอนฉันชอบนั่งก้มหน้า	☺	😐	☹
17. ฉันชอบแลกเปลี่ยนความคิด หรือความรู้กับเพื่อน	☺	😐	☹
18. เมื่อสอบได้คะแนนน้อยกว่าเพื่อน ฉันจะรู้สึกผิดหวัง	☺	😐	☹
19. ฉันอยากเรียนในสิ่งที่ตนเองต้องการมากกว่าสิ่งที่ครูกำหนด	☺	😐	☹
20. ฉันรู้สึกดีใจที่ครูเฉลยแบบฝึกหัด โดยที่ฉันไม่ต้องคิด	☺	😐	☹
21. ฉันไม่อยากให้ครูสั่งการบ้าน	☺	😐	☹
22. การเรียนที่ดีคือทุกคนต้องร่วมมือกัน	☺	😐	☹
23. เมื่อครูให้รางวัลแก่เพื่อน ฉันคิดว่าต้องทำให้ได้รางวัลเช่นเดียวกัน	☺	😐	☹
24. ฉันรู้สึกหงุดหงิด เมื่อถูกสั่งให้ทำในสิ่งต่าง ๆ	☺	😐	☹
25. ฉันจะสามรถเรียนได้ก็ต่อเมื่อได้รับการช่วยเหลือจากครู	☺	😐	☹
26. ฉันรู้สึกเหมือนถูกบังคับให้เรียน	☺	😐	☹

ข้อความ	มาก	ปานกลาง	น้อย
27. การเรียนที่ดีคือทุกคนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	☺	😐	☹
28. ฉันรู้สึกพอใจเมื่อได้แข่งขันกับเพื่อน ๆ	☺	😐	☹
29. ฉันชอบค้นคว้าทดลองด้วยตนเอง	☺	😐	☹
30. ฉันชอบทำงานกับเพื่อนที่เรียนเก่ง	☺	😐	☹
31. ฉันคิดว่าการเรียนไม่ใช่เรื่องที่จำเป็น	☺	😐	☹
32. ฉันรู้สึกสนุกเมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ	☺	😐	☹
33. ฉันชอบเปรียบเทียบผลการเรียนกับคนอื่น	☺	😐	☹
34. เมื่อมีปัญหา ฉันสามารถแก้ปัญหานั้นได้ด้วยตนเอง	☺	😐	☹
35. ก่อนลงมือทำอะไรฉันต้องการได้รับความเห็นชอบจากครูก่อน	☺	😐	☹
36. ฉันจะรู้สึกดีใจถ้าครูไม่มาสอน	☺	😐	☹
37. ฉันคิดว่าการทำงานเป็นกลุ่มดีกว่าทำงานคนเดียว	☺	😐	☹
38. ฉันพยามหาวิธีการต่างๆ เพื่อทำให้ตนเองเรียนได้ดีกว่าคนอื่น	☺	😐	☹
39. ฉันชอบเรียนรู้ด้วยตนเอง	☺	😐	☹
40. ฉันให้ครูบอกว่าต้องทำกิจกรรมอะไรบ้าง	☺	😐	☹

แบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

ชื่อ – นามสกุล .... ชั้น.....
โรงเรียน .....

คำชี้แจง

แบบสำรวจฉบับนี้เป็นการสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติตนของนักเรียน ซึ่งการตอบแบบสำรวจฉบับนี้ไม่มีถูกหรือผิด และการตอบไม่มีผลต่อผลการเรียนของนักเรียน ไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น โดยให้นักเรียนอ่านข้อความที่กำหนดทีละข้อ แล้วพิจารณาว่าตรงกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติตนของนักเรียนระดับใด แล้วจึงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของข้อความนั้นเพียงเครื่องหมายเดียว

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ฉันคิดว่าการเรียนเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย					
2. ฉันชอบทำงานร่วมกับเพื่อนๆ					
3. ฉันรู้สึกดีใจเมื่อครูสนใจฉันมากกว่าคนอื่น					
4. ฉันชอบทำงานเดี่ยว					
5. ฉันต้องการให้ครูอธิบายขั้นตอนการทำงานให้ละเอียด					
6. ฉันอยากให้หมดชั่วโมงเรียนเร็ว ๆ					
7. ฉันชอบร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนกับเพื่อน ๆ					
8. ฉันต้องการให้ครูบอกลำดับที่ในการสอบทุกครั้ง					
9.ฉันมั่นใจว่าฉันสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง					
10. เวลาทำการบ้าน ฉันจะให้คนอื่นช่วยสอนอยู่เสมอ					
11. ฉันไม่อยากเรียนหนังสือ					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12. เมื่อมีปัญหา ฉันจะปรึกษาหารือกับเพื่อน ๆ เพื่อแก้ปัญหานั้น					
13. ฉันพยายามทำงานให้ดีกว่าคนอื่น					
14. ฉันอยากเรียนในสิ่งที่ตนเองต้องการมากกว่าสิ่งที่ครูกำหนด					
15. ครูเป็นคนที่มีความสำคัญที่สุดในการเรียน					
16. เวลาครูสอนฉันชอบนั่งก้มหน้า					
17. ฉันต้องการให้ครูสั่งทำงานเป็นกลุ่มมากกว่างานเดี่ยว					
18. การเรียนควรมีการแข่งขันกัน					
19. ฉันรู้สึกหงุดหงิดเมื่อถูกสั่งให้ทำในสิ่งต่าง ๆ					
20. ฉันชอบเรียนตามที่ครูกำหนด					
21. เวลาครูให้แสดงความคิดเห็น ฉันชอบนั่งนิ่ง					
22. ฉันชอบแลกเปลี่ยนความคิด หรือความรู้กับเพื่อน					
23. เมื่อสอบได้คะแนนน้อยกว่าเพื่อน ฉันจะรู้สึกผิดหวัง					
24. ฉันต้องการค้นคว้าในสิ่งที่ตนเองสนใจ					
25. ฉันชอบให้ครูบอกว่าต้องทำกิจกรรมอะไรบ้าง					
26. ฉันไม่อยากให้ครูสั่งการบ้าน					
27. ฉันคิดว่าการทำงานเป็นกลุ่มทำให้มีผลงานดีกว่างานเดี่ยว					
28. เมื่อครูให้รางวัลแก่เพื่อน ฉันคิดว่าต้องทำให้ได้รางวัลเช่นเดียวกัน					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
29 .ฉันสามารถจัดเวลาในการทำงานต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง					
30. เมื่อทำการบ้านไม่ได้ ฉันจะถามคนอื่นทันที					
31. ฉันรู้สึกเหมือนถูกบังคับให้เรียน					
32. การเรียนที่ดีคือทุกคนต้องร่วมมือกัน					
33. ฉันรู้สึกว่าห้องเรียนเหมือนสนามแข่ง					
34. ฉันชอบค้นคว้าทดลองด้วยตนเอง					
35. ฉันชอบทำงานกับเพื่อนที่เรียนเก่ง					
36. การเรียนไม่ใช่เรื่องสำคัญสำหรับชีวิต					
37. การเรียนที่ดีคือทุกคนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
38. ฉันชอบเปรียบเทียบผลการเรียนกับคนอื่น					
39. เมื่อมีปัญหา ฉันสามารถแก้ปัญหานั้นได้ด้วยตนเอง					
40. ฉันรู้สึกดีใจที่ครูเฉลยแบบฝึกหัด โดยที่ฉันไม่ต้องคิด					
41. ฉันจะรู้สึกดีใจมาก ถ้าชั่วโมงใดครูไม่มา					
42. ฉันรู้สึกสนุกเมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน					
43. ฉันพยามหาวิธีการต่างๆ เพื่อทำให้ตนเองเรียนได้ดีกว่าคนอื่น					
44. ฉันสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองว่าเนื้อหาตอนใดสำคัญ					
45. ฉันชอบให้ครูพูดกระตุ้นเพื่อให้ตั้งใจเรียน					
46. การอ่านหนังสือเพิ่มเติมนอกเวลาเรียน เป็นเรื่องที่เสียเวลา					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
47. ฉันคิดว่าการทำงานเป็นกลุ่มดีกว่าทำงานคนเดียว					
48. ฉันคิดว่าผลงานของฉันดีกว่าคนอื่น					
49. ฉันชอบเรียนรู้ด้วยตนเอง					
50. ฉันจะสามารถเรียนได้ก็ต่อเมื่อได้รับการช่วยเหลือจากครู					

แบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3

ชื่อ – นามสกุล .... ชั้น.....
โรงเรียน .....

คำชี้แจง

แบบวัดฉบับนี้เป็นการสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติตนของนักเรียน ซึ่งการตอบแบบวัดฉบับนี้ไม่มีถูกหรือผิด และการตอบไม่มีผลต่อผลการเรียนของนักเรียนไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น ดังนั้นขอให้นักเรียนตอบคำถามให้ตรงกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติตนของนักเรียนให้มากที่สุด โดยให้นักเรียนอ่านข้อความที่กำหนด แล้วพิจารณาว่าตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติตนของนักเรียนระดับใด

ถ้าอยู่ในระดับมากให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ทับ ☺
ถ้าอยู่ในระดับปานกลางให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ทับ 😐
ถ้าอยู่ในระดับน้อยให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ทับ ☹

ข้อความ	มาก	ปานกลาง	น้อย
1.ฉันตั้งใจฟังคำอธิบายของครู	☺	😐	☹
2.ฉันชอบแอบเล่นเวลาที่ครูกำลังสอน	☺	😐	☹
3.ฉันเคยนอนหลับตอนที่ครูให้ทำงาน	☺	😐	☹
4.ฉันชอบแอบกินขนมในขณะเรียนหนังสือ	☺	😐	☹
5.ฉันสนใจดูบัตรภาพ บัตรคำที่ครูใช้สอน	☺	😐	☹
6.หากมีข้อสงสัยฉันจะถามครูทันที	☺	😐	☹
7.ฉันชอบแหย่เพื่อน ๆ ในขณะที่ทำงาน	☺	😐	☹
8.ฉันสนใจร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน	☺	😐	☹
9.เวลาครูให้ทำงานฉันชอบเดินไปเดินมา	☺	😐	☹

ข้อความ	มาก	ปานกลาง	น้อย
10.ฉันติดตามอ่านเรื่องที่ครูสอน	☺	😐	☹
11.ฉันรู้สึกสนุกสนานกับการเรียน	☺	😐	☹
12.ฉันรู้สึกว่าการเรียนมีประโยชน์ สามารถนำความรู้ไปใช้ได้	☺	😐	☹
13.ฉันชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ	☺	😐	☹
14.ฉันอยากให้หมดเวลาเรียนเร็ว ๆ	☺	😐	☹
15.เวลาเรียนฉันรู้สึกทนทุกข์ทรมาน	☺	😐	☹
16.การเรียนเป็นสิ่งที่ไม่ยาก	☺	😐	☹
17.ฉันชอบมาโรงเรียนทุกวัน	☺	😐	☹
18.ฉันรู้สึกพอใจที่ได้มาเรียน	☺	😐	☹
19.การเรียนเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชีวิต	☺	😐	☹
20.การมาเรียนเป็นเรื่องที่คุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป	☺	😐	☹
21.ฉันอยากเรียนเก่ง	☺	😐	☹
22.ฉันอยากสอบให้ได้คะแนนดี ๆ	☺	😐	☹
23.เวลาที่ครูสั่งงานฉันจะรีบทำทันที	☺	😐	☹
24.ฉันชอบอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเรื่องที่ครูสอน	☺	😐	☹
25.เมื่อเรียนเรื่องใดไม่เข้าใจ ฉันจะรู้สึกท้อแท้	☺	😐	☹
26.เมื่อพบการบ้านข้อที่ยาก ๆ ฉันก็พยายามทำจนสำเร็จ	☺	😐	☹
27.ฉันรู้สึกเสียดายถ้าต้องงดเรียน	☺	😐	☹
28.ฉันรู้สึกว่าเวลาเรียนนั้นผ่านไปอย่างรวดเร็ว	☺	😐	☹

ข้อความ	มาก	ปานกลาง	น้อย
29.ฉันตรวจทานการบ้านก่อนส่ง	☺	😐	☹
30.ฉันอยากเรียนต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น	☺	😐	☹
31.ฉันเตรียมอุปกรณ์การเรียนก่อนมาโรงเรียน	☺	😐	☹
32.เมื่อทำการบ้านผิด ฉันจะแก้ไขให้ถูกต้อง	☺	😐	☹
33.ฉันคิดว่าตนเองมีความสามารถในการเรียน	☺	😐	☹
34.เวลาทำการบ้านฉันกลัวว่าจะทำผิด	☺	😐	☹
35.ฉันคิดว่าเมื่อทำข้อสอบไม่ได้แอบลอกเพื่อนดีกว่าสอบตก	☺	😐	☹
36.เมื่อฉันขาดเรียน ฉันจะบอกกับครูว่าไม่สบายทุกครั้ง	☺	😐	☹
37.ฉันส่งงานตามกำหนด	☺	😐	☹
38.ฉันจะมาโรงเรียนก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ	☺	😐	☹
39.เมื่อฉันกำลังทำงานอยู่ มีเพื่อนมาชวนให้ไปเล่น ฉันจะไปเล่นกับเพื่อนทันที	☺	😐	☹
40.ถึงแม้นว่าจะทำการบ้านนาน ๆ แล้วรู้สึกเหนื่อยล้า แต่ฉันก็สามารถทำจนเสร็จ	☺	😐	☹

แบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

ชื่อ – นามสกุล .... ชั้น.....
โรงเรียน .....

คำชี้แจง

แบบวัดฉบับนี้เป็นการสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติตนของนักเรียน ซึ่งการตอบแบบวัดฉบับนี้ไม่มีถูกหรือผิด และการตอบไม่มีผลต่อผลการเรียนของนักเรียนไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น ดังนั้นขอให้นักเรียนตอบคำถามให้ตรงกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติตนของนักเรียนให้มากที่สุด โดยให้นักเรียนอ่านข้อความที่กำหนด แล้วพิจารณาว่าตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติตนของนักเรียนระดับใด แล้วจึงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหลังข้อความนั้นเพียงเครื่องหมายเดียว

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ฉันตั้งใจฟังคำอธิบายของครู					
2.ฉันชอบแอบเล่นเวลาที่ครูกำลังสอน					
3.ฉันเคยนอนหลับตอนที่ครูให้ทำงาน					
4.ฉันชอบแอบกินขนมในขณะเรียนหนังสือ					
5.ฉันสนใจดูบัตรภาพ บัตรคำที่ครูใช้สอน					
6.หากมีข้อสงสัยฉันจะถามครูทันที					
7.ฉันชอบแหย่เพื่อน ๆ ในขณะที่ทำงาน					
8.ฉันนั่งฟังครูอธิบายอย่างสงบ					
9.เวลาครูให้ทำงานฉันชอบเดินไปเดินมา					
10.ฉันติดตามอ่านเรื่องที่ครูสอน					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11.ฉันรู้สึกสนุกสนานกับการเรียน					
12.ฉันรู้สึกว่าการเรียนมีประโยชน์ สามารถนำความรู้ไปใช้ได้					
13.ฉันชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ					
14.ฉันอยากให้หมดเวลาเรียนเร็ว ๆ					
15.เวลาเรียนฉันรู้สึกทนทุกข์ทรมาน					
16.การเรียนเป็นสิ่งที่ไม่ยาก					
17.ฉันชอบมาโรงเรียนทุกวัน					
18.ฉันรู้สึกพอใจที่ได้มาเรียน					
19.การเรียนเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชีวิต					
20.การมาเรียนเป็นเรื่องที่คุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป					
21.ฉันอยากเรียนเก่ง					
22.ฉันอยากสอบให้ได้คะแนนดี ๆ					
23.เวลาที่ครูสั่งงานฉันจะรีบทำทันที					
24.ฉันชอบอ่านหนังสือเพิ่มเติมจากเรื่องที่ครูสอน					
25.เมื่อเรียนเรื่องใดไม่เข้าใจ ฉันจะรู้สึกท้อแท้					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
26.เมื่อพบการบ้านข้อที่ยาก ๆ ฉันก็พยายามทำจนสำเร็จ					
27.ฉันรู้สึกเสียดายถ้าต้องงดเรียน					
28.ฉันรู้สึกว่าเวลาเรียนนั้นผ่านไปอย่างรวดเร็ว					
29.ฉันตรวจทานการบ้านก่อนส่ง					
30.ฉันอยากเรียนต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น					
31.ฉันเตรียมอุปกรณ์การเรียนก่อนมาโรงเรียน					
32.เมื่อทำการบ้านผิด ฉันจะแก้ไขให้ถูกต้อง					
33.ฉันคิดว่าตนเองมีความสามารถในการเรียน					
34.เวลาทำการบ้านฉันกลัวว่าจะทำผิด					
35.ฉันคิดว่าเมื่อทำข้อสอบไม่ได้แอบถามเพื่อนดีกว่าสอบตก					
36.เมื่อฉันขาดเรียน ฉันจะบอกกับครูว่าไม่สบายทุกครั้ง					
37.ฉันส่งงานตามกำหนด					
38.ฉันจะมาโรงเรียนก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
39.เมื่อฉันกำลังทำงานอยู่ มีเพื่อนมาชวนให้ไปเล่น ฉันจะไปเล่นกับเพื่อนทันที					
40.ถึงแม้นว่าจะทำการบ้านนาน ๆ แล้วรู้สึกเหนื่อยล้า แต่ฉันก็สามารถทำจนเสร็จ					

แบบสอบถามความคิดเห็นครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา และตัวอย่างแผนการสอน

คำชี้แจง การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษามากที่สุด โดยขอให้ท่านโปรดศึกษาแนวคิดและตัวอย่างแผนการสอนทั้ง 2 แบบ แล้วเติมข้อความแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของท่านเพื่อเป็นประโยชน์แก่การวิจัยต่อไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

รูปแบบการเรียนการสอนที่ 1 เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนามาจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละคน ซึ่งมีตัวอย่างของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังแผนการสอน ดังนี้

ตัวอย่างแผนการสอนที่ 1

กลุ่มวิชา สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต **หน่วยที่ 5** การทำมาหากิน

ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 **แผนการเรียนการสอนลำดับที่** 1 เรื่อง โลกของอาชีพ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... จำนวน 1 ชั่วโมง

ความคิดรวบยอด การประกอบอาชีพนั้นมีมากมายหลายอาชีพ ซึ่งสามารถจัดเป็นหมวดหมู่ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

จุดประสงค์การเรียนการสอน

เพื่อให้นักเรียนสามารถ

1. บอกรายชื่ออาชีพต่าง ๆ ได้
2. จัดหมวดหมู่ของอาชีพตามเกณฑ์ที่กำหนดได้
3. ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเพิ่มเติมได้
4. นำหลักการจัดหมวดหมู่ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

เนื้อหาสาระ โลกของอาชีพ (อาชีพต่าง ๆ และการจัดหมวดหมู่อาชีพ)

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. แจ้งวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนทราบ
2. เล่นเกมภาพปริศนา โดยนำบัตรภาพอาชีพต่าง ๆ ที่ปิดภาพนั้นไว้ ให้นักเรียนทายว่าภาพนั้นเป็นภาพของการประกอบอาชีพใด ถ้านักเรียนทายผิดครูจะค่อย ๆ เปิดเผย

ภาพนั้นทีละส่วน แล้วให้นักเรียนทายภาพนั้นอีกจนกว่าจะทายถูกต้อง บางครั้งครูอาจบอกใบ้เกี่ยวกับอาชีพนั้นเพื่อช่วยให้นักเรียนทายได้ถูกต้อง

ขั้นสอน

แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มตามรูปแบบการเรียนรู้ แล้วดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียนแต่ละกลุ่ม ดังนี้

<u>รูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา</u>

1. ครูนำนักเรียนสนทนาเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ที่นักเรียนเคยรู้จักว่ามีอาชีพใดบ้าง

2. ครูอธิบายเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ โดยใช้บัตรภาพ หรือการแสดงท่าทางประกอบ โดยให้นักเรียนทำท่าทางประกอบตาม

3. ให้นักเรียนคิดอาชีพคนละหนึ่งอาชีพ แล้วแสดงท่าทางของผู้ประกอบอาชีพนั้น แล้วให้นักเรียนในกลุ่มทายว่าคืออาชีพอะไร

4. ครูกำหนดเกณฑ์การจัดหมวดหมู่อาชีพ พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ เพื่อให้นักเรียนได้บอกชื่ออาชีพต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนด พร้อมทั้งจดบันทึก

<u>รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ</u>

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม

2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มจัดแบ่งหน้าที่ในการทำงานกลุ่ม

3. สมาชิกในแต่ละกลุ่มช่วยกันรวบรวมรายชื่ออาชีพต่าง ๆ ซึ่งสามารถค้นคว้าได้จากเอกสารที่เตรียมไว้

4. ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันจัดหมวดหมู่ของอาชีพต่าง ๆ เหล่านั้น พร้อมทั้งบอกเกณฑ์ในการจัดหมวดหมู่อาชีพนั้น พร้อมทั้งจดบันทึก

<u>รูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขัน</u>

1. ให้นักเรียนตั้งเป้าหมายจำนวนรายชื่อของอาชีพที่นักเรียนจะสามารถรวบรวมได้

2. ให้นักเรียนรวบรวมรายชื่ออาชีพ แล้วเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. ให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อน เพื่อเปลี่ยนกันจับฉลากที่ระบุเกณฑ์ในการจัดหมวดหมู่อาชีพ แล้วให้นักเรียนอีกคนบอกชื่ออาชีพตามเกณฑ์นั้น ภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ได้มากที่สุด พร้อมทั้งจดบันทึกไว้ ใครบอกได้ถูกต้องมากกว่าเป็นฝ่ายชนะ

<u>รูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ</u>

1. ให้นักเรียนศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพต่าง ๆ ตามที่จัดหาไว้ให้ หรือจากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น ห้องสมุด เพื่อรวบรวมรายชื่ออาชีพต่าง ๆ มาให้ได้มากที่สุด

2. ให้นักเรียนจัดหมวดหมู่ของอาชีพต่าง ๆ โดยให้นักเรียนเป็นผู้กำหนดเกณฑ์เอง พร้อมทั้งจดบันทึก

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ และการจัดหมวดหมู่อาชีพด้วยเกณฑ์ที่แตกต่างกัน

กิจกรรมเสนอแนะ

แนะนำให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เพิ่มเติม และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การจัดหมวดหมู่สิ่งต่าง ๆ

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรภาพอาชีพต่าง ๆ
2. เอกสารประกอบการศึกษาค้นคว้า เช่น สารานุกรมสำหรับเยาวชนไทย
3. ตรวจผลงาน

การวัดและประเมินผลการเรียน

1.สังเกตพฤติกรรม เช่น ความสนใจในการทำกิจกรรม

2.การตอบคำถาม

บันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน

.....

.....

รูปแบบการเรียนการสอนที่ 2

รูปแบบการเรียนการสอนที่ 2 เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนามาจากผลการวิเคราะห์อภิมาน ซึ่งพบว่าการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยมเป็นหลัก ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้เรียนมีบทบาทในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม มุ่งสร้างให้ผู้เรียนมีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้รูปแบบการสอนที่ใช้กระบวนการทางสังคม จากข้อค้นพบดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้นำมาเขียนเป็นตัวอย่างแผนการสอนดังนี้

ตัวอย่างแผนการสอนที่ 2

กลุ่มวิชา สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต **หน่วยที่ 5** การทำมาหากิน

ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 **แผนการเรียนการสอนลำดับที่** 1 เรื่อง โลกของอาชีพ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... จำนวน 1 ชั่วโมง

ความคิดรวบยอด การประกอบอาชีพนั้นมีมากมายหลายอาชีพ ซึ่งสามารถจัดเป็นหมวดหมู่ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

จุดประสงค์การเรียนการสอน

เพื่อให้นักเรียนสามารถ

1. บอกรายชื่ออาชีพต่าง ๆ ได้
2. จัดหมวดหมู่ของอาชีพตามเกณฑ์ที่กำหนดได้
3. ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเพิ่มเติมได้
4. นำหลักการจัดหมวดหมู่ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

เนื้อหาสาระ โลกของอาชีพ (อาชีพต่าง ๆ และการจัดหมวดหมู่อาชีพ)

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. เล่นเกมภาพปริศนา โดยนำบัตรภาพอาชีพต่าง ๆ ที่ปิดภาพนั้นไว้ ให้นักเรียนทายว่าภาพนั้นเป็นภาพของการประกอบอาชีพใด ถ้านักเรียนทายผิดครูจะค่อย ๆ เปิดเผยภาพนั้นทีละส่วน แล้วให้นักเรียนทายภาพนั้นอีกจนกว่าจะทายถูกต้อง บางครั้งครูอาจบอกใบ้เกี่ยวกับอาชีพนั้นเพื่อช่วยให้นักเรียนทายได้ถูกต้อง

2. แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบว่าวันนี้นักเรียนจะได้เรียนเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ และมีการจัดหมวดหมู่ของอาชีพทั้งตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ และตามที่นักเรียนกำหนดเกณฑ์เอง

ขั้นสอน

3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ที่นักเรียนรู้จัก และวิธีการแบ่งหมวดหมู่ของสิ่งต่าง ๆ วิธีการกำหนดเกณฑ์เพื่อจัดหมวดหมู่

4. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มจำนวนกลุ่มละ 5 – 6 คน

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งเป้าหมายของตนเองว่า ถ้าวันนี้ครูให้นักเรียนรวบรวมรายชื่อของอาชีพต่าง ๆ ตามความสนใจนักเรียนจะรวบรวมได้จำนวนเท่าใด และนักเรียนจะสามารถจัดหมวดหมู่อาชีพต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ หรือกำหนดเกณฑ์เองได้หรือไม่

6. นักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งภาระหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม และวางแผนการทำงาน

7. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้า รวบรวมรายชื่ออาชีพต่าง ๆ ทั้งมีการจดบันทึกพร้อมทั้งจัดหมวดหมู่ของอาชีพเหล่านั้น

8. ให้แต่ละกลุ่มประเมินผลงานของตนเอง เช่น จำนวนรายชื่ออาชีพที่สามารถรวบรวมได้ตามจำนวนที่ตั้งเป้าหมายไว้ การจัดหมวดของอาชีพต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ หรือการกำหนดเกณฑ์เอง พร้อมทั้งบอกสิ่งที่ประทับใจ และสิ่งที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข

ขั้นสรุปบทเรียน

9. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการรวบรวมรายชื่ออาชีพต่าง ๆ และการจัดจำแนกหมวดหมู่ของอาชีพต่าง ๆ สิ่งที่ประทับใจ และสิ่งที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข

10. ครู และนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับรายชื่ออาชีพต่าง ๆ และการจัดจำแนกหมวดหมู่ของอาชีพ ข้อเสนอแนะและข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไขจากการทำงาน และการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมเสนอแนะ

แนะนำให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เพิ่มเติม และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การจัดหมวดหมู่สิ่งต่าง ๆ

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรภาพอาชีพต่าง ๆ

2. เอกสารประกอบการศึกษาค้นคว้า เช่น หนังสือเกี่ยวกับการประกอบอาชีพสารานุกรมสำหรับเยาวชนไทย

การวัดและประเมินผลการเรียน

1.สังเกตพฤติกรรม เช่น ความสนใจในการทำกิจกรรม

2.การตอบคำถาม

3.ตรวจแบบฝึกหัด

บันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน

.....

.....

แบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

1. ท่านเป็นครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ .....
2. ท่านมีประสบการณ์ในการสอนในระดับประถมศึกษามาแล้ว.....ปี
3. ในความคิดเห็นของท่าน ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบใดที่มีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. ความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอน และแผนการสอน

คำชี้แจง โปรดพิจารณารูปแบบการเรียนการสอน และแผนการเรียนการสอน แล้วแสดงความคิดเห็นของท่านในแต่ละประเด็นว่าเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือไม่แน่ใจ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหลังข้อความนั้น พร้อมทั้งขอความกรุณาให้ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนการสอนต่อไป ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

รายการ	ความคิดเห็น			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	
1. รูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้				
2. รูปแบบการเรียนการสอนมีความสะดวกแก่การนำไปใช้				
3. รูปแบบการเรียนการสอนมีความชัดเจน				
4. รูปแบบการเรียนการสอนนี้สามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านด้านสติปัญญา จิตพิสัย และการนำไปใช้				
5. ทุกองค์ประกอบของแผนการสอนมีความสอดคล้องกัน				
6. ความคิดรวบยอดมีความชัดเจน				
7. วัตถุประสงค์การเรียนการสอนสามารถวัดได้ สังเกตได้				
8. เนื้อหาสาระมีความชัดเจน				
9. เนื้อหาสาระสอดคล้องกับหลักสูตร				
10. กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นลำดับขั้นชัดเจน				

รายการ	ความคิดเห็น			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	
11. กิจกรรมการเรียนการสอนน่าสนใจ				
12. กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับผู้เรียน				
13. กิจกรรมการเรียนการสอนสามารถนำไปปฏิบัติได้				
14. สื่อการเรียนการสอนน่าสนใจ				
15. ใช้สื่อการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับผู้เรียน				
16. การประเมินผลการเรียนรู้มีความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ				
17. การประเมินผลการเรียนรู้ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งในด้านสติปัญญา จิตพิสัย และการนำไปใช้				
รวม				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของท่านซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา เกี่ยวกับคู่มือและรูปแบบการเรียนการสอน (ดังรายละเอียดในเอกสาร) โดยให้ท่านอ่านข้อคำถามและแสดงความคิดเห็นของท่าน โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหลังข้อความดังกล่าว ตามความเป็นจริงอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

1.ระดับชั้นที่สอน (ตอบได้มากกว่าหนึ่งคำตอบ)

☐ ป.1 ☐ ป.2 ☐ ป.3

☐ ป.4 ☐ ป.5 ☐ ป.6

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2.วิชาที่สอน (ตอบได้มากกว่าหนึ่งคำตอบ)

☐ ภาษาไทย ☐ คณิตศาสตร์ ☐ สปช.

☐ สลน. ☐ กพอ. ☐ ภาษาอังกฤษ

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3.ประสบการณ์ในการสอน

☐ น้อยกว่า 6 ปี ☐ 6 – 10 ปี ☐ 11 – 15 ปี

☐ 16 – 20 ปี ☐ มากกว่า 20 ปี

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็น

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. รูปแบบการเรียนการสอนนี้มีความสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา					
2. รูปแบบการเรียนการสอนนี้สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดจิตพิสัยที่ดีต่อการเรียนรู้ได้					
3. รูปแบบการเรียนการสอนนี้สามารถพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนได้					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. รูปแบบการเรียนการสอนนี้สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้					
5. รูปแบบการเรียนการสอนนี้มีความเหมาะสมแก่การนำมาใช้					
6.เมื่ออ่านคู่มือแล้วท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน					
7. เมื่ออ่านคู่มือแล้วท่านรู้สึกว่ารูปแบบการเรียนการสอนนี้มีประโยชน์ต่อท่าน					
8. คู่มือฉบับนี้มีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนของท่าน					
9.เมื่อท่านอ่านคู่มือเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละขั้นต่อไปนี้แล้วท่านคิดว่าสามารถนำไปปฏิบัติได้ในระดับใด ขั้นที่ 1 จูงใจสู่บทเรียน					
ขั้นที่ 2 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนให้ทราบ					
ขั้นที่ 3 นำเสนอบทเรียน/จัดสถานการณ์					
ขั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ขั้นที่ 4.1 ตั้งเป้าหมายของกลุ่ม					
ขั้นที่ 4.2 แบ่งภาระหน้าที่					
ขั้นที่ 4.3 ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย					
ขั้นที่ 4.4 สร้างสรรค์ผลงาน					
ขั้นที่ 4.5 ประเมิน ปรับปรุงและชื่นชมผลงาน					
ขั้นที่ 5 นำเสนอผลงาน					
ขั้นที่ 6 ร่วมกันวิจารณ์และเสนอแนะ					
ขั้นที่ 7 หาแนวทางเพื่อการนำไปใช้					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10. ความชัดเจนตัวอย่างแผนการสอนในแต่ละด้านดังนี้ 10.1 ความคิดรวบยอด					
10.2 จุดประสงค์การเรียนการสอน					
10.3 เนื้อหาสาระ					
10.4 กิจกรรมการเรียนการสอน					
10.5 สื่อการเรียนการสอน					
10.6 การประเมินผล					
11. ท่านคิดว่านักเรียนในการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้งควรมีการบันทึกผลการเรียนรู้ของตนเอง					
12. แบบบันทึกพฤติกรรม (ดังตัวอย่าง) สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง					

13. ท่านคิดว่าจะนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในภาระหน้าที่ของท่านหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ .... บันทึกครั้งที่ ..... วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ.....

ชื่อ-นามสกุล	พฤติกรรมการเรียนรู้ (บันทึกค่าความถี่ จำนวนครั้ง หรือร้อยละ)													
	ตอบคำถามถูกต้อง	แสดงความคิดเห็น	แก้ปัญหาได้	ขาดเรียนไม่ทราบสาเหตุ	ไม่ส่งงานตามกำหนด	เล่นระหว่างเรียน	หลับระหว่างเรียน	ไม่ตั้งใจร่วมกิจกรรม	พูดบ่นว่าไม่อยากเรียน	ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม	การนำความรู้ไปใช้	ซักถามปัญหา	อาสาทำงาน	หมายเหตุ
รวม														

ภาคผนวก จ
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และ
การทดสอบการแจกแจงข้อมูลด้วยไคสแควร์

ตาราง 27 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 โดยวิธีการแจกแจง t-distribution

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	sig	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	sig
1	0.87	.00	21	9.15	.00
2	5.50	.00	22	12.68	.00
3	6.45	.00	23	10.01	.00
4	2.36	.02	24	12.96	.00
5	8.35	.00	25	9.02	.00
6	7.21	.00	26	11.94	.00
7	2.48	.01	27	4.86	.00
8	7.46	.00	28	13.35	.00
9	13.27	.00	29	7.45	.00
10	14.68	.00	30	10.50	.00
11	8.34	.00	31	11.1	.00
12	6.12	.00	32	8.43	.00
13	11.20	.00	33	10.94	.00
14	3.24	.00	34	3.83	.00
15	3.38	.00	35	10.75	.00
16	15.23	.00	36	14.78	.00
17	14.78	.00	37	10.29	.00
18	15.63	.00	38	13.35	.00
19	13.32	.00	39	3.53	.00
20	8.17	.00	40	17.84	.00

ตาราง 28 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โดยวิธีการแจกแจง t-distribution

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	sig	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	sig
1	8.22	.00	21	7.01	.00
2	3.24	.00	22	6.72	.00
3	3.96	.00	23	9.79	.00
4	7.04	.00	24	8.36	.00
5	8.35	.00	25	8.54	.00
6	2.55	.01	26	7.48	.00
7	6.11	.00	27	8.43	.00
8	2.92	.00	28	6.03	.00
9	8.04	.00	29	8.36	.00
10	9.50	.00	30	8.01	.00
11	7.93	.00	31	8.40	.00
12	7.63	.00	32	10.58	.00
13	2.22	.03	33	9.43	.00
14	2.76	.01	34	4.98	.00
15	3.08	.00	35	6.88	.00
16	9.61	.00	36	2.69	.01
17	10.10	.00	37	3.63	.00
18	7.85	.00	38	9.58	.00
19	8.03	.00	39	8.89	.00
20	6.67	.00	40	5.18	.00

ตาราง 29 การวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3

ข้อที่	ค่า Component ขององค์ประกอบที่					ข้อที่	ค่า Component ขององค์ประกอบที่				
	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
1	.830	.026	.023	.092	.033	21	-.005	-.012	.512	.074	.201
2	.817	.005	.019	.150	.094	22	.147	.006	.683	.051	.129
3	.687	.117	.023	.178	.120	23	.025	.143	.566	.087	.051
4	.592	.128	-.003	.104	.063	24	.010	.098	.733	.174	.103
5	.611	.214	.013	.016	-.284	25	.357	.179	.092	.568	.075
6	.506	.351	.103	.086	.153	26	.111	.397	-.016	.520	.161
7	.653	.001	.060	.168	.086	27	-.148	.434	.248	.476	.060
8	.397	.234	.190	.167	.268	28	-.080	.350	-.009	.601	.202
9	.246	.702	-.054	.066	.053	29	.277	-.021	.266	.648	.010
10	.077	.702	.046	.140	.106	30	.115	-.107	.074	.611	.103
11	.102	.684	.066	.110	.299	31	.235	.166	-.001	.533	-.006
12	.241	.757	.069	.066	.146	32	.215	.247	-.065	.673	.000
13	.290	.459	.274	.019	-.304	33	.035	.104	.101	-.035	.447
14	-.117	.613	.087	.396	.104	34	.415	.218	.017	.098	.422
15	.079	.642	-.118	.457	-.007	35	-.056	-.016	.192	.152	.668
16	.199	.425	.166	.025	.226	36	-.081	-.027	.205	.125	.629
17	.045	.097	.649	.030	.149	37	.335	.148	.129	-.070	.422
18	-.012	-.045	.689	.098	.251	38	.139	.381	.082	.057	.479
19	.149	-.003	.698	-.066	.001	39	.206	.146	.089	-.009	.536
20	-.052	.039	.673	-.109	.054	40	.064	.060	.139	.187	.665

ตาราง 30 การวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

ข้อที่	ค่า Component ขององค์ประกอบที่					ข้อที่	ค่า Component ขององค์ประกอบที่				
	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
1	.684	-.089	-.160	.014	.193	26	.115	.058	.531	.140	.198
2	.666	.056	-.114	.057	.147	27	.104	.134	.652	-.006	.033
3	.679	-.110	.040	.111	.078	28	-.029	.061	.595	.104	-.008
4	.686	-.040	.056	-.122	.118	29	-.002	.134	.243	-.050	.238
5	.540	.055	-.024	.064	.049	30	-.267	.056	.283	.057	.126
6	.583	.028	.127	.001	-.071	31	-.077	.086	-.159	.580	.288
7	.664	-.105	-.092	.041	.144	32	-.249	.124	.053	.463	.142
8	.591	-.021	-.025	-.085	.009	33	.156	-.048	.395	.558	-.167
9	.534	.201	.123	-.070	-.017	34	.294	-.197	.305	.341	.053
10	.574	-.083	-.028	.012	.075	35	-.069	-.028	.307	.407	.031
11	-.167	.739	-.013	.086	.031	36	-.084	.042	.271	.645	.038
12	-.191	.707	-.097	.162	.032	37	-.283	.051	.181	.632	-.040
13	-.066	.679	.025	.299	.063	38	.253	-.024	.261	.623	-.129
14	-.052	.766	.075	.063	-.048	39	-.086	.074	.356	.412	.276
15	-.105	.672	.114	.090	.080	40	.068	.057	.166	.261	-.092
16	.089	.737	.068	-.027	.051	41	-.058	.029	.114	.130	.414
17	.188	.722	.132	-.023	-.014	42	.303	-.000	.010	.096	.417
18	.033	.745	.093	-.100	.113	43	-.231	.098	.183	.027	.435
19	.082	.784	-.057	.049	.006	44	.089	-.049	.032	.136	.648
20	.309	.700	.078	-.029	.023	45	-.073	-.026	.199	-.148	.597
21	.144	-.006	.621	-.029	.187	46	-.166	.261	-.025	.053	.512
22	-.123	.145	.586	.111	.144	47	.279	.185	.016	-.050	.364
23	.011	-.160	.295	.249	-.027	48	.132	.035	.138	-.025	.412
24	-.133	.104	.557	.248	.209	49	.221	.034	.277	-.060	.290
25	.076	-.043	.511	.027	.224	50	.188	-.033	.226	.059	.320

ตาราง 31 ผลการทดสอบการแจกแจงของข้อมูลโดยการทดสอบค่าไคสแควร์
เพื่อการทดสอบภาวะสารูปสนิทดี (Test for Goodness of Fit)

กลุ่ม	ระดับชั้น	การรวบข้อมูล	การทดสอบค่าไคสแควร์		
			Chi-Square	df	sig
ใช้รูปแบบการเรียนการสอน	ประถมศึกษาปีที่ 1	ก่อน	6.17	10	.80
		หลัง	11.74	16	.76
	ประถมศึกษาปีที่ 2	ก่อน	3.65	12	.99
		หลัง	4.88	11	.94
	ประถมศึกษาปีที่ 3	ก่อน	1.71	10	.99
		หลัง	1.71	9	.99
	ประถมศึกษาปีที่ 4	ก่อน	6.50	11	.84
		หลัง	6.50	11	.84
	ประถมศึกษาปีที่ 5	ก่อน	5.84	7	.56
		หลัง	14.47	11	.21
	ประถมศึกษาปีที่ 6	ก่อน	12.36	13	.50
		หลัง	6.00	13	.95
เปรียบเทียบ	ประถมศึกษาปีที่ 1	ก่อน	4.00	8	.86
		หลัง	4.22	9	.90
	ประถมศึกษาปีที่ 2	ก่อน	6.00	12	.92
		หลัง	3.80	13	.99
	ประถมศึกษาปีที่ 3	ก่อน	5.18	12	.95
		หลัง	6.36	12	.90
	ประถมศึกษาปีที่ 4	ก่อน	14.82	14	.39
		หลัง	5.64	15	.99
	ประถมศึกษาปีที่ 5	ก่อน	6.60	13	.92
		หลัง	11.90	10	.29
	ประถมศึกษาปีที่ 6	ก่อน	6.76	10	.75
		หลัง	7.00	11	.80

ภาคผนวก ฉ
ตัวอย่างการจัดการเรียนการสอน

แผนการเรียนการสอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

แผนการเรียนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

แผนการเรียนการสอนที่ 5 จำนวน 1 ชั่วโมง

เรื่อง สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประเภทพืช

ความคิดรวบยอด

พืช เป็นสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนชนิดหนึ่ง ซึ่งมีส่วนประกอบที่สำคัญได้แก่ ใบ ลำต้น ราก ผล ดอก กิ่งก้าน

จุดประสงค์การเรียนการสอน

1. นักเรียนสามารถสำรวจ และสังเกตสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประเภทพืชได้
2. นักเรียนสามารถบอกส่วนประกอบต่างๆ ของพืชได้

เนื้อหา สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประเภทพืช และส่วนประกอบต่างๆ ของพืช.

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ โดยสมมติว่าตนเองนั้นเป็นต้นพืช แล้วเคลื่อนไหวร่างกาย หรือทำท่าทางตามที่กำหนด เช่น พืชถูกลมพัดเบาๆ ต้นมีขนาดใบ
2. แจ้งจุดประสงค์การเรียนการสอน ให้นักเรียนทราบว่านักเรียนจะได้ออกไปสำรวจ และสังเกตสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประเภทพืช พร้อมทั้งสังเกตเกี่ยวกับส่วนประกอบของพืชด้วย.
3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย เกี่ยวกับลักษณะ และส่วนประกอบใดบ้าง และให้นักเรียน
4. ให้นักเรียนออกไปสำรวจ และสังเกตว่าพืชมีส่วนประกอบใดบ้าง และให้นักเรียนวาดภาพส่วนประกอบของพืช.
5. ให้นักเรียนแต่ละคนนำภาพวาดส่วนประกอบต่างๆ ของพืช และส่งให้เพื่อนๆ ดู
6. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับลักษณะ และส่วนประกอบของพืช ประเมินผลงาน และให้ข้อเสนอแนะ
7. ร่วมกันร้องเพลง และทำท่าทางประกอบเพลงส่วนต่างๆ ของพืช.

สื่อการเรียนการสอน

1. เพลงส่วนประกอบของพืช

   กิ่งก้านใบ ระ ใบ ก้าน กิ่ง
   ฝนตกลงแรงๆ ระ กิ่ง ก้าน ใบ

2. พืชบริเวณโรงเรียน

การประเมินผลการเรียน

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียน เช่น ความตั้งใจ การเข้าร่วมกิจกรรม ความสนใจ การตอบคำถาม

2. ตรวจผลงานของนักเรียน

บันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน

นักเรียนทุกคนมีความสนใจที่จะออกไปสำรวจ ส่วนประกอบของฟืชเป็นอย่างดี เมื่อออกไปสำรวจ สังเกต แล้วนักเรียนก็สามารถวาดภาพส่วนประกอบของฟืชได้ ตามที่ตนเองเห็น ดังนั้นในส่วนของราก จึงต้องสอนต้นหญ้า มาให้นักเรียนดู ปัญหาที่พบในการสอนครั้งนี้ก็คือ นักเรียนค่อนข้างช้า และเรียนเรื่องเรียกส่วนต่างๆของฟืชไม่ค่อยได้ ครูต้องคอยช่วยเหลือโดยการเรียนให้ดู แล้วให้นักเรียนเรียนตาม ซึ่งพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถทำงานได้เป็นอย่างดี

รูปภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

นักเรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติงานกับเพื่อนจากสื่อของจริง

ตัวอย่างผลการเรียนรู้จากแฟ้มสะสมงานของนักเรียน

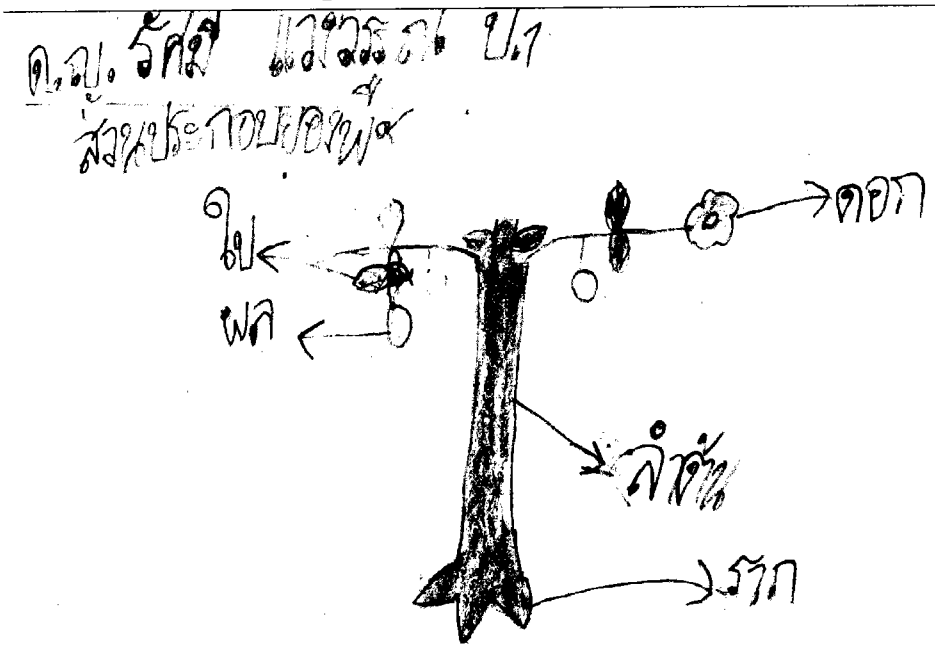

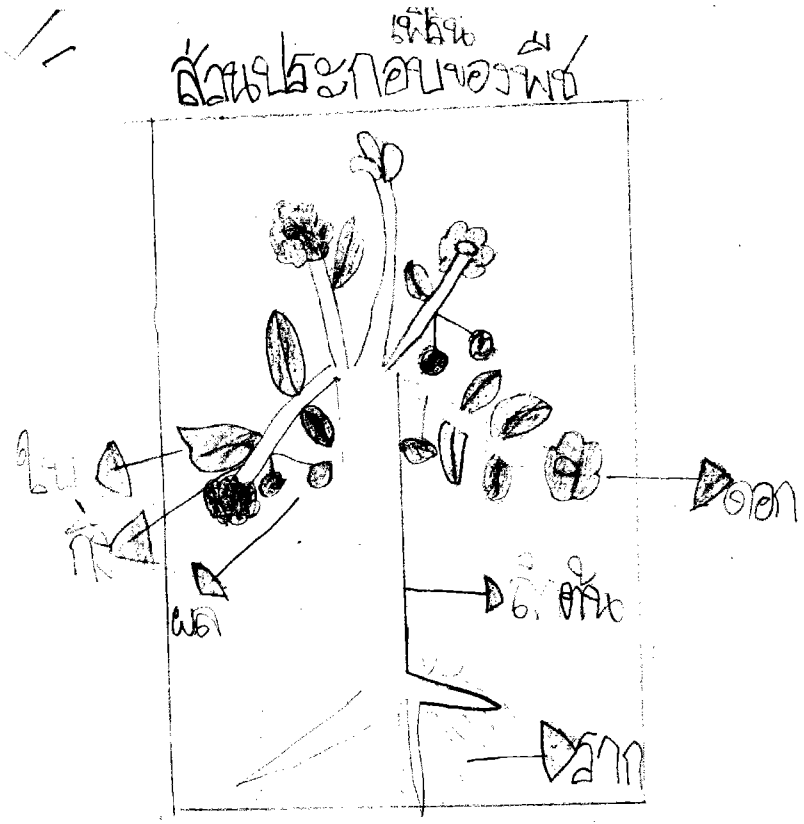

แผนการเรียนการสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

แผนการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

แผนการเรียนการสอนที่ 8 เวลาสอน 2 ชั่วโมง

เรื่อง ประโยชน์ของฟัก

ความคิดรวบยอด

ส่วนต่างๆ ของฟักสามารถนำมาใช้ประโยชน์ซึ่งมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์

จุดประสงค์การเรียนการสอน

1. สามารถบอกประโยชน์ของฟักได้

2. สาธิตนำส่วนต่างๆ ของฟักมาใช้ประโยชน์ได้

เนื้อหา ประโยชน์ของฟัก

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. เล่นเกมปริศนาคำทายเกี่ยวกับฟัก เช่น อะไรเอ่ยตัวเท่าครกใบเท่ากลอง (ตะไคร้) อะไรเอ่ยตัวเท่าขาใบเท่าเสื่อ (กล้วย) อะไรเอ่ยตัวเท่าลิงตาเต็มออกไปขาย (ข้าวโพด)

2. เชื่องจุดประสงค์การเรียนการสอนให้นักเรียนทราบว่านักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของฟัก และการนำส่วนต่างๆ ของฟักมาใช้ประโยชน์

3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประโยชน์ของฟักที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียนว่ามีอะไรบ้าง และใช้สังเกตุของฟักว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง

4. แบ่งกลุ่มนักเรียน (เลือกให้แต่ละกลุ่มมีเด็กเก่งคละกัน) เพื่อจะแจกสิ่งที่จำเป็นสำหรับการทำส่วนต่างๆ ของฟักมาใช้ประโยชน์

5. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้

6. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย และสรุปเกี่ยวกับประโยชน์ของฟัก ประเมินผลงานและข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

สื่อการเรียนการสอน

1. เกมปริศนาคำทายเกี่ยวกับฟัก

2. ส่วนประกอบต่างๆ ของฟักที่นักเรียนจะนำมาใช้ประโยชน์

3. อัลบั้มและอุปกรณ์ในการทำส่วนประกอบต่างๆ ของฟักมาใช้ประโยชน์

ประเมินผลการเรียน

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียน เช่น ความตั้งใจ การเข้าร่วมกิจกรรม ความสนใจ การตอบคำถาม

2. ตรวจผลงานของนักเรียน

มีพฤติกรรมสังเกตการเรียนการสอน

นักเรียนได้ลงมือแสดงความคิดเห็น นักเรียนต่างๆ ออกมาแบ่งกลุ่มอาหาร ให้นักเรียน
จะแบ่งกลุ่มกันเอง ตามเพศ นักเรียนหญิงทำสลากมาพร้อม นักเรียนชายก็ถือหัว
ทีมฟุตบอล นักเรียนหญิงมีความสนใจ กระตือรือร้นในการทำอาหารมากกว่านักเรียนชาย
สาเหตุแบ่งกลุ่มการทำงานครั้งนี้ ผมคิดว่า นักเรียนเริ่มที่จะเรียนรู้การทำงานกลุ่ม มีความคิดเห็น
ในการทำงาน สาเหตุสังเกตการแบ่งกลุ่มผมคิดว่านักเรียนหญิงได้ฝึกทำอาหาร แต่มีนักเรียนชาย
บางคนที่เพื่อนๆ ไม่ยอมให้ร่วมกลุ่มด้วย ซึ่งอยากแนะแนวทางแก้ไขต่อไป.

รูปภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน

ตัวอย่างผลการเรียนรู้จากแฟ้มสะสมงานของนักเรียน

(1)

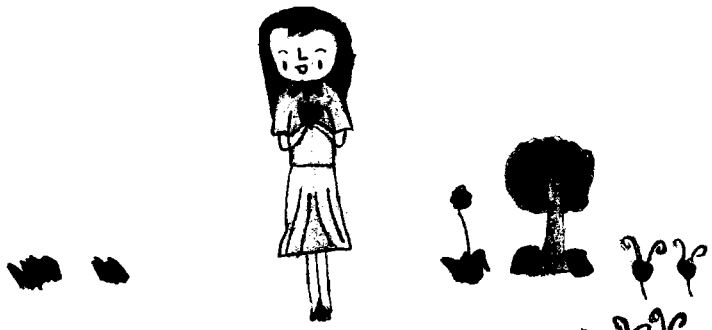

เรื่องของหนูจอย

(2)

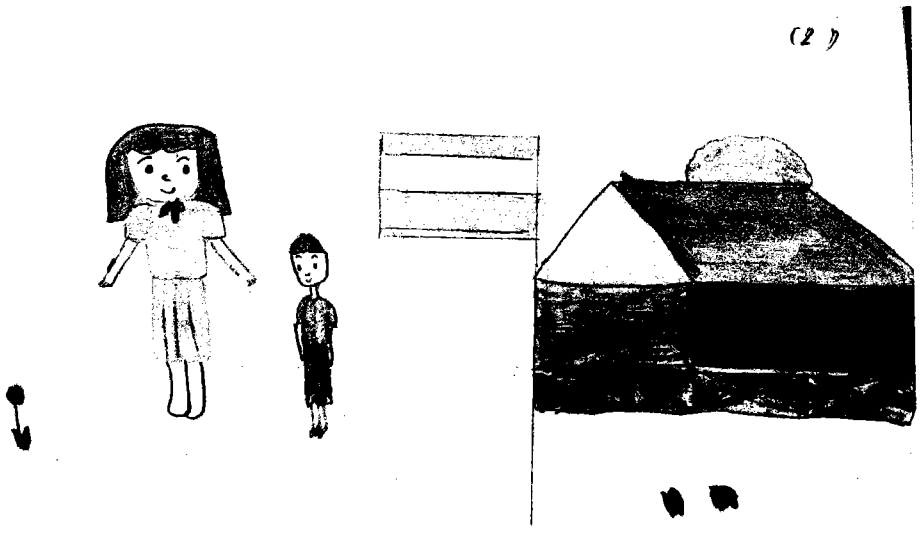

หนูชื่อเด็กหญิง รุพิพรรณ ภมรกิตติ์ ใครๆก็เรียกว่าหนู จอย หนูเรียนอยู่ชั้น ป. ๒ โรงเรียนบ้านหนองเขมร คุณครูประจำชั้นหนูคือครูอ้วน

(4)

ข้าว

ผัก

เสื้อผ้า

บ้าน

โรงเรียน

พ่อบ่วันหนึ่งคุณครู ให้หนูเรียนเรื่องประโยชน์ของพืช คุณครูได้หนู
และเพื่อนๆ ช่วยกันคิดว่าพืชมีประโยชน์อะไรบ้าง พวกหนูถอนคำตอบถูกหมด
พวกหนูดีใจมาก ก็ชีวิตของพวกเราต้องเกี่ยวข้องกับพืช อยู่เสมอนี่คะ

ผลมะพร้าวอ่อน

ถ่าน

(5)

เมล็ดสาคูทำมาจากรากมันสำปะหลัง

ใบเตย

น้ำตาลทราย ทำมาจากต้นอ้อย

กะทิ

คุณครูให้พวกหนูช่วยกันคิดว่า อยากจะทำพืชมาทำประโยชน์อะไร พวกหนู
จึงทำพืชมาทำอาหารค่ะ ก็สาคูมะพร้าวอ่อน มันทำไม่ยาก อร่อยด้วย
คุณครูก็คอยช่วยเหลือพวกเรา พวกหนูดีใจ และสนุกที่ได้ทำอาหาร
หนูอยากทำสาคูให้คุณพ่อคุณแม่กินบ้าง หนูคงทำที่บ้านแน่ๆ ค่ะ

(6)

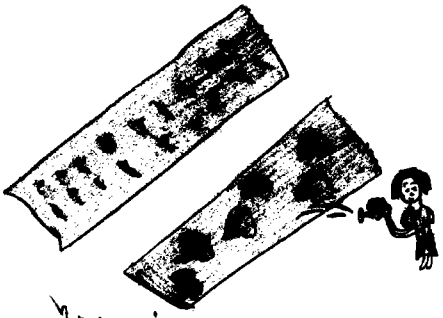

หนูได้เรียนเกี่ยวกับการปลูกผัก หนูอยู่แปลงเดียวกันนี่? ป.5 ป.1
หนูช่วยพรวนดิน ถอนหญ้า แปลงหนูปลูกผักคะน้า ครูให้พวกหนูกู้เงิน
มาลงทุน พวกหนูต้องช่วยกันดูแลผักให้ดี ครูให้สังเกตการงอกของเมล็ด
ถอนันทึก

(7)

ถอนนี้ผักหนูโตแล้วพวกหนูนำไปขายให้โรงครัวขายที่ร้านค้าและนำกลับไปบ้าน
พวกหนูสามารถหาเงินมาเป็นครูได้และยังได้กำไรแบ่งปันกันหนูรักพวกพี่ ?
ทุกคน หนูรักคุณครูมาก หนูอยากมาโรงเรียนทุกวันและหนูอยากเรียนสูง ?
เรียนให้เก่งคะ

สมุดบันทึกการเรียนรู้จากการปลูกผัก

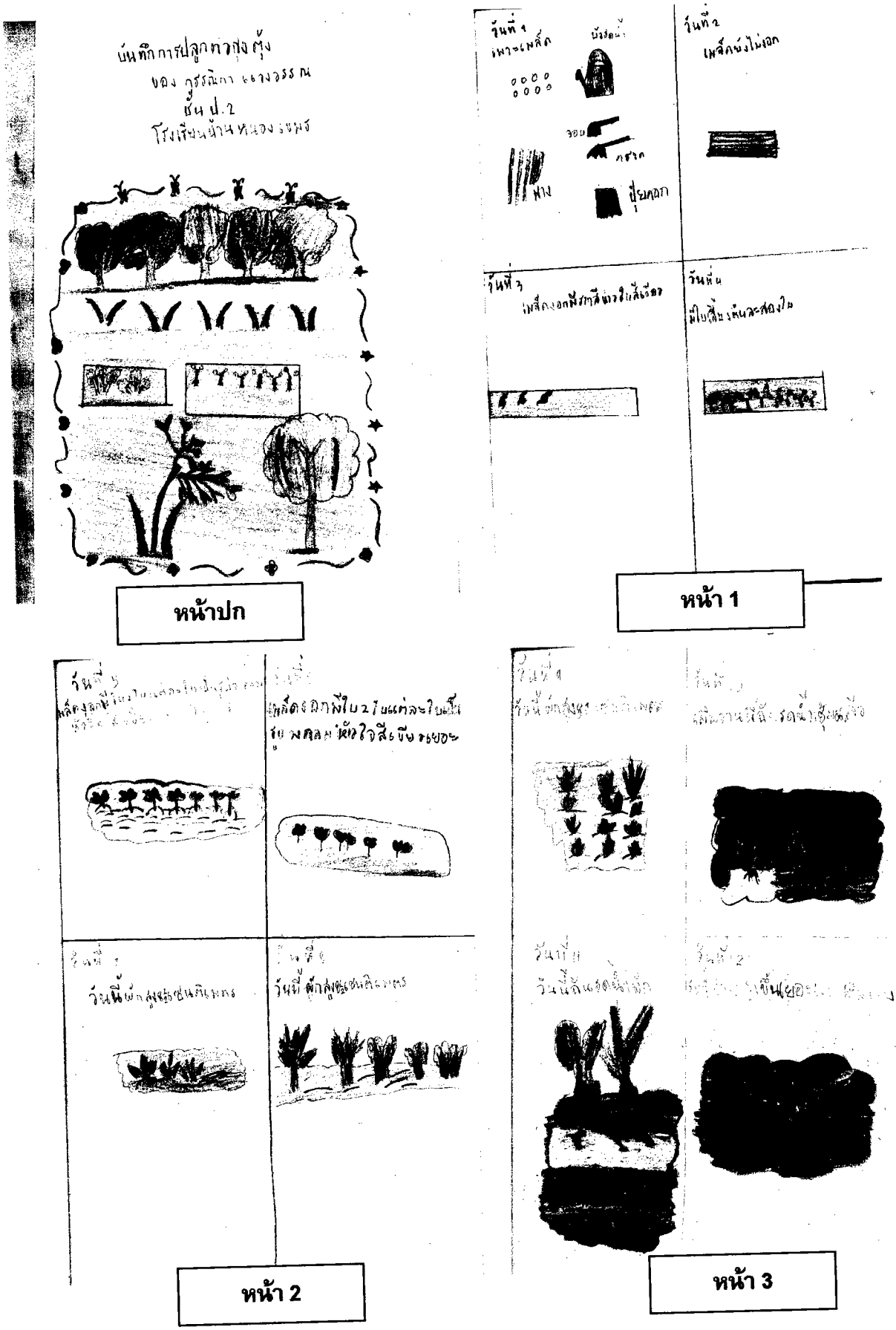

รายงานการวิจัยในชั้นเรียน

รายงานการวิจัยในชั้นเรียน

เรื่อง

การแก้ปัญหานักเรียนที่ไม่สามารถรวมกลุ่มทำงานกับเพื่อนได้

ผู้วิจัย

นายบุญส่ง ครูวิวัฒนานนท์

ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนบ้านหนองเขมร สปอ.กำแพงแสน

สปจ. นครปฐม

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545

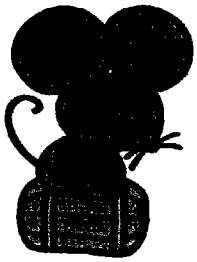

ความสำคัญของปัญหา

จากการสังเกตพฤติกรรมการแบ่งกลุ่มของนักเรียนในชั้นเรียน พบว่าเมื่อให้นักเรียนได้จับกลุ่มเพื่อไปทำงาน เล่น หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันนั้น จะมีนักเรียนผู้ชายคนหนึ่งที่เพื่อน ๆ ไม่อยากจะเล่น ทำงาน หรือร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้นในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นครูประจำชั้น ป.2 จึงได้หาแนวทาง เพื่อแก้ไขให้เพื่อน ๆ และนักเรียนชายคนนั้นอยู่รวมกลุ่มกันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อหาแก้ไขปัญหานักเรียนที่ไม่สามารถรวมกลุ่มกับเพื่อน ๆ

วิธีดำเนินการแก้ปัญหา

1.ศึกษาหาสาเหตุของปัญหา

จากการสอบถามเพื่อน ๆ ของนักเรียนถึงสาเหตุของการไม่ยอมรับเพื่อน พบว่า มีสาเหตุ ดังนี้

1.1 ลักษณะนิสัยของนักเรียนคนนี้ชอบแกล้งเพื่อน "ครูครับเขาชอบแกล้งจับ (อวัยวะเพศของผู้ชาย) ของผม และของคนอื่น ๆ ครับ" "มันชอบแกล้งหนูคะ" แต่เมื่อถามนักเรียนคนนั้นพบว่าเขาจะปฏิเสธ จึงต้องสังเกตพฤติกรรมเพิ่มเติม ซึ่งพบว่า นักเรียนคนนี้ชอบแกล้งเพื่อน ลักขโมยสิ่งของของคนอื่นอยู่เป็นประจำ

1.2 ความสะอาดในเรื่องเสื้อผ้า ร่างกาย "ครูครับผมว่ามันน่าเกลียดครับ" "ครูครับมันตัวเหม็นครับ" ซึ่งจากการสอบถามนักเรียนที่เพื่อน ๆ ไม่ชอบ ก็พบว่า เขายังขาดอุปกรณ์ในการทำความสะอาดร่างกาย ได้แก่ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ ยาสระผม มีเสื้อผ้าเพียงสองชุด ซึ่งแม่เป็นคนซักให้ และจากการสังเกตการแต่งกายของนักเรียนคนนี้พบว่า เสื้อผ้าของเขามีขนาดไม่พอเหมาะแก่ร่างกายของเขา เป็นเสื้อผ้ามือสอง ที่มีการซักไม่สะอาด มีกลิ่นปาก

2. การแก้ไข

2.1 พูดคุย และทำสัญญากับนักเรียนคนนี้ โดยให้นักเรียนสัญญาว่า ถ้าแกล้งเพื่อน หรือลักขโมยของคนอื่น จะไม่ให้นักเรียนคนอื่นพูดด้วย ถ้าเลิกนิสัยแบบนี้ได้ก็จะให้เพื่อน ๆ พูดคุยและเล่นด้วย ซึ่งในการจัดการเรียนการสอน ในครั้งต่อไปจะมีการจับกลุ่มเพื่อทำการประกอบอาหารกัน ถ้าไม่เลิกนิสัยแบบนี้ตนเองก็จะไม่มีกลุ่มอยู่

2.2 ให้ความช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์ทำความสะอาดร่างกาย พร้อมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำความสะอาดร่างกาย การแปรงฟัน และเสื้อผ้า

ผลการดำเนินการและการอภิปรายผล

หลังจากที่ดำเนินการแก้ปัญหาพบว่านักเรียนคนนี้มีความต้องการที่อยากจะมีเพื่อนเล่น เพื่อนคุย และสามารถรวมกลุ่มกับเพื่อน ในการประกอบอาหาร ดังนั้นเมื่อทำสัญญากันว่าถ้านักเรียนคนนี้ไม่เลิกแสดงนิสัยที่ไม่ดีออกมาตนเองจะไม่มีกลุ่ม และจะไม่ได้ประกอบอาหาร ซึ่งนักเรียนคนนี้เลิกแสดงนิสัยที่ชอบแกล้งเพื่อน ลักขโมย รักษาความสะอาดของร่างกายได้สะอาดมากขึ้น เช่น จากการพูดคุยกับนักเรียนคนนี้ไม่มีกลิ่นปากเหมือนแต่ก่อน แต่การแก้ปัญหาครั้งนี้เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นครั้งคราวดังนั้น จึงควรหาวิธีการแก้ไขนิสัยนักเรียนคนนี้อย่างถาวรในโอกาสต่อไป

แผนการเรียนการสอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

แผนการเรียนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
แผนการเรียนการสอนที่ 12 จำนวน 3 ชั่วโมง
เรื่อง ประโยชน์ และโทษของความร้อน

ความคิดรวบยอด

ความร้อนมีทั้งประโยชน์ และโทษ ดังนั้นเราจึงควรรู้จักวิธีการใช้ความร้อนที่เกิดประโยชน์อย่างถูกต้อง

จุดประสงค์การเรียนการสอน

1. สามารถบอกประโยชน์ และโทษของพลังงานความร้อนได้
2. สามารถนำความร้อนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

เนื้อหาสาระ

1. ประโยชน์และโทษของพลังงานความร้อน
2. การนำความร้อนมาใช้ประโยชน์

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. นำนักเรียนออกมาที่กลางสนามกลางแจ้ง พร้อมทำให้นักเรียนบอกความรู้สึกของตนว่าเป็นอย่างไร เพราะอะไร
2. แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบว่านักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับประโยชน์และโทษของความร้อน การนำความร้อนมาใช้ประโยชน์ให้ถูกวิธี
3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของความร้อนที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน
4. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแบ่งภาระหน้าที่ในการทำงาน กำหนดเป้าหมายในการทำงาน และวางแผนในการทำงาน เพื่อศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประโยชน์ และโทษของความร้อน การนำพลังงานความร้อนมาใช้ประโยชน์
5. แต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่กำหนด
6. แต่ละกลุ่มร่วมกันประเมินผลงานรวมทั้งบอกสิ่งที่ประทับใจ และสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข
7. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า และการปฏิบัติ
8. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับผลการศึกษาค้นคว้า การปฏิบัติของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไข สิ่งที่ประทับใจ และเสนอแนะการนำความรู้ที่ได้ไปใช้

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารประกอบการศึกษาด้านต่าง เช่น สารานุกรมสำหรับเยาวชนไทย เล่มที่ 1
2. วัสดุ และอุปกรณ์ที่จะนำตามองมาใช้ให้เกิดประโยชน์

การประเมินผลการเรียน

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียน เช่น ความตั้งใจ การเข้าร่วมกิจกรรม ความสนใจ การตอบคำถาม
2. ตรวจผลงานของนักเรียน

บันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน

ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแผนการสอนที่ได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้น ในขั้นแรกให้นักเรียนศึกษาต้นต่างเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของตามองอน โดยสร้างเป็นแผนภูมิมโนทัศน์ ซึ่งนักเรียนสามารถทำงานได้เป็นอย่างดี ในขั้นที่ 2 ให้นักเรียนเสนอผลการศึกษาต้นต่าง ๆ และทางแผนที่จะนำตามองมาใช้ประโยชน์ ซึ่งพบว่านักเรียนจะนำตามองมาปรุงอาหาร ในขั้นที่ 3 นักเรียนได้นำอาหารตามองตามแผนที่กำหนด ซึ่งพบว่านักเรียนร่วมมือกันทำงานได้เป็นอย่างดี สนุกสนาน แต่มีบางที่พบคือ ใช้เวลาเสียง ๆ ซึ่งไม่ตรงตามแผนที่กำหนดไว้ไม่พอ ต้องขยายเวลาออกไปอีก ๆ ซึ่งไม่ตรงตามที่มีการจ่ายผงชูรสให้นักเรียนไม่ได้ทันมา เวลานำไปปรุงไม่ได้แต่

รูปภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

แผนผังมโนทัศน์ของนักเรียน

ตัวอย่างผลการเรียนรู้จากแฟ้มสะสมงานของนักเรียน

แบบบันทึกการเรียนรู้ ชั้น ป.....3.....

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

เรื่อง .....

สมาชิกกลุ่ม .....

1. ..... หน้าที่ .....
2. ..... หน้าที่ .....
3. ..... หน้าที่ .....
4. ..... หน้าที่ .....
5. ..... หน้าที่ .....
6. ..... หน้าที่ .....
7. ..... หน้าที่ .....
8. ..... หน้าที่ .....

เป้าหมายในการทำงาน .....

แผนการทำงาน .....

1 .....
2 .....
3 .....

ขั้นตอนการทำ

1 .....
2 .....
3 .....

สิ่งที่ประทับใจ .....

สิ่งที่ต้องปรับปรุง .....

การนำความรู้ไปใช้ .....

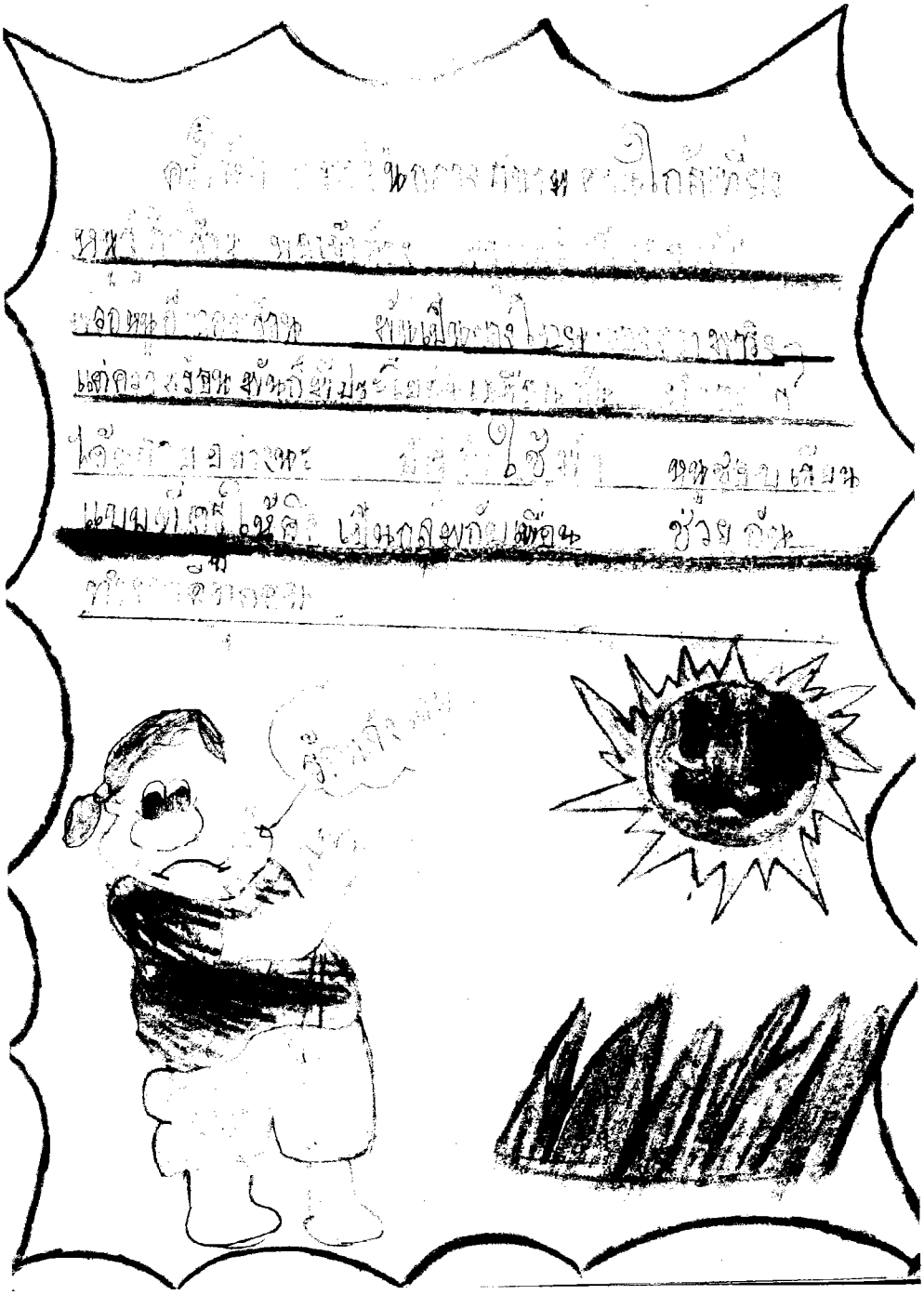

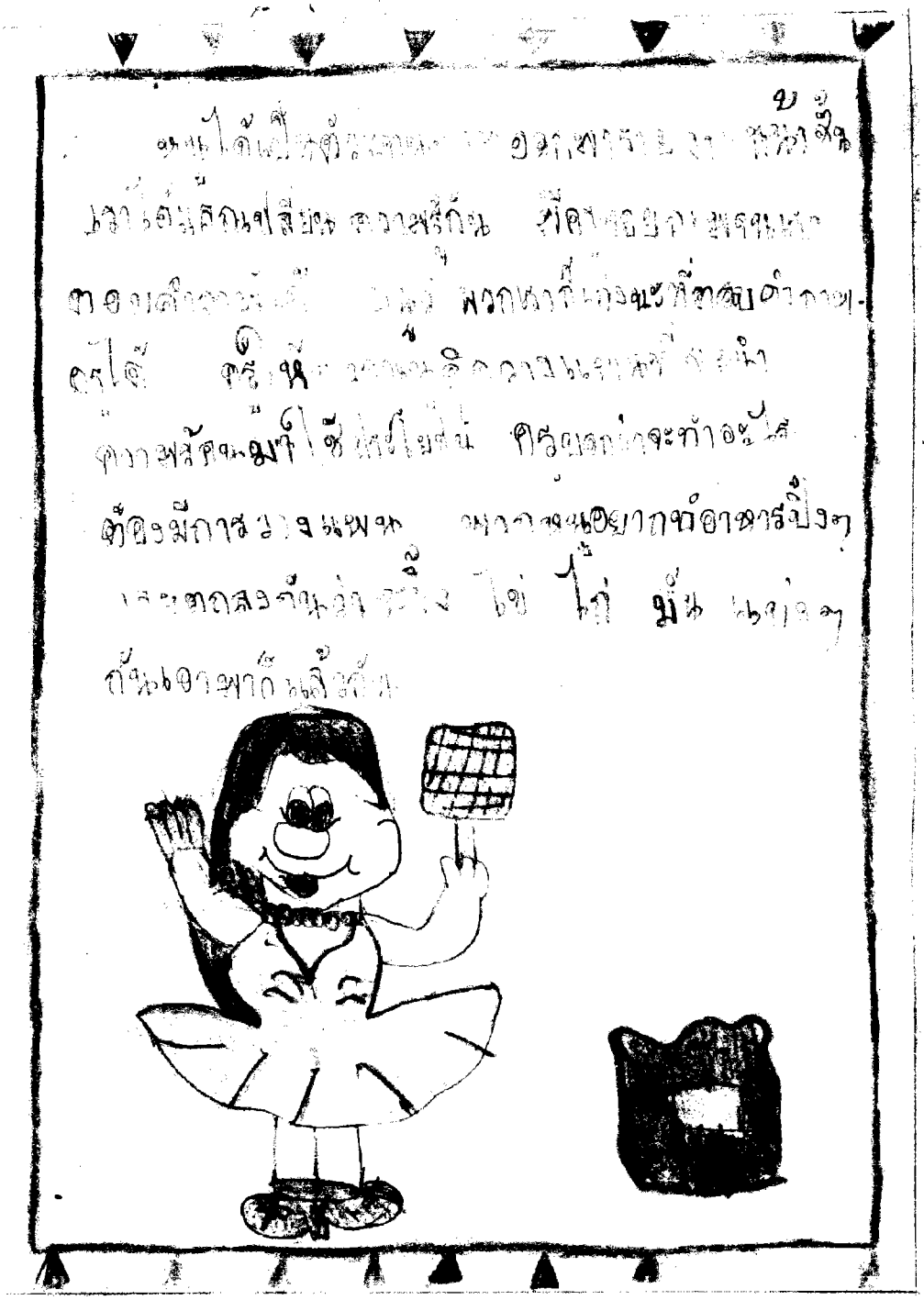

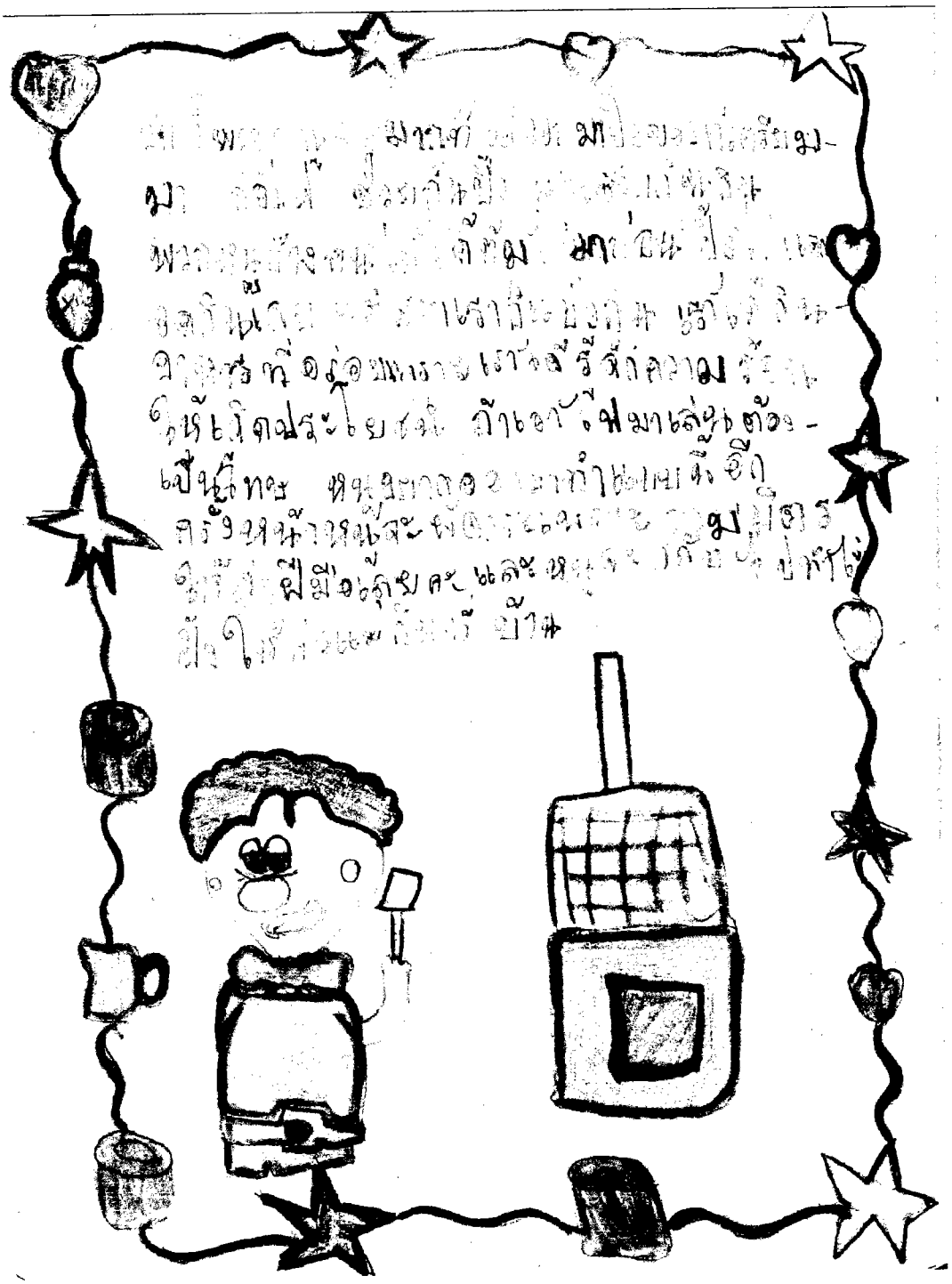

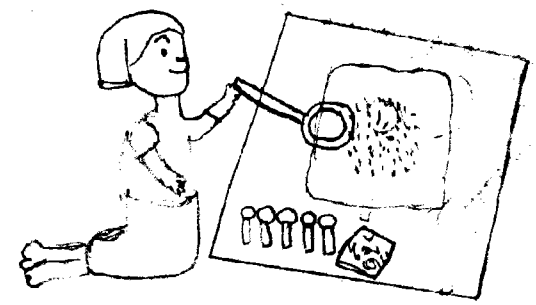

นักเรียนที่ขาดทักษะในการเขียนพยายามสื่อความหมายสิ่งที่ได้เรียนรู้ออกมาเป็นภาพ

เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้นอกโรงเรียน

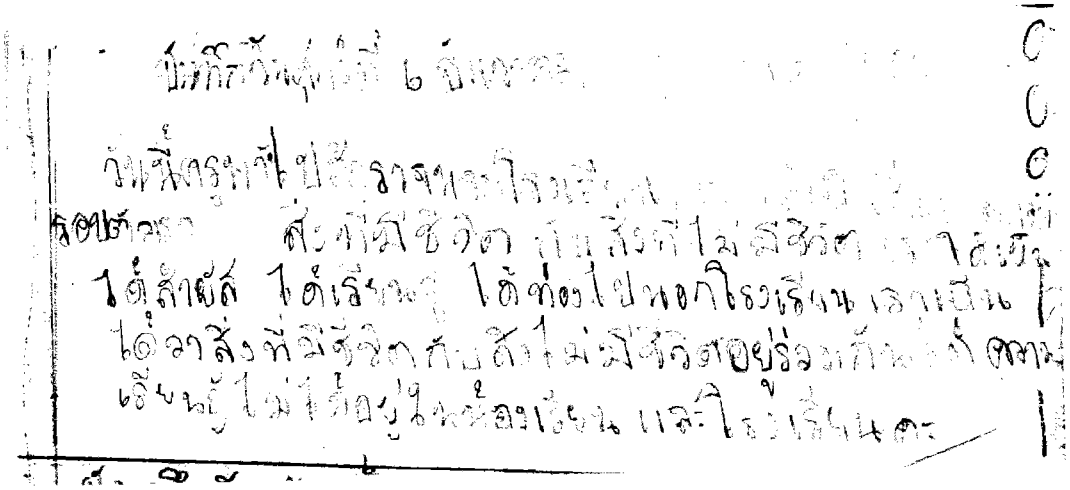

แผนการเรียนการสอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

แผนการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.

แผนการเรียนการสอนที่ 8 สำหรับ 1 ชั่วโมง

เรื่อง ส่วนต่างๆ ที่ใช้ในการประกอบอาหาร

ความคิดรวบยอด

ในการประกอบอาหารต้องเกี่ยวข้องกับส่วนต่างๆ มากมายที่

จุดประสงค์การเรียนการสอน

1. สามารถอธิบายส่วนต่างๆ ที่ใช้ในการประกอบอาหารได้
2. สามารถนำส่วนต่างๆ มาประกอบอาหารได้

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ยกตัวอย่างอาหารมาให้นักเรียนได้วิเคราะห์ว่าในการประกอบอาหารชนิดนั้น ต้องใช้ส่วนอะไร
2. เพิ่มเติมฐานความรู้การเรียนการสอนให้นักเรียนทราบว่า นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหาร และนักเรียนสามารถนำส่วนต่างๆ มาประกอบอาหารได้
3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหารในชีวิตประจำวันว่ามีอะไรบ้าง ส่วนต่างๆ เหล่านั้นมีลักษณะอย่างไร และมีวิธีการใช้อย่างไร
4. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งเป้าหมายการทำงาน แบ่งการหน้าที่ และวางแผนในการประกอบอาหารที่แต่ละกลุ่มต้องการ โดยคำนึงถึงในการประกอบอาหารชนิดนั้น ต้องใช้ส่วนใดบ้าง
5. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ลงมือปรุงอาหาร พร้อมทั้งมีการประเมินเพื่อนกลุ่มที่ประทับใจ และสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข
6. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนออาหารที่ตนเองปรุง พร้อมทั้งบอกขั้นตอนในการปรุง และแลกเปลี่ยนกันชิมรสชาติกับกลุ่มอื่น
7. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการใช้ส่วนต่างๆ ในการปรุงอาหาร รวมทั้งข้อคิดเห็นเพิ่มเติมและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อการเรียนการสอน

1. ตัวอย่างอาหาร
2. อุปกรณ์ ชุดทดลอง และส่วนต่างๆ ที่ใช้ในการปรุงอาหาร (ให้แต่ละกลุ่มเตรียมมาเอง)

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียน ความสนใจ การเข้าร่วมกิจกรรม ความคิดเห็น การตอบคำถาม
2. ตรวจผลงานของนักเรียน.

บันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน

นักเรียนสามารถนำอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการประกอบอาหารไปเป็นของตนเอง แต่ละคนมีการเรียนต้องกันว่า เตรียมวัตถุดิบอะไรบ้าง นักเรียนจะช่วยกันทำอาหารตามขั้นตอน และได้นำเสนอผลงานออกมาว่าสิ่งใดเป็นส่วนในการประกอบอาหาร เมื่อได้นำเสนอ แม่ครูมอบหมายให้แบ่งเป็นสองกลุ่ม ครูแรกจัดกะเพรา กลุ่มนี้ต้องทำตามขั้นตอนแรกทุกกลุ่มช่วยกันทำงานเป็นอย่างดี แต่พอหลังจากรับประทานอาหารเสร็จนักเรียนกลุ่มนี้ต้องทำเวรทำความสะอาดกันเรียบร้อยทำตามขั้นตอน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นสิ่งต้องการหาทางแก้ไขต่อไป.

ภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือ

ตัวอย่างผลการเรียนรู้จากแฟ้มสะสมงานของนักเรียน

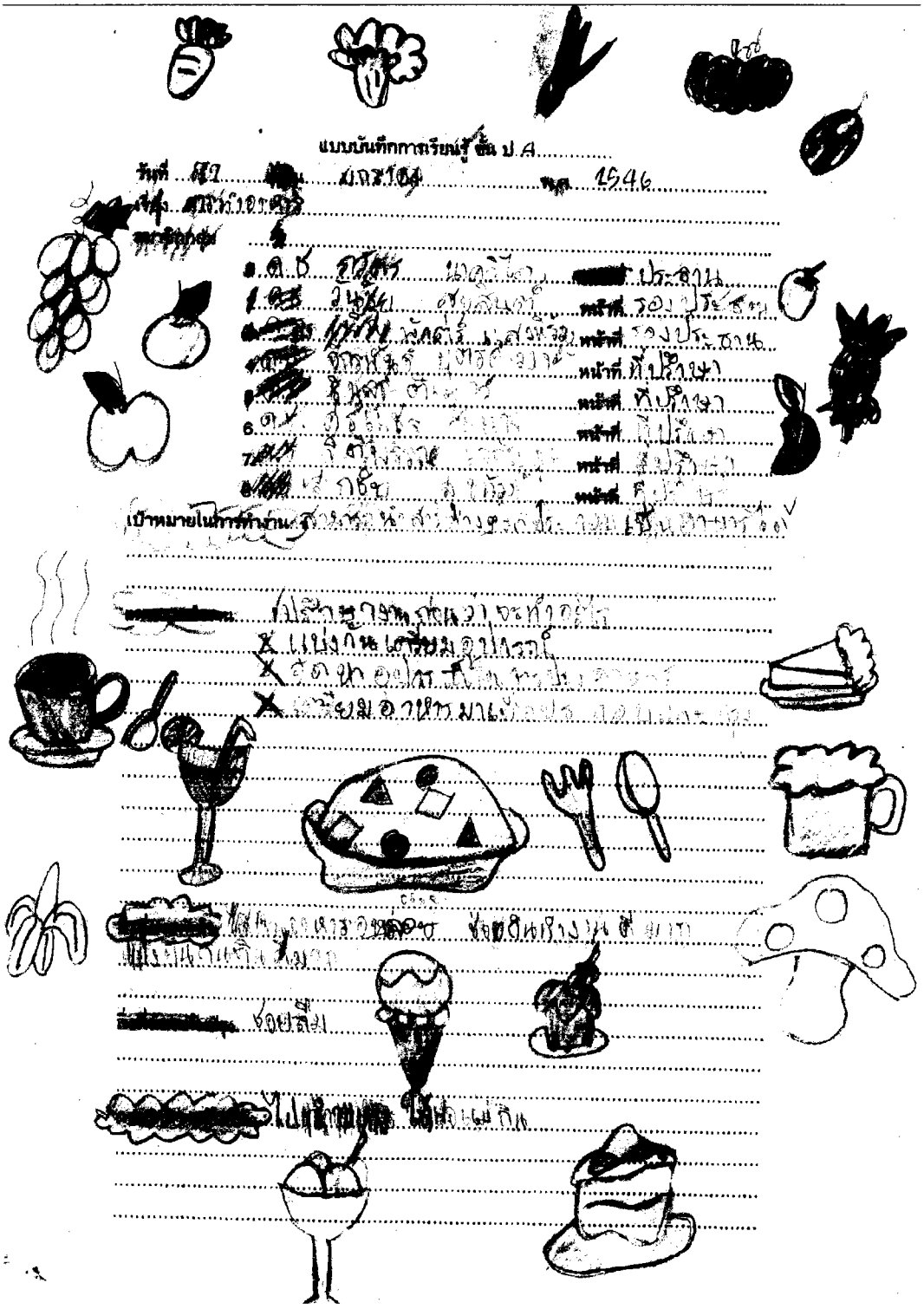

บันทึกการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

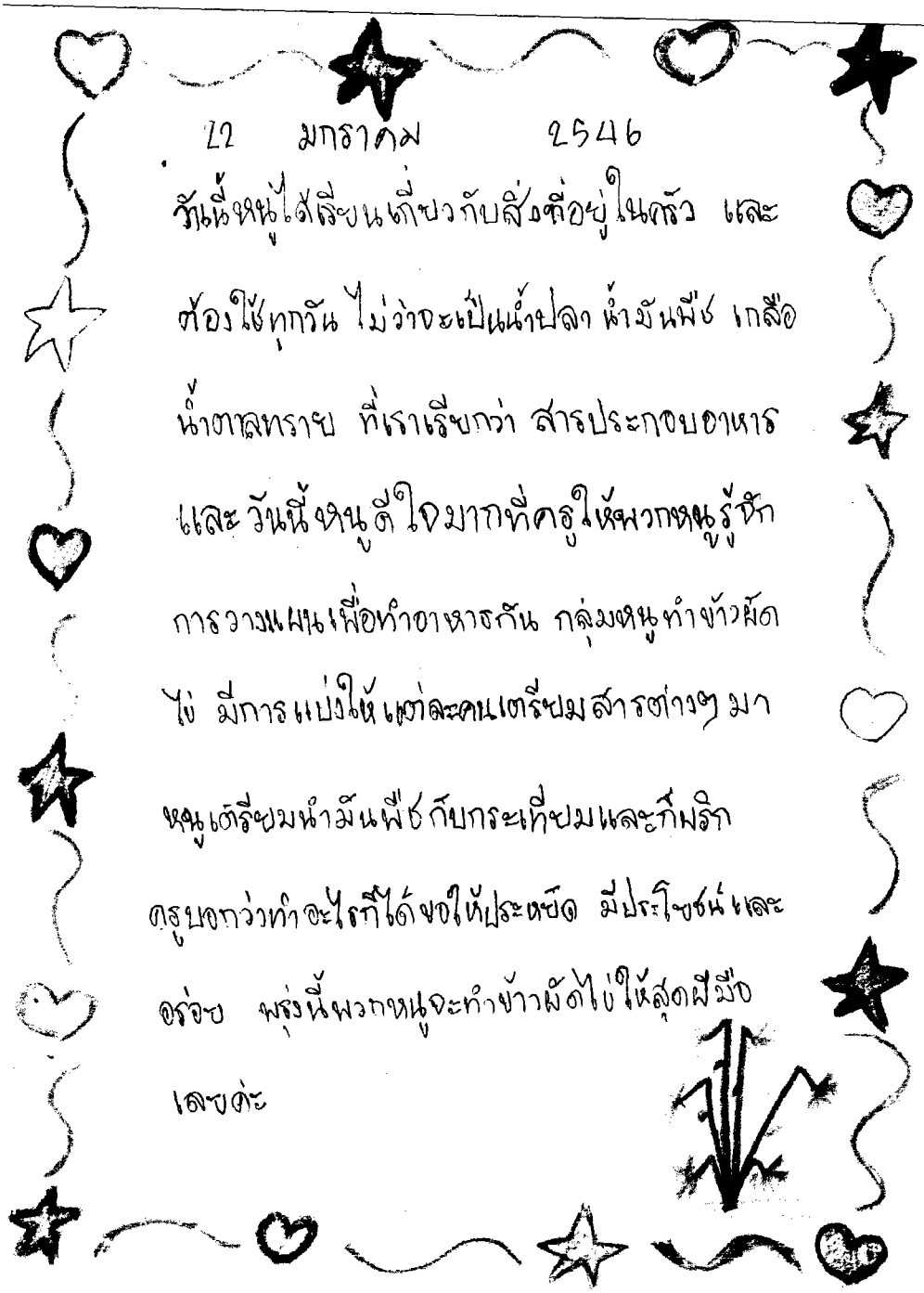

22 มกราคม 2546

วันนี้หนูได้เรียนเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ในครัว และต้องใช้ทุกวัน ไม่ว่าจะเป็นน้ำปลา น้ำมันพืช เกลือ น้ำตาลทราย ที่เราเรียกว่า สารประกอบอาหาร และวันนี้หนูดีใจมากที่ครูให้พวกหนูรู้จักการวางแผนเพื่อทำอาหารกัน กลุ่มหนูทำข้าวผัดไข่ มีการแบ่งให้แต่ละคนเตรียมสารต่างๆ มา หนูเตรียมน้ำมันพืช กับกระเทียมและกับพริก ครูบอกว่าทำอะไรก็ได้ขอให้ประหยัด มีประโยชน์ และอร่อย พรุ่งนี้พวกหนูจะทำข้าวผัดไข่ให้สุดฝีมือเลยค่ะ

23 มกราคม 2546

พอกลางคืนมาที่ได้ทำอาหารกิน บางคนไม่ค่อยอยากกิน
ข้าวกลางวัน เพราะกลัวว่าจะไม่อยากทำเองทำได้แย่ย
หนูกินอะไรนิดเดียว พอกลับไปทำอาหารเย็นก็ช่วย
กันทำ และเล่นด้วยเป็นอย่างดี แต่อีกกลุ่มเที่ยงกิน
ทะเลาะกันไม่เลิกเลย กินส้มตำตลกเดียวกินปังทะ
เลาะกันเฮีก คนหนึ่งร้องมาว่าบ้างเลิกทะเลาะกัน
กลุ่มหนูทำส้มตำอร่อยมาก กินกันอิ่มหมด หนูรู้แล้วว่า
ทำไมแม่ทำอร่อยมากเลย เวลาใส่ของนู๋ยาไปแม่
ก็ชิมรสชาติไปด้วย

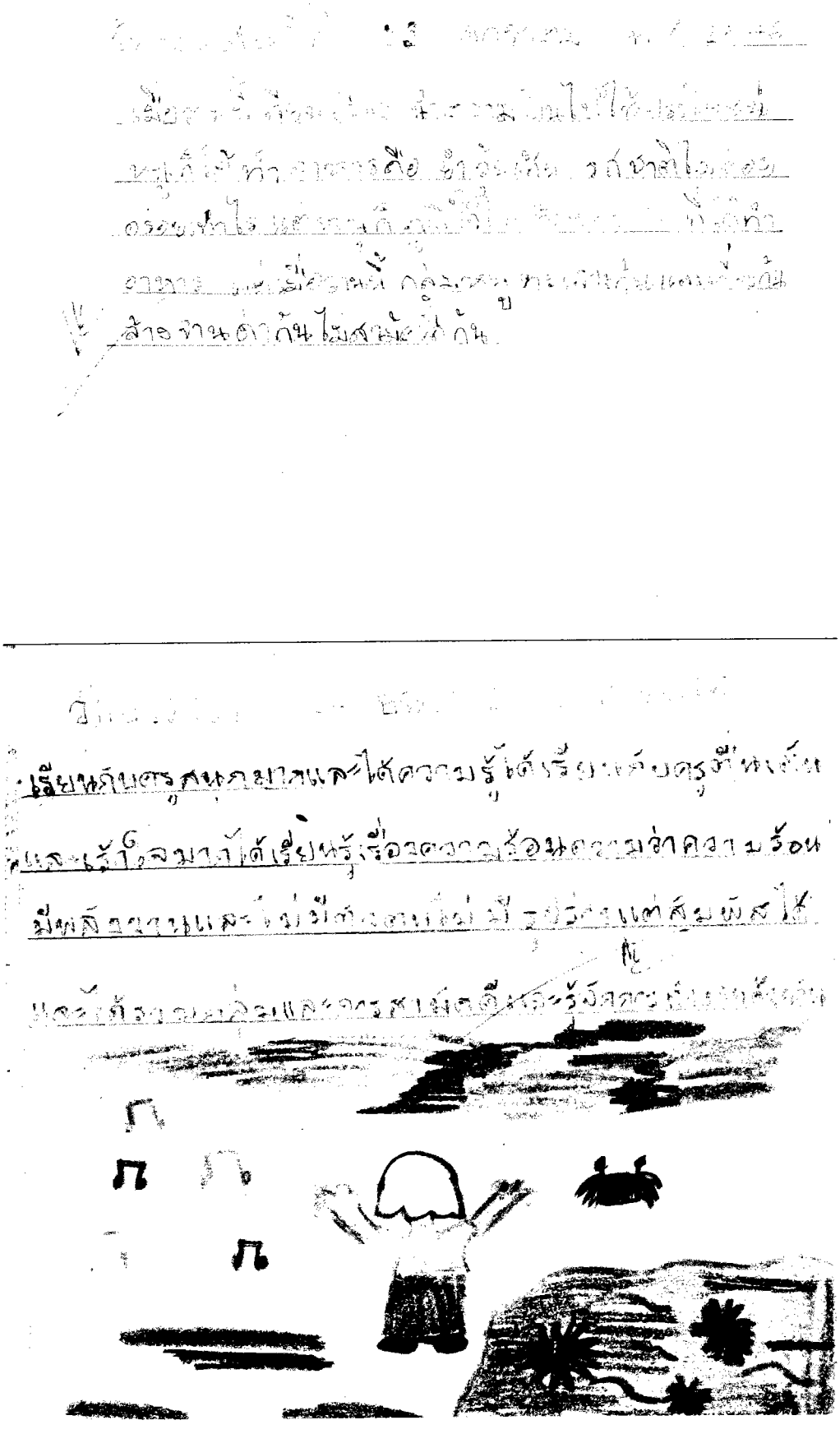

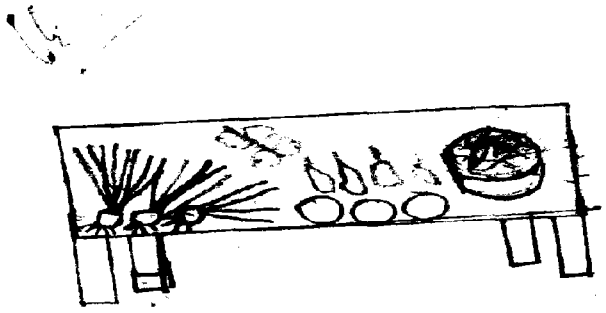

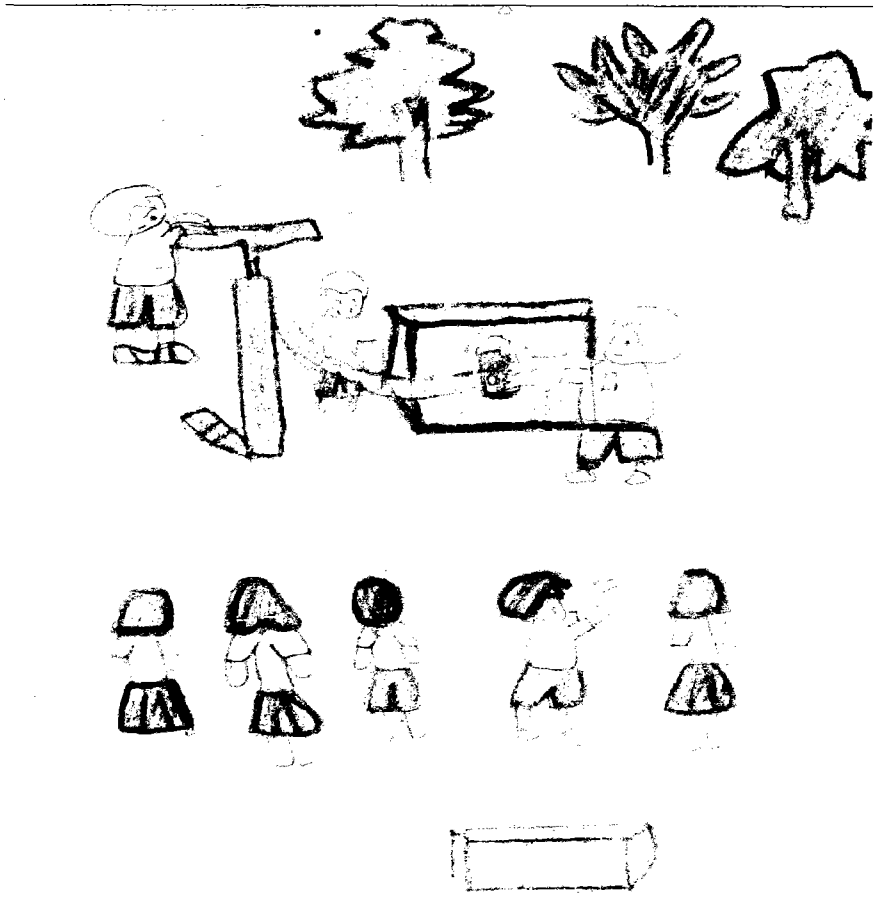

นักเรียนที่ขาดทักษะในการเขียนพยายามสื่อสารสิ่งที่ได้เรียนรู้ออกมาเป็นภาพ

เมื่อพบปัญหาในการเรียนการสอนครูแก้ปัญหาด้วยการวิจัยในชั้นเรียน

รายงานการวิจัยในชั้นเรียน

เรื่อง

การแก้ปัญหานักเรียนที่ขาดความสามัคคีกันในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผู้วิจัย

นางสมพร ครูวิวัฒนานนท์

ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองเขมร

สปอ.กำแพงแสน สปจ.นครปฐม

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545

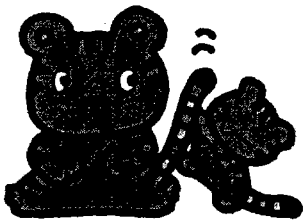

ความสำคัญของปัญหา

มีอยู่ครั้งหนึ่งได้ให้นักเรียนได้ทำอาหาร โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่ม แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้วางแผน เตรียมอุปกรณ์ เพื่อมาประกอบอาหาร จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน พบว่าในขณะที่ประกอบอาหารนักเรียนกลุ่มหนึ่งมีการช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือกันตั้งแต่การเตรียมอาหาร การปรุง การรับประทาน และการเก็บล้างเป็นที่เรียบร้อย แต่นักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งในระยะแรกของการประกอบอาหารพบว่านักเรียนช่วยเหลือกันดี พอถึงเวลารับประทานอาหาร และเก็บล้างอุปกรณ์ต่าง ๆ พบว่านักเรียนมีการเกี่ยงกันทำงาน ทะเลาะเบาะแว้งกัน ต่อว่ากัน มีนักเรียนเพียงบางคนเท่านั้นที่ทำงาน ส่วนนักเรียนบางคนไม่ช่วยกัน เอาเปรียบนักเรียนกลุ่มอื่น ซึ่งปรากฏการณ์ และพฤติรรมที่นักเรียนกลุ่มนี้แสดงออกนั้นสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการแตกความสามัคคี ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องหาวิธีการแก้ไข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อแก้ไขพฤติกรรมการแตกความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การนิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมการแตกความสามัคคี คือ การแสดงออกทางการกระทำ คำพูด หรือกิริยาอาการของนักเรียนที่บ่งชี้ถึง การทะเลาะเบาะแว้ง การเกี่ยงกันทำงาน การเอารัดเอาเปรียบ การต่อว่ากัน การไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

วิธีดำเนินการแก้ปัญหา

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวข้องกับจิตวิทยาการศึกษา ข้าพเจ้าจึงได้นำความรู้เกี่ยวกับการเสริมแรงมาเป็นแนวทางในการแก้ไข โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เป็นนักเรียนที่มีความสามัคคีในการทำงานดีอยู่แล้ว โดยให้การเสริมแรงในทางบวก คือ ให้นักเรียนได้กระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ ซึ่งจากการอ่านบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียนพบว่า นักเรียนชอบที่จะออกไปเรียนนอกชั้นเรียน การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ โดยเฉพาะการประกอบอาหาร

กลุ่มที่ 2 เป็นนักเรียนที่ขาดความสามัคคีกัน โดยให้การเสริมแรงทางลบ คือ งดการให้นักเรียนได้กระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ เช่น ให้นักเรียนได้เรียนเฉพาะในห้องเรียน ศึกษาจากเอกสารตำราตามลำพัง ไม่ให้ประกอบอาหาร

ในการดำเนินการให้การเสริมแรงทั้งสองกลุ่มจะสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและบันทึกข้อมูล

ผลการบันทึกข้อมูล

การดำเนินการ	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2
การเรียนใน/นอกห้องเรียน	นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจ และทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายกันอย่างกระตือรือร้น แต่มีนักเรียนบางคนพูดสงสารนักเรียนอีกกลุ่ม	นักเรียนเรียนในห้อง โดยนั่งเรียนกันอย่างเงียบ ไม่พูดจา ครูถามอะไรก็ไม่ค่อยตอบ มีนักเรียนบางคนพูดว่าอยากออกไปเรียนนอกห้องเรียน และอยากทำอาหาร เหมือนกับอีกกลุ่ม โดยให้สัญญาว่าจะไม่ทะเลาะกันอีก
การประกอบอาหาร	นักเรียนให้ความร่วมมือในการประกอบ จัดเก็บเป็นอย่างดี	นักเรียนให้ความร่วมมือในการประกอบ จัดเก็บเป็นอย่างดี เช่นเดียวกัน

หมายเหตุ ในการประกอบอาหาร ได้ให้นักเรียนคนหนึ่งที่กลุ่มที่ 2 ระบุว่าเป็นสาเหตุของความขัดแย้งในกลุ่ม ได้มารวมอยู่กับนักเรียนในกลุ่มที่ 1

การอภิปรายผล

จากการกระทำวิจัยในชั้นเรียนในครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อค้นพบ ในการทำงานกลุ่มของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความสามัคคีกันในการทำงานกลุ่ม ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ควรให้นักเรียนได้เลือกกลุ่มอยู่ตามความสมัครใจ ไม่ควรจักกลุ่มให้นักเรียน ถึงแม้นว่านักเรียนในกลุ่มหนึ่งนักเรียนในกลุ่มส่วนมากจะเป็นนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูง และอีกกลุ่มที่มีนักเรียนส่วนมากมีความสามารถทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำหรือปานกลาง เมื่อนักเรียนได้รวมกลุ่มตามความพึงพอใจของตนเองแล้ว นักเรียนก็จะให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบความสำเร็จได้ด้วยดี

แผนการเรียนการสอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

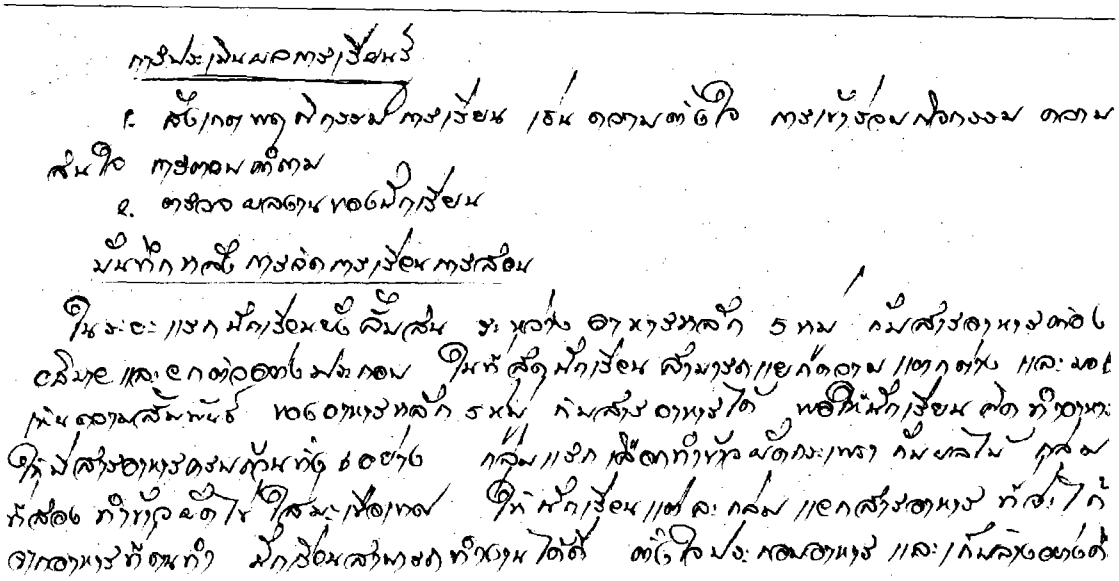

ภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงตามที่ตนเองคิดและต้องการ

ครูคอยเฝ้าสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

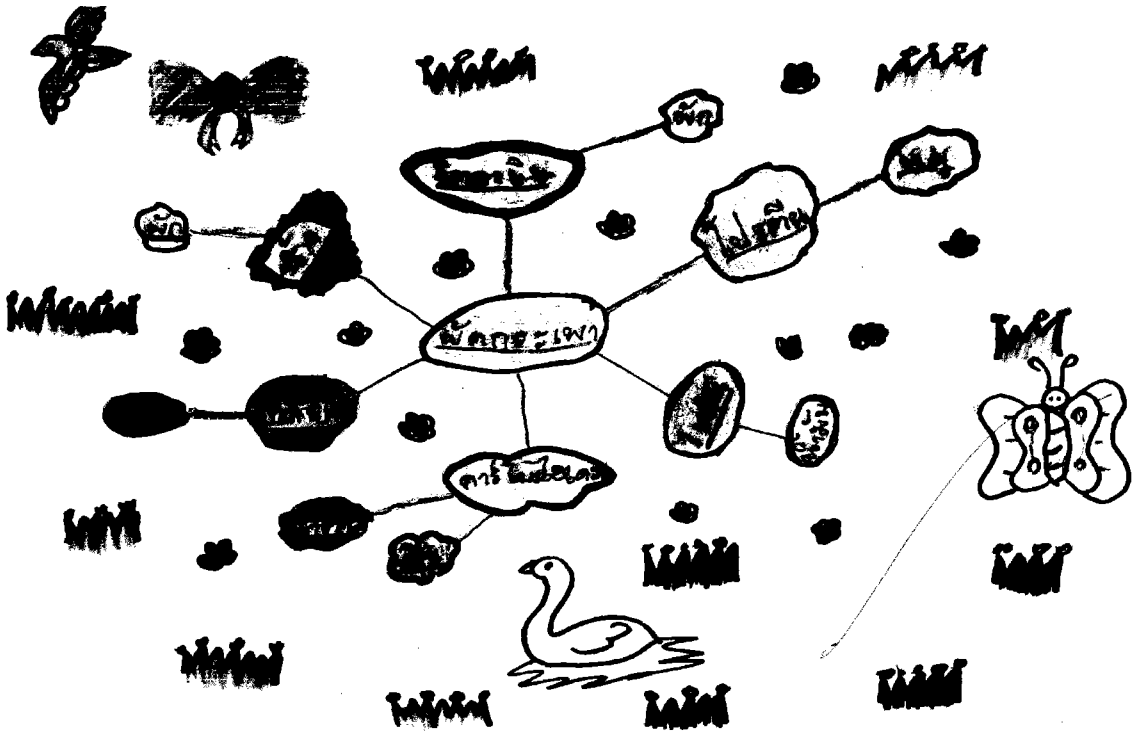

แผนผังมโนทัศน์ที่มีการตบแต่งอย่างสวยงาม

ตัวอย่างผลการเรียนรู้จากแฟ้มสะสมงานของนักเรียน

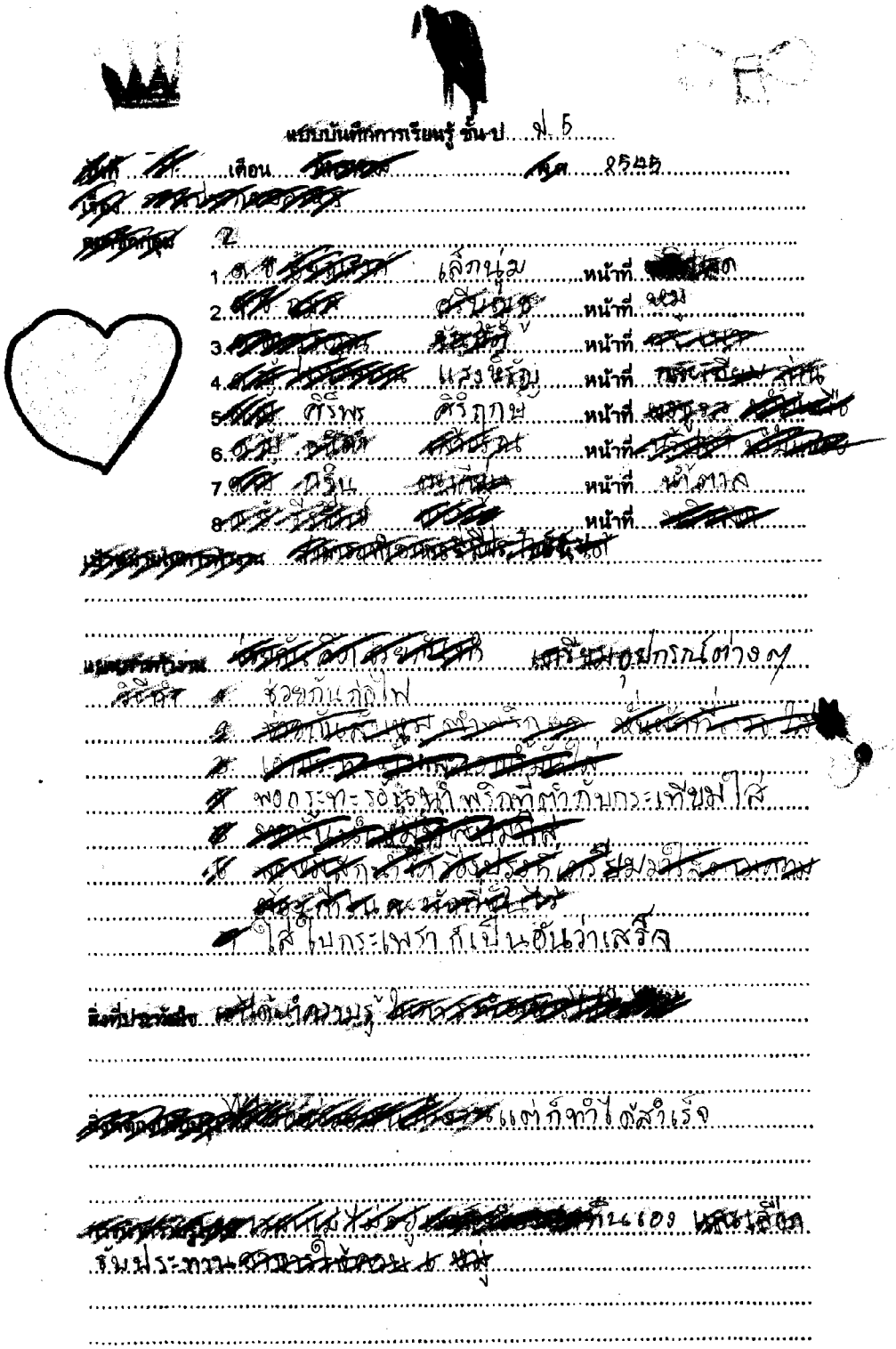

บันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน

วันที่ 13 ธันวาคม 2545

ตอนเช้าครูสอนเรื่องอาหารหลัก 5 หมู่ ได้สารอาหาร หนูรู้สึกงงๆแต่พอครูอธิบายและให้ช่วยหนังสือประกอบ พวกหนูก็มีความเข้าใจมากขึ้นและรู้ว่าในการกินอาหารควรเลือกกินอาหารที่ให้สารอาหารครบทั้ง 5 ประเภท ครูแบ่งกลุ่มให้พวกเราช่วยกันคิดว่าจะทำอาหารอะไร ที่จะได้สารอาหารครบ ตอนแรกหนูว่ามันยาก แต่พอลองคิดพวกหนูก็ทำได้ พวกหนูเลือกว่าจะทำข้าวผัดกระเพรา มีผลไม้ด้วย ครูให้แยกว่าได้สารอาหารอะไร จากอาหารประเภทไหน หนูดูมีความสุขที่หนูทำงานนี้ได้สำเร็จ

วันที่ 16 ธันวาคม 2545

วันนี้พวกเราทุกคนไม่มีใครลืมอะไรกันเลย เพราะว่าสิ่งที่ทำอาหารแล้วจะได้ไม่ได้สารอาหารครบถ้วน กลุ่มของหนูช่วยกันทำผัดกระเพราไก่ใส่ไข่ดาวกันค่ะ มีครูมาคอยชี้แนะอยู่ห่างๆ ตอนนั้นพวกหนูก็ทำกันเองได้ ครูบอกว่าจะให้ใส่ไข่ดาวก่อนหลัง พวกเราก็ทานอาหารกันอย่างสนุกสนาน หนูไม่เบื่อที่เรียนแบบนี้ หนูจะได้ทำอาหารอีก หนูจะเลือกทำและเลือกกินอาหารที่มีประโยชน์

แผนการเรียนการสอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

แผนการเรียนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้น ป. 6

แผนการเรียนการสอนที่ 10 เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของสสาร จำนวน 6 ช.ม

ความคิดรวบยอด

สสารย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้ทั้งทางด้านกายภาพ และทางเคมี

จุดประสงค์การเรียนการสอน

1. สังเกตลักษณะของสสาร และการเปลี่ยนแปลงของสสารได้
2. สามารถทดลอง สำรวจตรวจสอบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสสารได้
3. อธิบายปรากฏการณ์ในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสสารได้
4. นำความรู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสสารไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

เนื้อหาสาระ การเปลี่ยนแปลงของสสาร ทางด้านกายภาพและทางเคมี

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูสาธิตยิงลูกดีดกีวีลิน และนำเข้าสู่บทเรียนใหม่ น.ร.ดู วิดีโอเกี่ยวกับสิ่งที่ น.ร.สังเกตได้ และรู้สึกจากการสาธิตของครู

2. แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ น.ร.ทราบ ว่า น.ร. จะได้ศึกษา ค้นคว้าและทดลอง เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสสาร ดังนั้น เมื่อเรียนจบแล้ว น.ร. จะสามารถอธิบาย และยกตัวอย่าง การเปลี่ยนแปลงของสสารทางด้านกายภาพ และด้านเคมีได้

3. ครูและ น.ร. ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสสารต่างๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน

4. แบ่ง น.ร. เท่าๆ กลุ่ม แล้วให้ น.ร. แต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่ของสมาชิก กำหนดเป้าหมายในการทำงาน และวางแผนการทำงาน

5. ให้ น.ร แต่ละกลุ่ม ดำเนินการศึกษาค้นคว้าทดลองการเปลี่ยนแปลงของสสาร ทางด้านกายภาพ และทางเคมี โดยศึกษาค้นคว้า และลงมือปฏิบัติ จากใบงาน ดังนี้

- ใบงานที่ 1 การดูดไหม้ของเทียนไข
- ใบงานที่ 2 ตรวจคากนดอดดีกีวีลิน
- ใบงานที่ 3 ปั้นกระป๋อง
- ใบงานที่ 4 ธูปไวไฟ

6. ให้ น.ร แต่ละกลุ่ม อภิปราย เกี่ยวกับ ผลการทดลอง ปรากฏการณ์ในชีวิตประจำวัน ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง ของสสาร ปัญหาในผลการดำเนินการ สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข และสิ่งที่ประทับใจ.

7. ใช้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการศึกษา

8. ครูและ น.ร ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพและทางเคมี ปรากฏการณ์ในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสสาร ประเมินผลการศึกษาค้นคว้า สิ่งที่ประทับใจ และสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข และการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อการเรียนการสอน

1. อุปกรณ์การทดลอง เกี่ยวกับ

1.1 การลุกไหม้ของเทียนไข ได้แก่ เทียนไข ไม้ขีดไฟ

1.2 สารละลายของกรดและด่าง ได้แก่ หลอดทดลอง ไม้ขีดไฟ สีผสมอาหาร สีผสมโกน

1.3 ชีวิตในกระป๋อง ได้แก่ กระป๋องน้ำอัดลม มีด อัลกอฮอล์ เทปกาว ไม้ขีดไฟ หลอดหยด ฟองน้ำ

1.4 ธรรมชาติของไฟ ได้แก่ ธูป ตะเกียบไม้ หลอดทดลอง ไม้ขีดไฟ น้ำยาล้างแผล

1. ใบงาน

การประเมินผลการเรียน

1. สังเกตพฤติกรรมการเรียน เช่น ความตั้งใจ การเข้าร่วมกิจกรรม ความสนใจ

การตอบคำถาม

1. การวัดผลงานของ น.ร.

ข้อเสนอแนะหลังการจัดการเรียนการสอน

การที่ น.ร. ได้ลงมือปฏิบัติ ค้นคว้าทดลองสิ่งต่างๆ นั้น พบว่า น.ร มีความสนใจ และตื่นเต้นกับการทดลองมาก แต่มีบางกิจกรรมเท่านั้น ที่ น.ร. หลับ บ่นว่าไม่สนุก เช่น การทำธูปไว้ไฟ อาจเป็นเพราะ น.ร. เข้าสู่ในช่วงวัยรุ่น สิ่งที่ชอบ รักงาม ดังนั้นการเลือกกิจกรรมในครั้งต่อไป ควรพิจารณาถึงวัย และ น.ร. ต้องพัฒนาการของผู้เรียนด้วย

ลงชื่อ ผู้สอน

(น.ส. ศรากดี ม่วงสด)

ตัวอย่างใบงานเพื่อให้นักเรียนได้ร่วมกันศึกษาเป็นกลุ่ม

ใบงานที่ 2
เรื่อง จรวดดีกัวดีน

คำชี้แจง

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบงาน แล้วลงมือปฏิบัติตาม หากมีข้อสงสัยโปรดศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากเอกสารต่าง ๆ หรือสอบถามจากครู

วัสดุอุปกรณ์

1. หลอดยาอมดีกัวดีน 1 หลอด
2. ไม้ขีดไฟ 1 กล่อง
3. ดินน้ำมัน 1 ก้อน
4. ใบมีดโกน 1 ใบ
5. เทียนไข

วิธีดำเนินการ

1. ขูดหัวไม้ขีดไฟจำนวน 5 ก้าน ลงบนกระดาษ แล้วบดให้ละเอียด
2. ใส่หัวไม้ขีดที่บดแล้วในหลอดดีกัวดีน พร้อมทั้งเขย่าให้หัวไม้ขีดมาตกอยู่ที่ก้นหลอด
3. ปั้นดินน้ำมันสำหรับเป็นฐานยิงจรวด
4. วางหลอดดีกัวดีนบนฐานยิงจรวด
5. จุดเทียนไขแล้วนำมาจ่อที่ก้นหลอดดีกัวดีน พร้อมทั้งสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิด
6. ทำตามขั้นตอนที่ 1 ถึง 5 แต่เพิ่มจำนวนหัวไม้ขีด และเปรียบเทียบผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิด

ภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

นักเรียนได้ร่วมกันศึกษาสังเกตเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสสาร

ตัวอย่างผลการเรียนรู้จากแฟ้มสะสมงานของนักเรียน

แบบบันทึกการเรียนรู้ ชั้น ป. 6

วันที่ 24 **เดือน** สิงหาคม **พ.ศ.** 2545

เรื่อง ผลงานสีถั่วสีน้ำ

สมาชิกกลุ่ม 6 ประสานงาน

1. สุวิภาดี คำแหยาใจ **หน้าที่** เขียนใบ
2. ศุภลักษณ์ พรอนันต์ไพฑูรย์ **หน้าที่** ผสมน้ำยาล้าง
3. กาญจน์ พยากุมาส **หน้าที่** หยอดยาลงสี
4. **หน้าที่** สีถั่วสีน้ำ 1
5. กาญจน์ แก่นศิริ **หน้าที่** ใช้น้ำสีน้ำไฟ
6. อนัญจนิต สุขสันเทา **หน้าที่** ใช้สีถั่วสีน้ำ
7. ลักษิกา พิจารณาเลา **หน้าที่** หยดลอย
8. ศศิกานต์ ชื่นคน **หน้าที่** เก็บผ้า

เป้าหมายในการทำงาน เพื่อให้ทราบถึงผลการเรียนเกี่ยวกับการเขียนแบบลายเส้นโดยการใช้สีถั่วสีน้ำ

แผนการทำงาน 1. ได้ศึกษาใบงานการเขียนสีละเอียด

2. ได้แบ่งกลุ่มหน้าที่กันทำ ได้แก่

(1) นำใบสีน้ำไฟมาที่ละ 5, 7, 9, 11 ใบ

(2) นำสีถั่วสีน้ำมาผสมน้ำยาล้างสีให้ทั่วกัน

(3) นำหยดใบสีน้ำที่ผสมแล้วใส่หยดสีถั่วสีน้ำแล้วปิดฝา

(4) นำสีมาผสมน้ำยาล้างสีในสูตรแล้วหยดลงในใบสีน้ำ

(5) สังเกตเขียนใบใส่หยดสีถั่วสีน้ำ

(6) สรุปผลการทำงานของฉัน

สิ่งที่ประทับใจ ได้ทำการทดลองพร้อมกันได้ช่วยกันทำงานของตัวเอง

สิ่งที่ต้องปรับปรุง ควรจะมีน้ำยาล้างสีให้เพียงพอ

การนำความรู้ไปใช้ ได้ทำหน้าที่ตัวเองสามารถทำงานได้ดีขึ้น สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสามารถนำไปใช้ในการเรียนต่อไปได้

ตัวอย่างบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

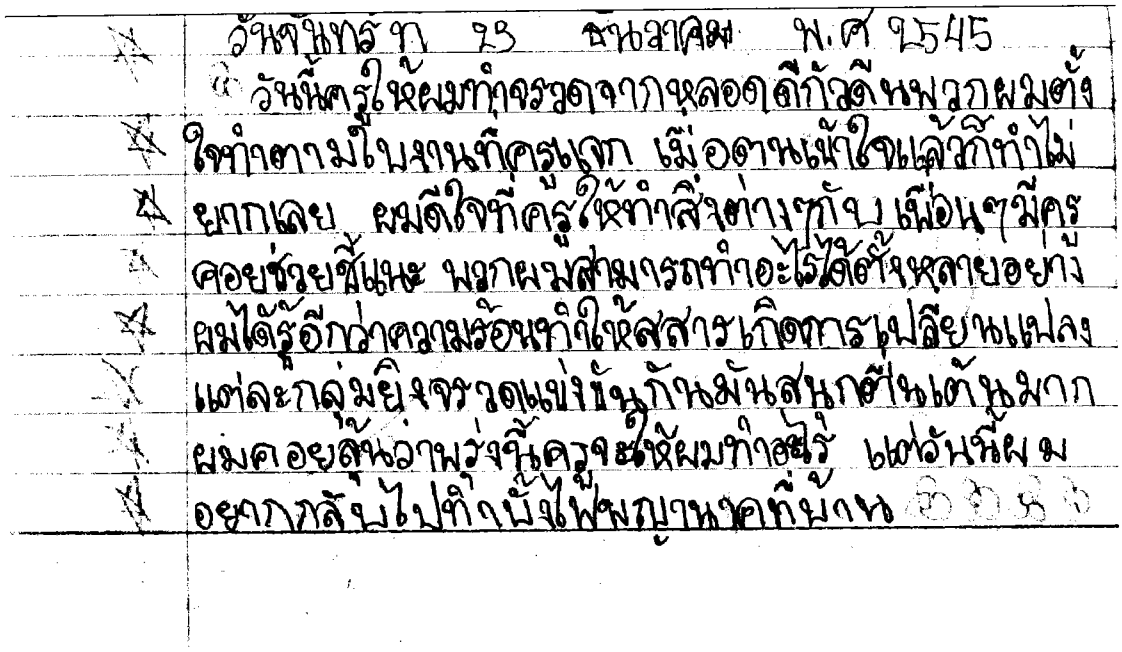

วันพุธที่ 23 ธันวาคม พ.ศ 2545
วันนี้ครูให้ผมทำจรวดจากหลอดกาแฟพลาสติกผมตั้งใจทำตามใบงานที่ครูแจก เมื่อดูแล้วใจเลยทำไม่ยากเลย ผมดีใจที่ครูให้ทำสิ่งต่างๆกับเพื่อนๆมีครูคอยช่วยชี้แนะ พวกผมสามารถทำอะไรได้ตั้งหลายอย่าง ผมได้รู้อีกว่าความร้อนทำให้สสารเกิดการเปลี่ยนแปลงแต่ละกลุ่มยิ่งขยายแข่งกันมันสนุกฮือๆมากผมคอยลุ้นอยู่ว่าครูจะให้ผมทำอะไรอีก แต่วันนี้ผมอยากกลับไปทำนั่นไฟฟ้าที่บ้าน

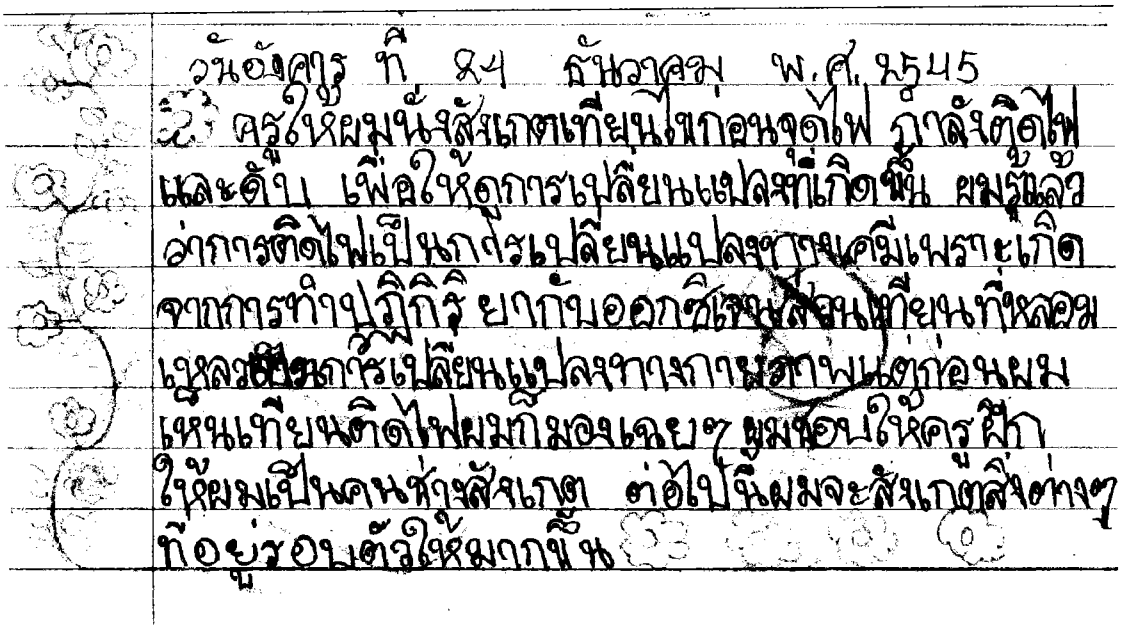

วันอังคาร ที่ 24 ธันวาคม พ.ศ 2545
วันนี้ครูให้ผมนั่งสังเกตเทียนไขกับจุดไฟ ถ่านไฟฉายและตัว แล้วให้ดูการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผมรู้แล้วว่าการติดไฟเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเคมีเพราะเกิดจากการทำปฏิกิริยากับออกซิเจนสังเกตเทียนที่หลอมเหลวเป็นการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพแต่ก่อนผมเห็นเทียนติดไฟผมก็มองเฉยๆ ผมชอบให้ครูฝึกให้ผมเป็นคนช่างสังเกต ต่อไปนี้ผมจะสังเกตสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวให้มากขึ้น

นักเรียนทั้งโรงเรียนร่วมกันเรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกผักซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน

วางแผนก่อนลงมือปฏิบัติ

แบบบันทึกการเรียนรู้ ชั้น ป. 1-6

วันที่ 17 **เดือน** มกราคม **พ.ศ.** 2546

เรื่อง การปลูกผัก

สมาชิกกลุ่ม ห้องกล้าชั้งล่าม

1. ด.ช. ล้อมพันธ์ เกาะสีละปลาดี **หน้าที่** ทำแปลง + ดูแลผัก
2. ด.ช. สมะ หลั่งสุภร **หน้าที่** ทำแปลง + ดูแลผัก
3. ด.ญ จิตรา ศรีสีรี เสดียน **หน้าที่** ทำแปลง + ดูแลผัก
4. ด.ช. สักชัย ดอนฟักกุล **หน้าที่** ทำแปลง + ดูแลผัก
5. **หน้าที่**
6. **หน้าที่**
7. **หน้าที่**
8. **หน้าที่**

เป้าหมายในการทำงาน จะช่วยปลูกผักให้ได้และขายได้

แผนการทำงาน

อุปกรณ์	วิธีการทำ
1. ที่ดินจำนวน 1 แปลง	1. ขุดร่องให้เป็นแปลงสี่เหลี่ยมผืนผ้า
2. เมล็ดผักชี และผักบุ้ง	2. พรวนดิน
3. ปุ๋ยคอก	3. ใส่ปุ๋ย
4. ฟาก หรือ ใบจาก	4. ไปรดน้ำทุกๆ
	5. หว่านเมล็ดผัก
	6. สังเกต
	7. ดายหญ้าและผัก

สิ่งที่ประทับใจ เห็นวิธีชีวิตการทำงานของพ่อ-แม่ ลำบากมาก ทำงานไม่ได้หยุด

ต้องเหนื่อยเหนื่อยมากเลยไหน และเราก็ช่วยเหลือพ่อ-แม่ได้

สิ่งที่ต้องปรับปรุง ต้องทำแปลงให้ใหญ่กว่านี้

การนำความรู้ไปใช้ นำไปขายได้ เมื่อเราโตขึ้นเราสามารถนำไปประ-

กอบอาชีพได้

รวมแรงรวมใจพลิกฟื้นผืนดิน

แปลงผักผลแห่งความสำเร็จ

พี่ น้อง ร่วมกันเพาะเมล็ด

พี่ น้อง ช่วยกันรดน้ำ

ร่วมกันดูแลรักษา

นักเรียนชั้น ป.1 ป.2 มาสังเกตการงอกของผัก

นำผลผลิตที่ได้ไปฝากผู้ปกครอง

ส่วนหนึ่งของผลผลิตนำมาเป็นอาหารกลางวัน

บันทึกการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้จากการปลูกผัก

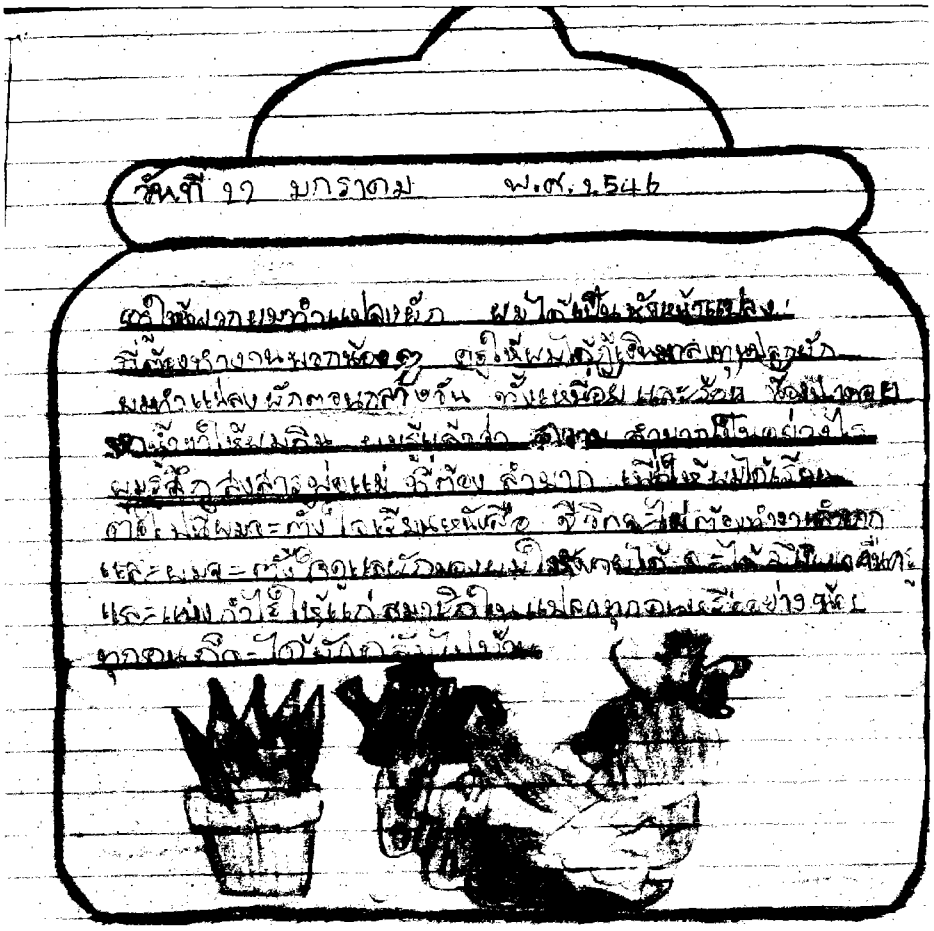

วันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2546

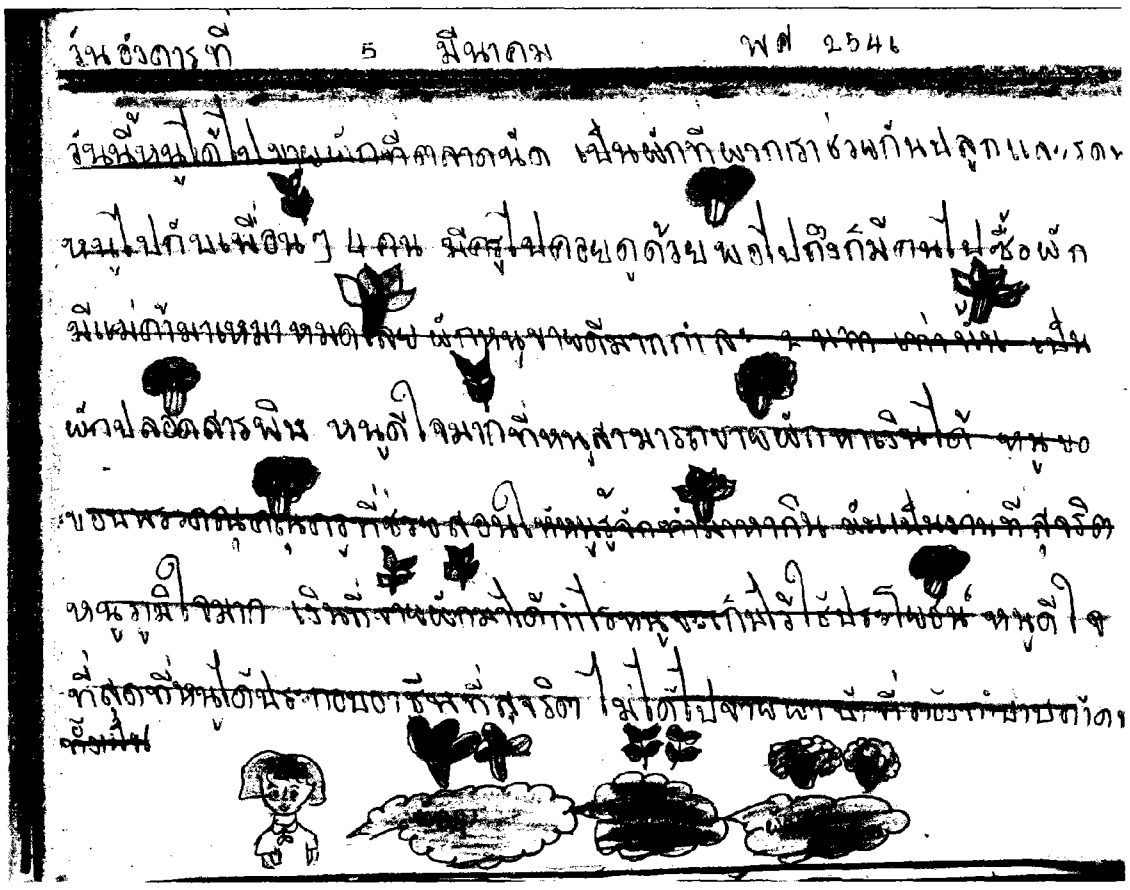

วันอังคารที่ 5 มีนาคม พ.ศ 2546

ชั้นอนุบาลได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติเช่นเดียวกัน

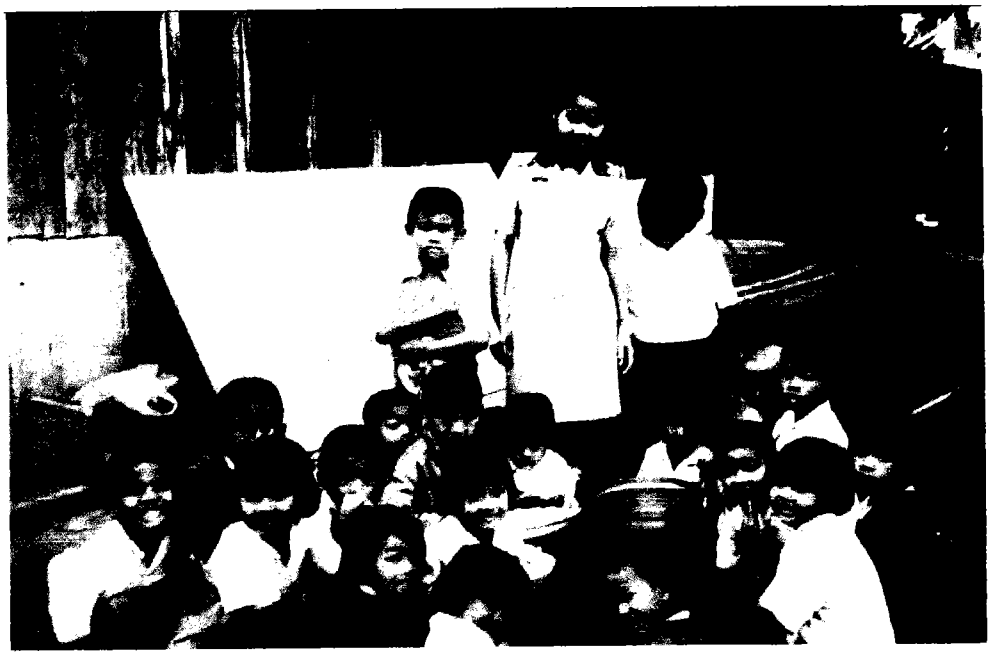

ภาคผนวก ซ
ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ผู้ปกครองก่อนและหลังใช้รูปแบบการเรียนการสอน

คำสัมภาษณ์ผู้ปกครองก่อนใช้รูปแบบการเรียนการสอน

บันทึกเหตุการณ์ในการสัมภาษณ์ เมื่อเช้าวันที่ 16 กันยายน 2545 เวลา ประมาณ 7.30 น. ผู้วิจัยเดินออกมาหน้าโรงเรียน แล้วพบผู้ปกครองคนหนึ่ง ถือไม้เรียวพร้อมทั้งเดินลากจูงนักเรียนคนหนึ่งซึ่งอยู่ชั้น ป.3 เด็กคนนั้นเดินร้องให้ตามผู้ปกครองมา จากเหตุการณ์ในครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยเลือกที่จะสัมภาษณ์พูดคุย กับผู้ปกครองท่านนี้ ดังนั้นในวันที่ 18 กันยายน 2545 เวลา 19.00 น. ผู้วิจัยจึงมาที่บ้านผู้ปกครองท่านนี้เพื่อสัมภาษณ์พูดคุยในประเด็นที่กำหนด ดังนี้

ผู้วิจัย : ขอโทษนะครับตอนนี้อายุเท่าไรครับ

ผู้ปกครอง : 35 ครับ

ผู้วิจัย : อาชีพ

ผู้ปกครอง : ทำไร่อ้อยครับ

ผู้วิจัย : ตอนนี้ลูกเรียนอยู่ชั้นไหนครับ

ผู้ปกครอง : ชั้น ป.3 ครับ

ผู้วิจัย : มีอยู่กี่คนครับ

ผู้ปกครอง : 2 คนครับ

ผู้วิจัย : เรียนอยู่ชั้น

ผู้ปกครอง : อนุบาล 1 อีกคน

ผู้วิจัย : แล้วตอนนี้อยากถามว่าในความรู้สึกของการเป็นผู้ปกครอง ในความรู้สึกว่าตอนนี้เด็กเป็นอย่างไรบ้างครับ เป็นพวกลักษณะพฤติกรรม หรืออาการนะครับ

ผู้ปกครอง : ก็รู้สึกว่ามันไม่ค่อยตั้งใจเรียน กลับมาบ้านมันก็เล่น พวกการบ้านก็ไม่อยากสนใจ ไม่อยากจะทำ ไม่เอาออออะไรเลย และตอนเช้าในความรู้สึกของผมมอง ๆ ดู เหมือนกับว่ามันไม่อยากจะไปโรงเรียนเลยต้องบังคับขู่เข็ญให้มันไป มันถึงอยากจะไป

ผู้วิจัย : พอรู้สาเหตุไหมครับว่าทำไมเขาถึงไม่อยากไปโรงเรียน

ผู้ปกครอง ; รู้สึกว่าเด็กมันจะเบื่อการเรียน คงเป็นสาเหตุที่มันไม่ชอบเรียน พูดง่าย ๆ ก็คือมันไม่ชอบเรียน

ผู้วิจัย : แล้วคิดว่าทำไมเขาไม่ชอบเรียนละครับ

ผู้ปกครอง : คงคิดว่าการเรียนคงจะเป็นเรื่องยากสำหรับเขา คิดว่ามันยากเกินไปสำหรับเขา

ผู้วิจัย : แล้วจะทำอย่างไร จะแก้ปัญหานี้อย่างไร

ผู้ปกครอง : คือจะต้องให้การเรียน พยายามมีสิ่งที่ดึงให้เขาอยากมาเรียน ให้มันสนใจเรียนมากกว่าเดิม

ผู้วิจัย : แล้วตรงนี้เป็นการแก้ปัญหาของทางโรงเรียนหรือทางผู้ปกครอง

ผู้ปกครอง : น่าจะเป็นทางโรงเรียนมากกว่าเพราะเด็ก ๆ ต้องมาโรงเรียนอยู่แล้ว
ผู้วิจัย : อยากให้ทางโรงเรียนทำอะไรบ้างครับ
ผู้ปกครอง : อยากให้มีการโน้มน้าวใจอยากให้นักเรียนอยากมาเรียน บางทีครูอาจจะดุ ทำให้นักเรียนไม่ค่อยอยากจะมาเรียน บางที่ครูอาจสอนแบบติด ๆ กัน เด็กมันเลยเบื่อบางทีอาจให้ครูมีเวลาว่างให้นักเรียนบ้าง รู้สึกให้ครูสร้างแรงดึงดูดใจอยากให้มาเรียน
ผู้วิจัย : ไม่ทราบว่าผู้ปกครองจบชั้นอะไรมาครับนี่
ผู้ปกครอง : ชั้น ป.6
ผู้วิจัย : อยากให้เล่าว่าสภาพตอนเรียนตอนนั้นเป็นอย่างไรมาบ้าง นึกถึงอดีต
ผู้ปกครอง ; มันก็ธรรมดาครับ ครูก็สอนไปนักเรียนจะเรียนหรือไม่เรียนก็แล้วแต่ตามสบาย
ผู้วิจัย : แล้วในปัจจุบันนี้เคยมาดูครูเขาสอนกันบ้างไหมครับ
ผู้ปกครอง : ไม่ค่อยได้มาเพราะว่าเราก็ต้องทำงานอยู่ที่บ้าน ไม่ค่อยมีเวลามาดูลูกหรอกครับ คนเรามันต้องหาเช้ากินค่ำ หาเลี้ยงดูครอบครัว
ผู้วิจัย : แล้วทำไร่เยอะมากไหม
ผู้ปกครอง : ประมาณสัก 4 – 5 ไร่
ผู้วิจัย : ทำไมจึงทำน้อยจังเลย
ผู้ปกครอง : ก็พื้นเพชาวบ้านก็บรรพบุรุษให้มาแค่นี้ครับ
ผู้วิจัย : แล้วคาดหวังอยากให้ลูกตนเองเป็นอะไรครับ
ผู้ปกครอง : ก็แค่ให้เขาให้ความรู้ ประสบผลสำเร็จในความรู้ของเขาก็พอครับ
ผู้วิจัย : ขอถามผู้ปกครองอย่างตอนนี้มีคำว่าปฏิรูปการศึกษา ไม่ทราบว่าผู้ปกครองรู้จักคำนี้หรือไม่
ผู้ปกครอง : ไม่รู้จักว่ามันคืออะไร ต้องทำมาหากิน หาเช้ากินค่ำตกเย็นเสร็จลงมาก็นอนครับ ไม่ค่อยรู้เรื่องข่าวสารอะไรบ้านเมือง
ผู้วิจัย : แล้วตอนนี้มองการศึกษาเป็นอย่างไรบ้างครับ
ตอบ : ก็คิดว่าไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร คือว่าโรงเรียนไม่มีแรงดึงดูดใจที่อยากจะให้นักเรียนมาเรียนเลย
ผู้วิจัย : แล้วดูจากอะไรว่าเด็กไม่มีแรงจูงใจมาเรียน
ผู้ปกครอง : ดูจากตอนเช้าเด็กไม่ค่อยอยากจะไปโรงเรียน ถ้าโรงเรียนมีอะไรจูงใจอยากให้เขาอยากจะไปโรงเรียน เขาถึงอยากจะไปครับ
ผู้วิจัย : อะไรครับที่เรียกว่าแรงจูงใจ
ผู้ปกครอง : แรงจูงใจก็คืออะไร ทั้งเพื่อน ทั้งครู อะไรประเภทนี้ ให้เขามาโรงเรียนแล้วรู้สึกว่าเขาอยากมาโรงเรียน คือทำอย่างไรก็ได้ทำให้เขามาโรงเรียนแล้วอยากมา อยากจะไปโรงเรียน อยากจะมาโรงเรียน อยากจะมาให้ได้

ผู้วิจัย : คือตอนนี่คือมีปัญหา คือลูกไม่อยากมาโรงเรียนใช่ไหมครับ

ผู้ปกครอง : ใช่ครับ คือว่าตอนเช้าตื่นขึ้นมาเขาไม่อยากจะมาโรงเรียนเลยครับ คือต้องพยายามเข็นให้อยากมาเรียน

ผู้วิจัย : แล้วในความรู้สึกของผู้ปกครองเมื่อเห็นลูกไม่อยากมาเรียน แล้วมีความรู้สึกอย่างไรบ้างครับ

ผู้ปกครอง : ก็คิดว่าตอนนี้การเรียนเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับตอนนี้ คืออยากให้เขามาเรียนอยากให้ทันสังคม ไม่อยากให้เขาตกต่ำ เรียกว่าไอ้คนไม่รู้การศึกษา

ผู้วิจัย : ตรงนี้อยากจะฝากอะไรไว้กับทางโรงเรียนบ้างไหมครับ

ผู้ปกครอง : ก็คืออยากให้ทางโรงเรียน หาแรงดึงดูดใจ หรือทำอย่างไรก็ได้ให้เด็ก ๆ ทุกคน ไม่สักแต่ว่าลูกผม ทำอย่างไรก็ได้ทำให้เขาอยากมาโรงเรียน ห้องเรียนคือแหล่งที่มีความรู้นะครับ ขอฝากไว้แค่นี้นะครับ

จบการสัมภาษณ์

คำสัมภาษณ์ผู้ปกครองหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

สัมภาษณ์วันที่ 22 มีนาคม 2546 เวลาประมาณ 18.00 น.

วันนี้เดินทางมาพบผู้ปกครองคนที่เคยสัมภาษณ์ก่อนที่จะใช้รูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งผู้ปกครองคนนี้มีลูกเรียนอยู่ที่โรงเรียนนี้สองคน ลูกชายคนโตเรียนอยู่ชั้น ป.3 ส่วนลูกสาวคนเล็กเรียนอยู่ชั้นอนุบาล 1

ผู้วิจัย : สวัสดีครับ วันนี้ผมจะมารบกวนขอคุยด้วยนะครับ

ผู้ปกครอง : เอ้าเลยตามสบายเลยครู แหมผมดีใจที่ครูมาบ้านผม นี่ผมพึ่งกลับมาจากปลูกอ้อย

ผู้วิจัย : ปีนี้อ้อยเป็นอย่างไร่บ้างครับ

ผู้ปกครอง : ก็พอได้ แต่ราคามันไม่ค่อยดีเท่าไร นี่แหละชีวิตของชาวไร่ก็เป็นแบบนี้แหละ

ผู้วิจัย : ตอนนี้เจ้ายี่อยู่บ้านเป็นอย่างไรบ้าง

ผู้ปกครอง : อ้อเท่าที่ผมสังเกตดูในตอนหลัง ๆ ผมว่ามันดีขึ้นนะครู

ผู้วิจัย : ดีขึ้นอย่างไรบ้างครับ

ผู้ปกครอง : โอ้ยแต่ก่อนผมไม่อยากจะพูดถึงเลย มันขี้เกียจมากตอนเช้าก็ต้องปลุกมันให้เตรียมไปโรงเรียน บางทีก็ต้องตีบังคับให้มันไปโรงเรียน ดูซิเราก็อุตส่าห์ไม่อยากให้มันเป็นชาวไร่เหมือนกับเรา อยากให้มันได้เรียน มันก็ขี้เกียจมาก แต่ตอนนี้ผมสังเกตเห็นว่ามันมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นนะครู ตอนเช้าก็ไม่ต้องบังคับให้มันไปโรงเรียน ที่แปลกมันกลับมาจากโรงเรียน มันก็จะเตรียมของต่าง ๆ ไปโรงเรียน มันบอกว่าเดี๋ยวนี้ครูให้มันทำโน่นทำนี่ มันบอกว่ามันชอบเรียนแบบนี้เพราะไม่ต้องอยู่ในห้องเรียน ได้ออกไปเรียนข้างนอก ได้ทำอะไรต่าง ๆ กับเพื่อน

ผู้วิจัย : แล้วเวลาเขากลับมาบ้านเขามาเล่าอะไรให้ฟังบ้างหรือเปล่า

ผู้ปกครอง : ก็มีบ้างเวลามันมาบ้านมันก็จะมาเล่าว่าวันนี้ครูสอนอะไรบ้าง ซึ่งแต่ก่อนมันกลับมาไม่เล่น ก็ดูโทรทัศน์ ผมต้องคอยถามเรื่องการบ้านมันอยู่ตลอดเวลา

ผู้วิจัย : พอจะยกตัวอย่างเรื่องที่เขาเล่าบ้างได้ไหมครับ

ผู้ปกครอง : มันบอกว่าเวลาครูสอนครูชอบให้มันทำโน่นทำนี่ ได้เล่นอะไรของมัน เช่น ไอ้จรวดจากหลอดยา การยิงจรวดแข่งกัน มันบอกว่าเรียนสนุกและได้ความรู้ด้วย มันบอกว่ามันได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ครูให้มันรู้จักการคิด การวางแผน ได้ฝึกอะไรต่อมิอะไร ผมรู้สึกว่ามันดีขึ้น อ้อ มันยังเล่าว่าครูให้มันทำแปลงผัก ให้มันอยู่กับ ปออื่น ๆ ให้พวกมันกู้เงิน ให้มันวางแผนปลูกผัก โดยเลือกว่าจะปลูกอะไร ตอนแรก ๆ มันก็มาบ่นว่าเหนื่อย เออมันเคยถามผมว่าเวลาผมปลูกอ้อยคงจะเหนื่อยเหมือนกันนะ

ผู้วิจัย : แล้วคิดอย่างไรที่ทางโรงเรียนได้ให้นักเรียนได้ปลูกผัก

ผู้ปกครอง : ผมว่ามันก็ดีนะ เพราะชีวิตมันก็ต้องเกี่ยวข้องกับการเกษตรอยู่แล้ว มันจะได้รู้จักการปลูกผักกิน บางทีมันก็เอาผักมาให้แม่มันทำกับข้างกิน มันบอกว่าวันนี้ครูให้เอาผักมาบ้านได้ บางทีครูก็ขาย แต่ครูเขาจะไม่ให้ขายผักเกินสามบาท แต่ก็ได้เยอะพอกิน ผมว่าถูกกว่าตลาด มันชอบคุยว่าผักนี่พวกมันปลูกมากับมือ ปลอดสารพิษ ครูฝึกให้พวกมันรู้จักการขาย เห็นแม่มันคุยว่าเคยเห็นพวกเด็กนักเรียนเอาผักมาขายที่ตลาด

ผู้วิจัย : แล้วคิดอย่างไรกับเรื่องรายได้ที่ได้ครับ

ผู้ปกครอง : ไอ้ผมนะไม่คิดอะไรหรอก แค่ลูกผมได้ปลูกผักเป็นก็เอาแล้ว ยังดีเสียอีกที่บางครั้งครูยังให้มันเอาผักที่ในปลูกมากินที่บ้าน ในสมัยก่อนไม่เห็นมีเลย ก็มันเคยบอกว่ารายได้จากการขายผักครูจะเอามาเลี้ยง ให้พวกมันทำอะไรกินกัน

ผู้วิจัย : แล้วคนเล็กละเป็นอย่างไรบ้าง

ผู้ปกครอง : ผมว่ามันก็ดีนะ ไม่เห็นมีอะไร หรือเพราะว่ามันยังเล็กอยู่ก็ไม่รู้ เอ้อมันเคยมาเล่าให้ฟังว่าครูอี๊ดให้มันทำขนมบัวลอย พอกลับมาบ้านมันก็ชวนแม่มันทำขนมบัวลอยใหญ่เลย มันเล่าให้ฟังว่าทำอย่างนั้นอย่างนี้

ผู้วิจัย : แล้วคิดอย่างไรกับการที่ครูให้เด็กได้ทำโน่นทำนี่

ผู้ปกครอง : ผมก็ว่ามันดีมากเลยละ นี่ผมดูจากลูกผมนะ ไอ้คนโตแต่ก่อนต้องตีให้มันไปโรงเรียน แต่พอครูให้มันทำโน่นทำนี่ผมไม่ต้องบังคับมันเลย ตอนเช้ามามันก็อยากไปโรงเรียน มีบางครั้งที่ไม่ผมก็แม่มันต้องช่วยมันหาของต่าง ๆ ที่จะเอาไปโรงเรียน มันเคยให้ผมไปขุดหัวมัน มันบอกว่าครูให้เตรียมเอาไปปิ้งกินกัน ถ้าไม่เอาไปเดี๋ยวกลุ่มมันจะอดกิน พอมันกลับมามันก็จะเล่าให้แม่มันฟังว่ามันได้ทำอะไรต่อมิอะไร ไข่ที่ไม่ต้มก่อนปิ้งมันจะแตก กลุ่มมันทำไข่แตกต้องหลายใบ มันยังเคยทำไข่ปิ้งที่บ้านให้ผมกับแม่มันกินเลย

ผู้วิจัย : ยังตอนนี้ที่โรงเรียนนะตอนเช้าเด็กเล็กจะให้เรียนพวกเลข ภาษาไทย ภาษาอังกฤษบ้าง พอตอนบ่ายก็จะมีกิจกรรมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ แล้วโก๊มีความรู้สึกอย่างไรบ้างครับ

ผู้ปกครอง : ไอ้รู้สึกอะไรนี่ก็คงไม่รู้สึกอะไรหรอกครับ ไอ้เรื่องที่โรงเรียนนะผมคิดว่าครูทำทุกอย่างก็ต้องการให้ลูกผมเป็นคนดีนะ

ผู้วิจัย : แล้วไม่เสียดายบ้างหรือครับที่เด็กต้องมาทำโน่นทำนี่ต้องครึ่งวันนะ

ผู้ปกครอง : อ้อ ผมไม่คิดอะไรอยู่แล้ว เพราะคิดว่าถึงอย่างไรครูเขาคงคิดแล้วว่าทำแบบนี้มันคงจะดี ก็ไอ้ที่ให้มันนั่งเรียนอยู่แต่ในห้องเรียนนะมันถึงไม่อยากจะไปโรงเรียน พอให้มันทำงานต่างๆ มันถึงไปโรงเรียนทุกวัน อย่าว่าเลยเดี๋ยวนี่บอกให้มันขาดเรียนมันยังไม่ขาดเลย ผมว่าให้มันเรียนอะไรก็ได้ที่เรียนแล้วมันชอบก็พอ ผมก็ไม่ได้หวังอะไรกับมันมากอยู่แล้วเพียงแต่ขอให้มันเป็นคนดี และเอาตัวรอดเลี้ยงตัวเองได้ก็พอ อย่าติดยาก็พอแล้ว อย่างไรก็ฝากให้พวกครูช่วยดู ๆ ให้บ้างนะครับ

ผู้วิจัย : อ้อ มันเป็นหน้าที่อยู่แล้วละ

ผู้ปกครอง : แล้วเมื่อไรอาจารย์ใหญ่คนใหม่จะมาละ

ผู้วิจัย : ผมก็ไม่รู้เหมือนกัน เพราะพวกเราทุกคนก็อยู่กันได้อย่างสบายนะ

(ขณะนั้นมีคนมาหาและตามตัวผู้ปกครองรายนี้ ผู้วิจัยจึงขอตัวเดินทางกลับมาโรงเรียน)

จบการสัมภาษณ์

ภาคผนวก ฌ
ตัวอย่างหนังสือติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

ที่ ทม 1012/6678

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถนนสุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

10 กันยายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสำรวจ และแบบวัด

เนื่องด้วย นายวสันต์ ทองไทย นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา" โดยมี อาจารย์มนัส บุญประกอบ อาจารย์ชูศักดิ์ ขัมภลิขิต และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริยุภา พูลสุวรรณ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์บัญชา แสนทวี อาจารย์รังสรรค์ มณีเล็ก และ อาจารย์ทิวัตถ์ มณีโชติ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) และแบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายวสันต์ ทองไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618
โทรสาร. 02-258-4119

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 56418
ที่ ทม 1012/6677 **วันที่** 10 กันยายน 2545
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา

เนื่องด้วย นายวสันต์ ทองไทย นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา" โดยมี อาจารย์มนัส บุญประกอบ อาจารย์ชูศักดิ์ ขัมภลิขิต และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริยุภา พูลสุวรรณ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนันท์ ศลโกสุม เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) และแบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายวสันต์ ทองไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1012/ 6762

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

13 กันยายน 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านหนองพงนก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสำรวจ และแบบวัดจิตพิสัยฯ

เนื่องด้วย นายวสันต์ ทองไทย นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา" โดยมี อาจารย์มนัส บุญประกอบ อาจารย์ชูศักดิ์ ขัมภลิขิต และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริยุภา พูลสุวรรณ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้นักเรียนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1 – 6 จำนวน 300 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ และแบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้ ในระหว่างเดือนกันยายน 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายวสันต์ ทองไทย ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618
โทรสาร. 02-258-4119

ที่ ทม 1012/ 6761

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

13 กันยายน 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดคอนเตาอิฐ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสำรวจ และแบบวัดจิตพิสัยฯ

เนื่องด้วย นายวสันต์ ทองไทย นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา" โดยมี อาจารย์มนัส บุญประกอบ อาจารย์ชูศักดิ์ ขัมภลิขิต และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริยุภา พูลสุวรรณ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้นักเรียนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1 – 6 จำนวน 300 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสำรวจรูปแบบการเรียนรู้ และแบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้ ในระหว่างเดือนกันยายน 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายวสันต์ ทองไทย ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618
โทรสาร. 02-258-4119

ที่ ทม 1012/ 7582

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

22 ตุลาคม 2545

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดหนองกระทุ่ม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้

เนื่องด้วย นายวสันต์ ทองไทย นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา" โดยมี อาจารย์มนัส บุญประกอบ อาจารย์ชูศักดิ์ ขัมภลิขิต และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริยุภา พูลสุวรรณ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้นักเรียนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1 - 6 จำนวน 6 ห้องเรียน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัดจิตพิสัยในการเรียนรู้ ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายวสันต์ ทองไทย ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731
โทรสาร. 02-258-4119

ที่ ทม 1012/ 6226

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

11 พฤศจิกายน 2545

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองเขมร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนการสอน

เนื่องด้วย นายวสันต์ ทองไทย นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา" โดยมี อาจารย์มนัส บุญประกอบ อาจารย์ชูศักดิ์ ขันภลิขิต และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริยุภา พูลสุวรรณ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่จัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 6 ห้องเรียน ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2545 - มีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายวสันต์ ทองไทย ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731
โทรสาร. 02-258-4119

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายวสันต์ ทองไทย
ภูมิลำเนา	ตำบลท่าตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์
ประวัติการศึกษา	
ปีการศึกษา 2530	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนท่าตะโกพิทยาคม
ปีการศึกษา 2534	ครุศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกการประถมศึกษา วิทยาลัยครูนครสวรรค์
ปีการศึกษา 2538	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) วิชาเอกมัธยมศึกษา แขนงวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ปีการศึกษา 2539	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ปีการศึกษา 2540	ประกาศนียบัตรภาษาอังกฤษสำหรับวิชาชีพคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ปีการศึกษา 2546	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประวัติการทำงาน	อาจารย์ 1 ระดับ 5 โรงเรียนบ้านหนองเขมร อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม